

ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปริญญาณีพนธ์

รอง

อัมมร อูระเจน

- 1 ส.ย. 2521

สํานักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
เลขที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๒๑

หน้า ๑๕๔

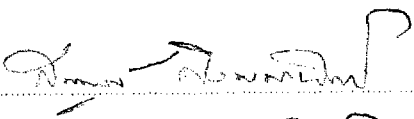
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

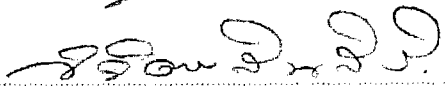
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑

69003

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาปัญหานี้อย่างถี่ถ้วนแล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาการศึกษาหาบัณฑิตของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประธาน

กรรมการ

กรุงเทพฯ 2521

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไฉยด้วย ผู้ศึกษาได้รับความกรุณา ความช่วยเหลือและความร่วมมือจากคุณพระคุณหลายท่านดังนี้

อาจารย์สมบุญ คิงขมานันท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร สิ้นศิริ ท่านทั้งสองได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการวิจัย ให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้า วิธีการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้น ตลอดจนการตรวจแก้ไขสำนวน ขอบกพร่องในการเขียนปริญญานิพนธ์ให้สมบูรณ์ถูกต้อง

คุณนอม อุปรมัย คุณศิริเรก พรทตะเสน และขุนอาเทศคดี ได้กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปของอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช และประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านบางแห่งในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ไว้เป็นเรื่องราวที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้น

อาจารย์ชาญกิจ ชอบทำกิจ อาจารย์ฉัตรชัย ผู้กระภาณจน์ อาจารย์วิเชียร ณ นคร และอาจารย์โกสินทร์ รังสยาพันธ์ ได้ให้ความช่วยเหลือโดยให้คำปรึกษาแนะนำในด้านสำนวน ภาษาและกัพทานุกรม

เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานและแผนงานต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดจนท่านผู้ใหญ่นาย ครู เจ้าอาวาสและวิทยากรทุกท่านได้ให้ความร่วมมือและอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ศึกษาด้วยความยินดี และอำนวยความสะดวกให้ทุกประการ

คุณพ่อเมือง คุณแม่บุญทัศน์ ชูระเจน และญาติพี่น้องในตระกูลทุกคน ได้ให้กำลังใจช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ตั้งแต่เริ่มต้นตลอดมาจนได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดี

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเขียนปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ไว้เป็นอย่างสูง

อัมมร ชูระเจน

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายในการค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	วิธีดำเนินการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล	5
	1. แหล่งข้อมูล	5
	2. ประเภทของข้อมูล	10
	3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	10
	4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	10
	การจัดกระทำกับข้อมูล	11
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	13
	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่น	
	จังหวัดนครศรีธรรมราช	16
	1. ประวัติ	16
	2. ทิศและอาณาเขต	17
	3. ภูมิประเทศ	18
	4. ประชากร	18
	5. การปกครอง	18
	6. ทรัพยากรธรรมชาติ	19
	7. การคมนาคม	19
	8. ปุชนิยสถาน โบราณวัตถุ	20

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

9.	ประเพณีต่าง ๆ	21
10.	การละเล่นพื้นเมือง	21
	อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	23
1.	ประเพณี	23
2.	สภาพภูมิศาสตร์	23
3.	ทรัพยากรธรรมชาติ	23
4.	การบริหารส่วนท้องถิ่น	24
5.	การคมนาคม	24
6.	ประชากร	24
7.	การปกครอง	24
8.	อาชีพของพลเมือง	24
9.	วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี	24
3	ภูมิหลังของวิทยาการและประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช	26
1.	ภูมิหลังของวิทยาการ	27
2.	ที่มาของประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช	30
3.	ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช	31
4	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	252
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	252
	วิธีการดำเนินการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล	252
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	253

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
อภิปรายผล	254
ข้อเสนอแนะ	258
บรรณานุกรม	261
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ศึกษานุกรม	266
กรณีศึกษา	
กรณีศึกษาที่ 1 ชื่อคำนำและหมู่บ้าน	281
กรณีศึกษาที่ 2 ชื่อวิทยากร	286

บัญชีตารางและแผนที่

ตาราง		หน้า
1	แสดงอาชีพของวิทยากร	27
2	แสดงอายุของวิทยากร	28
3	แสดงวิธีการรับข้อมูลของวิทยากร	29
4	แสดงที่มาของประวัติข้อความและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช	30
แผนที่		
1	แผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช	15
2	แผนที่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	22
3	แผนที่ตำบลกำแพงเซา	32
4	แผนที่ตำบลคลัง	42
5	แผนที่ตำบลช้างซ้าย	45
6	แผนที่ตำบลไชยมนตรี	54
7	แผนที่ตำบลท่าจี่	64
8	แผนที่ตำบลท่าซัก	78
9	แผนที่ตำบลท่าเรือ	90
10	แผนที่ตำบลท่าไร่	112
11	แผนที่ตำบลท่าวัง	126
12	แผนที่ตำบลท้ายสำเภา	128
13	แผนที่ตำบลนา	147
14	แผนที่ตำบลนาเกียน	149
15	แผนที่ตำบลนาทราย	159
16	แผนที่ตำบลนาพรุ	168
17	แผนที่ตำบลนาสาร	178

บัญชีการวางและแผนที่ (ต่อ)

แผนที่		หน้า
18	แผนที่กำหนดในเมือง	187
19	แผนที่กำหนดบางจาก	190
20	แผนที่กำหนดปากนคร	201
21	แผนที่กำหนดปากพูน	210
22	แผนที่กำหนดโพธิ์เสด็จ	224
23	แผนที่กำหนดมะม่วงสองคน	239
24	แผนที่กำหนดศาลาไม้ชัย	249

บทนำ

ห้องสมุดเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคมมนุษย์ ห้องสมุดเกิดขึ้นได้เนื่องจากความจำเป็นที่ต้องสนองความต้องการของสังคม ในอันที่จะจัดหาและรวบรวมสรรพวิชาต่าง ๆ ให้คนได้ศึกษาค้นคว้า (นนทนา เมื่อเกษม, 2514 : 5) ดังนั้นถ้าจะให้ห้องสมุดทำหน้าที่โดยสมบูรณ์ ก็ควรจัดให้เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ได้แก่หนังสือ วารสาร เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนวัสดุทัศนวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการศึกษาย่างครบถ้วน แหล่งความรู้ที่สำคัญของทุกคนก็คือหนังสือ (อัมพร ปันศรีและนนทนา เมื่อเกษม, 2515 : 9)

หนังสือเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นต่อชีวิตของทุกคน เพราะหนังสือให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน จรรโลงใจ ให้ประสบการณ์ต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาตลอดชีวิต และเป็นสื่อ การศึกษาอย่างครบถ้วน ที่จะสะท้อนให้เห็นภาพพจน์ของมนุษยชาติทุกสมัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, 2515 ข : 7) ได้มีกระแสพระราชดำรัสพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่คณะสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยทั่วประเทศ เนื่องในพิธีเปิดงานปีหนังสือระหว่างชาติและงานแสดงการพิมพ์ครั้งที่ 3 คอนหนึ่งว่า "... หนังสือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาทั้งทางกายและทั้งอาชีพ ทั้ง ความรู้ วิชาการ ทั้งการค้นคว้า และในที่สุดความพอใจทางจิตใจของมนุษย์อันสูงสุด..." และคุณรัชจวน อินทรกำแหง (รัชจวน อินทรกำแหง, 2515 : คำนำ) ได้กล่าววว่า "หนังสือกับชีวิตเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก คนสร้างหนังสือและหนังสือก็ให้ประโยชน์แก่คนก่อ ๆ กันไป ชีวิตคนและหนังสือจึงพันพันและสัมพันธ์กันอยู่ หากหนังสือมีปัญญาก็มีคัมภีร์ หากคนหนังสือก็ไม่เพิ่มพูน เพราะคนสร้างหนังสือและหนังสือก็สร้างคน"

จากความสำคัญของหนังสือดังกล่าวแล้ว จึงเห็นว่าห้องสมุดควรเป็นแหล่งที่มีหนังสือ สำหรับอ่านและใช้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ ห้องสมุดในประเทศไทยส่วนใหญ่ขาดหนังสือ บางประเภทอย่างมาก โดยเฉพาะหนังสืออ้างอิงที่ให้อรรถาธิบายและข้อเท็จจริง ความรู้ ตลอดจนแนวคิด เพื่อให้อ่าน ศึกษา ค้นคว้าหาหลักฐานประกอบเป็นบางตอน บางครั้งบางคราว โดยที่ไม่ต้องอ่านทั้งเล่ม (เพ็ญจันทร์ สิริธัมมแสง, 2515 : 131) และมีปัญหาอีกประการหนึ่ง

คือ หอสมุดมีหนังสืออ้างอิงไมครบทุกสาขาวิชา (นวลักษณ์ ศาตมัย, 2503 : 219 - 221) ดังนั้นหอสมุดจึงควรมีหนังสืออ้างอิงและหนังสือที่ให้อรรถาธิบายเป็นจำนวนมากพอเพียงกับความ ต้องการของผู้ใช้ ซึ่งประกอบควยพจนานุกรม สารานุกรม แผนที่ ทำเนียบนามและหนังสือ คู่มือเป็นต้น (Smith and Baxter, 1965 : 9) และฮัทชินส์ (Hutchins, 1965 : 97) ได้กล่าวถึงหนังสืออ้างอิงอื่น ๆ ที่ต้องมีในหอสมุด นอกเหนือจากที่สมิทและแบ็กสเตอร์ได้ กล่าวมาแล้ว โดยได้เรียกหนังสืออ้างอิงประเภทนี้ว่า หนังสืออ้างอิงอื่น ๆ (Borderline books) มีลักษณะเป็นหนังสือทั่ว ๆ ไป แต่ไม่เป็นหนังสืออ้างอิงที่แท้จริง ใช้เป็นหนังสือ อ้างอิงได้ เป็นหนังสือที่มีคุณค่าพอที่จะใช้เป็นหลักฐานในการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงได้ เช่น หนังสือหายาก หนังสือวิชาการ หนังสือปริทัศน์พันธ์ เป็นต้น

หนังสืออ้างอิงบางประเภทเป็นหนังสือหายากและไม่มีจำหน่ายควย โดยเฉพาะ หนังสือที่รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติของท้องถิ่น ที่ได้จากการบอกเล่าของบุคคลใน ท้องถิ่นโดยตรงหรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีความรู้และสนใจมาก่อน เป็นลักษณะวรรณกรรมพื้นเมือง อย่างหนึ่งของการศึกษาวิชา "คติชาวบ้าน" ซึ่งถ้ารวบรวมเรื่องราวเหล่านี้ไว้ก็จะมีคุณค่าพอที่ จะใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ ที่มีอยู่บางเป็นส่วนน้อยก็เป็นสมบัติเฉพาะบุคคลบางคนที่น่าสนใจและ รักการอ่านในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยที่ผู้เป็นเจ้าของมักจะหวงและไม่เผยแพร่ (เจือ สตะเวทิน, 2517 : 135) ทำให้เรื่องราวของท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่า สนใจกำลังจะสูญหายไป เนื่องจากชาตบุตร และบุตรที่มีอยู่กับมักจะเป็นผู้สูงอายุ ส่วนคนรุ่นหลัง ไม่มีใครสนใจเลย (แผนกภาษาไทย วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา, 2513 : คำนำ) และ งานศึกษาค้นคว้าประเภทนี้มีคุณค่าในทางวิชาการหลายด้าน เช่น คำนวณโบราณคดี ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา จิตวิทยา ศาสนา และภาษา (กิ่งแก้ว อัครดการ, 2513 :

1) ความสำคัญของประวัติท้องถิ่นคือ เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญของชาติที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น แต่ละท้องถิ่นต่างก็มีประวัติความเป็นมาเป็นของตนเอง ไม่ขึ้นต่อประวัติของชาติบ้านเมือง แต่อย่างใด ควรแยกประวัติท้องถิ่นออกจากประวัติจังหวัดและประเทศชาติ ประวัติศาสตร์ ของท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของชาติได้ และทั้งประวัติ ของท้องถิ่นและของชาติต่างก็สะท้อนถึงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของโลกได้ต่อไป และมีหน้าที่ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันควย (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2518 : 93 - 96)

ความสำคัญและการขาดแคลนหนังสืออ้างอิงเกี่ยวกับประวัติท้องถิ่นดังที่กล่าวมาแล้วนั้น

เป็นสาเหตุให้บุคคลเกิดความรู้สึกที่จะศึกษาค้นคว้าและรวบรวม ประวัติความเป็นมาของ ชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบ กับจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นถิ่นกำเนิดและเป็นภูมิลำเนาที่ผู้ศึกษาประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบันนี้ ด้วย ผู้ศึกษาสามารถที่จะเข้าใจภาษาของท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิประเทศได้เป็นอย่างดี มีความคุ้นเคยสนิทสนมกับประชาชนในจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้านทุกแห่ง มากพอที่จะติดต่อได้โดยสะดวกและปลอดภัยในการที่จะหาข้อมูลได้โดยตรง เป็นไปตามที่ กิ่งแก้ว อัครดาร์ (กิ่งแก้ว อัครดาร์, 2514 ข : 14) ได้วางไว้ว่า การที่จะทำการ ศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นใดนั้น ต้องคำนึงถึงภาษา ความปลอดภัย ความสะดวก ตลอดจน หนังสือประกอบ เพื่อเป็นการวางพื้นฐานก่อนเข้าไปทำการสำรวจ

อนึ่งจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ชื่อว่าเป็นเมืองสำคัญทางภาคใต้ของไทย เคยเป็น ดินแดนที่เจริญรุ่งเรืองมาแล้วในสมัยศรีวิชัย มีโบราณวัตถุมากมาย เหมาะสมที่จะทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง นครศรีธรรมราชไว้เป็นหลักฐานอย่างละเอียด และยังไม่เคยมีใครทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ เรื่องนี้อย่างกว้างขวางมาก่อน พร้อมกันนั้นงานศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้จะเป็นแนวทางช่วย กระตุ้นให้ผู้สนใจและต้นตอที่จะศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเรื่องราวของท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไปด้วย เพื่อช่วยกันสร้างหนังสืออ้างอิงไว้ใช้ทั้งในหอสมุดและที่อื่น ๆ ได้ครบถ้วนทุกประเภทและเป็น การช่วยเผยแพร่ผลงานในคนไทยใคร่จักท้องถิ่นและบ้านเมืองของตนได้ดียิ่งที่สุดด้วย

ความมุ่งหมายในการค้นคว้า

1. เพื่อรวบรวมประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
2. เพื่อจำแนกประเภทของที่มาของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช และวิธีการที่วิทยากรได้ถ่ายทอดเรื่องราวคกทอด สืบต่อกันมา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลของการศึกษาค้นคว้า จะได้นักหนังสืออ้างอิงเกี่ยวกับประวัติของชื่อตำบล

และหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เป็นแนวทางในการศึกษารวบรวมประวัติของสถานที่อื่น ๆ ในประเทศไทย
3. เป็นการรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนเกื้อหนุนให้ดำรงไว้ซึ่งสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ
4. เป็นประโยชน์ในการศึกษาภาษาไทยคำภาษาไทยภาคใต้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติของชื่อตำบล 22 ตำบล และหมู่บ้าน 110 หมู่บ้าน ในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช รวม 132 ชื่อ
2. วิทยากรเลือกจากผู้นิยมเรื่องราวของท้องถิ่นในจังหวัดที่เป็นเรื่องทั่วไปส่วนหนึ่ง และเลือกจากครูและสนใจที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช แห่งละอย่างน้อย 1 - 2 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ประวัติ หมายถึง เรื่องที่มุ่งแสดงประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตำบล หมายถึง ท้องที่แบ่งจากเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเขตการปกครองของกระทรวงมหาดไทย

หมู่บ้าน หมายถึง ท้องที่ที่แบ่งแยกจากตำบลต่าง ๆ ตามเขตการปกครองของกระทรวงมหาดไทยทั้งหมด ในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งนิยมเรียกกันมาแต่เดิม แตกต่างจากทางราชการกำหนด เช่น บ้านสวนพล แพนหมู่ที่ 1

วิทยากร หมายถึง ผู้เล่าประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้าน

มุขปาฐะ หมายถึง การบอกเล่าหรือถ่ายทอดด้วยวาจา (จันทร์ศรี สุปัญญากร,

วิธีดำเนินการค้นหาและรวบรวมข้อมูล

1. แหล่งข้อมูล

1.1 แหล่งค้นหาในสนาม การเก็บภาคสนามครั้งนี้กระทำในตำบลและหมู่บ้านของอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

ตำบลกำแพงเพชร มี 5 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านสวนพลู
- หมู่ที่ 2 บ้านนาคอ
- หมู่ที่ 3 บ้านขามคอ
- หมู่ที่ 4 บ้านวัง
- หมู่ที่ 5 บ้านคันทนา

ตำบลคลอง อยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช

ตำบลรางซ้าย มี 5 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านไผ่ม่วง
- หมู่ที่ 2 บ้านพร
- หมู่ที่ 3 บ้านลาด
- หมู่ที่ 4 บ้านนายbung
- หมู่ที่ 5 บ้านนางาง

ตำบลไทรยมนคร มี 5 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านควาไผ่น
- หมู่ที่ 2 บ้านโพธิ์
- หมู่ที่ 3 บ้านหนองบัว
- หมู่ที่ 4 บ้านน้ำพุ
- หมู่ที่ 5 บ้านนพเสียน

ตำบลรางหว มี 7 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านขวางตะวันตก
- หมู่ที่ 2 บ้านขวางตะวันออก
- หมู่ที่ 3 บ้านโลกตั้ง

หมู่ที่ 4	บ้านเขานาชัย
หมู่ที่ 5	บ้านตรอก
หมู่ที่ 6	บ้านศาล
หมู่ที่ 7	บ้านทุ่งในสระ
ตำบลท่าซึก	มี 8 หมู่บ้าน คือ
หมู่ที่ 1	บ้านสว่างถนน
หมู่ที่ 2	บ้านตากแดด
หมู่ที่ 3	บ้านบางทวด
หมู่ที่ 4	บ้านฉาง
หมู่ที่ 5	บ้านบางมะขาม
หมู่ที่ 6	บ้านปากพญาฝั่งหัวนอน
หมู่ที่ 7	บ้านปากพญาฝั่งตีน
หมู่ที่ 8	บ้านศาลาสดนา
ตำบลท่าไร่	มี 5 หมู่บ้าน คือ
หมู่ที่ 1	บ้านท่าไร่
หมู่ที่ 2	บ้านบางควาย
หมู่ที่ 3	บ้านบางหลวง
หมู่ที่ 4	บ้านปากน้ำปากนคร
หมู่ที่ 5	บ้านบางบุคชา
ตำบลท่าเรือ	มี 13 หมู่บ้าน คือ
หมู่ที่ 1	บ้านท่าข้าม
หมู่ที่ 2	บ้านกอกจันทร์
หมู่ที่ 3	บ้านจันทน์
หมู่ที่ 4	บ้านแคสูง
หมู่ที่ 5	บ้านหม่น
หมู่ที่ 6	บ้านไม้แดง
หมู่ที่ 7	บ้านช้าง

- หมู่ที่ 8 บ้านเกียกกาย
หมู่ที่ 9 บ้านบางเกย
หมู่ที่ 10 บ้านมะม่วงงาม
หมู่ที่ 11 บ้านท่าเรือ
หมู่ที่ 12 บ้านหนองพอน
หมู่ที่ 13 บ้านพารามกูร

ตำบลท่าวัง อยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช

ตำบลท่ายางมี 8 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านปายาง
หมู่ที่ 2 บ้านท่ายาง
หมู่ที่ 3 บ้านไธสง
หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งหลด
หมู่ที่ 5 บ้านคลองทอง
หมู่ที่ 6 บ้านแจ้งกระ
หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งวัดใหม่
หมู่ที่ 8 บ้านเนก

ตำบลนา อยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช

ตำบลนาเคียน มี 6 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านปากสระ
หมู่ที่ 2 บ้านหัวทะเล
หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งโหนด
หมู่ที่ 4 บ้านคลองคิน
หมู่ที่ 5 บ้านนาเคียนเหนือ
หมู่ที่ 6 บ้านนาเคียนใต้

ตำบลนาทราย มี 5 ตำบล คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านนาทราย
หมู่ที่ 2 บ้านหายนำเย็น

หมู่ที่ ๓	บ้านคณาโพธิ์
หมู่ที่ ๔	บ้านเหว็ด
หมู่ที่ ๕	บ้านยางเกีย
ตำบลนาคร	มี ๕ หมู่บ้าน คือ
หมู่ที่ ๑	บ้านพระพรหม
หมู่ที่ ๒	บ้านนาพรุ
หมู่ที่ ๓	บ้านโคกเจิง
หมู่ที่ ๔	บ้านไผ่ประราง
หมู่ที่ ๕	บ้านห้วยระยา
ตำบลนาสาร	มี ๕ หมู่บ้าน คือ
หมู่ที่ ๑	บ้านนาปลอม
หมู่ที่ ๒	บ้านมะม่วงตลอด
หมู่ที่ ๓	บ้านหนองเตน
หมู่ที่ ๔	บ้านมะม่วงขาว
หมู่ที่ ๕	บ้านหนองจระม
ตำบลในเมือง	อยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา
ตำบลบางจาก	มี ๗ หมู่บ้าน คือ
หมู่ที่ ๑	บ้านบางพุทรา
หมู่ที่ ๒	บ้านหนองนก
หมู่ที่ ๓	บ้านบางจาก
หมู่ที่ ๔	บ้านบางหลวง
หมู่ที่ ๕	บ้านบางไทร
หมู่ที่ ๖	บ้านตลาดบางจาก
หมู่ที่ ๗	บ้านบางสะพาน
ตำบลปากนคร	มี ๕ หมู่บ้าน คือ
หมู่ที่ ๑	บ้านปากน้ำปากนคร
หมู่ที่ ๒	บ้านปากนครบน

- หมู่ที่ 3 บ้านคลองขุด
หมู่ที่ 4 บ้านหัวจาก
หมู่ที่ 5 บ้านหัวกรูด

ตำบลปากพูน มี 8 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านท่าแพ
หมู่ที่ 2 บ้านปากพูน
หมู่ที่ 3 บ้านปากพียง
หมู่ที่ 4 บ้านนอกไร่
หมู่ที่ 5 บ้านชะเอียน
หมู่ที่ 6 บ้านบางปู
หมู่ที่ 7 บ้านบ่อโพธิ์
หมู่ที่ 8 บ้านท่าคีน

ตำบลโพธิ์เสด็จ มี 8 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านหัวอิฐ
หมู่ที่ 2 บ้านทวดทอง
หมู่ที่ 3 บ้านไสขันธ์
หมู่ที่ 4 บ้านยวนแหล
หมู่ที่ 5 บ้านโพธิ์ทอง
หมู่ที่ 6 บ้านนารี
หมู่ที่ 7 บ้านโพธิ์
หมู่ที่ 8 บ้านโพธิ์เสด็จ

ตำบลมะม่วงสองต้น มี 5 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านหัวตา
หมู่ที่ 2 บ้านนาขุด
หมู่ที่ 3 บ้านอาจ
หมู่ที่ 4 บ้านสมอไธย
หมู่ที่ 5 บ้านสามคอน

ตำบลศาลาไม้ชัย อยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช

1.2 แหล่งคนควาอื่น ๆ ได้แก่

หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

หอสมุดแห่งชาติ สาขาจังหวัดนครศรีธรรมราช

หอสมุดวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

แผนกปกครอง ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนกปกครอง ที่ว่าการอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

แผนกที่ดินอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

แผนกประชาสัมพันธ์ เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช

หน่วยเรงรักพัฒนาชนบท จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ประเภทข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา มีข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ซึ่งรวบรวมได้จากการบันทึกจากนุษปาระของผู้เฒ่าโดยตรง และถาพทอดออกมาเป็นตัวอักษรโดยละเอียด และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ซึ่งรวบรวมจากแหล่งคนควาอื่น ๆ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้วิธีการให้วิทยากรเล่าประวัติของตำบลและหมู่บ้าน พร้อมกับบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังนี้

4.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จากนายหอม อุปรมัย นายคิเรก พรตตะเสน ชุนอาเทศคี นายอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช และจาจังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2 เลือกวิทยากรในตำบลและหมู่บ้านแต่ละ 1-2 คน จากการเสนอแนะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาสและครู โดยเสนอให้เด็ก 4-5 คนตามลำดับความรู้และความสนใจของวิทยากรจากมากไปหาน้อย ผู้ศึกษาได้เลือกวิทยากรไปตามลำดับที่เสนอจนกว่าจะได้วิทยากรที่สามารถเล่าประวัติของชื่อตำบลหรือหมู่บ้านมีความต่อเนื่องกัน

4.3 บันทึกประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านจากวิทยากรด้วยเครื่องบันทึกเสียงและมานเทปแบบ C-60 รวม 20 มวน

4.4 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราชจากแหล่งคนควาอื่น ๆ

การจัดกระทำกับข้อมูล

1. ถอดข้อความที่วิทยากรเล่าประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชจากเครื่องบันทึกเสียง โดยพยายามเก็บทุกคำพูดของวิทยากรไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

2. ถอดความของคำเล่าที่เป็นภาษาไทยภาคใต้จังหวัดนครศรีธรรมราชออกเป็นภาษาไทยภาคกลาง เพื่อให้คนทั่วไปอ่านเข้าใจได้

3. รวบรวมข้อมูลทุกข้อมูเกี่ยวกับประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จากแหล่งคนควาอื่น ๆ มาประกอบกับข้อมูลปฐมภูมิ

4. นำข้อมูลมาจำแนกประเภทที่มาของชื่อตำบลและหมู่บ้าน

5. แยกประเภทของวิทยากร บอกรายละเอียดเกี่ยวกับอายุ อาชีพ และวิธีการรับข้อมูล

6. นำข้อมูลทั้งหมดของประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราชมารวมกัน แล้วเรียงตามลำดับตัวอักษรของชื่อตำบลและเรียงชื่อหมู่บ้านตามลำดับตัวอักษรของแต่ละตำบลอีกครั้งหนึ่ง

7. ทำกัพทานุกรมภาษาไทยภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ปรากฏในข้อมูลมุขปาฐะที่ได้รับจากการรวบรวมคนควาในสนาม

8. ทำกรรมฐานข้อคำบดและหมุ่บาน
9. ทำกรรมฐานข้อวิพยากร

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

การรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการค้นคว้าของสาขาวิชาต่าง ๆ นั้นได้กระทำกันในรูปแบบต่าง ๆ กันมา

ในแง่ของการรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองนั้น มโหตร (มโหตร (นามแฝง), 2511 : 49) ได้กล่าวถึงความพยายามของพี่น้องตระกูลกริมม์คือ เจซอมและวิลเฮล์ม ที่ทำการรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองของประเทศเยอรมนีไว้ ส่วนฮานส์ คริสเตียน เป็นผู้รวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองของประเทศเดนมาร์กพร้อม ๆ กับชาร์ล แปรโรลต์ รวบรวมเรื่องราวของวรรณกรรมพื้นเมืองของฝรั่งเศสด้วย

ในหนังสือพงศาวดารเล่ม 1 (กรมศิลปากร, 2506 : 1-126) ได้กล่าวถึงการรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองของไทย โดยมีการจดบันทึกปากคำได้เกิดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโปรดให้พระวิเชียร (น้อย) รวบรวมและเรียบเรียง พระราชพงศาวดารเหนือ ขึ้นเมื่อปีเถาะ พ.ศ. 2350 พระราชพงศาวดารเรื่องนี้แสดงถึงประวัติของเมืองโบราณต่าง ๆ อาทิ เมืองสวรรค์โลก พินธุโลก กรุงอโยธยา โดยได้ประวัติเล่มนี้มาจากการบอกเล่าของผู้ที่จดจำต่อ ๆ กันมา

พระยาประจักษ์จักรจักร (แหม่ม มุนนาค) (พระยาประจักษ์จักรจักร (แหม่ม มุนนาค), 2507 : 127-241) ได้รวบรวม พงศาวดารโยนก ตอนที่ เป็นประวัติของนครต่าง ๆ เช่น โยนกนคร เชียงราย ด้วยการบันทึกจากปากคำประกอบกับหลักฐานทางเอกสาร

ในปัจจุบันนี้การรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองของไทยได้เริ่มต้นตัวอีกครั้งหนึ่ง แต่การเสนอเรื่องที่รวมนั้น ได้มีการคัดแปลงสำนวนภาษาให้สะดวกเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังเช่น แปลก สนธิรักษ์ (แปลก สนธิรักษ์, 2506 : 1-152) เสนอเรื่อง นิทานไทย เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่มาจากพุทธศาสนา ยุทธ เศษคำรบ (ยุทธ เศษคำรบ, 2505 : 1-403) เสนอเรื่อง นิทานพื้นเมือง 100 เรื่อง เป็นเรื่องที่รวบรวมทั้งของภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ สงวน โชติสุขรัตน์ (สงวน โชติสุขรัตน์, 2508 : 1-654) เสนอเรื่อง ตำนานเมืองเหนือ รวบรวมได้จากการสอบถามและการถอดคำจากสมุคพื้นเมือง เป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติต่าง ๆ ของล้านนาไทย กรมศิลปากร

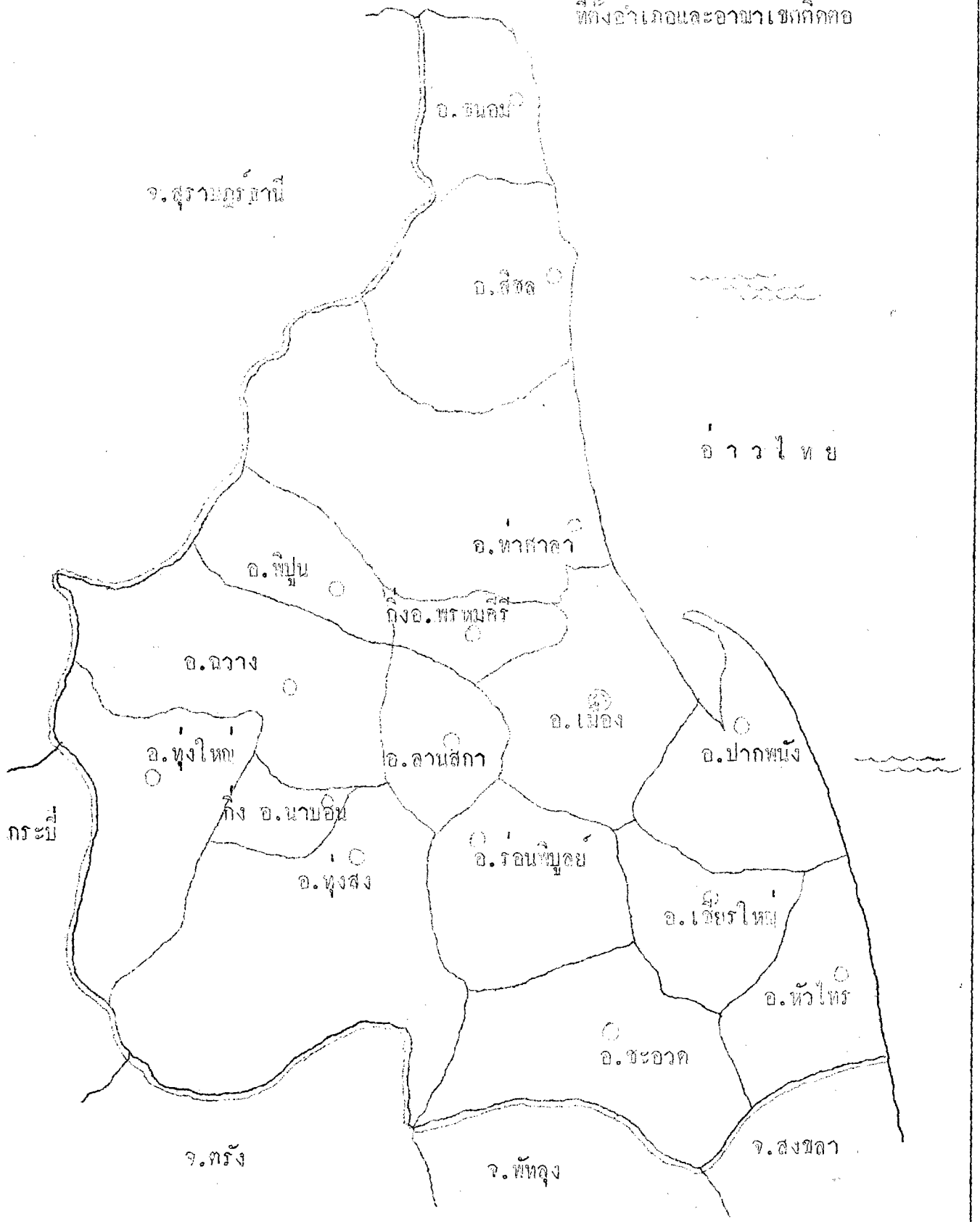
(กรมศิลปากร, 2513 : 667-684) ได้รวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองของสุโขทัยไว้ในหนังสือ นิทานชาวนานภาคที่ 4 ซึ่งรวบรวมโดยการบันทึกการบอกเล่าของวิทยากรโดยตรง แคนำเสนอโดยจัดเกล้าสำนวนเรื่องราวทั้งหมด มี 6 เรื่อง เป็นนิทานเรื่องสัตว์ 1 เรื่อง นิทานคติ 5 เรื่อง โดยเก็บข้อมูลจากวิทยากร 4 คน กิ่งแก้ว อัครดากร (กิ่งแก้ว อัครดากร, 2513 : 14) ได้ทำการศึกษา นิทานชาวนาน เสนอเรื่อง วรรณกรรมจากชาวนาน ในแง่ของหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา

ปราณี ขวัญแก้ว (ปราณี ขวัญแก้ว, 2517 : 4) ได้ศึกษาพบว่า การบันทึกเรื่องราวของภาคใต้มีมานานแล้ว แต่เป็นการบันทึกลงในสมุดข่อยเรียกว่า หนังสือข่อย หนังสือข่อยฉบับเก่าแก่ที่ค้นพบคือ คำราชนิพนธ์สำหรับเมืองนครศรีธรรมราชและคำรากลปนาวิคิตาชางและวิคิตมาทอง มีหนังสืออีกประเภทหนึ่งที่รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นหนังสือประเภทประชุมพงศาวดารคือ ประชุมพงศาวดารภาคที่ 53 ของกรมศิลปากร (กรมศิลปากร, 2514 : 94)

ปัจจุบันนี้มีผู้สนใจศึกษาวรรณกรรมพื้นเมืองทางบักย์ใต้ในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา (แผนกวิชาภาษาไทย วิทยาลัยวิชาการศึกษา สงขลา, 2513 : 1-245) ได้ศึกษาและรวบรวมเพลงกล่อมเด็ก นิทานพื้นเมือง บทกลอนสำหรับเด็ก ความเชื่อ ประเพณีต่าง ๆ สำนวนภาษา และการละเล่นพื้นเมือง โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าโดยการสัมภาษณ์และใช้เครื่องบันทึกเสียง รวบรวมและเผยแพร่ ให้ชื่อหนังสือว่า คติชาวนาน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ภิญโญ จิตต์ธรรม (ภิญโญ จิตต์ธรรม, 2516 : 1-202) รวบรวม เพลงพื้นเมืองภาคใต้ ได้แก่เพลงร้องเรือหรือเพลงกล่อมเด็ก และท่านผู้นี้ได้รวบรวมเพลงชาวนานให้ชื่อว่า คติชาวนานอันกัหนึ่ง เพลงชาวนาน เป็นประเภทเพลงนา เพลงเรือ และเพลงบอกบักย์ใต้ ชมรมวรรณศิลป์บักย์ใต้ (ชมรมวรรณศิลป์บักย์ใต้, 2516 : 1-34) ได้รวบรวมกิลปะการแสดงพื้นเมืองของท้องถิ่นภาคใต้เรื่องเพลงบอก หนังสือดูมโนรา มีจุดมุ่งหมายเพื่อแนะนำและเผยแพร่

กุหลาบ มัลลิกะมาส (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2509 : 1-269) ได้รวบรวม คติชาวนาน เพื่อเสนอบทวิทยานิพนธ์มีเนื้อหาสองตอนคือ ตอนแรกเป็นคติชาวนาน ตอนที่ 2 เป็นนิทานชาวนาน เป็นการรวบรวมเนื้อเรื่องในคำกลอนคติชาวนานและนิทานของท้องถิ่นต่าง ๆ

แผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดง
ที่ตั้งอำเภอและอาณาเขตติดต่อ

ในประเทศไทย เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเอกสารในเรื่องเหล่านี้กับวงการในต่างประเทศ
ที่ศึกษาค้นคว้ากันอย่างแพร่หลาย

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่น

จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ประวัติ

นครศรีธรรมราชเป็นนครเก่าแก่โบราณที่สุดเมืองหนึ่งทางภาคใต้ของประเทศไทย
ปรากฏชื่อที่เรียกเมืองนี้ตามคัมภีร์มหานิเทศว่า "ตามพุดังคม" จดหมายเหตุจีนเรียกว่า
"ถังมาหลิง" (ดูวาราชการจังหวัดและคณะกรรมการจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2500 : 7)

สมัยก่อนกรุงสุโขทัย เมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองใหญ่เมืองหนึ่งในแหลม
มลายู บางครั้งก็มีอำนาจมาก สามารถแผ่อำนาจออกไปปกครองหัวเมืองมลายูทั้งหมด บาง
ครั้งก็เสื่อมอำนาจตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอื่น เช่น เป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรศรีวิชัย
เป็นต้น ในสมัยที่นครศรีธรรมราชเรืองอำนาจนั้น ได้แบ่งการปกครองหัวเมืองขึ้นเป็นแบบ
12 นักับตรตามปุมโห ให้อัครราชูปถัมภ์ประจำปีเป็นตราของเมืองขึ้น คือ เมืองสาบบุรี
ถิอตราหนู เมืองปัตตานีถิอตราวัว เมืองกะลันตันถิอตราเสือ เมืองปะหังถิอตรากระต่าย
เมืองไทรถิอตรางูใหญ่ เมืองพัทลุงถิอตรางูเล็ก เมืองตรังถิอตราม้า เมืองชุมพรถิอตรา
แพะ เมืองบันไทยสมอถิอตราลิง เมืองสงขลาถิอตราไก่ เมืองตะกั่วถิอตราหมาและ
เมืองกระบุรีถิอตราหนู (สงวน อินทง, 2514 : 564-565)

สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เมืองนครศรีธรรมราชได้รวมอยู่ในราชอาณาจักร
สุโขทัย เป็นหัวเมืองประเทศราชขึ้นต่อกรุงสุโขทัย เป็นเมืองที่เป็นแหล่งกลางของศาสนาพุทธ
แบบลังกาวงศ์และศาสนาพราหมณ์ มีเทวสถานและปุษณียสถาน ปุษณียวัตถุ มีพระบรมธาตุ
ศิลาจารึกที่ขุดพบในจังหวัดนี้เก่าแก่มาก เป็นแม่พิมพ์ในทางพุทธศาสนา จนได้ชื่อว่า "เป็น
เมืองพระ" (ดูวาราชการจังหวัดและคณะกรรมการจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2500 : 9-10)

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้ปรากฏในกฎหมายที่เรียกว่า เมืองนครศรีธรรมราช
เป็นเมืองเอกเท่ากับเมืองพิษณุโลกและเมืองนครราชสีมา ตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยา
(กรมศิลปากร, 2506 : 434-444)

สมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดให้เจ้าพระยามนศรีศรีธรรมราชมี
เกียรติยศเสมอเจ้าประเทศราช ทั้งพระยาอัครมหาเสนาบดีและจุฬาลงกรณ์สำหรับเมือง
นครศรีธรรมราช (กรมศิลปากร, 2506 : 445-495)

ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ได้โปรดให้ลดบรรดาศักดิ์เจ้านครลง
เป็นเจ้าพระยามน และลดตำแหน่งเสนาบดีเมืองลงเป็นกรมการเมืองเช่นเดียวกับเมืองอื่น ๆ
ใน พ.ศ. 2439 เมื่อมีการจัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล โปรดให้แยกหัวเมืองภาคใต้
ออกเป็นมณฑลชุมพรและมณฑลนครศรีธรรมราช ทั้งที่ว่าการมณฑลที่เมืองสงขลา ใน พ.ศ. 2476
ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ได้ยุบมณฑลนครศรีธรรมราชลง คงเหลือแต่
จังหวัดนครศรีธรรมราช มีฐานะเป็นจังหวัดใหญ่จังหวัดหนึ่งของภาคใต้ (สงวน อินคง,
2514 : 568-569)

ส่วนประวัติก่อนที่จะมีชื่อนครศรีธรรมราช มีคล้ายนิยายว่า พระยาโคตสิหราช
ครองอยู่เมืองนครบุรี ได้พระทันตธาตุของพระพุทธเจ้าไว้ ต่อมาท้าวองกุทธราชบุตรครองเมือง
ขันธบุรีมีพระประสงค์อยากจะได้พระทันตธาตุ จึงยกกองทัพออกมาชิงชัย พระยาโคตสิหราช
โดยยกกองทัพออกต่อสู้ และได้สังหารโอรสธิดาไว้ว่า ถ้าพระองค์สิ้นพระชนม์ลงตามกลางช้างก็
ก็ขอให้โอรสธิดารับนำพระทันตธาตุหนีไปยังเมืองลังกาไปฝังไว้ ครั้นเมื่อพระองค์เสียทีแก่
ช้างก็สิ้นพระชนม์ พระโอรสธิดาก็นำพระทันตธาตุลงเรือหนีไป เรือสำเภาเกิดอับปางระหว่าง
การเดินทาง พระโอรสธิดาขึ้นฝั่งได้ ทรงบุกป่าฝ่าดงถึงหาดทรายแก้ว จึงฝังพระทันตธาตุไว้
ต่อมาพระมหาเถรพรหมเทพพบพระโอรส พระธิดา จึงทำนายว่า พระยาศรีธรรมโศกราชจะ
มาสร้างเมืองที่หาดทรายแก้ว ครั้นแล้วในกาลต่อมาพระยาศรีธรรมโศกราชก็ไ้มาสร้างเมือง
ขึ้น และให้ชื่อว่า "ศรีธรรมราชมหานคร" นอกจากสร้างเมืองแล้ว ยังได้สร้างพระอาราม
และพระบรมธาตุเจดีย์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ในพระบรมธาตุเจดีย์ด้วย ซึ่งปรากฏเป็น
สัญลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชมาจนปัจจุบันนี้ (คู่มือราชการจังหวัดและคณะกรรมการ
จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2500 : 7-9)

2. ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลตะวันออกทางภาคใต้ของประเทศไทย
อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 832 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,335,625 ไร่ มีฝั่ง
ทะเลยาว 193 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับนี้

ทิศเหนือ ทิศคอก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ทิศใต้ ทิศคอก จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา
 ทิศตะวันออก ทิศคอก อ่าวไทย
 ทิศตะวันตก ทิศคอก จังหวัดกระบี่และจังหวัดตรัง

3. ภูมิประเทศ

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีทิวเขาสลับซับซ้อน ทิวเขาที่สำคัญคือ ทิวเขานครศรีธรรมราชและทิวเขาภูเก็จ พื้นที่โดยลาดต่ำจากทิศตะวันตกลงไปทางทิศตะวันออก จนจดฝั่งทะเล ส่วนตอนกลางเป็นที่ราบอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสวนผลไม้ พืชนา ริมฝั่งทะเลมีการปลูกมะพร้าวกันมาก ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทุกปีละ 1,700 – 2,300 มิลลิเมตร (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2519 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

4. ประชากร

จำนวนประชากรเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2519 (วิเชียร ณ นคร และคณะ, 2521 : 31) มี 1,164,534 คน เป็นชาย 589,173 คน หญิง 575,361 คน ประชากรส่วนใหญ่มีถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามตามลำดับ

5. การปกครอง

ในปี พ.ศ. 2519 แบ่งการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 133 ตำบล 1,027 หมู่บ้าน 3 เทศบาลและ 17 สุขาภิบาล (วิเชียร ณ นคร และคณะ, 2521 : 15)

อำเภอและกิ่งอำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีชื่อดังนี้

1. อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
2. อำเภอปากพนัง
3. อำเภอทุ่งสง
4. อำเภอฉวาง
5. อำเภอท่าศาลา
6. อำเภอเชียรใหญ่
7. อำเภอหัวไทร
8. อำเภอรอนพิบูลย์

9. อำเภอยะเอยก
 10. อำเภอสิชล
 11. อำเภอขนอม
 12. อำเภอลานสกา
 13. อำเภอทุ่งใหญ่
 14. อำเภอพิปูน
 15. กิ่งอำเภอพรหมคีรี
 16. กิ่งอำเภอนาบอน
6. ทรัพยากรธรรมชาติ
 - 6.1 พืชผล มีข้าว มะพร้าว ยางพารา
 - 6.2 แร่ มีแร่ดีบุก วุลแฟรม เหล็ก
 - 6.3 ผลไม้ มีทุเรียน มังคุด เงาะ ลำไย ส้มเขียวหวาน สับปะรด

ขนุน

- 6.4 ป่าไม้ มีไม้หอมพ้อ ไม้ตะเคียน ไม้จำปา ไม้ยาง และของป่าอื่น ๆ เช่น น้ำมันยาง รวงผึ้ง และเครื่องสมุนไพร
- 6.5 สัตว์เลี้ยง มีโค กระบือ เป็ด ไก่ หนู และมีสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์

7. การคมนาคม

- 7.1 ทางบก ใช้พาหนะรถไฟ รถยนต์ ทั้งนี้
 - ทางรถไฟ เริ่มต้นจากสถานีนครศรีธรรมราชถึงกรุงเทพมหานคร
 - ทางรถยนต์ เริ่มต้นจากนครศรีธรรมราชถึงกรุงเทพมหานคร และไปยังจังหวัดต่าง ๆ คือ สงขลา สุราษฎร์ธานี ตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ต มีถนนหมายเลข 4 หรือถนนเพชรเกษมซึ่งเป็นเส้นทางจากกรุงเทพมหานครลงสู่ภาคใต้และเลยเข้าสู่ประเทศมาเลเซียโดยผ่านจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีถนนจากตัวจังหวัดนครศรีธรรมราชติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ คอย

- 7.2 ทางน้ำ จากเหนือและใต้มีเรือโดยสารแล่นริมฝั่งทะเลอ่าวไทยเข้าสู่แม่น้ำปากพนัง และมีคลองท่าแพ คลองปากพยิง คลองปากนคร คลองบางจาก คลองท่าซักและคลองท่าเรือ

7.3 ทางอากาศ มีเครื่องบินของทางราชการทหาร

8. ปูนียสถาน โบราณวัตถุ

8.1 พระบรมธาตุเจดีย์ เรียกว่า พระบรมธาตุ เป็นองค์เจดีย์หรือพระสถูปแบบลังกาคือรูปสี่เหลี่ยม องค์เจดีย์ทรงระฆังมียอดแหลม ปลายหุ้มด้วยทองคำหนักประมาณ 216 กิโลกรัม สูง 38 วา 2 ศอกหรือ 70 เมตร เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ อยู่ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

8.2 พระพุทธสิหิงค์ ประดิษฐานอยู่ที่หอพระสิหิงค์ในบริเวณศาลากลางจังหวัด นครศรีธรรมราช

8.3 กำแพงเมือง อยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ยาวจากทิศเหนือไปทิศใต้ 55 เส้นหรือ 2,230 เมตร กว้างจากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก 11 เส้นหรือ 446 เมตร กำแพงเมืองนี้ชื่อเดิมมีเป็น 3 ตอน ตอนเหนือเรียกว่าตำบลประตูไชยเหนือ ตอนกลางเรียกว่าตำบลพระเสื้อเมือง ตอนใต้เรียกว่าตำบลประตูไชยใต้ กำแพงเมืองในปัจจุบันนี้ถูกรื้อลงเกือบหมด คงเหลือทางคานหันท่อนเหนือไว้เป็นโบราณสถานเพียงประมาณ 40 เมตรเท่านั้น ทางจังหวัดได้ปรับปรุงสภาพกำแพงนี้ไว้ และคิดแปลงบริเวณให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ให้ชื่อว่าสวนริมกำแพงเมืองเก่า

8.4 สระด่างคาบ เป็นสระเล็ก ๆ อยู่ทางทิศภาคเหนือของโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช ตามทางสันนิษฐานเข้าใจว่า เดิมต้องเป็นสระที่ใหญ่โตและยาวมาก ครั้นนานเข้าคันทลายทับถมทำให้สระตื้นเขินไป สระนี้มีชื่อเสียงทางประวัติศาสตร์ เพราะเชื่อกันว่าเป็นที่ล้างดาบที่เพชฌฆาตประหารชีวิตศรีปราชญ์

8.5 เจดีย์ยักษ์ อยู่ในวัดเสมาทองเดิมหรือวัดพระเงิน เวลานั้นเป็นวัดร้าง มีพระพุทธรูปนั่งองค์ใหญ่ในวิหารหน้าเจดีย์อยู่องค์หนึ่ง ปัจจุบันพระพุทธรูปองค์นี้ เทศบาลได้นำมาขึ้นสวดยางมา

8.6 โบสถ์พราหมณ์ หอพระนารายณ์และฐานพระสยาม อยู่ในเขตเทศบาลเมือง นครศรีธรรมราช

8.7 ศาลาประตูหก หรือศาลาโกหก หรือศาลาโคหก ปัจจุบันเป็นศาลาที่สร้างขึ้นใหม่แทนศาลาเก่าและตั้งอยู่ที่เดิม ให้ชื่อว่า ศาลาประตูหก

8.8 อนุสาวรีย์วีรไทย สร้างขึ้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 เสร็จสิ้นลง เพื่อ

เป็นที่ระลึกถึงคุณงามความดีของบรรดาทหารที่ได้เสียชีวิตในการต่อสู้กับทหารญี่ปุ่น เมื่อ วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ตั้งอยู่ในเขตกองทัพภาคที่ 4 ตำบลปากพูน อำเภอเมือง นครศรีธรรมราช

9. ประเพณีต่าง ๆ

9.1 พิธีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นการแห่ยาว ๆ ขึ้นหอเจดีย์พระบรมธาตุเป็น พุทธบูชา โดยจัดขึ้นในเทศกาลมาฆบูชา วิสาขบูชาและเทศกาลอื่น ฉะนั้นต้องมีลายเขียน เป็นพระพุทธรูปหรือพระพุทธรูประวิคเป็นตอน ๆ แค่นี้ปัจจุบันนี้ไฉนชาวหรือผ้าสีเหลืองที่ไม่มี ลายเขียนแทน เพราะค่าจ้างเขียนลายมีราคาแพงมาก

9.2 พิธีโพนไฟ จัดขึ้นในเกียนี่ มีความมุ่งหมายที่จะก่อไฟให้พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งมีผ้าห่มร่างกายบาง ๆ นั้นได้รับความอบอุ่น บรรเทาความหนาว เพราะในระหว่างนั้น อากาศหนาวเย็น มีการตั้งเตาทำอาหารและขนมรอน ๆ ถวายพระภิกษุสงฆ์ฉันด้วย มีทำกัน ทุกวัด ส่วนมากจะทำกันในตอนเช้าตรู่

9.3 การทำบุญสารทเดือนสิบ จัดขึ้นในวันแรม 13 - 15 ค่ำเดือนสิบของ ทุก ๆ ปี มีการจัดมหรสพ หมายถึงส่วรับที่ประกอบถวายอาหารแห้ง ผลไม้ ขนมแห้งต่าง ๆ คือ ขนมพอง ขนมลา ขนมบ้า ขนมจีบ ขนมกงหรือขนมไข่ปลา เป็นขนมที่เก็บไว้ได้นาน ไม่มีการบูดเน่า นำไปวัดถวายพระภิกษุสงฆ์ และมีการทำพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับ ไปแล้วพร้อมกับมังสูกุลแด่ผู้มีส่วนกุศลไปให้ด้วย โดยเรียกกันว่าตั้งเปรต ส่วนในวันแรม 13 ค่ำเดือนสิบเรียกว่าวันจ่าย เพราะต่างก็จ่ายซื้อหาสิ่งของที่จะจัดมหรสพกันอย่างคึกคัก และมีการจัดงานประจำปีของจังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้นทุกปีด้วยที่สนามหน้าเมืองเรียกว่า งานเดือนสิบ

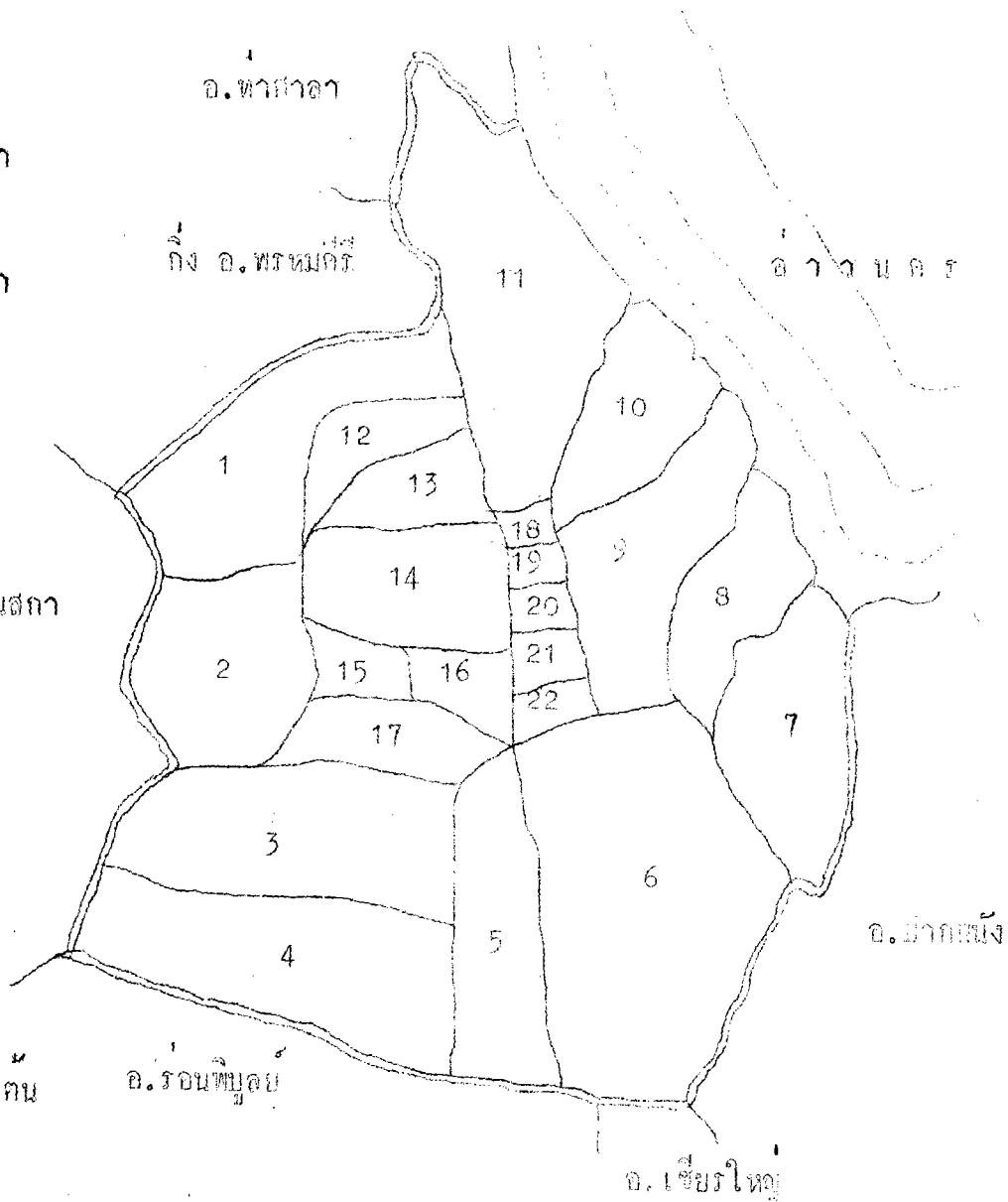
9.4 ถักบาตรชูเทียน มีทำอยู่แห่งเดียวที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารในวัน เช้าพรรษา ตั้งแต่ตอนบ่ายเวลาประมาณ 15 นาฬิกาไปจนถึงย่ำค่ำ ซึ่งในวันนั้นพระภิกษุสงฆ์ จากวัดต่าง ๆ ทั่วเมืองนครศรีธรรมราชจะไปนมัสการพระบรมธาตุ เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมีการวางดอกไม้ จุกชูเทียนและจุกประทีปตามองค์พระพุทธรูปและองค์เจดีย์ต่าง ๆ

10. การละเล่นพื้นเมือง คานมหรสพมีหนังตะลุง มโนราห์ เพลงบอก การละเล่นที่มีชื่อเสียงคือการชนวัวและการชนไก่

แผนที่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
แสดงพิกัดตำบลและอำเภอเขตรอบ

- 1 ทางวิ
- 2 กำแพงเจ้า
- 3 นาพรุ
- 4 ทายสำเภา
- 5 ช่างขาย
- 6 ท่าเรือ
- 7 บางจาก
- 8 ท่าไร่

- 9 ปากนคร
- 10 ท่าซัก
- 11 ปากพูน
- 12 นาทราย
- 13 นาเกียน
- 14 โพธิ์เสด็จ
- 15 ไชยมนตรี
- 16 มะม่วงสองต้น
- 17 นาสาร
- 18 ทาวัง
- 19 คลัง
- 20 ในเมือง
- 21 นา
- 22 กาลามิชัย

อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

1. ประวัติ

อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชได้รับประกาศตั้งเมื่อ พ.ศ. 2444 (กองปกครอง
ท้องที่ กระทรวงมหาดไทย, 2518 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) โดยให้ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่สนาม
หน้าเมือง คำบลดลึงในปัจจุบันนี้ ต่อมาใน พ.ศ. 2454 ได้ประกาศยกท้องที่ทางทิศตะวันตก
เป็นกิ่งอำเภอ เรียกว่า กิ่งอำเภอลานสกา คืออำเภอลานสกาในปัจจุบันนี้ โดยมีตำบล
ลานสกา ตำบลกำโลน ตำบลทาคี และตำบลขุนทะเล เป็นเขตปกครองของกิ่งอำเภอลานสกา
เสีย ใน พ.ศ. 2458 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชไปตั้งที่ตำบลในเมือง
บริเวณเดียวกับที่กิ่งศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช และเมื่อ พ.ศ. 2506 ได้รับงบประมาณ
เป็นเงิน 470,000 บาท สร้างที่ว่าการอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นใหม่ เป็นตึกถาวรแบบ
แปลนของกรมโยธาเทศบาล และใช้เป็นสถานที่ราชการตลอดมาจนถึงทุกวันนี้

2. สภาพภูมิศาสตร์

2.1 ที่ตั้ง ตั้งอยู่ในตัวเมืองนครศรีธรรมราช เมืองตะวันตกของอำเภอไทยใน
ภาคใต้ของประเทศไทย มีอาณาเขตดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอท่าศาลา

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอธวัชชัย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอไทยและอำเภอปากพนัง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอลานสกาและอำเภอฉวาง

2.2 ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบทั่วไป มีภูเขาอยู่ทางทิศตะวันตก แล้ว
ลาดต่ำลงทางทิศตะวันออกจากอำเภอไทย

2.3 สภาพดินฟ้าอากาศ โดยปกติมีอากาศไม่สู้จะร้อนมากนัก เพราะมีฝนตก
โดยได้รับมรสุมทางทิศตะวันตกเฉียงใต้และมรสุมทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้อากาศ
อบอุ่นตลอดปี

3. ทรัพยากรธรรมชาติ มีป่าไม้ ไม้ที่สำคัญได้แก่ ไม้หุลุมพ้อ ไม้ตะเคียน ไม้
จำปา ไม้ยาง และของป่าอื่น ๆ เช่น น้ำมันยาง รวงผึ้ง และเครื่องสมุนไพร แร่
ต่าง ๆ มีแร่ดีบุก แร่ทองคำ

4. การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นมี เทศบาล 1 แห่ง
สุขาภิบาล 3 แห่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่งและสภาตำบล 20 แห่ง

5. การคมนาคม

5.1 ทางรถไฟสายนครศรีธรรมราช - สถานีทุ่งสง สายนครศรีธรรมราช -
ชุมพร สายนครศรีธรรมราช - สงขลา และสายนครศรีธรรมราช - กรุงเทพมหานคร

5.2 ทางรถยนต์ มีถนนสายต่าง ๆ ดังนี้

ถนนตัดกับสุราษฎร์ธานี ผ่านอำเภอท่าศาลา อำเภอสิชลและ
อำเภอขนอม ระยะทาง 138 กิโลเมตร

ถนนตัดกับจังหวัดตรัง ผ่านอำเภอรอนพิบูลย์ อำเภอทุ่งสง ระยะ
ทาง 120 กิโลเมตร

ถนนตัดกับจังหวัดกระบี่ ผ่านอำเภอรอนพิบูลย์ อำเภอทุ่งสง ระยะ
ทาง 170 กิโลเมตร

ถนนตัดกับจังหวัดสงขลา ผ่านอำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร
ระยะทาง 176 กิโลเมตร มีถนนจากจังหวัดนครศรีธรรมราชถึงกรุงเทพมหานคร และไป
ถึงอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วย

6. ประชากร มี 180,161 คน เป็นชาย 91,470 คนและหญิง 88,691 คน
(จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2519 : 9)

7. การปกครอง แบ่งเป็น 22 ตำบล 110 หมู่บ้าน โดยมีตำบลในเขตเทศบาล
เมือง 5 ตำบล คือ ตำบลท่าวัง ตำบลคลัง ตำบลนา ตำบลในเมืองและตำบลศาลาไม้ชัย
ตำบลนอกเขตเทศบาลมี 17 ตำบล คือ ตำบลปากนคร ตำบลกำแพงเซา ตำบลนาเคียน
ตำบลท่าเรือ ตำบลท้ายสำเภา ตำบลท่าซัก ตำบลท่าไร่ ตำบลไชยมนตรี ตำบลทางิ้ว
ตำบลนาพรุ ตำบลนาสาร ตำบลนาทราย ตำบลช้างชวย ตำบลมะม่วงสองต้น ตำบล
บางจาก ตำบลโพธิ์ไต้ตั้งและตำบลปากพูน

8. อาชีพของพลเมือง มีเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม

9. วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองพุทธศาสนา มีวัดมากมาย ขนบธรรมเนียม
ประเพณีเป็นแบบพุทธศาสนิกชน มีอิสลามิกชนอยู่บ้างเป็นส่วนน้อย มีงานเคื่อนสิบเป็นงาน
ประจำปีของอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช มีพระบรมธาตุเจดีย์เป็นที่เคารพสักการะของ
ประชาชนควย

ภูมิหลังของวิทยากร

และ

ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 22 ตำบลและ 110 หมู่บ้าน รวมรวมชื่อตำบลและหมู่บ้านทั้งหมด 132 ชื่อ แต่เนื่องจากมีประวัติชื่อตำบลหรือหมู่บ้าน 2 ชื่อมีวิทยากรให้คำเล่าแห่งละ 3 คน และ 10 ชื่อมีวิทยากรให้คำเล่าแห่งละ 2 คน จึงมีคำเล่าของประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้าน 146 ชื่อเรื่อง และวิทยากร 11 คน ให้คำเล่าได้มากกว่า 1 ชื่อตำบลและ/หรือหมู่บ้าน จึงได้วิทยากรทั้งหมดเพียง 127 คน

ผู้ศึกษาขอเสนอข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ภูมิหลังของวิทยากรในตำบล

1.1 อาชีพ

1.2 อายุ

1.3 วิธีการรับข้อมูล

2. ที่มาของประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เสนอประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งประกอบควรรายละเอียดต่อไปนี้ตามลำดับ

3.1 ชื่อตำบลหรือหมู่บ้าน

3.2 ชื่อวิทยากรและภูมิหลัง

3.3 คำเล่าของวิทยากรโดยตรงที่ได้จากการถอดเทปบันทึกเสียง

3.4 ถอดความของคำเล่าเป็นภาษาภาคกลาง

3.5 สรุปประวัติของชื่อตำบลหรือหมู่บ้านเป็น 2 อย่าง คือ

3.5.1 วิธีการรับข้อมูลของวิทยากร

3.5.2 ที่มาของชื่อตำบลหรือหมู่บ้าน

1. ภูมิหลังของวิทยาการ

1.1 อาชีพ

ตาราง 1 แสดงอาชีพของวิทยาการ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
กำนัน	6	4.72
สารวัตรกำนัน	2	1.57
ผู้ใหญ่บ้าน	8	6.30
พระ	7	5.51
มรรคทายก	1	0.79
ข้าราชการ	30	23.62
ครู	33	25.98
นายควา	1	0.79
แพทย์แผนโบราณ	1	0.79
กรรมการโรงเรียน	1	0.79
หอคา	1	0.79
ชาวนา	19	14.96
ชาวสวน	10	7.87
ภารโรง	2	1.57
กรรมกร	1	0.79
หมอตำข้าวฉุนาก	1	0.79
นายหนังกลอง	2	1.57
บุกรธิดาเลี้ยงดู	1	0.79
รวม	127	100

ตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า วิทยากรส่วนใหญ่เป็นครู (ร้อยละ 25.98) อันก็บรองลงมาเป็นข้าราชการ (ร้อยละ 23.62) และอันดับสุดท้ายเป็นบรรณารักษ์, หนายความ, แพทย์แผนโบราณ, กรรมการโรงเรียน, พยาบาล, กรรมการ, หมอชาวบ้าน, และบุคลากรเลี้ยงดูมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 0.79)

1.2 อายุ

ตาราง 2 แสดงอายุของวิทยากร

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20 - 29	7	5.51
30 - 39	21	16.54
40 - 49	19	14.96
50 - 59	35	27.56
60 - 69	15	11.81
70 - 79	20	15.75
80 - 89	8	6.30
90 - 99	2	1.57
รวม	127	100

ตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าวิทยากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 50-59 ปี (ร้อยละ 27.56) อันก็บรองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 16.54) และวิทยากรที่น้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 90-99 ปี (ร้อยละ 1.57)

1.3 วิธีการรับข้อมูล

ตาราง 3 แสดงวิธีการรับข้อมูลของวิทยากร

วิธีการรับข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
นุชปาฐะ	95	74.82
ศึกษาค้นคว้า	18	14.17
อยู่ในเหตุการณ์	14	11.02
รวม	127	100

ตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าวิทยากรได้รับข้อมูลมาโดยทางนุชปาฐะมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.82 อันตรองลงมาคือเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 14.17 และได้อาจากวิทยากรเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.02

2. ที่มาของประวัติข้อความและหมุดานในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อมูลศึกษามีทั้งหมด 146 เรื่อง จำแนกตามที่มาของชื่อเรื่องดังนี้

ตาราง 4 แสดงที่มาของประวัติข้อความและหมุดานในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มาของประวัติ	จำนวนเรื่อง	ร้อยละ
ลักษณะภูมิประเทศ	50	34.25
ชื่อคนไม่	36	24.66
ชื่อของบุคคล	6	4.11
ชื่อสัตว์	4	2.74
ชื่อแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง	1	0.68
ตำนาน	40	27.40
ชื่อวัด	8	5.48
สิ่งอื่น ๆ	1	0.68
รวม	146	100

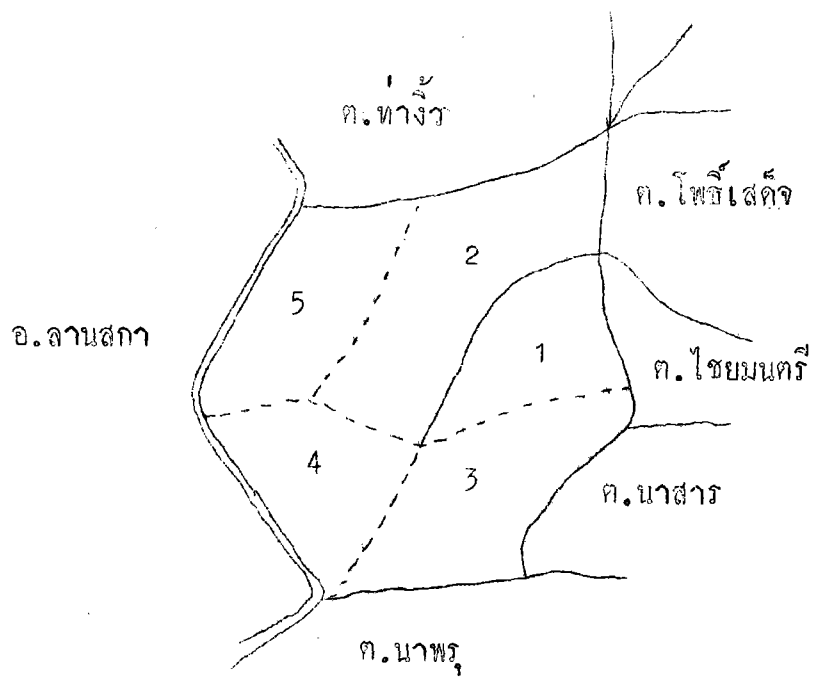
ตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าข้อความและหมุดานมาจากลักษณะภูมิประเทศมากที่สุด จำนวน 50 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 34.25 อันดับรองลงมาคือตามตำนานจำนวน 40 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 27.40 อันดับสามมาจากชื่อคนไม่ 36 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 24.66

3. ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัด

นครศรีธรรมราช

ผู้ศึกษาได้นำประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านมาเสนอ โดยเรียงชื่อของตำบลตามลำดับตัวอักษร และในแต่ละตำบลเรียงชื่อหมู่บ้านตามลำดับตัวอักษรอีกคนหนึ่ง ดังต่อไปนี้

แผนที่กำบลำแพงเซา
แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- 1 บ้านสวนพล
- 2 บ้านนาคอ
- 3 บ้านยานซ้อ
- 4 บ้านชัน
- 5 บ้านคีนนา

คำบลก่ำแพงเซา

วิทยากร : นายคุดิต วิชัยดิษฐ์

อายุ 35 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

ที่คำบลก่ำแพงเซาเนครับ ก็อยู่ในอำเภอเมืองนี้แหละ ที่ตามทีทราบมาจากผู้หลัก
ผู้ใหญ่คนเฒ่าคนแก่เขาวาก่ำแพงเซานี้ก็เป็นค่ายทหาร เป็นค่ายใหญ่ค่ายหนึ่งสร้างในสมัยสุโขทัย
เป็นเมืองหลวง ตอนนั้นเมืองคอนก็เป็นเมืองเอก เป็นเมืองอิสระเขาวาเป็นเมืองอิสระ
จากเมืองคอนนี้ทำป้อมล้อมเมืองไว้กันข้าศึกที่ยกมา แต่ก็มีค่ายหนึ่งคือทำหยาบเอาไว้ว่ คำว่า
หยาบ นี้ที่เรียกว่า เซา เซาหมายถึงว่าหยาบ ก็มาตั้งไว้ที่นั่นเพราะว่าค่ายใหญ่มี
กั้วข้าศึกมาโจมตีเมืองแล้วเมืองแตกแล้วไม่รู้ไปไหน เพราะว่าพันปรือก็โคหาโอกาสมา
หยาบไว้ที่นี่โค เลยเรียกว่า ก่ำแพงเซา คำว่าก่ำแพงเซาก็หมายถึงป้อมหรือค่ายทหาร
มันก็มีอยู่หลายค่าย ถ้าว่าตามจริงเท่าที่ผมทราบมาก็ผู้ใหญ่เอาให้ฟังว่ามีอยู่หลายค่ายเป็นต้นว่า
ค่ายก่ำแพงอม ค่ายก่ำแพงอมนี้อยู่ไปทางเหนือครับ แล้วก่ำแพงอมนี้นะเป็นที่เก็บอาวุธ
เสบียงไร้อาวุธต่าง ๆ นะครับ แล้วยังมีก่ำแพงอยู่ทางปละออกยังมีช่วงหนึ่งเรียกว่า
ก่ำแพงโคก อยู่ใกล้บ้านหนองนกก็ไอนี้ก็มี โคเขาวาเป็นค่ายที่ใหญ่มาก มีเนื้อที่ถึงเกือบ
50ไร่ไว้เก็บเสบียงอาหารนะครับ นี่แหละเท่าที่ผมทราบ ออกก่ำแพงที่ท่าเรือนี้เขาเรียกว่า
บ้านแคสูง แคสูงเทียมอยู่เคimenนี้เขาวาแพงสูง ถึงเทียมอยู่เรียกว่าบ้านแคสูง ความจริง
มันมาจากก่ำแพงสูง ก่ำแพงสูงก็คือหมายถึงค่าย ๆ หนึ่งอยู่ปละนั้นปละคกของเมือง นี่สำหรับ
คำว่าเซานี้มันก็แปลกอย่างหนึ่ง เราก็ดูแล้ว เซา ก็หมายถึงหยาบ เพราะตามสันนิษฐานนี้
เหมือนเราเรียกว่างูแมวเซาก็เหมือนกับหยาบนั้น งูแมวเซานี้งูนอนหลับ ชี้เซา ถ้าโคไป
เหยียบถูกกะคนขึ้นทันที ไอนี้กะเผื่อว่าตามทีผมบอกแล้วว่ คำว่าเซานี้ ก่ำแพงเซานี้ตาม
ภาษาคังเดิมก็หมายถึงค่ายที่เรามาแอบซ่อนอยู่ ความจริงแฉ่นแฉ่นนอกเมือง ก็เป็น
ป่าใหญ่ แนวโน้มที่เห็นกะผมสำรวจแลก็ยังมึลักษณะเป็นคอน ที่คังค่ายโคคี้ แลวกะเป็นป่า
ที่โคไม่สามารถจะมาโค คิคกอเซามากก็จงจะมาทางคลองมาจากนครคลองขุนน้ำ กะเทียมอยู่
ใกล้เห็น ครับชื่อนี้มาจากชื่อค่ายทหารค่ายหนึ่งในสมัยก่อน

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ตัวล่ำก่าแพงเขานี้อยู่ในอำเภอเมือง ไคทราบเรื่องราวมาจากผู้มีอายุคนเขาคณแก
 เลาวา ก่าแพงเขานี้เคยเป็นค่ายทหารเป็นค่ายใหญ่แห่งหนึ่งที่ตั้งสร้างในสมัยสุโขทัยเป็น
 เมืองหลวง ตอนนั้นเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองเอก เป็นเมืองอิสระ ทางเมือง
 นครศรีธรรมราชได้สร้างป้อมค่ายทหารไว้ล้อมเมือง ไว้เพื่อป้องกันข้าศึกที่ยกกองทัพมารบ
 จึงสร้างค่ายแอบซอนไว้ค่ายหนึ่งในบริเวณตำบลนี้เอง เพื่อจะเก็บไว้เป็นค่ายที่แอบซอนข้าศึก
 ไว้เมื่อถูกข้าศึกตีเมืองแตกแล้วจะได้อพยพมาอยู่ที่ใดเลยเรียกว่า ก่าแพงเขา คำว่า ก่าแพง
 หมายถึงป้อมหรือค่ายทหาร ซึ่งมีอยู่หลายค่าย เท่าที่ทราบจากคนเขาคณแกเล่าให้ฟังว่าได
 สร้างขึ้นหลายค่าย เช่น ค่ายก่าแพงถมซึ่งเป็นค่ายที่สร้างทางทิศเหนือ เป็นที่เก็บเสบียง
 อาหาร มีก่าแพงโคกอยู่ทางทิศตะวันออกอยู่ไกล ๆ กับหมู่บ้านหนองนกเคียวนี้ เป็นป้อมค่าย
 ที่ใหญ่โตมาก มีพื้นที่ประมาณ 50 ไร่เป็นที่เก็บเสบียงอาหาร มีก่าแพงหรือค่ายที่คำมลาเรือ
 เรียกกันชาวบ้านแควสูงเคียวนี้ เคิมเรียกว่า แพงสูงหรือก่าแพงสูงนั่นเอง ก่าแพงสูงเป็น
 ป้อมค่ายอยู่ทางทิศตะวันตก คำว่า เขา เป็นคำที่มีความหมายแปลกซึ่งหมายถึงแอบซอน
 คำว่า เขา นี้ตรงกับชื่อของภูเขาคณหนึ่ง คือภูเขามาเป็นภูที่ขอบนอกหลั้แอบซอนตัวเอง
 แต่ใครไปถูกตัวเขาจะคันขึ้นกักไคทันที ความหมายจึงคล้ายกัน บริเวณตำบลนี้อยู่นอกเมือง
 มีลักษณะเป็นป่าดิบ เป็นเนินสูงเหมาะที่สร้างป้อมค่ายที่แอบซอนไว้เพื่อบุกกลภายในนอกก็คด
 ไคยาก นอกจากไปทางคลองขุนน้ำในสมัยนั้น ชื่อนี้จึงเป็นชื่อที่เป็นค่ายทหารค่ายหนึ่งใน
 สมัยก่อน

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อตัวล่ำก่าแพงเขามาจาก
 คำานานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างก่าแพง

บ้านชัย

วิทยากร : นายหนู กิ๋มมี

อายุ 67 ปี

อดีตสารวัตรกำนัน

คำเล่า

อยู่ที่นั่นมานานแล้ว อยู่ราวเจ็ดแถว 70 ปีไปแล้ว เกิดที่นั่นอยู่คนเดียว คำว่าบ้านชัยนั้นครับ เป็นเรื่องสิ่งนั้นสูงนะครับคือสิ่งนั้นขึ้น เขาเรียกว่าบ้านชัยสิ่งนั้นขึ้น คือเป็นเนินสูง สิ่งของคลองท่าก็ครับ คลองท่าก็มาทางขึ้นแถวคลองเขาเรียกว่าคลองท่าก็คลองนี้มาจากในมาจากที่วังศรี คือท่าโลนครับ มาจากท่าโลนครับ ท่าโลนแถวท่าก็ ยานท่าก็แถวท่ามากำแพงเขา ซึ่งเกิดได้ชื่อว่าเมื่อน้ำแห้งแล้วอันนี้ตรง ถ้าน้ำมากจะเต็มคลองนั้นสูงนั้นแหละ น้ำมากไม่เห็นสิ่ง น้ำน้อยเห็นตัวที่สูง คือสิ่งนั้นสูง เขาเรียกว่าบ้านชัยก็จะสิ่งนั้นสูง สูงขึ้นหลาว มันไม่สูงเรื่อยๆ สูงเรื่อยๆ มันเรื่องหนึ่ง ไอน้ำสูงแล้วจะมันขึ้น ก็เรียกว่าบ้านชัย ประชาชนทำสวนครับ ทำสวนยาง สวนผลไม้ต่างๆ สวนยางโคยมาก สวนพรวา สวนผลไม้ วัดเขตรองนี้คือวัดชัยแหละครับ วัดชัยติดกับสิ่งขึ้น เป็นที่ชุมนุมชน คือเรียกว่าวัดชัยเป็นชุมนุมชน วัดก็เรียกว่าวัดชัย สิ่งต่อไปนี้ไปไม่มากเท่าใดก็เรียกว่า สิ่งขึ้นเหมือนกัน สิ่งขึ้นยาวราว 10 เมตร บางแห่งกะทั้งสองฝั่ง บางแห่งกะฝั่งเดียว คือสูงชันราว 10 เมตร นี่ต่อไปนี้กะหลาชันนั้นแหละ หลาชันนี้

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

อยู่ที่นั่นมานานแล้วประมาณ 70 ปี เกิดที่นั่นและอยู่ที่นั่นตลอดมา การเรียกว่าบ้านชัยนั้นเป็นเพราะสิ่งสูงชัน ก็เลยเรียกกันว่ายานชัย สิ่งของคลองทั้งสูงและทั้งชัน เป็นเนินสูงซึ่งเป็นสิ่งของคลองท่าก็ที่ หลาชันมาขึ้น คลองชาตินั้นมันมาจากท่าโลน ยานมาทางท่าก็และมาทางท่ามากำแพงเขา เมื่อน้ำแห้งจะเห็นได้ชัดเห็นว่าฝั่งตรงส่วนนี้ทั้งสูงและชันมาก แต่ถ้าน้ำหลากมันน้ำเต็มคลองจะไม่เห็นสิ่งสูงชัน คลองตรงบริเวณนั้นทั้งสูงทั้งชันเป็นพิเศษ จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า บ้านชัย ประชาชนในบ้านชัยทำสวนยาง สวนผลไม้ สวนมะพร้าว กันมาก มีวัดอยู่วัดหนึ่งชื่อว่า วัดชัย บริเวณวัดนี้เป็นที่ชุมนุมชนเป็นหลาอยู่หน้าวัด สิ่งที่สูงชันนี้ สูงประมาณ 10 เมตร บางตอนก็สูงทั้งสองฝั่ง บางตอนก็สูงฝั่งเดียว ถัดจากบ้านชัย

ไปก็จะมีค่าดัชนีคงอยู่

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งข้อขึ้น และประวัติของข้อบ้านชั้นนี้
มาจากการตั้งข้อความลักษณะภูมิประเทศ

บ้านคันทนา

วิทยากร : นายหนู มณีชาญ

อายุ 64 ปี

อดีตผู้ใหญ่บ้านคันทนา

คำเล่า

บ้านคันทนาคือความเป็นมาเขาเรียกว่าบ้านคันทนามาแล้ว คือเรียกมาก่อน มันอยู่ประวัติ มันเคยอยู่คันทนา บ้านส่วนใหญ่มันอยู่คันทนา นี่ส่วนน้อยแหละนี้ หมู่บ้านส่วนใหญ่มันอยู่คันทนา นาคะนาคลองควาย ฝ่ายนี้ไล่คันทนาแพงเขา เขาเรียกคันทนาก้างแพงเขา แก้วมาบ้านแพงเขา เรียกคันทนาคิดเขาไปกันปะโน้นเรียกว่าบ้านคันทนา มันมีนา มันจะบ้านอยู่ปะคันทนา เขาเรียกเป็นบ้านคันทนา ปะคันทนาอยู่ทางทิศเหนือของนา นาคลองควาย คนส่วนใหญ่ทำสวน สวนนาพุทไธวันส่วนน้อยส่วนน้อย ส่วนใหญ่ทำสวนยาง สวนพรวนไทรพั่นนี้แหละ สวนผลไม้ต่าง ๆ คนหนาและคนส่วนใหญ่พอทำพอกัน ความหนาแน่นของคนอยู่แถวคันทนา ที่กำลังสร้างชลประทานเป็นบ้านเขาขวางหมู่ 2 หมู่ที่ 5 ถัดเขตตำบลทาคี อำเภอหาดฉาง มีคลองทาคีผ่านบ้านคันทนา...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านคันทนาเป็นชื่อที่เขาเรียกกันมานานแล้ว ประวัติก็ว่าบ้านเรือนส่วนใหญ่อยู่ทางทิศเหนือของทุ่งนา บ้านเรือนส่วนน้อยอยู่ทางนี้ ทุ่งนานั้นเรียกว่า นาคลองควาย หมู่บ้านแถบนี้บริเวณนี้เรียกว่า บ้านแพงเขา ซึ่งเรียกเป็นชื่อคันทนาก้างแพงเขา แต่ชาวบ้านเรียกว่าบ้านแพงเขา ประชาชนส่วนใหญ่ทำสวน อาชีพทำนามีเป็นส่วนน้อย มีการทำสวนยาง สวนมะพร้าว และสวนผลไม้ต่าง ๆ มีคนอยู่หนาแน่นที่บ้านคันทนา มีชลประทานในหมู่บ้านเขาขวาง หมู่ที่ 5 นี้ติดต่อกับตำบลทาคี อำเภอหาดฉาง มีคลองทาคีไหลผ่านบ้านคันทนา

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านคันทนามีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านนาทอ

วิทยากร : นายคลาศ ช่วยพิ

อายุ 37 ปี

ชาวนา

คำเล่า

บ้านนาทอที่ ประวัติเขาพื้นมยุระครับ เขาก็ได้รับเจ้าต๊อบๆ มาว่า บ้านนาทอที่
เดิมนี้ แคว้นเป็นป่าทั้งเพแหละ ป่าทึบ คือว่าคนไม่ใหญ่ๆ ขึ้นเก็บไปหมกๆ แล้วจะสัตว์ป่า
เสีย ข้าง อายไทรดูย แคว้นที่แคว้นนี้เป็นที่ว่าง คือไม่มีใครเป็นเจ้าของนั้น กรับไม่มีใคร
ถือสิทธิ์เป็นเจ้าของชาวนาเห็นว่าตนไม่สวย ๆ ขึ้นอยู่เก็บน้ำจันทน์ทำอะไรได้ พอเห็นพื้นที่
ชาวนาได้ก็เข้าไปดางป่าแหละครับ ดางป่าแคว้นนี้แหละ แล้วก็รุกไฟปรนเผาเหลือแคว้น
กอไม้มันก็เต็ม พื้นนั้นก็ยากในการทำนา ก็คงมีการซุกกอออก หวงกออิหม่นกันเพื่อทำให้
มันเรียบ เรียบแล้วหว่านให้ไถพอหลังจากซุกหัวกอออกหมดแล้วเขาก็ทำนา นาที่ไถมันก็ราบ
เรียบในตอนหลัง ทำนากันในช่วงนั้นก็ใช้เวลานาน นะครับ พอหลังจากนั้นเห็นว่าที่ราบเรียบ
ดี ทำนาได้ก็แล้ว ชาวนาก็มาอยู่กันมากอยู่กันมากกรอบกรัวหลายหลังคาเรือนครับ เลย
กลายเป็นหมู่บ้าน เขาก็เรียกว่าหมู่บ้านนาทอมาจนถึงวันนี้

ถอดความเป็นภาษากลาง

ประวัติของบ้านนาทอตามพื้นมยุระโดยมีการเล่ากันต่อๆ กันมาว่า เดิมพื้นที่ในบริเวณ
บ้านนาทอนี้เป็นป่าทั้งหมด เป็นป่าทึบมีต้นไม้คนใหญ่ๆ มาก พร้อมกับมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่มาก และ
สมัยนั้นยังไม่มีใครถือกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของ เพราะลักษณะเป็นป่าแบบนี้ทำให้ราษฎรได้เข้ามา
หักล้างทางพงปรามพื้นที่ให้ราบเรียบกลายเป็นทุ่งนาไป เดิมก่อนที่จะเป็นทุ่งนาได้คือนั้น มีกอไม้
ขึ้นอยู่ระเกะระกะมากมาย เลยคงมีการซุกกอไม้ออกให้หมดก่อนจึงจะทำได้ หมายความว่า
ความว่าทุ่งนานั้นเก็บไปขายกอไม้มาก่อนนั่นเอง หลังจากนั้นก็มีราษฎรเข้ามาจนกลายเป็นหมู่บ้าน
ชื่อว่า บ้านนาทอ มาจนถึงวันนี้

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางนุชปาฐะ และประวัติของหอขานนาคอมัทมาคาม
ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านย่านซื่อ

วิทยากร : นางรวง นูวรรณ อายุ 64 ปี

ชาวสวน

คำเล่า

ธรรมชาติเขาว่าคลองมันตื้น ถึงคนก็โคลนมากจนตื้นะ ไม่มีคนคิดรายถึกรองอำไพ ไหมมันกะ ค่ะอยู่กับยาย ๆ คลองนี้มาจากขุนน้ำ ขุนน้ำเขาเรียกก็วังพันนั้นแหละค่ะ ต่อไป มันไม่สูงแห้งพันนั้นแหละไม่เคยไป ไปเที่ยวครั้งนั้นเดียว เขาเรียกย่านซื่อค่ะ พอดหัวทอก กรงเขาเรียกย่านซื่อกลางหลาวแหละค่ะ ไปถึงม่วงสองต้นคราวนี้ไม่ซื่อ ยาวรันแหละค่ะ หลายเส้น มีคนอยู่ทั้งสองข้าง หนาน้ำแตแรกน้ำไม่ค่อยมากกะ เคยวันพอดูกปีใหญ่ขึ้นแล้วถึงปี ที่ แลวนั้นกะ ถึงโคขุนแหละกะ ก็ว่าคลองมันตื้น เดียว นั้นละบ้านยังจุ่มอยู่ตื้นะ เมื่อเล่าขึ้นมา ใส่ อยู่แค่นั้นมาตั้งแต่แรกเกิดแหละกะ ชาวนั้น

ถอดความเป็นภาษากาตากวาง

ตามธรรมชาติตรงนี้เป็นแนวตรงผู้คนในบ้านนี้ก็เป็นคนเรือตรง ไม่มีการทำร้ายซึ่งกัน และกัน อยู่รวมกันอย่างมีความสุขคลองนี้เป็นคลองที่ตื้นน้ำมาจากที่วังศ ผู้เล่าเองไม่เคยไป ไกล ๆ ไคเคยเห็นคลองนี้เพียงครั้งเดียว ที่เคยเรียกกันว่า ย่านซื่อ และมีตอนล่างถัดไป จากตรงนี้ก็เรียกกันว่าย่านซื่อกลาง ตอนที่ดีก็ไปอีกไม่ถึงบ้านหนองบัว พระเขียน มะม่วงสอง คนคลองนี้จะไม่เป็นแนวตรง ระยะที่เห็นคลองเป็นแนวตรงแถบนี้ยาวหลายเส้น สองฝั่งคลอง มีคนตั้งบ้านเรือนอยู่มาก เดิมทีเดียวถึงถูกน้ำมากน่าจะไม่มากนัก แต่หลังจากถูกน้ำท่วมใหญ่ (ปี 2518) มาแล้วหนาน้ำน่าจะมากมอลอด พันกันเป็นหลุมเป็นบ่ออยู่ทั่วไปในบ้านทองถมดิน ใหม่ ผู้เล่าเกิดที่บ้านนี้จะเป็นชาวบ้านมามากลอด

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านย่านซื่อมีมาตามลักษณะ ภูมิประเทศ

บ้านสวนพล

วิทยากร : นายวิมล คำดี

อายุ 37 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

หมู่บ้านสวนพลนี้เป็นหมู่บ้านหนึ่งในท้องที่หมู่ที่ 2 กับหมู่ที่ 1 ตำบลกำแพงเขา เดิมเป็นชุมชนเล็ก ๆ มีไม่กี่หลังคาเรือน ตามเรื่องเล่ากันว่า มีผู้เฒ่าคนหนึ่งชื่อว่า พล คนทั่วไปในแถบนั้นเขาเรียกว่า ทวดพล ทวดคือชวค คำนี้ยังทางใต้ก็ออกเสียงว่า ทวด ก็คือคนที่มีอายุมาก แล้วก็คนในหมู่บ้านนั้นถือว่าเป็นทวด หลังจากบุคคลผู้นั้นตายลงนั้นก็ปรากฏว่าเป็นข้อที่คนปากคนในหมู่บ้านเรี่ยมา แล้วก็กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประการหนึ่งที่ชาวบ้านจะบนบานเป็นสินบน ขอโชคลาภขอมีศรีสวัสดิ์ความอะไรต่าง ๆ แล้วก็ในครั้งนั้นก็จะมีสมณผลไม้อะไรอยู่มากด้วย เขาเรียกว่า สวนพล หรือบ้านทวดพล แสดงว่าชื่อหมู่บ้านมาจากบ้านทวดพล บ้านทวดพลมาก่อน ในสมัยหลังรุ่นหลังต่อมา ก็กลายเป็นว่าบ้านสวนพล ...

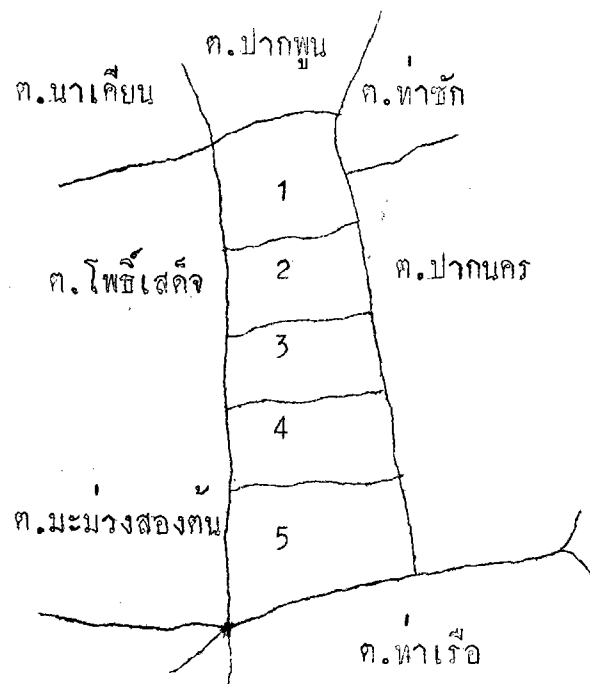
ถอดความเป็นภาษาปากกลาง

หมู่บ้านสวนพลอยู่ในหมู่ที่ 2 กับหมู่ที่ 1 ของตำบลกำแพงเขา เดิมเป็นชุมชนเล็ก ๆ มีเรื่องเล่ากันว่าเดิมมีคนแก่อายุหนึ่งชื่อ พล เรียกกันว่า ทวดพล หรือชวคพลนั่นเอง เป็นพี่น้องของคนทั่วไปในหมู่บ้านนั้น เลยเมื่อนักกลผู้ตายไปแล้วก็ยังมีความศักดิ์สิทธิ์ของคนรุ่นหลังมาเรื่อย ๆ ยังคงเป็นที่เคารพนับถือตลอดมา จนกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้านไป จะบนบานอะไรก็จะไต่ดั่งที่กองการทุกอย่าง ภายหลังต่อมา ณ บริเวณนั้นประชาชนได้บุกเบิกเป็นสวนผลไม้ขึ้นมากมาย เลยเรียกกันว่าบ้านสวนพล ซึ่งมาจากชื่อเดิมว่า บ้านทวดพล ...

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านสวนพลมีที่มา
จากชื่อของบุคคล

แผนที่ตำบลท่าวัง, ตำบลคลัง, ตำบลในเมือง, ตำบลนา
ตำบลศาลาไม้ชัยและอาณาเขตติดต่อ

- 1 ตำบลท่าวัง
- 2 ตำบลคลัง
- 3 ตำบลในเมือง
- 4 ตำบลนา
- 5 ตำบลศาลาไม้ชัย

คำบลคลั่ง

วิทยากร : นางรมย์ ณ นคร

อายุ 38 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

พอเล่าให้ฟัง พอชื่อนายนอม อุปรมย์ พอสนใจเรื่องชื่อบ้านนามเมืองมาก คนควาอยู่เสมอ เลยถามพอเรื่องมาเลยมาเล่าตอกันนะกะ เมืองนครนี้กะเป็นเมืองมี กษัตริย์ปกครอง สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีได้รับการยกย่องมาก เป็นเมืองประเทศราชเรียก ไคว่ในสมัยธนบุรียกย่องมากที่สุดกว่าทุกสมัย ที่นี้ในสมัยกรุงสุโขทัยปรากฏว่าเมือง นครศรีธรรมราชกับกรุงสุโขทัยนั้นมีฐานะเสมอกัน กษัตริย์สุโขทัยนั้นยกย่องกษัตริย์ของเมือง นครมาก เห็นได้ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงว่า "สังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกใคร ลวกกว่าปิฎกใดในเมืองนี้ ทุกคนลุดแต่เมืองศรีธรรมราชมา" นี่แสดงให้เห็นว่า พ่อ ขุนรามคำแหงนั้นให้เกียรติแก่ชาวนครศรีธรรมราชมาก หมายความว่าพวกนักปราชญ์ ราชบัณฑิตทั้งหลายไปจากเมืองนครทั้งนั้นที่อยู่สุโขทัยนั้น พ่อขุนรามคำแหงยกย่องมากกว่า พวกที่ไปจากนครนั้นเป็นพวกมีความรู้เหมือนกันที่เรายกย่องพวกที่เรียนจบจากเมืองนอกใน ปัจจุบัน เมืองนครนั้นถือว่าเป็นศูนย์กลางทางวิชาการ มีการแบ่งการปกครองเป็นหมวดหมู่ เหมือนกัน แต่สมัยนี้เขาแบ่งเป็นกระทรวงทบวงกรมนั่นแหละ ก็แบ่งเป็น เวียง วัง คลัง นา และมีหน้าที่ตักตวงกันแต่ละส่วน ที่นี้ต่อมาก็เลยตั้งเป็นคำบล คำบลคลั่งนั้น กะเป็นสถานที่ที่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องคลั่งนั่นเอง มีหัวหน้าดำเนินการเกี่ยวกับการคลั่ง ของเจ้าเมือง ดังนั้นคำบลคลั่งนี้จะเอาชื่อมาจากที่ว่าการคลั่งเดิมนั่นเอง

ถอดความเป็นภาษามาคกกลาง

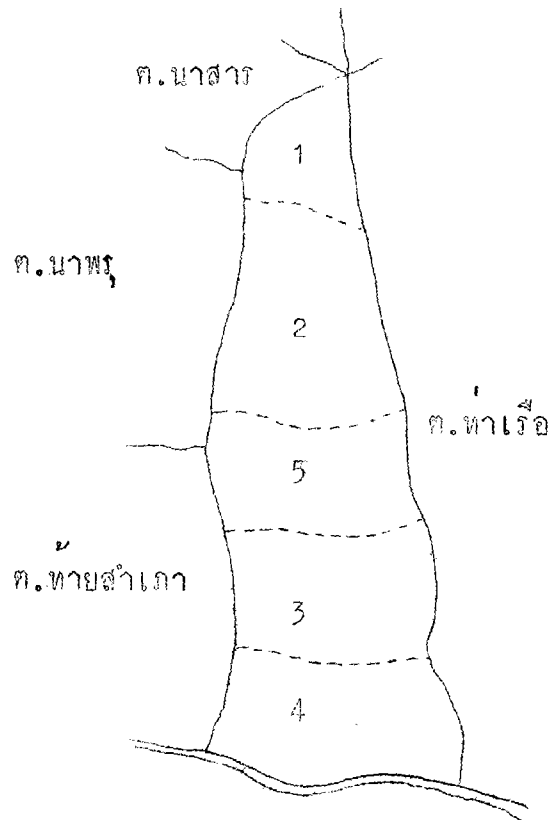
พอชื่อ นายนอม อุปรมย์ เป็นผู้สนใจศึกษาค้นคว้าชื่อบ้านนามเมืองมาตลอดเวลา ได้เล่าให้ฟังว่า เมืองนครศรีธรรมราชนี้เดิมมีกษัตริย์ปกครอง โดยเฉพาะในสมัยพระเจ้า กรุงธนบุรีนั้นได้รับการยกย่องมีฐานะเป็นประเทศราช ส่วนในสมัยกรุงสุโขทัยนั้นปรากฏว่า เมืองนครศรีธรรมราชกับกรุงสุโขทัยนั้นมีฐานะเท่าเทียมกัน ซึ่งมีหลักฐานว่าในสมัยพ่อ ขุนรามคำแหงมหาราชนั้นโดยยกย่องเมืองนครศรีธรรมราชมาก โดยปรากฏอยู่ในศิลาจารึกว่า

พวกนักปราชญ์ของสุโขทัยในสมัยนั้นเป็นบุคคลที่เป็นชาวนครศรีธรรมราชทั้งนั้น เปรียบเสมือน
 ที่สังคมเรายกย่องผู้ที่ศึกษามาจากต่างประเทศในปัจจุบันนี้ว่าเป็นผู้มีความรู้สูง ความรู้ดี
 และถือว่าเมืองนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งความรู้หลายสาขา ในด้านการปกครองของเมือง
 นครศรีธรรมราชก็แบ่งเป็นหมวดหมู่เป็น เวียง วัง คลัง นา คล้าย ๆ กับแบ่งการปกครอง
 ของสมัยนี้เป็นกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ นั้นเอง การแบ่งการปกครองออกเป็นส่วน ๆ ใ
 มีหน้าที่แตกต่างกัน ก็เคยเมื่อมีการตั้งเป็นตำแหน่งใดชื่อหน่วยงานนั้นมาเป็นชื่อตำแหน่ง
 ทุกวันนี้ ชื่อตำแหน่งดังก็เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการคลังเงินนั่นเอง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อตำแหน่งดังมีที่มา
 จากตำนาน

แผนที่ตำบลขวางซ้าย
แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- 1 บ้านไผ่ม่วง
- 2 บ้านแพะ
- 3 บ้านสาคร
- 4 บ้านห้วยขุม
- 5 บ้านท่าช้าง

คำบลข้างซ้าย

วิทยากร : นายจวน เกตุคุณ อายุ 74 ปี

อดีตครูใหญ่

คำเล่า

คือว่าในคำบลข้างซ้ายนี้ ตามประวัติศาสตร์ที่เคยเล่าเข้ามาอยู่ในถิ่นนั้นนาน ทราบว่า ในคำบลข้างซ้ายนี้มีประวัติอยู่ว่าก่อนประวัติเดิมก็มีจากเจ้าพระยานคร ในตอนนั้นเจ้าพระยานคร เป็นใหญ่เป็นโตมีช่างมากที่เกี่ยวจึงแบ่งช่างนั้นออกเป็น 3 เหล่า เหล่าที่ 1 ให้เป็นช่างชาว ช้างส่งไปอยู่ใกล้ติดต่อกับอำเภอสุราษฎร์ เหล่าที่ 2 เรียกว่าช่างกลาง คือเป็นช่างเป็นตุงๆ ที่เกี่ยว อยู่หลายๆ เชือกเป็นสิบๆ แต่อยู่ที่อำเภอฉวางเกี่ยวนี้เขายังเรียกว่าคำบลข้างกลาง ในอำเภอฉวาง เหล่าที่ 3 เป็นช่างไพรๆ เอาไว้อยู่ใกล้ๆ กะเอามาไว้ที่คำบลข้างซ้ายนี้แหละ เพราะคำบลข้างซ้ายนี้ไม่มีไพร่ มีป่าไม้วางขวาง แล้วกะจึงได้เรียกคำบลนี้ว่าคำบลข้างซ้าย แล้วตามสันนิษฐานว่าในคำบลข้างซ้ายนี้มีช่างมากแล้วช่างจะกินน้ำที่ไหน อายน้ำที่ไหน ก็ยังมีท่าลงกินน้ำเป็นแอ่งน้ำลึกที่เกี่ยวในเขตคำบลข้างซ้าย ติดต่อกับเขตนาพรุ หลังวัดท่าช้าง ที่เกี่ยวนี้ เกี่ยวนี้เป็นแอ่งน้ำลึก แล้วกะช่างองกินน้ำ กินน้ำที่นั่นแหละเป็นประจำ พอพระญแลง พาช่างมาอายน้ำที่นั่นกินน้ำที่นั่น จึงต่อมาได้สร้างวัดขึ้นที่นั่นเรียกว่าวัดท่าช้าง แล้วคำบลนี้จะ เป็นคำบลข้างซ้ายขึ้นมา เพราะเป็นข้างเป็นเหลาซ้าย...

ถอยความเป็นภาษาภาคกลาง

ประวัติของคำบลข้างซ้ายตามที่ผมทราบมาว่ามีเจ้าพระยานครปกครองเมือง มีช่าง มากได้แบ่งช่างออกเป็น 3 เหล่า เหล่าที่ 1 แบ่งให้ไปเป็นช่างชาวช้างส่งไปอยู่ใกล้ติดต่อกับเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี เหล่าที่ 2 เรียกว่าช่างกลาง มีช่างมากเป็นตุงๆอยู่ที่อำเภอฉวาง เกี่ยวนี้มีคำบลหนึ่งในอำเภอฉวาง มีชื่อว่าคำบลข้างกลาง เหล่าที่ 3 เป็นช่างขึ้นตำเลียงไว้ ใกล้ๆเมืองเพื่อจะไว้ใช้งานต่างๆทั่วไป เลี้ยงไว้ในแถบบริเวณนี้เอง ในคำบลนี้มีพื้นที่เป็นที่ลุ่ม มีป่าไม้วางขวาง จึงเรียกชื่อคำบลนี้ว่าคำบลข้างซ้าย ตามชื่อของเหล่าช่างที่ 3 มีหลักฐาน อย่างหนึ่งในคำบลนี้มีแอ่งน้ำลึกไว้สำหรับให้ช่างได้ลงกินและอายน้ำที่นั่น ต่อมาได้มีการสร้างวัด ขึ้นวัดหนึ่งใกล้ๆ กับแอ่งน้ำที่ช่างเคยลงกินอายนั้น เรียกกันว่า วัดท่าช้าง คำบลนี้คือว่า

กำบลข้างซ้าย เพราะเป็นท่อนของข้างขวา ประชาชนในกำบลนี้ส่วนใหญ่ทำนา และปลูก
พืชผักสวนครัวบ้าง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของกำบลข้างซ้ายมีที่มาจากตำนาน

๒ ๒ ๒
 บานทาซาง

วิทยากร : นายพัฒน์ มาศเมฆ

อายุ 48 ปี

ชาวนา

คำเล่า

คำว่าทาซางครั้นนั้นผมได้สืบประวัติมาจากโปและพ่อเจานะเคยเล่าให้ฟัง กะเสร็จแล้วแกเล่าครั้งสมัยศรีธรรมโศกสร้างพระธาตุ กะทางหลวงนี้เป็นทางซาง เขาเอาพวกนั้นพวกไปคูหรือไปทำพระธาตุกัน กะพาซางมาทางหัวเมืองทางจังหวัดเกินทางกันไประหว่างทางจังหวัดกับหัวเมือง เขาเรียกทางซางเรียกทางหลวง ถึงกะอยู่มา ๆ พวกพระยาทุกหัวเมืองกะมาไปทำพระธาตุ กะเสร็จแล้วกะพระยาตามหัวเมืองนั้นมาขึ้นหลังนั้นกะมาถึงภูซาวาพระธาตุนั้นเสร็จไปแล้ว ถึงกะมาแรมพักซางกันอยู่ ตามนโยบายที่ครูจวนเดา มาเคียวกะมันกะไปกันคล้าย ๆ กันแหละ มารอซางกันอยู่ซางซาวาซางซายกะเหมือนครูจวนเดาแล้วกะถูกทอง มาพักแรมปละนั้น เทียวลามซางทอดซาง กะให้ซางอาบนํ้า กะเป็นประวัติไปตอนเรื่องซาง แต่ว่าทาซางตัวจริงนั้นคือพระยาที่มาแล้วรู้แล้ววาพระธาตุเสร็จแล้วกะรอพักอยู่ที่ กะโสมบัตินะเป็นเงินเป็นทองที่จะช่วยทำพระธาตุเห็นว่าเสร็จแล้วกะไม่รู้อีเอาไปไหนดี ก็หมายความว่าถูกเป็นภาพยนตร์ คือถูกเป็นซางตัวหนึ่งเป็นซางปูนที่พ่อเจาหรือโปเจานั้นนะ แล้วกะตั้งอธิษฐาน แล้วกะผลัดลงวังทรงโนน นี่คลองยังลึกกว่ากะลึกกว่านี้ทั้งสามคัน เสร็จแล้วกะผลัดลงคูตั้งอธิษฐานแล้วกะทองที่เฒ่าเหลื่อกะปั้นเป็นไหสองตัวฝังไว้ในบ่อนั้น เขาเรียกว่าบ่อแพ กะเมื่อคนรุ่นนี้แหละ คนรุ่นหลังร้อยบ่อนั้นลงไปที่ประวัติไปเจานั้นนะ คนพอไปถึงที่ไหนั้นสองตัวอยู่แล้ว พอพบไหนั้นกะปล้ำกับไหนั้นจนรำน้ำขึ้นไม่สามารถเอาไจจนกระทั่งบัดนี้

ไสเลียบที่เรียกว่าไสเลียบ คือว่าต่อมา ๆ ก็เลียบนั้นขึ้นคันหนึ่งใหญ่สง่าในวัดนั้น แต่ว่าทาซางมันอยู่ตรงนี้ แต่ว่าที่หลังคนหลัง ๆ ก็เรียกว่าวัดไทร ๆ กะเอาคนเลียบนั้นเป็นเครื่องหมาย วัดไสเลียบคือวัดร้างเสียแล้ว คือว่าสมัยนั้นพระไม่ไช่มากนัก อยู่ ๆ กะร้างพินันแหละ กูวัดนั้นเรียกว่า วังชุมแสง อยู่มา ๆ กะทรัพย์สินแผ่นดินคนในถิ่นนั้นเขายังหวงเหลือเกิน ทรัพย์สินของคนเขานี้ ถึงคำนี้ในสมัยนั้นเมื่อตกอยู่ในอำนาจของพม่า นักคนที่จะคนว่าอะไรเป็นอะไร รุนพ่อเจาก็เลยไปสร้างวัดทาซางใหม่ รุนคนแก่งคนคือลุงสินนี้ คือ

สร้างกลมเกลื่อนให้หาซางอยู่ในนั้น กลัวนักคนจะมาเอาทรัพย์สินในคืนเสีย ความจริงวัดหาซาง
อยู่ตรงนี้เขาคงมาจริง เอาพระจากวัดนาทมมาไว้ที่วัดโน้ ถึงสระเกศตรงโน้ หมายถึง
ว่าพระในวัดนี้พระที่งามที่สุดมีทอง มันกะปะใหญ่พาไปแปลงกลองไปใส่สระไว้เสีย เขา
หลบไว้หลีกไว้ สมัยพอเดาผมหรือโปผมก็ยังเป็นอัครพรรพ์ คือล่อให้เห็นเกศอยู่บ่อย ๆ
ก็เห็นเกศแดง ๆ เรียกว่าสระเกศ วันพระล่อให้เห็นเกศอยู่บ่อย ๆ รุ่นนี้ไม่เห็น

ถอดความเป็นภาษาปากกลาง

ประวัติของหาซางนี้คุณตาและคุณป้าเป็นผู้เล่าให้ฟังว่า ในสมัยพระเจ้าศรีธรรมโศกราช
สร้างพระบรมชาคุนั้น ในแถบบริเวณนี้เกิดมีทางที่ซางเดินเป็นทางซางซึ่งกลายเป็นทางหลวง
มาจนเดี๋ยวนี้ การที่มทางซางขึ้นเพราะสมัยนั้นเจ้าเมืองอื่น ๆ ใค่นำกองซางเดินทางมา
เพื่อจะช่วยสร้างพระบรมชาคุ ก่อนหลังทราบวว่าพระบรมชาคุสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว
พากันพักแรมกันในบริเวณนี้ เลยต้องลามซางบาง ไหวซางอาบนํ้ากินนํ้าบางในบริเวณนี้ใน
ขณะที่พักแรมอยู่ ส่วนสมบัติต่าง ๆ เงินทองที่นำมาช่วยในการสร้างพระชาคุนั้นก็รวบรวมทำ
เป็นรูปหุ่นเป็นรูปซาง แล้วตั้งอธิษฐานเสร็จก็ถลกหุ่นลงในลูกที่ลอมรอบวัดสามคาน เอา
เศษทองที่เหลือปั้นเป็นปลาไหลสองตัวฝังไว้ในบ่อแพ เคยมีคนรุ่นหลังเคยพบแต่จับไม่ได้
จนกระทั่งเดี๋ยวนี้

ใส่เลียบที่เรียกว่าใส่เลียบเพราะมีคนเลียบใหญ่อยู่คนหนึ่งอยู่ในวัด แล้ววัดหาซาง
อยู่ตรงนี้ ต่อมา ๆ คนรุ่นหลังก็เลยเอาคนเลียบเป็นสัญลักษณ์ตั้งชื่อว่า วัดใส่เลียบ ซึ่ง
เป็นวัดร้างเสียแล้ว มีคูวัดเรียกว่าวังชุมแสง ผู้คนก็ยังคงหวงทรัพย์สินสมบัติที่ฝังอยู่ในพื้นดิน
เมื่อตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าก็มีนักคนความกันมากมาย พอถึงสมัยคุณตา ก็เลยไปสร้างวัดหาซาง
ใหม่เพื่อกกลมเกลื่อนเสีย กลัวนักคนจะมาขุดทรัพย์สินสมบัติเสีย ความจริงวัดหาซางเดิมอยู่
ตรงนี้

สรุป

วิทยาการได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชีบบานหาซางมีที่มาจาก
ตำนานเก่าแก่ที่เล่าสืบต่อกันมา

บ้านแพร

วิทยากร : นายคล้าย ยอดธรรม อายุ 63 ปี อดีตกำนันตำบลรางซ้าย

คำเล่า

เป็นกำนัน 6 ปี เหตุใดชื่อบ้านแพรตรงนี้เขาเรียกว่าวัดพระแะแดแรก เป็นวัด แพร วัดพระแะที่หลังเรียกเพี้ยนเป็นวัดแพร ทั้งเป็นหมู่บ้านก็เขี่ยกว่าบ้านแพร เกิดคน สมัยเป็นป่ากร้าง อาชีพรานาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นก็หมากพร้าวที่เลี้ยงคร่อมกรวอยู่ได้ พูดังใหญ่ในหมู่บ้านนี้ไม่กว้างแคบคนมาก วัดแพรนี้สร้างมานานหลายร้อยปีมาแล้ว หลายชั่วอายุคน มีเจดีย์เรียกวัดคึกที่ไ้พระแะแดแรกนั้น เพิ่งลายไปเมื่ออกโบสถ์ ทำเป็นคึกที่พระแะแดแรก เขามีศักดิ์สิทธิ์ ไครพาช้างพาไหร เคนไม้หยุกไหวหยุกไหรหมาไคไไม ขางแลนคายแะอะ ถ้าไม่ หยุกไหวหยุกไหรกอน ไนราไนไหรก็ไม้ไคเคนฉาน ไนราหาวามาคองยกเครื่องยกไหรฉวย เขาเรียกว่าศักดิ์สิทธิ์วัดแพรแะแดแรก เป็นคึกมีชุมสามทอง สามองค์พระ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ผู้เล่าเป็นกำนันตำบลรางซ้ายมา 6 ปี สาเหตุที่หมู่บ้านนี้เรียกว่า บ้านแพรเพราะ เกิดมีวัดพระแะอยู่ กอมากว่าวัดพระแะเรียกเป็นเสียงเพี้ยนเป็นวัดแพรไป โดยเรียก หมู่บ้านแถวบริเวณใกล้ ๆ วัด แพรวา บ้านแพร วัดแพรเป็นวัดที่สร้างมาหลายร้อยปีแล้ว มี เจดีย์เก่าเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไครขานไปมาในสมัยก่อนทองแะ ทำพิธีบวงสรวง ลักษณะของเจดีย์ถือเป็นคึกหรืออุฎฐิ์อุณมี 3 ทอง เคียวนี้ถูกโรคถอนเสียแล้ว เพื่อสร้างโบสถ์ขึ้นแทน

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านแพรมีที่มาจากชื่อวัด เกินมากอน คำว่าแพรเพี้ยนมาจากคำว่า "พระแะ"

บ้านสาธุ

วิทยากร : นายอุดม อักษรนิคม อายุ 35 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

สาเหตุที่หมู่บ้านนี้ชื่อว่าหมู่บ้านสาธุนี้ก็เพราะว่าหมู่บ้านนี้นั้นมีคนไม่อยู่คนหนึ่ง เรียกว่าคนสาธุ คนสาธุคือคนไม่ทำอะไรตามบ้านตามเขาเอาไปมาทำเป็นจากมุงหลังคา เอา มาเย็บเป็นตับ ๆ ถึงคนของมันก็เอาไปทำเป็นสาธุหรือตั้งที่เอาให้หมูกินทั้งคนกับ ๆ พัน นั้นแหละ คนสาธุอยู่ทางปละออกของหมู่บ้านนี้เป็นส่วนมาก ปละตักนั้นก็เป็นที่สูง ชาวบ้านก็ สร้างบ้านสร้างเรือนอาศัยอยู่ทางปละตักของหมู่บ้านนี้ หมู่บ้านทางปละออกนั้นก็เป็นที่ทำมาหากิน สาเหตุที่ชาวบ้านในท้องถิ่นเรียกว่า บ้านสาธุ พอสรุปได้ความว่า เนื่องจากว่ามีคนสาธุมาก ที่พอได้เรียกสืบทอดกันมานานแล้ว จนถึงปัจจุบันนี้จึงได้ชื่อว่า บ้านสาธุ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

เหตุที่หมู่บ้านสาธุนี้ก็เพราะว่าในบริเวณหมู่บ้านมีคนสาธุมาก จึงเรียกว่าบ้านสาธุ ประโยชน์ของคนสาธุที่ได้อีก ใจไปทำเป็นตับจากมุงหลังคามาน ภายในลำต้นทำเป็นแปงสาธุ หรือไม้เป็นอาหารเลี้ยงหมูได้ ป่าคนสาธุอยู่ทางทิศตะวันออกเป็นส่วนมาก ส่วนทางทิศตะวันตก เป็นเนินสูง ซึ่งประชาชนได้สร้างบ้านเรือนอาศัยอยู่ ทางทิศตะวันออกก็เป็นที่ทำมาหากินทำนา สรุปว่าชื่อหมู่บ้านสาธุเพราะมีคนสาธุอาศัยอยู่มากมายนั่นเอง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านสาธุมีที่มาจากชื่อคนไม่

บ้านไผ่ม่วง

วิทยากร : นางปราณี มาศคินธุ์ อายุ 42 ปี

มาราชาการ

คำเภา

อ้อ หมู่บ้านนี้เดิมเป็นของตเภาเอง เก็บไปกวตมม่วงทั้งเตนแหละ กนม่วงนั้น เป็นตเภาเองหนึ่งอกขึ้นเอง ไม่มีใครเอามาปลูก คนสมม่วงทั้งอกเป็นกนนี้เป็นม่วงพันธุ์พื้นเมือง เป็นพันธุ์ทองถิ่น แลวกะเป็นลูกม่วงปามี ม่วงคัน ม่วงกลวย เปรี๊ยะเนือเนือเหยื่อเปรี๊ยะมาก เนือกะไม่มีลูกเล็ก ๆ เภาหัดกินกะไมร่อย เกียวนักะยังมีเหลื่ออยู่ม่งแหละ กนใหญ่ ๆ หอดัง เวลาเป็นลูก ลูกกะคือกิ่งจ้งแหละ แก้วเขาไมชวยกัน ไมชวยอีกนึเพราะว่ามันเปรี๊ยะ คานี้ นานหัดมาคังกรรวกหามาจากเภาแวนนี้โดยเรียกว บ้านไผ่ม่วง เพราะว่ามีป่าคนม่วงมากมา แด่เกมนั้นเอง แลคว่า ไผ่ นี้อาอีแปลว่า ป่า หรือว่าคองนั้นแหละ ม่วงนั้นก็คอกนมะม่วง นั้นแหละ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

เดิมทีหมู่บ้านนี้มีป่ามะม่วง เป็นคนมะม่วงทั้งอกเองไม่มีคนปลูกเลย คนมะม่วงเหล่านี้นั่งอยู่มากมายเป็นตใหญ่ ๆ เป็นมะม่วงพันธุ์ทองถิ่น ลูกมะม่วงเป็นชดเล็ก ๆ รดเปรี๊ยะ เนือเนือ รับประทานไมร่อย ปัจจุบันนี้คนมะม่วงเหล่านี้นั่งมีเหลื่ออยู่บาง เมื่อมีคนมาคัง นานเรื่อยในบริเวณนี้ก็เรียกกันว่า บ้านไผ่ม่วง แลคว่า ไผ่ หมายถึงป่าหรือคอง คำว่า ม่วง ก็คือมะม่วงนั่นเอง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านไผ่ม่วงมีที่มาจากชื่อคน

ไม่

บ้านห้วยยุง

วิทยากร : พระลามก เกษะธรรมโม อายุ 76 ปี

เจ้าอาวาสวัดไพร่เลี้ยง

คำเล่า

...ห้วยยุงนั้นแต่แรกนั้นมีห้วย แลวนกยุงมาเด่น นกยุงไม่ใช่คนยุง...

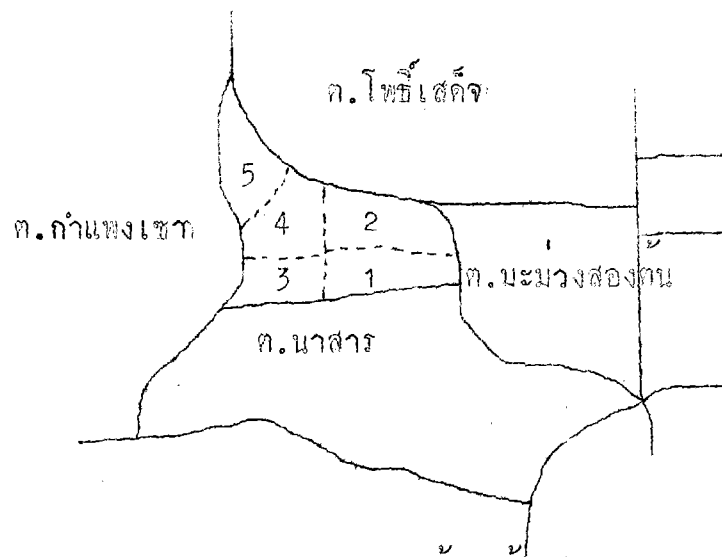
ถอดความเป็นภาษาปากกลาง

ห้วยยุงนั้นเดิมมีห้วยหรือลำธารเล็ก ๆ และมีนกยุงมาลงเล่นน้ำในห้วยนั้น จึงเรียก
ว่าห้วยยุง

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งชื่อนั้น และประวัติของชื่อบ้านห้วยยุง
มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

แผนที่ตำบลไชยมนตรี
แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- ๑ บ้านหวาเตียน
- ๒ บ้านโพธิ์
- ๓ บ้านหนองบัว
- ๔ บ้านน้ำขุ
- ๕ บ้านนพเตียน

คำบดไซมอนกรี

วิทยากร : นายสงัด อารยะ

อายุ 54 ปี

ครู

คำเล่า

ผมถามคนแก่ ๆ เขาว่าเอาสร้อยบาวาก คือกำมวนไฉ่นั่นมาเขกัน เขาเรียกว่ามันเป็นแสวง การปลกครองสมัยโบราณครั้งเจ้าพระยาบวรเจ้าอุปฮาดโพธิ์นี้ มันเป็นแสวง เขาเรียกแสวงนี้ว่าแสวงไซมอนกรี เมื่อนั้นกำมวนบาวาก กำบดโพธิ์เสด็จพวกนี้ไม่เกิด มันก็อยู่ในแสวงไซมอนกรีทั้งเพ กำแพงเขาโพธิ์นี้อยู่ในแสวงนี้ แล้วพอจากแสวง มีส่วนย่อยแยกย่อยไปโพธิ์ราบเป็นอุปฮาดโพธิ์ เป็นขุนนางหรือเป็นนายบาวาสมัยก่อน กำบดหัวหน้าแสวงคนแรกเสียดว่าแกชื่อ ขุนไซมอนกรี แดคนแก่ ๆ แดแรกจำโพธิ์ละรับนะ มีขุนไซมอนกรี แดจะขุนอินมนตรี บานอยู่ข้างที่ทำการแสวงหรือว่าบานของสวนขุน ๆ พวกนั้นจะอยู่ข้างวัดพระเขียน ตรงนั้นจะศกวัดพระเขียน ขุนอินมนตรีขุนไซมอนกรีแล้วจะขุนอินมนตรี ขุนอินนั้นเป็นคนสุดท้าย หัวหน้าแสวงนั้นเป็นคนสุดท้าย เขาเรียกนายแสวง หัวหน้าแสวงไม่ทราบเป็นคนสุดท้าย พอพ้นจากนั้นเขาจบแสวง จัดการปลกครองเป็นกำบด คำนี้ที่ขุนรามบุตรีเป็นกำนันเรียกว่ากำนันคนแรกนะกรับนะ แดสร้อยพันปรีธโพธิ์ราบ ขุนรามบุตรีแล้วจะขุนเจ๊ก นั้นแหละเป็นพันนั้น คำนี้พอถึงเป็นกำบดแล้วนั้น คนแก่ ๆ ว่าไม่โพธิ์มีเรื่อง ไฉว่า เป็นไซมอนกรีไม่ใช่ไซมอนกรีชื่อแบบเหมือนขุนอินมนตรี ขุนไซมอนกรีเอาคำยี่ห้อของพวกนั้นแหละ พวกสร้อย ๆ เป็นชื่อกำบดไม่โพธิ์เอาโพธิ์ ไม่โพธิ์มาแต่ไหนโพธิ์ ไม่ใช่ชื่อ นายแสวงคนแรก ชื่อนายแสวงพอมาถึงนั้นจะเอาพันแควชื่อไซมอนกรี ทางใต้จะต่อกับบาวาก ทางซ้ายจะต่อกับกำแพงเขา ทางเหนือจะโพธิ์เสด็จ ทางปละลอกกระบวงสองพัน อาจจะเป็นนาครั้งหนึ่งสวนครั้งหนึ่ง ทางตอนล่างไกลมากทำนา ทำสวนอะไร ส่วนข้างอุดมสมบูรณ์ มีคลองน้ำคุดาน มีกั้นบ่อโพธิ์หมด 4 แห่ง นมหนองบัว ล่างลงไปกะนบเขียน แดจะแดพระเขียน แดจะแดหวายาน...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คนแก่ ๆ เขาว่าชื่อกำบดไซมอนกรีเป็นการเอาสร้อยของชื่อ นายบาวาหรือนายแสวงสมัยก่อนมาตั้ง เดิมแบ่งเขตการปลกครองตำบลนี้มีฐานะ เป็นแสวง หัวหน้าแสวงคนแรกชื่อ

ขุนไธมนศรี เหาที่คนแก่ ๆ จำได้และเลามาอย่างนั้น ต่อจากนั้นก็ขุนอินมณศรีซึ่งเป็นหัวหน้าแขวงคนสุดท้าย หลังจากนั้นก็ขุนแขวงจัดการปกครองยกฐานะเป็นคำบล กำนันคนแรกของคำบลนี้ คือ ขุนวรรณรทอมาก็ ขุนซิด คนแก่ ๆ ก็บอกว่าชื่อคำบลไธมนศรีก็นำเอาท้ายชื่อของขุนไธมนศรี ขุนอินมณศรี ที่เป็นนายแขวงเท่าที่ผู้คนยังรู้จักอยู่มาใช้เป็นชื่อคำบล มีอาณาเขตทางทิศใต้ติดต่อกับ คำบลนาสาร ทิศตะวันตกติดต่อกับคำบลกำแพงเขา ทิศเหนือติดต่อกับคำบลโพธิ์เสด็จ ทิศตะวันออกติดต่อกับคำบลมะม่วงสองต้นฉะเชิงเทราเมืองหน้ากับหัวสวนเท่า ๆ กัน ส่วนกลางทำนาเป็นส่วนใหญ่ มีการสร้างทำนบกั้นน้ำไว้ทำนา 4 แห่ง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อคำบลไธมนศรีมีที่มาจากชื่อของบุคคล

บ้านนพเกษน

วิทยากร : นายกำธร จ้างทอง อายุ 39 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

บ้านนพเกษนนั้นพี่มาของชื่อนี้ ความจริงมีชื่อคำว่า นพเกษนนี้ชื่อทางราชการ นพ แค ชื่อจริงมันคือ นพ ซึ่งแปลว่า ท่านนพ นั่นเอง ปกติใครเขาตัดคำให้สั้นก็โดยเรียก นพ คำว่า นพเกษนนี้เป็นชื่อที่แปลก ถ้าฟังดูแล้วรู้สึกว้าเหวเระเพราะฝรั่งน่าจะฟังก็ แต่ความจริงแล้วชื่อนี้เป็นชื่อของท่านบพแห่งหนึ่งในหมู่บ้านนี้ เป็นท่านที่ใหญ่ ชาวบ้านโคกอาศัยท่านนี้เป็นประโยชน์ในการไถนาทำนา แล้วก็บริเวณท่านบพซึ่งช่วยกันสร้างก็ช่วยกันรักษา ช่วยเนื่องจากมันมีประโยชน์ก็เลยรักทะนุถนอมมันมาก ก็เคยไปจัดการทำความสะอาดเรียนรอยส่วยงาม เลยเป็นที่โล่งเกษน ในที่สุดก็เรียกท่านบพเกษน นี่อีกนัยหนึ่งที่เขาใจว่าที่ชื่อพเกษนมาจากความบริเวณนั้นโล่งเกษน เสร็จแล้วก็จะยังมีบางคนยังเขาใจว่าท่านบพนี่มีคนไม่วัยหนึ่ง เขาเรียกว่า คนเกษน ความหมายว่าท่านบพและ คนเกษนมีลักษณะ ลูกกลายลูกทอน ส้มทอน แต่คนเกษนนั้นลูกเล็กกว่าส้มทอน ก็เลยที่ท่านบพมีเกษน บ้านนี้ก็เลยเรียกว่า บ้านนพเกษน มันมีอยู่สองนัย

ถอดความเป็นภาษากลาง

ชื่อบ้านนพเกษนนี้เป็นชื่อทางราชการ ซึ่งคำว่า นพ หมายถึง นพ คือ ท่านบพนั่นแหละ นั่นเอง เรียกความภาษาปกติสั้น ๆ ว่า นพ แทนท่านบพ ชื่อนี้เป็นชื่อของท่านบพแห่งหนึ่งในหมู่บ้านนี้เป็นท่านใหญ่ โล่งเกษนสะอาดกว่าที่อื่น ประสาธน์ในหมู่บ้านโคกอาศัยท่านบพในการไถนา เป็นท่านใหญ่

อีกเรื่องหนึ่งก็ว่า เพราะที่ท่านบพแห่งนั้นคนไม่วัยหนึ่งเรียกว่า คนเกษน มีลักษณะคล้ายคนกะทอนทั้งลูกและใบก็เช่นเดียวกัน ส่วนลูกนั้นเล็กกว่ากะทอน มีรสหวานจึงเรียกท่านบพที่เกษนเกษนว่า นพเกษน แล้วทางราชการเขียนเป็นนพเกษนไป

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่เฝ้าศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อบ้านนพเพ็ญ
มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ หรือลักษณะภูมิประเทศกับคนไม่

บ้านน้ำพุ

วิทยากร : นายนิมิต ขุทรานนท์ อายุ 54 ปี

ครูใหญ่โรงเรียนหนองบัว

คำเล่า

ประวัติของบ้านน้ำพุจะมีอยู่ว่าเมื่อก่อนนั้นเป็นทุ่งเขาเรียกทุ่งน้ำพุ ไม่ใช่เขาเรียกบ้านน้ำพุ เขาเรียกทุ่งน้ำพุ มีเป็นน้ำพุออกน้ำพุตก ไหลเรียกจนถึงทุกวันนี้ครับ แต่ประวัติเกิมนั้นที่ทราบกันนั้นคนเขาคนแก่เขาเล่ามาว่ามีน้ำนั้นอยู่ในบริเวณประมาณไรหว่าหว่า น้ำพุขึ้นมาไม่ใช่น้ำพุขึ้นมาเยอะ ๆ นะครับนะ น้ำนั้นขึ้นมาเป็นจุด ๆ แล้วจะทั่วไปในบริเวณในทุ่งนั้น แล้วจะมีน้ำถึงซึ่งอยู่ตลอดทั้งปีโดยไม่แห้ง แล้วจะสภาพของดินก็จะดินชั้นบนนั้นเป็นดินอ่อน ดินชั้นล่างจะเป็นดินแข็ง แล้วจะถาหากว่าคน คือเมื่อก่อนนั้นมีปลากัดมาก ปลากัดอยู่อาศัยอยู่ตลอดปีแหละ คนไปหาปลากัดกันมาก แล้วว่าควายลงไม่ไค้คัก คัดโคโพระ เพราะดินชั้นบนนั้นอ่อนนี่ ถ้ายางลงไป คนเราจะถาเดินไปแล้วเดินไปตรงกลาง ๆ นาคตรงกลาง ๆ แล้วจะเกิดเหมือนกัน เด็ก ๆ ไม่กล้าลง หมายความว่าไค้ ๆ น้ำพุขึ้นน้ำขึ้น เคียวนี้ก็หมดแล้ว น้ำยังก็แห้ง บริเวณนี้ใช้ทำนาแล้ว เป็นไรทำนาปักดำตามปกติ ส่วนใหญ่ทำนา มีอาชีพทำนาไค้มาก คือที่ ๆ เป็นนากับเป็นป่าเป็นส่วนต้น...

ลวดความเป็นภาษาภาคกลาง

ประวัติของบ้านน้ำพุจะมีอยู่ว่าสมัยก่อนนั้นเป็นทุ่งน้ำพุ ไม่เรียกว่าบ้านน้ำพุ มีน้ำพุออกมาทั้งทางตะวันออกและตะวันตก คนแก่ ๆ เขาว่าบริเวณที่มีน้ำพุขึ้นประมาณไรเศษ ๆ เป็นลักษณะน้ำพุเป็นจุด ๆ อยู่ทั่วไปในบริเวณทุ่งนั้น และมีน้ำซึ่งในบริเวณนั้นด้วยตลอดปี พื้นดินชั้นบนเป็นดินอ่อน ชั้นล่างเป็นดินแข็ง มีปลากัดมาก คนที่ชอบไปจับปลากัดก็จะถือโคลนตม ว่าควายก็เดินเกี่ยวกับถาเดินบนพื้นดินบริเวณนั้น น้ำพุขึ้นหมายความว่าไค้เป็นน้ำเย็นมาก เคียวนี้ไม่มีแล้ว พื้นพื้นที่ใช้ทำนาหมด

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อบ้านน้ำพุ
มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านโพธิ์

วิทยากร : นายจันทร์ สมบัติ

อายุ 56 ปี

ชาวสวน

คำเล่า

ประวัติของที่มาของบ้านโพธิ์นั้น สมัยก่อนนั้นมีคนไม่ใหญ่อยู่คนหนึ่ง คือคนโพธิ์ คนโพธิ์คนนั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชนในดินนั้น จึงเอาชื่อคนไม่ใหญ่คนนั้นมาให้เป็นชื่อหมู่บ้าน คนไม่ใหญ่คนนั้นกะคนโพธิ์นั้นแหละครับ ที่บ้านโพธิ์นั้น เพราะว่าไม่โพธิ์คนนั้นมันศักดิ์สิทธิ์ มันคงมันอยู่ที่สักระยะคนผ่านไปมา เมื่อผ่านไปมาแล้วจะต้องมีการบูชาสักการะ ทุกครั้งคราว ว่าแต่โนราเดินโรงมานไปทางนั้นจะมาทางตำบลใกล้เคียงของตำบลไชยมนตรี จะผ่านพนาทางนั้น ก็ต้องหยุดยกเครื่องหรือรำถวายทุกครั้งไป นอกเหนือไปจากนั้น ชาวบ้านแถวนั้นเขาก็มีอะไรเกิดขึ้น เขาก็ไปภาคคนโพธิ์นั้นแหละ เอาทองไปปักมั่ง เอาข้าวปลามีหัวมีหางไปเซ่นสรวงเป็นประจำ จะเซ่นสรวงอะไรก็จะไ้ตามความเชื่อถือ คนโพธิ์คนใหญ่ในหมู่บ้านนี้ บางคนเขาก็นับถือเอาจริงเอาจัง ใครไปทำไม่ดีไม่ชอบลงไม้ไ้ในโคโคนโพธิ์นั้น เพราะเขาศักดิ์สิทธิ์ คำนี้นะเรื่องต่าง ๆ จะขอให้โชคให้โชคลาภหรือให้แพะมะนาวอะไรทุกอย่าง เขาไปภาคที่นั้นแหละ จึงได้ชื่อหมู่บ้านนี้ จึงเรียกว่าบ้านโพธิ์เดี๋ยวนี้ เอาคนโพธิ์เป็นสัญลักษณ์ คนโพธิ์เดี๋ยวนี้ไม่มีเสียแล้ว มีแต่ชื่อบ้านโพธิ์เท่านั้น

ถอดความเป็นภาษากลกลาง

ประวัติของที่มาของบ้านโพธิ์นั้น ในสมัยก่อนมีคนโพธิ์ใหญ่อยู่คนหนึ่ง ซึ่งเป็นที่สักการบูชาของคนในดินนั้น จึงเอาคนโพธิ์มาเป็นชื่อบ้าน เป็นคนโพธิ์ที่เชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ อยู่ตรงสี่แยกของทางเดินพอดี้ หนึ่งกะลุง มโนราห์มาทางคนโพธิ์นั้น จะต้องหยุดยกเครื่องหรือเล่นเซ่นสรวงก่อนจึงจะผ่านพนาไปได้ ประชาชนนับถือมาก มีการขนานขอโชคลาภกันอยู่เสมอ หมู่บ้านนี้จึงชื่อบ้านโพธิ์ แต่ปัจจุบันคนโพธิ์นั้นตายเสียแล้ว

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านโพธิ์มีที่มาจากชื่อคนไม่

บ้านหนองบัว

วิทยากร : นายคลัง ภิญโญ อายุ 84 ปี

หมอทำขวัญนาค

คำเล่า

บ้านนี้ประวัติของหนองบัว ลุงโคตรขาวมากอ ๆ มาว่า หนองบัวนั้นตั้งอยู่ที่
หาดคลองกั้น อยู่แคว้นพันตรี ว่าท่านสมภารเล่า เขาก็ไปเอาของอย่างนั้น อีตกรังนั้นไปทราบ
นั้นนะมันพันนั้น บ้านนี้มาจากว่าบริเวณนั้นมีหนองแล้วกะมีบัวอยู่ในหนอง แต่เกี่ยวนี้ไม่มีเสีย
แล้ว หนองก็มันคันไปเสียแล้ว คานี้ก็ไม่มี อาชีพมีสองอย่าง นาคีอว่านาก็ไม่เป็นอันส่วนก็ไม่
เป็นพื้นมีอยู่สองอย่าง ทำนามั่ง ทำไร่นั้นนั้น เป็นสวนกะไม่เชิงอีกสวน อานบ้านอยู่คั่นนั้น
คลองนี้เขาเรียกคลองท่าดี บ้านมาจากวัดศรีวังสี ศรีวังสีแล้วก็หลดออกไปคลองแม่น้ำหัวตรุด...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ประวัติของบ้านหนองบัว ลุงก็ฟังจากเขาเล่ากันตลอด ๆ มาว่า หนองบัวนั้นอยู่ที่ทางทิศ
เหนือของคลอง อยู่พันตรี เรื่องนี้เขาอว่าสว่าให้ฟัง จะจริงหรือไม่ก็ไม่ทราบ ชื่อบ้าน
นี้ก็มาจากในบริเวณบ้านมีหนองน้ำและในหนองก็มีบัวอยู่ แต่เกี่ยวนี้ไม่มีแล้ว หนองน้ำนั้นก็คัน
เขินเสียแล้ว อาชีพก็มีทั้งทำนาทำสวน มีคลองท่าดีไหลผ่านไปออกหัวตรุด

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านหนองบัวมีที่มาจากลักษณะ
ภูมิประเทศที่เป็นหนองน้ำ

บ้านหว่าเทียน

วิทยากร : น.ส.บารณี ทาวระ อายุ 39 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

...มีอีกอย่างหนึ่งที่น่าสนใจและบอกว่าย่านหว่าเทียนนี้ บางคนที่เขาว่าคงมีที่มาชื่อ
ของถนนในจีนหนึ่งคือถนนหนานและ ปกติหมู่บ้านนี้จะเป็นที่นาเป็นที่ราบ ความหว่านจะมีถนน
ขึ้นมากมาย มีลูกมีผลที่กินได้ เกษวนี่จะมีมาก จึงเรียกว่า บ้านหว่าเทียน สรุปแล้วจะเชื่อ
ว่าสองแห่งนี้แหละ เรื่องแรกทั้งนี้จะพูดกันเป็นตำนาน เรื่องที่สองนั้นมีหลักฐานพอเชื่อถือ
ได้ แล้วแล้วอีกเรื่องเล่าอันหนึ่งอันใด

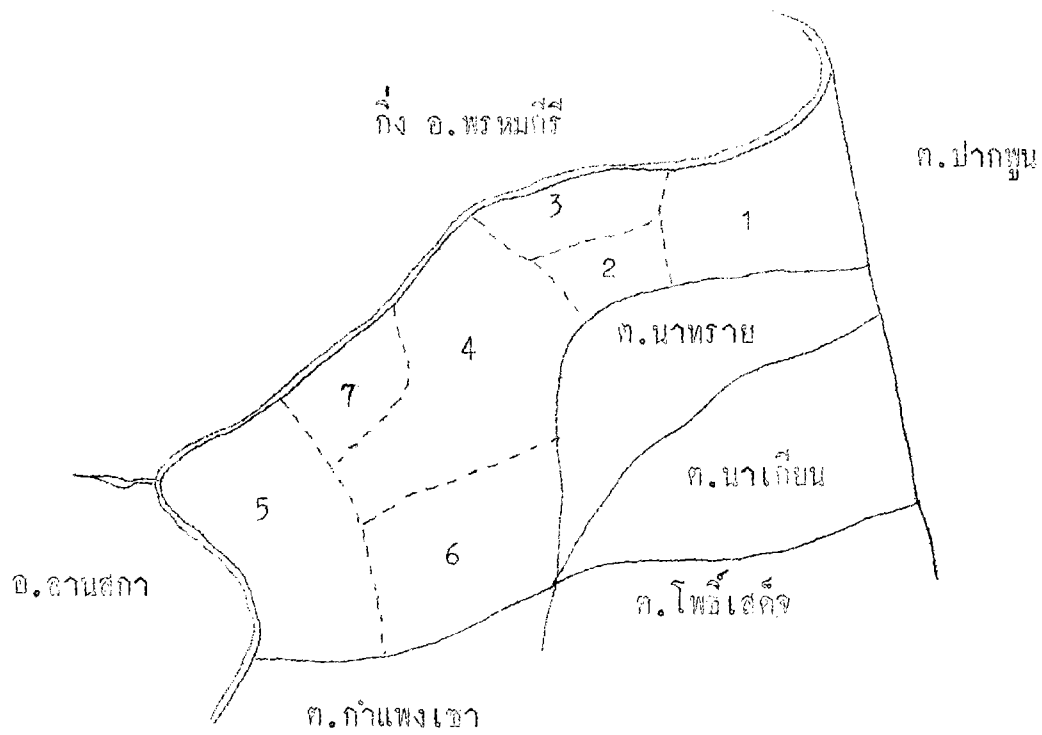
ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

...เขาเล่าไว้อีกประการหนึ่งว่าบ้านหว่าเทียนนี้มีชื่อมาจากถนนในจีนหนึ่งคือ ถนน
ตามปกติแล้วในบริเวณบ้านหว่าเทียนก็เป็นทุ่งนาเป็นที่ราบ และความคั่นนามักจะมีถนนขึ้นลงมาก
มาย ลูกหลานที่รับประทานไ้มีมากมาย เกษวนี่ยังมีอยู่มาก จึงถือว่าเป็นหลักฐานพอจะเชื่อได้

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านหว่าเทียนนี้มีที่มาจาก
ชื่อถนนไ้

แผนที่ตำบลทางวัง
แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- ๑ บ้านขวางตะวันออก
- ๒ บ้านขวางตะวันตก
- ๓ บ้านโลกทั้ง
- ๔ บ้านเขามหาชัย
- ๕ บ้านตรอก
- ๖ บ้านศาล
- ๗ บ้านทุ่งในสระ

คำบลทางิ้ว

วิทยากร : พระครูคุณิทธิธรรมสาร (ธรรมสารโร) อายุ 56 ปี

เจ้าอาวาส

คำเล่า

ความจริงท้องดินละแวกบ้านและคำบลนี้ เขามีชื่อเรียกมาจากแหล่งซึ่งมีชื่อและมีสิ่งของ เป็นหลักเกณฑ์ให้ชื่อท้องดินนั้น ๆ คำบลทางิ้วความความเป็นมาเดิม จึงกลายเป็นคำบลอีกหมาย ถึงวัตถุในท้องดินนั้น ๆ ซึ่งเป็นหลักสำคัญของท้องดิน คำบลทางิ้วมีสายคลองลำน้ำเรียกกันว่า ชุนน้ำทางิ้วกันมาตั้งแต่เดิม ที่ใดเรียก ชุนน้ำทางิ้ว เพราะคนน้ำซึ่งอยู่แถบภูเขาระหว่างเขา เคียนไ้เขาเรียกวานทางิ้ว เพราะคนใดเขาไปตั้งรกรากในท้องดินนั้น ก็ความหมายว่ามีคน ไม่จึงปรากฏอยู่ที่นั่น แล้วทาดรงนั้นเป็นท่าที่ลงอาบ เป็นท่าที่คนอาศัยที่ริมคลองนั้นมีคนจึงเป็น ความหมาย จึงเรียกวาทางิ้ว... หมายความว่าสายน้ำนั้นซึ่งมีคนจึงเป็นหลักอยู่แล้ว ก็เรียกว่า ชุนน้ำทางิ้วมาก่อนก่อนที่จะตั้งคำบล เมื่อตั้งคำบลลงในท้องดินนี้ ซึ่งมีบริเวณคลองน้ำและดิน ที่เรียกวาทางิ้วก็อยู่ในท้องดินนี้ จึงเรียกวาคำบลทางิ้ว และสายน้ำนั้นกะเป็นสายตลอดลงไป ทางทิศตะวันออก ในบริเวณของสายน้ำคลองทางิ้ว ทั้งสายนี้เป็นคำบลทางิ้วตลอดสายเลย เรียกวาคำบลทางิ้วตลอดสายน้ำนั้น กะเรียกวาคำบลทางิ้ว

ถอดความเป็นภาษากกลาง

คำบลทางิ้วความความเป็นมาก็หมายถึงวัตถุในท้องดิน เป็นหลักสำคัญในการเรียกชื่อ ในคำบลทางิ้วมีคลองชุนน้ำทางิ้วไหลผ่านมาตั้งแต่สมัยก่อน การที่เรียกวาชุนน้ำทางิ้วก็เพราะว่า มีคนน้ำเกิดขึ้นจาก ภูเขามานทางิ้วในแถบบริเวณที่อยู่คนไปตั้งบ้านเรือนนั้นมีคนจึงอยู่คนหนึ่งอยู่ตรง ท่าที่คนใดลงอาบน้ำในคลองชุนน้ำทางิ้ว คำว่าชุนน้ำนั้นหมายความว่าแหล่งเกิดน้ำที่เห็นได้ชัดเจน เป็นแหล่งน้ำไหลมารวมกันเป็นลำคลอง... ชื่อชุนน้ำทางิ้วนี้เรียกกันมาก่อนที่จะตั้งคำบล ดังนั้น ได้ตั้งเป็นคำบลทางิ้ว โดยยึดเอาหมู่บ้านของประชาชนที่อาศัยอยู่สองฝั่งของคลองชุนน้ำทางิ้วตลอด มาเป็นเขตคำบลทางิ้วขึ้น จึงเรียกว่า คำบลทางิ้ว

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่ได้อธิบายหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อตำบลท่าจันทน์ที่มา
จากชื่อคนไม่

บ้านขวางกะวันตก

วิทยากร : นายเขวง ลักษณะวิลาศ อายุ 35 ปี

นางนา

คำเล่า

ผมเฝ้าเกี่ยวกับประวัติของบ้านขวางหัวนตก คือบ้านขวางที่เขาเรียกบ้านขวาง
สันนิษฐานว่าบ้านนั้นอยู่ขวางน้ำขวางหัวน คือว่าน้ำกะไหลมาทางจากปะตงกลงปะตงออกถึงที่นั่น
นั้นกะอยู่ขวางน้ำ คือบ้านนั้นอยู่ขวางส่วนยาวจากปะตงไปปะตงหัวน คือพุตงาย ๆ ว่านั้น
ขวางคองอยู่ คือที่นั่นบ้านขวางนั้นบ้านขวางหัวนตก บ้านขวางหัวนออกหลาว ที่เขาเรียก
ขวางบ้านขวางหัวนตกหัวนออก เพราะขวางบ้านขวางหัวนอยู่กันคือบ้านนั้นขึ้นคันขวางน้ำนั้นก่ขวาง
หัวนอยู่กัน คือหัวนขึ้นจากปะตงออกไปปะตง น้ำที่ไหลจากปะตงกลงปะตงออก ถึงที่นั่นนั้น
ขวางหัวนอยู่ ถึงที่นั่นนั้นแบ่งเป็นสองช่วง ขวางหัวนตกกับหัวนออก ถึงบ้านผมอยู่ขวางหัวน
ตก ความเป็นมาของบ้านขวางหัวนตก เป็นบ้านที่มันตั้งอยู่ในเขตหมู่ 2 ตำบลทางวังและ เป็น
หมู่บ้านพัฒนาเหมือนกลาย ๆ บ้านขวางหัวนออก แต่อยู่กันตรงกันข้ามกัน...

ถอดความเป็นภาษาคอกกลาง

ผมจะเล่าถึงประวัติของบ้านขวางกะวันตก ที่เขาเรียกว่าบ้านขวางนั้นเป็นหมู่บ้าน
ที่ตั้งขวางทางน้ำและขวางกะวันหรือคองอาทิตยอยู่มีทางน้ำไหลจากทางกะวันตกไปทางกะวันออก
บ้านอยู่ขวางเป็นทางจากทิศเหนือไปทิศใต้ เป็นลักษณะขวางลำคองอยู่ และที่เรียกว่าขวาง
กะวันเมื่อขวางทางน้ำแล้วก็ขวางคองอาทิตย์หรือกะวันควบ คือกะวันขึ้นทางทิศตะวันออกไปทาง
ทิศตะวันตกหมู่บ้านก็มี 2 แอว 2 ช่วงอยู่เรียกว่า บ้านขวางกะวันตกกับบ้านขวางกะวันออก
บ้านขวางกะวันตกอยู่ในหมู่ที่ 2 ของตำบลทางวัง อยู่ตรงกันข้ามกับบ้านขวางกะวันออก...

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและประวัติของบ้านขวางกะวันตกมีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านขวางตะวันออก

วิทยากร : นายเียน พรหมสุข อายุ 48 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

บ้านขวางนี้อยู่ในท้องที่ของตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบ้านที่ชาวทมิฬหนีไปทมิฬใต้ มีตรอกทางเดินระหว่างกลาง ขวางทางยาวของบ้าน และบ้านขวางนี้อยู่ในเขตของสองหมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 อยู่ทางทิศตะวันออก และหมู่ที่ 2 อยู่ทางทิศตะวันตก เป็นบ้านที่ขวาง ๆ อย่างนี้จึงเรียกว่า บ้านขวาง จำนวนครัวเรือนนั้นไม่มากนัก อาชีพทำนาสวนมาก

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านขวางนี้อยู่ในเขตตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะบ้านเรือนตั้งอยู่ตามยาวจากทิศเหนือไปทิศใต้ มีตรอกทางเดินระหว่างกลาง อยู่ตามขวางทางความยาวของหมู่บ้าน บ้านขวางนี้แบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 อยู่ทางทิศตะวันออก เรียกว่า บ้านขวางตะวันออก และหมู่ที่ 2 อยู่ทางทิศตะวันตก เรียกว่า บ้านขวางตะวันตก หมู่บ้านนี้มีลักษณะขวางจึงเรียกว่าบ้านขวางรวมกัน

วิทยากร : นายฟุ้ง จิตรมาศ อายุ 71 ปี

อดีตกำนันตำบลท่าจั่ว

คำเล่า

เล่าเพิ่มเติม : ...ไต่ถามขวางนี้ถามสืบสืบกันว่า ไต่ถามมันมีส่วนยาวทางทิศเหนือ ทิศใต้เรียกว่ามันขวางน้ำ ขวางน้ำคงครอกนั้นทั้งเพ ประชาชนมันอยู่ขวางน้ำ ขวางวันกัน เพราะน้ำมันไหลไปออก บ้านส่วนมากขวางหนน หนนท่วมนกับคลอง...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านขวางตามที่ตั้งสืบสืบกันเองว่าเป็นบ้านที่มีความยาวจากทิศเหนือไปทิศใต้ ขวางน้ำอยู่

ขวางตะวันหรือดวงอาทิตย์ควย เพราะน้ำมันไหลไปทางทิศตะวันออก บ้านเรือนส่วนใหญ่ขวาง
ถนนอยู่ท่ามกลางลำคลอง

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและประวัติของโบราณขวางตะวันออก
มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ.

นายเชมหาชัย

วิทยากร : นายมาศ สุขชนะ อายุ 65 ปี

ชาวสวน

คำเล่า

รูประวัติว่าเขาหลักไก่อีก่อนเขาจะเป็นเขาหลักชัยไม่ใช่เขาหลักไก่อ คำนี้กราว
สงครามนั้นกะถอยร่นกันมา ๆ มาถึงกะมาตั้งหลักอยู่ที่เขามหาชัย กะมาชนะถอนเขามหาชัย
จึงได้ชื่อว่า เขามหาชัยนั้นที่เรียก ครั้งอยู่มาแล้วสงบก็กันไปแล้ว เขาก็ตั้งเป็นคำมดขึ้นคำบด
หนึ่ง เรียกว่าคำบด คำบดนี้จะเอาชื่อไหนมาตั้ง กะบนเขามหาชัยมันมีไม้จ้าวอยู่คนหนึ่ง เขา
กะเรียกว่าคำบดท้าว ไม้จ้าวเดี๋ยวนีไม่มีเสียแล้ว เป็นไม้จ้าวที่เขาเคยพบอยู่บนยอดเขามหาชัย
มีมะนาวขาวอยู่คนหนึ่งเหมือนกัน ทั้งก้านนั้นคนแรกไม่เป็นขุมเป็นหมื่น พอคนที่ตามขึ้นมาเขาจะ
ก้างให้เป็นขุมเป็นหมื่น จึงได้เรียกว่า ขุนฉิมพลี ขุนฉิมพลีนี้หมายความว่าคู่กับไม้จ้าว ขุนฉิมพลี
นี้ก็เป็นบิดาของหนูพันนี้แหละ

วิทยากร : นางสาว สุขชนะ

เล่าเพิ่มเติม : ประวัติที่เขาเรียกเขามหาชัย ๆ นั้น ข้างมันไปตกโพธิ์พันนี้แหละ
ข้างไว้ในสมัยสงคราม ทุกของหนีของที่เขาว่าสมบัติพื้นฐานมีมากเพราะอะไรจะเขามหาชัยเรา
คือว่าทุกของเสบียงอาหารไหม ถึงควนเจดีย์ มีควนเจดีย์อยู่ควนหนึ่งหลาว อยู่แคว้นควนเจดีย์
อยู่กับเขา มีควนเจดีย์หลาว อีรูแผ่น ๆ ฉะนั้นยังเรียกคนอาจารย์ อีรูนั้นเขาเรียกควนเจดีย์ ๆ
เขาสร้างเจดีย์อยู่แหละเจดีย์ยังแตกเสียแล้ว แต่ว่ายังรากฐานมันยังอาจารย์เฮอ อีรูแผ่น
ใหญ่หวานหลาว ฉานไม้ที่อกผัดแหละ แล้วเขาโคพระโคสงฆ์แผ่นนั้นโกเฮอสมัยก่อน พระเขา
โคจาน คาโอพบเมื่อนานเนรเหียนยังทั้งรูปหนึ่ง บ้านเนรเหียนยังนั้นมีจริงกะ แต่ว่าเขาพอ
เขามหาชัยคนแรกนั้นเขาเรียกว่าอายุไทรสักที่ ไปเจ้าเรียกออกยอด ฉานจำไม่ได้ ถึงตาขุน
ด็อก ตาฉาขาว หลายนคนแต่เขานับถือกันอยู่นั้น เขานับนารสกรลาว เขาเรียกเชิดง มี
เจดีย์มีไทรเรียบบ่อย เจดีย์เพ็งหักเพ็งพังไม้สัก โรงเรียนมาตั้งแล้วนั้นเขาพูดทำลาย เจดีย์
สร้างสมัยก่อนนั้นแหละ แต่ไม่ทราบว่าใครมีมานานแล้วมีพร้อมกับเขาเขาชัย มีกราวสงครามพันนั้น
แหละ อีวาทูถามว่าคนนั้นผู้สร้างคนนั้นผู้สร้างนั้นหมายไคเล่า เพราะว่ามีความพร้อมกับเขาที่เกี่ยว

เขว่าเป็นเจเป็นโหรนี่แหละก่อน เมืองคอนเวลานี้แก่เขาได้เรียกเขาหาชัย ๆ นั้น ก็พอข้างก็
ไปสิ้นแรงแก่นั่นแล้ว สึกก็ไปงัดแก่นั่น สิ้นสุดกันแก่นั่น เราชนะกะครั้งนั้น คุณสันนิษฐานแล
พวกเรื่อพวกแล่นเรื่อกลางเดหรือพวกไหนตามใจแหละ เขานับถือมาเป็นหลักเป็นฐานมาเพราะ
โหร เขาหาชัยนี่ ยอดพระธาตุนี้เขานับถือว่าเป็นแห่งเดียวแหละว่าจังหวัดนครเรา

ถอดความเป็นภาษากาตากกลาง

ไต่ทราบประวัติว่าภูเขาลูกโกเดิมเรียกว่า ภูเขาลูกชัยไม่ใช่ภูเขาลูกโก
เพราะว่าสมัยสงครามที่ถอยร่นมานั้นถอยมาถึงหลักที่เขามหาชัย และไต่ชนะข้าศึกที่เขามหาชัย
จึงได้เรียกว่าเขามหาชัย ต่อมาเมื่อไต่ตั้งตำบลขึ้น ไต่ทราบว่าจะทำอะไรดี พอดีกับเขา
มหาชัยมีคนจิวอยู่คนหนึ่งเคยเรียกว่า ตำบลทางจิว คนจิวนี้เป็นคนจิวคำ แต่งตั้งกำนันปกครอง
ตำบลทางจิวมีกำนันคนที่สามได้รับบรรดาศักดิ์เป็น ขุนฉิมพื่อ คุ้มชื่อคนจิวนั่นเอง

ถอดความเป็นภาษากาตากกลาง

จากคำเล่าเพิ่มเติมของนางสุด สุขชนะ : ที่เขาเรียกว่าเขามหาชัยนั้น มีร้างไปตก
หล่มที่นั่นเป็นข้างที่ไต่ในสมัยสงคราม เป็นข้างที่บรรพบุรุษสมัยต่าง ๆ คือด้วยขาม พระ
เครื่องและเสียบอาหาร และมีเนินเจดีย์อยู่หนึ่งเป็นเนินสูง มีอุ้งแผ่นดินอยู่ที่เนินเจดีย์นี้
เจดีย์เคยมีแต่ชำรุดหักพังไปแล้ว ฉันไม่โกหกหรอกนะ มีคนพบพระเครื่องมากมาย ที่บ้าน
นายเหียนกับรูปหนึ่งมีเจ้าพ่อเขามหาชัย ๆ คนมรกจำไปได้ แล้วก็มาขุดอีก ตามาขาว ผู้
คนนับถือมากมีการบนบาน และเชิญมาเซวทรงบ่อย ๆ เจดีย์ไต่ชำรุดหักพังเมื่อวิทยากรมาตั้งแล้ว
เจดีย์นั้นขึ้นพร้อม ๆ กับเขามหาชัยแน่นอน ที่เรียกว่าเขามหาชัยก็เพราะว่าร้างเกินทางมาหมด
กำลังขึ้นและศึกสงครามก็หยุดที่นั่นด้วย พร้อมกับพวกเราไต่ชัยชนะในการรบกับข้าศึก ณ ครั้งนี้
ด้วย เขามหาชัยนี้เป็นสถานที่นับถือของชาวเรือสมัยก่อนที่แล่นเรือผ่านมา ถือเป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่ง
ของเมืองนครศรีธรรมราชคู่กับพระบรมธาตุ

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชอบานเขมรหายมีต้นมาจาก
ตำนานที่เล่าสืบต่อกันมา

บ้านโลกทั้ง

วิทยากร : นายชาย จันทรักดี อายุ 64 ปี

อดีตผู้ใหญ่บ้านโลกทั้ง

คำเล่า

คือเขาเรียกโลกทั้งนั้น มีคนทั้งอยู่คนหนึ่ง มีโค มีคนทว่า มีโคใหญ่ มีเงินมา
อาศัยมาเช่าบ้านหรือมาซื้อบ้านอยู่ ชายของชายไทรคามประเฒ่าของบ้านเรา ฉะนั้นหมู่บ้านนี้
เอาคนทั้งเป็นสัญลักษณ์ คนโคกคนนี้แหละ คนทั้งทุกวันนี้ไม่มีคนทั้ง มันตายเสียหลายปีแล้ว
แต่ที่คนทั้งอยู่นั้นมีอยู่แค่คนโคก อยู่แค่นั้นยะสัก 7 - 8 วา โคกรงนี้สูง อาศัยทำนาสวน
ใหญ่ บางปีกะไผ่ด บางปีกะไผ่โตเพราะขาดน้ำ น้ำมันไม่สมบูรณ์ แล้งจืดกะหมดทาง
มีคนอยู่มาก ระยะ ๆ กันทาง ๆ มันไม่จืด

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ที่เขาเรียกว่าโลกทั้งนั้น มีคนทั้งอยู่คนหนึ่ง มีคนประคูด คนทว่า มีเนินสูงกว้าง
มีคนเงินมาเช่าบ้านหรือซื้อบ้านอยู่ทำมาค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ หมู่บ้านนี้จึงเอาคนทั้งเป็นสัญลักษณ์
คนประคูดนั่นเอง คนทั้งนั้นปัจจุบันไม่มีแล้ว ตายเสียแล้ว ที่ที่คนทั้งอยู่นั้นก็อยู่ทางทิศตะวันตก
ของคนประคูดทางไปสัก 7 - 8 วา กรงนี้เป็นที่สูง อาศัยของประมาณทำนาเป็นส่วนใหญ่
ผลิตผลบางปีก็บางปีก็ไผ่ดน้อยเพราะขาดน้ำ มีผู้คนอยู่มาก แล้งจนบ้านเรือนทอดระยะทาง ๆ
กัน

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งชื่อขึ้น และประวัติของชื่อบ้านโลกทั้งมีที่
มาจากชื่อคนไม่

บ้านตรอก

วิทยากร : นายลอง นิยมวรรณ อายุ 48 ปี

การโรง

คำเล่า

...บ้านตรอกแห่งนี้ในตำบลทางวังลึกอยู่ในหมู่ 5 ที่ตำบลนั้น ผมกะใครมาแต่โบราณกาลเหมือนกัน มันมาแต่โบราณแต่ปู่ย่าทวดเขาเรียกว่าบ้านตรอก มาสมัยนี้ผมใครว่าบ้านตรอก ถึงตอนนี้เขามาขอใหม่เลยผมก็เลยไปได้ แต่ให้ถือนั่นกะหมาทรวถึงพันหนึ่งพันใดไม่ ถึงคานบ้านตรอกนั้นที่เขาได้เรียกว่าบ้านตรอกนั้นมันมีตรอกน้ำ เมื่อก่อนนั้นมีตรอกน้ำตรอกนั้นคือว่าน้ำตรอกลงไปนั้น เป็นทางน้ำไหลประจำเลยใหญ่ประมาณสัก 2 วาได้เป็นตรอก ๆ สัก 2 วาความกว้างของมัน คำนี้นะเขาเรียกว่าบ้านตรอกแล้ว เมื่อใดก็ทำรั้วทั้งสองฝ่ายแหละครับ มันกะเป็นตรอก ปลายโน้ของราวบ้านเขาแต่ตรอกนั้นกะเป็นของสาธารณะ เขาเรียกว่าบ้านตรอก ต่อ ๆ มาถึงกลายเป็นทางเดินน้ำกะหมดไม่มีน้ำ แล้วเขาทำเป็นตรอกตลอดไปถึงถนนหน้าทุกวันนี้แล้วเขาเรียกว่าบ้านตรอก ตรอกนั้นเคยอยู่เขาเรียกว่าถนน เหมือนแต่แรกนั้นเขาเรียกว่าเป็นตรอก เป็นตรอกเป็นซอยพื้นนั้นแหละ เขาเรียกว่าเป็นตรอกเป็นซอย เคียวนั้นกะน้ำไม่มีไหลแล้วครับ เขาพัฒนาเขาอายุให้เขาจะเกือบเป็นถนนแล้วครับ แล้วเขาเรียกว่าตรอกแต่แรกนั้น ครั้งโบราณกาลนั้นเขาเรียกว่าตรอกถึงคานกะเขาได้เลาถึงลูก ๆ หลาน ๆ ว่า เออ ตรอกนี้ใครทำเลาเขาไปไม่ได้เพราะมันอาดรรพ์ ใครอืทำเลาตรอกไปไม่ได้ รั้วบ้านรั้วของนั้นมันอาดรรพ์ คือว่ามันเสียคพุงมั่ง ปวดหัวมั่ง ไข่มุขวายมั่ง ไข้อยู่ประจำ บางคนกะหาทางคมาได้เอารักษาไข่มุขคก็เพราะล้าตรอก เพราะฉนั้นคนอะไรรั้นเขาเรียกว่ามันเป็นถนนตรอกนั้น เป็นทางคนผ่านคนเดิน มันมีทางเดียวเป็นตรอกมา จากคั้นเขามาครับเขาเรียกว่าบ้านขุนน้ำแล้วบ้านตรอก...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านตรอกนี้อยู่ในตำบลทางวังลึก 5 ผมทราบจากคนแก่ ๆ ว่าเขาเรียกว่าบ้านตรอกแล้ว ผมทราบมาวันที่เขาเรียกว่าบ้านตรอกเพราะมีตรอกน้ำคือทางน้ำเล็ก ๆ ไหลอยู่เป็นประจำ มีขนาดกว้างประมาณ 2 วา จึงเรียกทางน้ำนั้นว่าตรอก เลยเรียกหมู่บ้านว่า

บ้านตรอก ตรอกน้ำหรือทางน้ำนี้ปัจจุบันไม่มีน้ำไหลแล้ว แต่ยังคงมีร่องรอยอยู่ กลายเป็นทางเดิน เป็นทางสาธารณะ เดิมน้ำทางเดินนี้ก็เรียกว่าถนนแล้ว ใครจะทำรั้วบ้านลำเขตกเขาไปในทางเดินทางน้ำไม่ได้ เพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ใครทำผิดมักจะปวดท้อง ปวดศีรษะ และเจ็บไข้อยู่ตลอดเวลา จะรักษาพยาบาลอย่างไรก็ไม่หาย หมกเนื้อหมกตัวกำทำรั้วลำเขตกเขาไปในทางน้ำนั้น เป็นทางน้ำทางเดียวเริ่มจากต้นเขามาถึงบ้านขุนแก้ว อยู่ระหว่างบ้านบนกับบ้านล่าง...

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านตรอกมีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านศาล

วิทยากร : นายเสน กาดะพงศ์ อายุ 61 ปี

ชาวสวน

คำเล่า

เมื่อก่อนแม่เภาเคยบอกว่ามีนาบึงหนึ่งตรงนั้น มีน้ำบึงตั้งแล้วมีคันทาลอยคนหนึ่ง เขาเรียกว่านาตาล ๆ หุงนาตาล มีหมู่บ้านอยู่กัน 3 บ้านเท่านั้นแหละแต่แรก เรียกหมู่บ้านนาตาล ฉ่า ๆ มากลายเป็นบ้านศาล ๆ เสีย เคียงนี้ส่วนใหญ่ทำนาทำไร่ ทำสวนยาง สวนมังคุด ปลูกผักขายกับพื้นนี้ เมื่อก่อนเคยขายเสียแล้วครับ คันเล็ก ๆ มี ลูกเล็ก ๆ ที่ฟังข่าวการก่นศาลมี เท่านั้นผมรูมาเท่านั้นแหละ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ก่อนนี้เคยขายเคยเล่าให้ฟังว่ามีนาอยู่แปลงหนึ่งอยู่ตรงนั้นเอง และที่นาแปลงนั้นมีคันทาลอยคนหนึ่ง จึงเรียกกันว่า บ้านนาตาล หรือหุงนาตาล เคียงอยู่กันเพียง 3 ครอบครัวยุคนั้นเอง ต่อมากลายเป็นบ้านศาลเสียจากบ้านนาตาลมา เคียงนี้คนส่วนใหญ่ทำนาทำไร่ ทำสวนกันมาก ทำสวนยาง สวนมังคุด ปลูกผักขายบ้าง ก่นศาลคนเคียงเคยเสียแล้วแต่คนเล็ก ๆ ออกขึ้นมาแทนที่นั้นไม่อยู่

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านศาลมีที่มาจากสื่ออื่นไม่

บ้านทุ่งในสระ

วิทยากร : นายเล็ก กุศล อายุ 70 ปี

ชาวสวน

คำเล่า

ไอน์แกแรกหมู 6 แลอยู่เป็นหมู 4 กับหมู 7 เป็นสองหมูบ้าน มันสามโคหมู 6 นู๋กัน แยกออกเป็นหมู 6 นั้น แดแรกอยู่จนตาย คั้นแยกเป็นหมู 6 ที่นู๋ เขาเลื่อนเป็นหมู 4 เดียว หมู 6 หมูเดียวเลื่อนเป็นสามหมูบ้าน ไอน์เป็นหมู 7 กรงบ้านเขามาหาขี้เลย ไปหัดถึงเขาเรียกทุ่งในสระ ถัดแค่นจากทุ่งในสระมันเป็นหนองจิก อยู่ในหมูนี้ทั้งเพหนองจิก ที่นี้ใส่ไหญ่อยู่ในเขตนึงเพแหละ มันเป็นทุ่งนายสระนั้น เจ้าของที่นั้นชื่อว่านายสระ ทุ่งนายสระ เคา้นต่อจากทุ่งนายสระ เรียกว่าหาดหม่นอน ก็เป็นทุ่งนาเขาเหมือนกันแหละ เจ้าของที่ชื่อว่าหม่นอน หาดหม่นอนที่ของหม่นอน ทุ่งนายสระเหมือนกับเกาะนายสระแหละทำให้ หาดหม่นอนเกาะหาดหม่นอน สมัยก่อนเขาวานันเป็นทุ่ง ที่หลังมันค่อยเปลี่ยนมาเป็นทุ่งในสระเสีย เดียวนี้เขาเรียกทุ่งนายสระ ๆ กับหาดหม่นอนติดต่อกัน เดียวนี้เขาทำนาหมดแล้ว ทำนาก็สร้างบ้านเท่านั้นแหละ

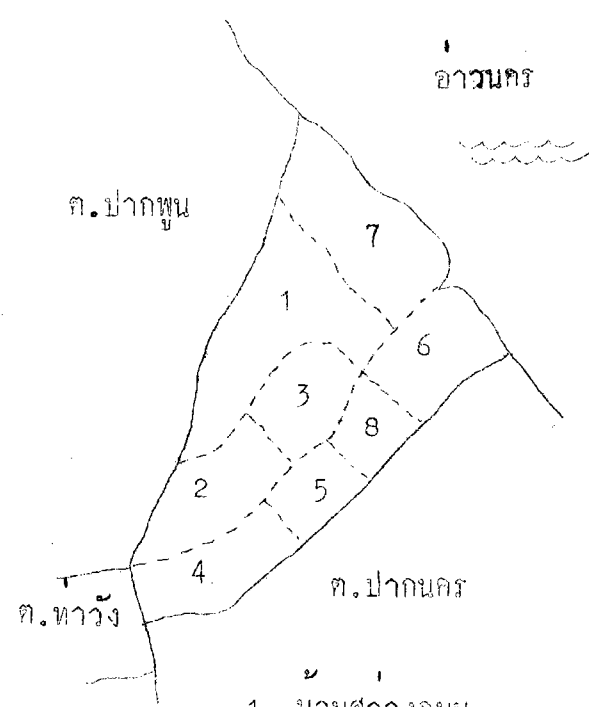
ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

แกมบ้านนี้เป็นหมูที่ 6 เดียวนี้เป็นหมูที่ 4 กับหมูที่ 7 หมูบ้านนี้เป็นหมูที่ 7 เดียวนี้คงอยู่เคยมาจากบ้านเขามาหาขี้เล็กน้อย เขาเรียกว่าบ้านทุ่งในสระ ถัดจากทุ่งในสระก็เป็นหนองจิก และใส่ไหญ่อยู่ในเขตนึงบ้านนี้ทั้งหมด ที่จริงเป็นทุ่งนายสระ คือเจ้าของที่ดินเดิมชื่อนายสระ หรือทุ่งนายสระ ถัดไปจากทุ่งนายสระก็เรียกว่า หาดหม่นอน ซึ่งเป็นทุ่งนาเช่นเดียวกัน โดยมีเจ้าของชื่อว่าหม่นอน หาดหม่นอนก็เป็นที่ดินของหม่นอน ในทำนองเดียวกันทุ่งนายสระก็เป็นที่ดินของนายสระได้มีไว้ ภายหลังเพี้ยนมาเป็นทุ่งในสระเสีย ปัจจุบันนี้ทุ่งในสระกับหาดหม่นอนก็ติดต่อกันโดยพื้นที่เป็นทุ่งนาทั้งหมด

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อทุ่งในสระมีที่มาจากชื่อบุคคล

แผนที่ตำบลท่าซึก
แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- 1 บ้านสว่างถนน
- 2 บ้านตากแดด
- 3 บ้านบางทวด
- 4 บ้านฉาง
- 5 บ้านบางมะขาม
- 6 บ้านปากพญาฝั่งหน้า
- 7 บ้านปากพญาฝั่งใน
- 8 บ้านศาลาสนา

คำบดท้าว

วิทยากร : นายเลว ไชยานุพงศ์ อายุ 82 ปี

ข้าราชการบำนาญ

คำเล่า

ตามคำที่เขาเล่า ๆ มาว่า ในคลองนั้นเป็นที่ชักลากไม้ขึ้นไปทำพระธาตุ แล้วจะเรียกว่าท้าวชัก ๆ ต่อ ๆ มาพูดเพี้ยนเป็นท้าวชักไปเสีย บรก ๆ ท้าวชักยังไม่มีความจริงแล้ว ในคำบดท้าวชักเป็นที่บริบูรณ์ด้วยการทำมาหากิน มีอาชีพ 3 อย่าง หนึ่งทำการประมงในทะเล สองตัดไม้ขาย ตัดไม้ที่ปากน้ำไปขายที่จังหวัด สามารถทำนาบริบูรณ์ทุกอย่างเมื่อก่อน บริบูรณ์มากจนวาทคนทำได้จนเกียจคร้าน ไม่ขยันขันแข็งในการทำงาน เห็นว่าหาเงินมาได้ง่าย ๆ แลวกะหมาไก่เล็ก ๆ น้อย ๆ ก็นอนสบาย ๆ เสียมากพอต้องการเงินเมื่อใดจึงลงมือทำงาน คำบดนี้จึงไม่เจริญตลอดมาจนทุกวันนี้ เจริญไม่เท่ากับที่อื่น ๆ ...

ถอดความเป็นภาษากลาง

มีคนเล่ามาว่าในคลองนี้เป็นที่ชักลากไม้ไปสร้างพระบรมธาตุ เลยเรียกว่าท้าวชัก ต่อมาเสียงเพี้ยนเป็นท้าวชักเสีย เดิมท้าวชักยังไม่มีเจริญ ในคำบดนี้เป็นคำบดที่อุดมสมบูรณ์ มีอาชีพที่ประชาชนจะทำมาหาเลี้ยงชีพได้ 3 อย่างเป็นหลักคือ ทำประมง ตัดไม้ที่ปากน้ำในหัวจังหวัด และการทำนา เพราะความอุดมสมบูรณ์จึงเป็นสาเหตุทำให้คนท้าวชักเกียจคร้าน ทำมาหาเลี้ยงชีพพอที่จะอยู่ได้เท่านั้นเอง มีความสุขสบายในกองทำงานหนัก ต้องการเงินเมื่อไรก็ทำงานเมื่อนั้น จึงทำให้คำบดนี้ไม่เจริญเท่าเทียมกับที่อื่น ๆ ...

วิทยากร : นายฉอม อูปรมัย อายุ 70 ปี พนายความ, อดีตผู้แทนราษฎร และอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ขยายความ : ...คำบดท้าวชักตามที่ได้นิยามอย่างมีเหตุผลมีว่า มาจากคำว่า ท้าวชัก หมายความว่าชักลาก เพราะคำบดท้าวชักเดิมทีในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นท่าเรือเข้าออกของเมืองนครศรีธรรมราช และในสมัยกรุงธนบุรี เมืองนครศรีธรรมราชทั้งตัวเป็นเอกราช พระเจ้าตากอินมหาราชไทยยกกองทัพมาปราบปรามในสมัยเจ้าพระยาบวร (หนู) เจ้าพระยา

นคร (หนู) ก็เตรียมตัวรับศึกโดยขุดคูเรือรอบไว้ตลอดสองฝั่งคลองคลองท่าซึกหรือแม่น้ำท่าซึก
ในสมัยนั้น และไ้คนำเรือไปแอบซ่อนไว้ในคูเรือแห่งหนึ่งในบริเวณท่าซึกนี้เอง เป็นเรื่อง
ที่ทองโสมคนแจวทำควยไม้ เมื่อจะเอาเรือออกจากคูเรือลงน้ำก็ต้องมีการชักเรือลงน้ำโดยวิธีใช้
เชือกผูกแล้วชัก เมื่อชักเรือลงคลองก็มักจะชักลงไว้ในทองตาซึกมากที่สุด ที่ ๆ ค่าการชักเรือ
ลงน้ำเรือลงคลองนั้นก็เรียกกันว่าท่าซึกคอ ๆ มาตอนนี้พูดเสียงเพี้ยนจากตัว "ซ" เป็น "ส" เสีย
เพราะเป็นพยางค์ที่อยู่ใกล้กัน "ท่าซึก" จึงกลายเป็น "ท่าสึก" ซึ่งอาจจะเพี้ยนมาจากผู้ที่พูด
ไม่ชัดหรือออกเสียงไม่ชัดก็เป็นได้ ที่นี้ก็กลายเป็นชื่อของตำบลนี้เรียกว่า ตำบลท่าซึกมาจน
ปัจจุบันนี้

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อตำบลท่าซึกมีที่มาจาก
ตำนานที่เป็นเรื่องเล่าคอ ๆ กันมา

บ้านฉาง

วิทยากร : นายอัคร เกตุโรจน์ อายุ 49 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

หมู่บ้านที่ผมอยู่ในตำบลบ้านฉางเรียกว่า บ้านฉาง ที่เรียกว่าบ้านฉางนั้นกะมีประวัติเป็นมา ในสมัยเจ้าพระยานครนั้นได้ตั้งฉางข้าวซึ่งเป็นที่เก็บข้าว แล้วก็ยังมีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งในหมู่บ้านฉางนั้นก็คือเป็นที่เก็บเรือหรืออู่เรือไว้มาก ที่นี้เวลาเรือออกทะเลนั้นก็ออกทางหมู่บ้านฉางนี้แหละ หมู่บ้านนี้จึงเรียกว่าบ้านฉางตั้งแต่นั้นมา

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

หมู่บ้านที่ผมอยู่ในตำบลบ้านฉางนั้นประวัติมาว่า ในสมัยเจ้าพระยานครนั้นเป็นที่ตั้งฉางข้าว เก็บข้าวเปลือก และพิเศษอีกประการหนึ่งก็เป็นที่ตั้งอู่เก็บเรือด้วย เมื่อเรือจะออกทะเลก็ต้องออกจากอู่ที่บ้านฉางนี้ หมู่บ้านนี้จึงได้ชื่อว่าบ้านฉางตั้งแต่นั้นมา

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านฉางนั้นผมได้จากตำนานเรื่องที่เราสืบต่อกันมา

บ้านตากแดด

วิทยากร : นายวีระ โชติทอง อายุ 33 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

ความเป็นมาของบ้านตากแดด ที่เรียกว่าบ้านตากแดดเพราะว่ามันอยู่ในที่แจ้งที่โล่ง มีต้นไม้เล็ก ๆ ครอบ ต้นไม้ใหญ่ไม่มี ก็เลยเรียกกันว่าบ้านตากแดด ชาวบ้านเขาเรียกอยู่ กลางโพกลางเพ็ไทรนั้น แสงแดดทั้งเพ จึงเรียกบ้านตากแดด ที่บ้านตากแดดนั้นอยู่ใกล้กับ คลองท่าซัก พอถัดจากบ้านสว่างถนน ทางใต้จะเป็นคลองท่าซัก ปละออกนั้นจะเป็นบ้านบาง ทวด ตรงกันข้ามก็เป็นเทศบาลเมืองนคร เมืองนครศรีธรรมราชนั้นครับ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ความเป็นมาของบ้านตากแดด เพราะว่าที่บ้านที่อยู่ในที่โล่งแจ้ง มีป่าละเมาะไม่มีต้นไม้โต ๆ เลย ถูกแสงแดดอย่างทั่วถึงจึงเรียกว่า บ้านตากแดด อยู่ใกล้กับคลองท่าซัก ถัดไปจากบ้านสว่างถนน ใต้ใต้เป็นคลองท่าซัก ใต้ตะวันออกเป็นบ้านบางทวด ตรงกันข้ามเป็น เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านตากแดดนี้มีที่มาจาก ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านบางหวด

วิทยากร : นายเทียนชัย เหวรรักษ์ อายุ 32 ปี

ครู

คำเล่า

อยากเล่าความเป็นมาของบ้านบางหวดว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีคนเล่ากันแก่
 เล่าว่า ในหมู่บ้านนั้นมีคนอาวโสคนหนึ่งซึ่งไม่ทราบว่าชื่ออะไร นั้นเขาเรียกว่าหวดเท่านั้น
 ที่นี้ภายหลังนี้หวดนี้ตาย แต่ว่าหวดยังเป็นที่เคารพนับถือของคนในหมู่บ้านนี้มาก ถือว่าเป็นสิ่ง
 ศักดิ์สิทธิ์ จึงมีการปลูกศาลขึ้นเล็ก ๆ เพื่อเป็นที่อยู่ของดวงวิญญาณของหวด คำนีจะมีการทำพิธี
 บูชาไม้ดอกไม้หญ้าเทียนกราบไหว้อยู่เสมอ ไต่ไปไต่มาจนมักจะยกมือไหว้ ศาลของหวดนี้ปัจจุบันนี้ก็
 ยังมีอยู่ และกะได้รับการซ่อมแซมอยู่ตลอดเวลา คนทั่วไปจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า บ้านบางหวด
 บ้านบางหวดนี้มีพื้นที่อยู่ใกล้กับลำคลองท่าซัก

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

อยากจะเล่าความเป็นมาของบ้านบางหวดให้ฟังก็ คือ คนแก่ ๆ ไต่เล่าให้ฟังไว้ว่า
 มีคนแก่อาวโสคนหนึ่งอยู่ในหมู่บ้านนี้แต่ไม่ทราบว่าชื่ออะไรกันเลยเรียกกันว่า หวด เมื่อหวดผู้นี้
 นี้สิ้นชีวิตไปแล้วก็ยังเป็นผู้ที่ได้รับความเคารพนับถืออยู่ และจนกระทั่งถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของ
 หมู่บ้าน จึงมีการสร้างศาลาหวดขึ้นไว้เป็นที่สักการะบูชาจนมาถึงปัจจุบันนี้ หมู่บ้านนี้จึงเรียกว่า
 บ้านบางหวด

วิทยากร : นายเลว ไชยบุญพงศ์ อายุ 82 ปี

ข้าราชการบำนาญ

ขยายความ : บ้านบางหวด คือ มีหวดอยู่เรียกว่า หวดปู่ หวดย่า ปู่ย่านี้ก็ยัง
 อยู่แต่เป็นการสร้างศาลาหวดไว้ อยู่ใกล้ ๆ กับปากบาง ซึ่งเป็นศาลาหวดที่สร้างมานานแล้ว

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านบางหวดมีที่มาจากตำนาน
 เรื่องที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านบางมะขาม

วิทยากร : นายวิมล คำศรี

อายุ 25 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

บ้านบางมะขาม หมู่ที่ 5 ตำบลท่าซึกนี้ เรียกชื่ออีกชื่อหนึ่งว่าบ้านท่าซึก มีประวัติความเป็นมาคือตำบลท่าซึกนี้ กระทั่งทุกวันนี้ใครมาแถวนี้แหละ แถวบ้านบางมะขามนี้ไม่ค่อยมีประวัติที่ยาวนาน จะมีประวัติสั้น ๆ ง่าย ๆ ก็คือว่า เขตบ้านบางมะขามนี้มีคนชามใหญ่อยู่คนหนึ่ง คนในหมู่บ้านนี้กะได้ใจประโยชน์ของคนชามนี้อย่างทั่วถึง ถือว่าเป็นคนชามสาธารณะ ใจลูกบ่มเมง ยอดคนบ่มเมงมากิน แต่ทุกวันนี้คนชามนี้ตายแล้ว แล้วเอาชื่อขึ้นมาชื่อเป็นว่าบ้านบางมะขาม

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านบางมะขามเป็นหมู่ที่ 5 ในตำบลท่าซึก อีกชื่อหนึ่งเรียกว่าบ้านท่าซึก ถึงแม้จะมีประวัติเหมือนประวัติของชื่อตำบลนี้เอง ตามที่ทราบมาแล้ว ประวัติของบ้านบางมะขามนั้นสั้น ๆ ง่าย ๆ ถือว่าในเขตบริเวณหมู่บ้านนี้ มีคนมะขามใหญ่อยู่คนหนึ่ง ผู้คนในหมู่บ้านได้ใจประโยชน์ของคนมะขามนี้อย่างทั่วถึง แต่ปัจจุบันนี้คนมะขามนั้นได้ตายเสียแล้ว จึงได้เรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านบางมะขาม

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านบางมะขามมีที่มาจากชื่อคนไม่

บ้านปากพญาฝั่งคันทัน

วิทยากร : นายสมนึก อิ่มทอง อายุ 37 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

ปากพญาหมายถึงปากน้ำใหญ่ที่ท่าเรือออกทะเลได้ เกษเป็นที ๆ พวกเจ้าพระยา
และญาติพี่น้องใช้เส้นทางออกทะเล ปากน้ำใหญ่นี้มีสองฝั่งคลอง ฝั่งทางทิศใต้คันทันและนั้นเป็น
หมู่บ้านหนึ่ง และฝั่งทางทิศเหนือคันทันและนั้นเป็นหมู่บ้าน 7 ของตำบลท่าซึก ทางใต้ชาวบ้านหรือ
ทิศใต้ชาวบ้านเรียกว่า ทิศหัวนอน ทิศเหนือชาวบ้านจะเรียกว่าปลัดคันทัน เคยเรียกหมู่บ้านฝั่ง
น้ำมาบ้านปากพญาฝั่งคันทัน

ถอดความเป็นภาษากลาง

ปากพญาคือปากน้ำใหญ่ที่เป็นท่าเรือที่เรือออกทะเลได้ เกษเป็นท่าเรือที่เจ้าพระยา
นกรและญาติพี่น้องใช้เส้นทางออกทะเล ปากน้ำใหญ่นี้มีสองฝั่งคลอง ฝั่งหนึ่งอยู่ฝั่งใต้
ทางทิศใต้เป็นหมู่บ้านหนึ่ง และฝั่งคันทันเป็นหมู่บ้าน 7 ของตำบลท่าซึกอยู่ทางทิศเหนือคันทัน
ของชาวนครศรีธรรมราชเรียกทิศเหนือว่า ปลัดคันทัน เคยเรียกหมู่บ้านที่อยู่ทางฝั่งทิศเหนือของ
คลองท่าซึกว่า ปากพญาฝั่งคันทัน

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่ได้อธิบายหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อบ้านปากพญาฝั่งคันทัน
มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านปากพญาฝั่งหัวนอน

วิทยากร : นายศิโรตม์ บึงสกุล อายุ 29 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

บ้านปากพญาฝั่งหัวนอนนี้ คำว่า ปากพญา ไ้มาอีกคือปากน้ำ ปากน้ำที่จะออกเล ออกทะเลนี้ที่คำว่า พญา เขาเล่ากันว่าเคยมีเจ้านายสมัยเจ้าเมืองนครออกทะเลทางนี้ นี่เพราะ เป็นปากน้ำที่ใหญ่ที่สุดของเมืองนคร แลวกะเจ้าพระยาบวรกับเจ้านายฝ่ายในทั้งหลายนั้นให้ออก ทะเลทางนี้อยู่เป็นประจำ จึงเรียกว่าปากพญา หรือตามภาษาราชการที่เขาเรียกว่า ปากพญา ความลักษณะของปากน้ำที่ออกทะเลนั้น มีสองฝั่ง ฝั่งหนึ่งอยู่ทางทิศซึ่งชาวกรเรียกว่าฝั่ง หัวนอนและมีคนอาศัยทำมาหากินโดยการทำการประมงหาปลากันมาก แล้วจึงกลายเป็นหมู่บ้านปาก พญาฝั่งหัวนอนไป หมู่บ้านนี้จะมีคลองปากพญาอยู่ด้วย จึงเกี่ยวข้องกับคำว่า ปากพญา หรือปากพญา ตามภาษาราชการที่เขาเรียก

ถอดความเป็นภาษากากกลาง

บ้านปากพญาฝั่งหัวนอนนี้ คำว่า ปากพญา คำว่าปากคือปากน้ำที่จะออกทะเล คำว่า พญา หรือพญาหมายถึงเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชหรือเจ้านาย รวมปากพญาก็คือปากน้ำที่ใหญ่ที่เป็น ทางออกทะเลของเจ้านายหรือเจ้าเมืองในสมัยก่อน ปากน้ำที่จะออกทะเลนี้มีสองฝั่ง ฝั่งที่อยู่ทาง ทิศใต้นั้นชาวกรศรีธรรมราชเรียกว่า ฝั่งหัวนอน ดังนั้นหมู่บ้านที่อยู่ทางฝั่งของปากน้ำทางทิศ ใต้ จึงเรียกว่า ปากพญาฝั่งหัวนอน เพราะเกี่ยวข้องกับปากพญาคด้วย

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านปากพญาฝั่งหัวนอนนี้ที่ มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านศาลาสีหยา

วิทยากร : นางสาว นีปรียา อายุ 31 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

บ้านศาลาสีหยาตามประวัติศาสตร์นั้นเป็นจุดสำคัญของเมืองนคร เป็นที่ ๆ ทหารของ
เจ้านครไปตั้งกองระวังหน้าอยู่ ทั้งอยู่ที่หน้าปากน้ำท่าซัก เป็นชื่อของศาลาที่ออกขุนหัว 4 คาน
เก็บศาลานี้มาใช้เป็นที่เก็บภาษีละ เก็บภาษีอากรสมัยพระเจ้าตาก ในสมัยที่พระเจ้าตากยกทัพ
มาตีเมืองคอนนั้น กองทหารระวังหน้าจะรักษาอยู่ที่นั่นและอยู่ที่ศาลาสีหยานี้ ถึงศาลาสีหยานี้
บริเวณนี้มีอ่างเก็บน้ำ มีที่พักทหาร เป็นศาลาที่ใหญ่มากปลูกสร้างสำหรับเจ้าเมือง เวลาเจ้า
เมืองลงมาเยี่ยมค่ายทหารอะไรก็ลงมาที่ศาลาสีหยานี้ แล้วยอม ๆ ศาลาสีหยานี้จะมีการสร้าง
สนามเพลาะริมเลนนั้นใกล้ ๆ กับศาลาสีหยา แต่เดิมนั้นศาลาสีหยาอยู่ไกลมาก เฒ่าคนขึ้นขึ้นมาอยู่
ไกลทำให้พื้นที่นั้นเป็นเงินขึ้นมา เลยอยู่ไกลเด มีคนเขาเล่าว่าเมื่อเจ้าตากเสด็จมาที่นครนั้น
ก็มานำพิธีบวงสรวงสังเวยที่ศาลานี้เป็นการจัดไม่ขมนาม แต่ปัจจุบันนี้ศาลานี้จะชำรุดหมดแล้วละ
มีเขากไม้ซากอิฐ มีร่องรอยบาง เช่นมีอิฐ มีไม้ มีอ่างเก็บน้ำ แต่กะไม่ชัดเจนนัก บ้านนี้
กะเรียกบ้านศาลาสีหยา

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านศาลาสีหยานั้นตามประวัติศาสตร์เป็นจุดสำคัญของเมืองนครศรีธรรมราช เป็นที่
ตั้งกองระวังหน้าในสมัยเจ้าพระยาหนครตั้งอยู่ที่ปากน้ำท่าซัก เดิมมีศาลาออกขุน 4 คานใช้เป็นที่
ค้าเก็บภาษีอากรด้วย บริเวณรอบ ๆ ศาลานี้มีอ่างเก็บน้ำ ที่พักทหาร และเป็นที่ที่เจ้าเมือง
นครศรีธรรมราชมาเยี่ยมทหารกองระวังหน้าบ่อย ๆ รอบ ๆ ศาลาสีหยานี้มีการสร้างสนามเพลาะ
ไว้ด้วยอยู่ริมทะเล ปัจจุบันศาลาสีหยาอยู่ไกลทะเลมาก เพราะฝั่งทะเลนั้นเขินเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
ปัจจุบันนี้ซากของศาลาสีหยายังมีอยู่บางเป็นซากอิฐซากไม้ และมีอ่างเก็บน้ำอยู่ด้วย

สรุป

วิทยาการได้รับการถ่ายทอดทางนุษยปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านศาลาสี่หนามี่มาจาก

ตำนาน

บ้านสว่างถนน

วิทยากร : นายมนตรี มั่นตรเศรษฐ์ อายุ 39 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

ขอ บ้านสว่างถนนนี้เขาเล่ากันว่า ชาวบ้านเขาเรียกสั้น ๆ ว่า บ้านสว่าง แต่ทางราชการใช้ชื่อว่ามีบ้านสว่างถนน เขาเล่าว่าพื้นที่บริเวณนั้นเคยมีบ้านที่มีคูขวางหรือ หนอง เขาเรียกว่าบ้านขวางหรือลูกขวาง ถ้าเป็นภาษากลางก็เรียกว่า ลูกขวาง ไว้สำหรับขังคนที่ทำผิด ทำผิดกฎหมาย จึงเรียกว่าบ้านขวางมาก่อน คำว่า ขวางก็คือเรือนจำนั่นเอง ต่อมาทางราชการเขาเห็นว่าเป็นชื่อที่ไม่ใคร่เป็นมงคลนั้น จึงเปลี่ยนเป็นบ้านสว่างถนนไป หมู่บ้านขวางหรือว่า สว่างถนนนี้อยู่ห่างจากลำคลอง อยู่ห่างจากลำคลองท่าซึกมากกว่าหมู่บ้านอื่น อยู่ไกล มีอาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับตำบลปากพูน ทิศใต้ติดต่อกับหมู่ที่ 2 ตำบลท่าซึก ทิศตะวันออกติดต่อกับหมู่ที่ 7 ตำบลท่าซึก และทิศตะวันตกติดต่อกับหมู่ที่ 5 ตำบลปากพูน

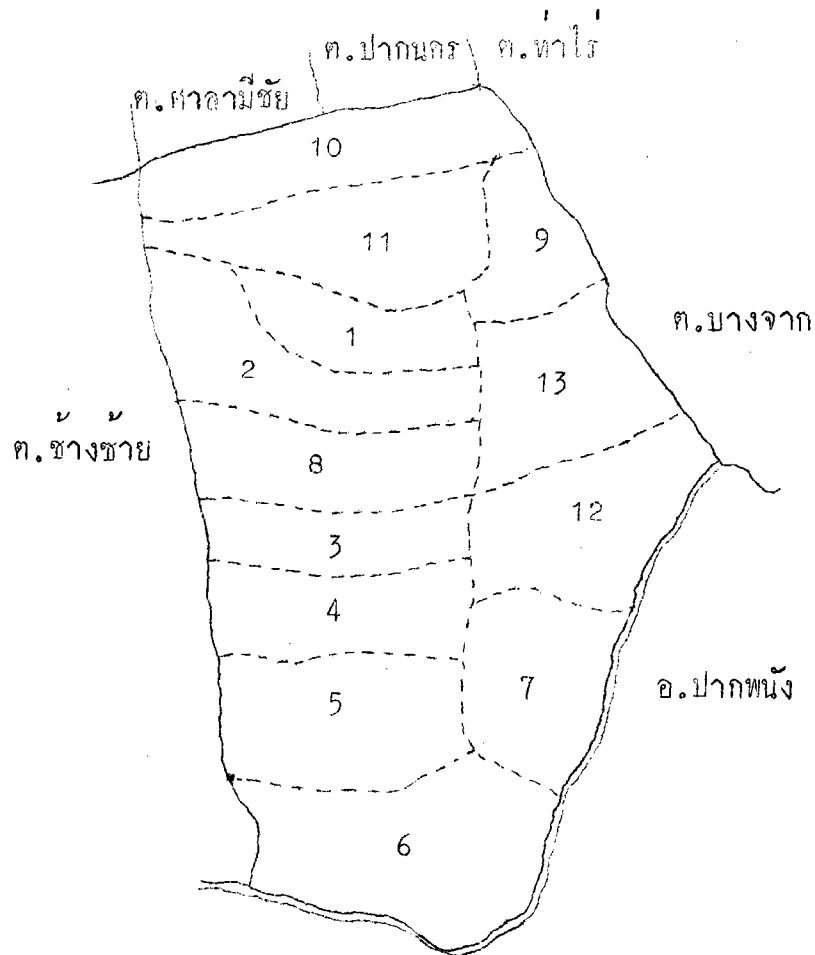
ถอดความเป็นภาษากลาง

บ้านสว่างถนนนี้ชาวบ้านหรือชาวท้องถิ่นเรียกว่า บ้านสว่าง แต่ทางราชการใช้คำว่า บ้านสว่างถนน เขาเล่ากันว่าเดิมทีนั้นเป็นหมู่บ้านที่มีคูขวางไว้สำหรับขังผู้ที่ทำผิดกฎหมาย ผู้จริตต่าง ๆ โดยใช้คำว่า บ้านขวางมาก่อน ต่อมาทางราชการได้เปลี่ยนเป็นบ้านสว่างถนนเพื่อจะให้เป็นมงคลนามนั่นเอง บ้านสว่างถนนนี้อยู่ห่างไกลจากคลองท่าซึกมากที่สุดที่สุดในหมู่ที่ 2 ทิศตะวันออกติดต่อกับหมู่ที่ 7 และทิศตะวันตกติดต่อกับหมู่ที่ 5 ของตำบลปากพูนทั้งสิ้น

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านสว่างถนนมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

แผนที่ตำบลท่าเรือ
แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

1	บ้านท่าซาม		
2	บ้านกอจันทร์	7	บ้านช้าง
3	บ้านจันทน์	8	บ้านเกียกกาย
4	บ้านแคสูง	9	บ้านบางเตย
5	บ้านหม่น	10	บ้านมะม่วงงาม
6	บ้านไม้แดง	11	บ้านท่าเรือ
		12	บ้านหนองพอน
		13	บ้านทาวรราม

คำบลตาเรือ

วิทยากร : นายพุ่ม นฤดม

อายุ 77 ปี

อดีตครูใหญ่

คำเล่า

...คำบลตาเรือ เมื่อก่อนนี้เขามีเรือเข้ามาจอดได้ จึงได้เรียกว่าตาเรือ มีเรือมาแต่ไหนต่อไหน ตามคลองนี้ไปออกทะเลถึงตอกกับทะเล เวลาเขาออกมาพระธาตุ เขาเข้ามาทางคลองนี้ จึงได้เรียกติดมาว่าตาเรือ เรือแต่ก่อนนี้เรือแจวเรือใบ ครานั้นมันมีท่าอยู่จนเป็นถนนเดินตลอดคักคลองนั้น ที่ตรงนั้นเป็นท่าประชุม ที่ถ้าเข้าไปในเมืองก็ต้องข้ามเรือแหละ ต้องมีคนข้ามเรืออยู่เต็ม เมื่อคราวครั้งทำพระธาตุเกษมณีหลักฐาน...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คำบลตาเรือนี้สมัยก่อนเรือเข้ามาจอดได้ จึงเรียกว่าตาเรือ เพราะคลองตาเรือนี้ออกสู่ทะเลใกล้คอกกับทะเล ผู้คนที่เขามานมัสการพระบรมธาตุก็จะเข้ามาทางคลองนี้ และจอดเรือที่ที่ตาเรือตรงนั้นจึงเป็นชุมชน ใครจะเข้าไปในเมืองก็ต้องข้ามเรือที่นั่น โดยเฉพาะเมื่อสร้างพระบรมธาตุ

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อคำบลตาเรือมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านกอจันทน์

วิทยากร : นายจวน วัธนะจำนงค์ อายุ 52 ปี

ผู้ใหญ่บ้าน

คำเล่า

ประวัติเดิมเมื่อก่อนกะผมไม่ทราบเรื่องกะจันทน์นะ แต่ว่าพี่เฒ่าเขี่ยกว่าสามกอจันทน์ นั้นคือว่าเป็นหนาน้ำครั้น แล้วกะกอจันทน์ใหญ่โตยังกะหนึ่ง นั้นแหละกรงกับกรงกันขาม หนาน้ำครั้น มันมีคลอง คลองไปจันทน์หลอกถึงท่าเรือมาแล้วไปหัวกรง มันมีกอจันทน์อยู่กุดหนึ่ง เรือยานไปมากะหยุดบ้านกอจันทน์ มีสุเภา ทุกวันก็จะมีสุเภา เค้ายานก็ยังมีกอจันทน์อยู่กัน เค้ากันใหญ่มาก ผมเองฟังมาอยู่เมืองเมย เคยตั้งรกรากกัน สภาของเมืองนันทนทางยานนั้นคน ไม่หนาแน่นขนาดนี้ ส่วนใหญ่อยู่ราย ๆ ทาง ๆ พอหนักก็กะมีถนนมากขึ้น ทำนาทั้งหมด

ถอดความเป็นภาษากกลาง

ประวัติเดิมนั้นผมไม่ทราบ แต่ที่เรียกว่าบ้านกอจันทน์ คือ ว่าเคยเป็นหนาน้ำ และมีคน จันทน์กันใหญ่อยู่กันหนึ่ง ที่ตรงหนาน้ำนั้น ซึ่งอยู่หนาน้ำบ้านผมนี้เอง มีคลองไปต่อกับคลองจันทน์ คลอดไปจนถึงท่าเรือแล้วไปออกหัวกรงได้ ดังนั้นเรือยานไปมากก็ต้องจอดที่บ้านกอจันทน์ กันจันทน์ เค้ายานก็ยังมีอยู่ ปัจจุบันนี้มีถนนยานแล้ว

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งชื่อขึ้น และประวัติของชื่อบ้านกอจันทน์มีที่ มาจากชื่อถนน

บ้านเกียกกาย

วิทยากร : นายจิตร มณีโลก อายุ 42 ปี

ชาวนา

คำเล่า

มีประวัติคนแก่เขาเลามาว่า ครั้งสมัยแรกคือว่าพระเจ้าแผ่นดินเขาเดินทางมาทางนี้แต่แรกนั้น เดินทางมาทางหัวหนนั้นแล้วมาถึงนาทรงนั้นมีคลองขวางกันอยู่ ถึงกะไม่มีที่ไปทางไหน เขาเดินออกมาคลองไปทางนา เขาเรียกว่ามีนา ถึงพอมาถึงท่าเรือมีคลองขวางกันอยู่หลาว ต่อมาเรือมาข้ามเขาเรียกว่าเป็นท่าเรือ ถึงแล้วมาถึงพังสิ่งห มันเป็นพังอยู่แต่มันมีรูสิ่งหอยู่แต่แรกรูสิ่งหมากเขาเรียกพังสิ่งห พอพังพังสิ่งหมาแล้วเดี๋ยวนี้ มาถึงสำนักนี้แหละ สำนักเกียกกาย เกียกกายเดี๋ยวนั้น แต่ว่าแต่แรกเขาเรียกกรีกกราย คือว่ามันมาถึงมันเป็นสำนักที่พักของเขา เขามีการว่า ไร่โชนไร่ไร่พันนั้นสมัยแรกนะ สมัยเต็มมอยู่เขาร้างวั้นแหละ เดี๋ยวนั้นยังมีเชื้อสายว่าอยู่มี เขาเรียกดิเกมง ๆ ส่วนนามว่าเพี้ยน ถึงเขาเรียกกรีกกรายมาถึงนี้ ทั้งสำนักแล้วจะว่าดวาย ว่าดวายกันเสร็จแล้วจะไปถึงจังหวัดตรงนั้น...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คนแก่เขาเลามาว่าสมัยก่อนมีพระเจ้าแผ่นดินเดินทางมาเมื่อออกมาจากหัวหนมาถึงบ้านมีนานั้นมีคลองขวางกันอยู่ เลยก็ของเดินออกมาคลองออกไปทางทุ่งนา เรียกว่าบ้านมีนา และเดินออกมาก็มีคลองขวางกันอีก ครานั้นเป็นแอ่งน้ำอยู่และมีรูสิ่งหมาก จึงเรียกบ้านพังสิ่งห พอเลยจากบ้านพังสิ่งหมาถึงบ้านเกียกกาย โดยการตั้งพลับพลาที่พักขึ้น คำว่าเกียกกายเดิมเขาเรียกว่ากรีกกราย เพราะว่าเมื่อสร้างที่พักพลับพลาขึ้นแล้ว ก็มีการจัดการว่าดวายกันแบบว่าอย่างกรีกกรายนั่นเอง จึงเรียกว่ากรีกกราย มีเชื้อสายการว่าในครั้งนั้นอยู่เขาเรียกว่าดิเกมง เดี๋ยวนั้นไม่ทราบไปอยู่ที่ไหนแล้ว ต่อมาก็เพี้ยนเป็นเกียกกาย

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านเกียกกายมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านเกียกกาย

วิทยากร : นายพุ่ม บุญจอม

อายุ 77 ปี

อดีตครูใหญ่

คำเล่า

...บ้านเกียกกายนั้นชื่อเกี่ยวกับกองเกียกกาย ผมนึกว่าต้องไปนั้น พวกนั้นพากองทัพนั้นแหละ เมื่อก่อนเขายกทัพทางนั้นแหละ อีไปตีไหนหรือไปตีเมืองไหนหรือไปตีบ้านไหน เมื่อก่อน สัตว์พวกนั้นเขาเดินทางทั้งหมด...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านเกียกกายนี้มีประวัติเดิมคงเป็นกองทัพทหาร เรียกว่ากองเกียกกายเดินทัพผ่านมาทางนี้ อาจจะเป็นกองทัพที่เดินทางไปรบไหนหรือก็เดินทางมาทางนี้ทั้งหมด

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านเกียกกายมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านเกียกกาย

วิทยากร : นายพัน วิชัยดิษฐ์

อายุ 78 ปี

อดีตกำนันตำบลท่าเรือ

คำเล่า

...บ้านเกียกกายนี้คนจีนอยู่เขาเรียกเงินกรายมาอยู่มาค้าขาย มันเขียนเพี้ยนไปเป็น เกียกกาย เกียกกายมันไม่รู้หมายความว่าป้อ กรีดกรายมันกรีดกรายอายุไหนมันกะไม่มี มัน เป็นคงเป็นป้า บ้านเงินกรายเขาเรียก...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านเกียกกายนี้เดิมคนจีนเข้ามาอยู่ ทำมาค้าขายตอนหลังเขียนเพี้ยนไปเป็นเกียก กาย แรกก่อนเรียกกันว่า เงินกราย

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านเกียกกายมีที่มาจาก คำำนาน

บ้านแคสูง

วิทยากร : นายเริ่มม บุญดำ อายุ 56 ปี

กรรมกร

คำเล่า

บ้านแคสูงนี้เมื่อก่อนเขาเรียกว่าแพ่งสูง เหตุที่ได้เรียกว่าแพ่งสูงก็คือเมืองคอนมี
แพ่ง 4 ด้านมีแพ่งถมคานตก แล้วกะแพ่งโคกคานออก หงแพ่งโคกโน้นแหละ นี่ปะนี้ ออ
แพ่งถมอยู่ปะคัน ๆ ข้างท่าแพ่งโน้ แล้วย่านท่าแพ่งเรียกว่า แพ่งถม แล้วแพ่งสูงอยู่ด้านหัว
นอนนี้ มีกำแพง กำแพงโน้ กำแพงเมืองนูละ แต่ว่าเขาชื่อให้กว้างไว้ เพื่อออกไปหน้า
เพื่อจะโคกออ ชุคพบอิฐแผ่นเก่า ๆ หลังบ้านกะมี เมื่อก่อนเล็ก ๆ นั้นเขาเรียกว่าแคสูงแล้ว
คือมันลามาจากแพ่งสูงเป็นแคสูง เพี้ยนมา ๆ เขาทำอาชีพทำนา กว้างทำนาจะทำตาลโตนด
คนโตนดมีมาก ตอนกลางมีคลองจันทุน เปลี่ยนจากแพ่งสูงเป็นแคสูง แพ่งเขามันกะปะตก
มีบ้านแค ๆ กะบ้านนอกไร่

ถอดความเป็นภาษาภาคลกลาง

บ้านแคสูงนี้เดิมเรียกว่า กำแพงสูง เพราะว่าเมืองนครศรีธรรมราชมีกำแพง
4 ด้าน มีกำแพงวันตกกำแพงถม คานะวันออกกำแพงโคก หรือทุ่งแพ่งโคก กำแพงถม
อยู่ทางทิศเหนือของท่าแพ กำแพงสูงอยู่ทางทิศใต้ ในบ้านนี้เคยชุคพบอิฐแผ่นโทหลังบ้านนี้ก็มี
เมื่อก่อนเล็ก ๆ เขาเรียกว่า แคสูงแล้ว โดยมาจากคำว่า กำแพงสูงนั่นเอง ก่อนหลังเพี้ยน
มาเป็นแคสูง

วิทยากร : นายพุ่ม บุญลอม อายุ 77 ปี

อัครครูใหญ่

ขยายความ : บ้านแคสูงมาจาก กำแพงสูง ซึ่งมีกำแพงถม กำแพงสูง กำแพง
โคก กำแพงเขา ต่อมาในบริเวณหมู่บ้านนี้มีไม้แคมาก เลยเรียกว่าแคสูง เดิมเป็นที่ตั้ง
กำแพงสูง คนแคก็มีอยู่เช่นเดียวกัน คนรุ่นหลังต่อมาก็ไม่มีใครเล่าให้ฟัง เลยเรียกกันว่า
บ้านแคสูงเสีย

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านแก่งสูงมีที่มาจาก
ตำนานหรือข้อคนไม่

บ้านจันทน์

วิทยากร : นายถวิล ผลใหม่ อายุ 48 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

คำว่าจันทน์นั้นจะครบตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานมันไม่มีคำว่าจันทน์ มันมีคำว่าจันทน์ ซึ่งแปลว่า ถั่วน้ำนอง ถั่วน้ำนองเป็นชื่อไม้ชนิดหนึ่ง ถ้ามาสันนิษฐานว่าในเมื่อจันทน์ไม่มีในพจนานุกรม มาสันนิษฐานตามภาษาบ้านหรือภาษาปากของคนเราว่า จันทน์หรือจันทน์นั้นแปลว่ามาก คนนี้คำว่ามากนั้นผมสันนิษฐานว่า คือ ชาวบ้านนั้นแหละครับอุดมสมบูรณ์ กล้วยพืชพันธุ์อาหารทาง ๆ จึงเห็นว่าหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านที่สมบูรณ์กล้วยขาวปลาน้ำเกลือ อุดมสมบูรณ์จึงให้ชื่อว่าจันทน์ คนนี้ถามทางฝ่ายศาสนาครับ พระครับท่านบอกว่า ที่ผมเห็นการขบถนั้นสมบูรณ์ จึงให้ชื่อว่า จันทน์ เท่าที่ผมทราบ ส่วนใหญ่ท่านว่า ถัดจากเนินนี้ไปเป็นทุ่งนาทั้งนั้นเลย จันทน์เป็นหมู่ที่ 3 ที่ตั้งวัดตั้งโรงเรียนเป็นหมู่ที่ 3 ที่วัดจันทน์ โรงเรียนตั้งในวัด คลองนี้มาจากคลองท่าเรือ นี่เป็นปลายของคลองท่าเรือ มันแยกมาตอนหนึ่ง คลองนี้มีมาควนแค่นี้ พอช่วงหลังนี้เขาขุดต่อไปหนองหนอง ช่วงหลังคลองพัฒนาการ ช่วงระยะพัฒนาการ มาตอนหลังใช้เงินแผ่นดินของศิริกฤตย์ครับ ขุดเป็นรูปถนนไอนี้ก็เป็นรูปลำคลองไปเลย จากท่าเรือไปออกเลออกหัวตรุด

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คำว่าจันทน์ไม่มีในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีแต่คำว่า จันทน์ ซึ่งแปลว่า ถั่วน้ำนองเป็นไม้ชนิดหนึ่ง เมื่อสันนิษฐานว่าคำว่าจันทน์ไม่มีในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ก็คงมาจากภาษาปากที่พูดว่าจันทน์หรือจันทน์แปลว่ามาก ซึ่งสันนิษฐานว่าหมายความว่า อุดมสมบูรณ์กล้วยพืชพันธุ์อาหารในท้องถิ่นของประชาชนนั่นเอง ทางศาสนาพระภิกษุสงฆ์ก็บอกว่า ชาวบ้านโค่นเอาอาหารมาถวายให้ฉันอย่างอุดมสมบูรณ์เช่นเดียวกัน จึงให้ชื่อว่า จันทน์ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ในบริเวณที่ต่อไปจากที่นี่ก็เป็นทุ่งนาทั้งหมด จันทน์เป็นหมู่ที่ 3 มีโรงเรียนและวัดตั้งอยู่ มีคลองที่เป็นปลายทางของคลองท่าเรือ แยกออกมาจากคลองท่าเรือตอนหนึ่งและเป็นคลองที่คันตรงนี้ ต่อมาได้พัฒนาการขุดต่อไปถึงบ้านหนองหนอง จนออกทะเลออกหัวตรุด

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ได้รับข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อ
บ้านจึงถูกบันทึกมาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านช้าง

วิทยากร : นายวงศ์ วิชัยสินธุ์ อายุ 55 ปี

ครู

คำเล่า

บ้านช้างนี้เดิมมีป่าครับ มีหมู่บ้านเล็กน้อย ระหว่างนี้แหละติดกับชายคลอง คลองชะเมานี้ ถึงคาบนี้ตามบริเวณนี้ทั้งหมดตลอดจนถึงคลองหัวตรุดเป็นป่าคงดิบหมด จากนั้นคลองชะเมานี้ถึงโน้นเป็นป่าคงดิบ คำว่าคงดิบนี้เป็นป่าหรือว่าเราเรียกว่าเบญจพรรณอะไรก็ต่ออะไรไม่ได้ เป็นป่าหิยาเข้าไม่ได้ มีต้นไม้คนไม่คนสูงใหญ่เป็นป่าคงดิบ ผมกะเข้าใจว่าเป็นป่าคงดิบ ที่นี้มีจำพวกสัตว์ทุกชนิดเลยในป่านี้ นี่แหละตั้งแต่คลองท่าเรือ คลองท่าเรือเราจนถึงนี้มีสัตว์กว้าง อย่ายไรจำพวกนก พวกหมูเถื่อน พวกเสือด ช้าง กะหิง แรดนั้นไม่ปรากฏ แต่ว่าช้างนี่แหละนี่แหละออกมาถิ่นน้ำทางหมู่บ้านนี้ในป่านี้ออกมา ออกมาถิ่นน้ำในคลองในถ้ำแดง นี่แหละคลองช้าง มีครับคลองมีคลอง คลองช้างออกมาถิ่นน้ำคลองนี้แหละ ตรงนี้เขาเรียกคลองกะหิงนี้กับช้างวัดโคนนี้ครับ มีอยู่ใกล้กันกะหิงเกิน ผมเรียกหมู่บ้านนี้ว่าหมู่บ้านคลองกะหิงแล้วถึงดัดไปถึงเขาเรียกมาแต่เดิมว่าคลองช้าง หมู่บ้านช้างกะตรงนี้กับตลอด คำว่าช้างไม่ได้แสดงมาจากไหน ไม่มีกับตรงนี้เป็นป่าคงดิบครับ ทางเดินของช้างออกมาลงมาถิ่นน้ำนั้นแหละ เป็นที่พึงของสัตว์ป่าถึงคลองเลยครับ เมื่อแต่แรกผมจำได้กะป่าจนถึงตรงง ที่ผมไป 84, 85 นี่ผมเคยอยู่ถึงชั้น ป.2 อยู่นั่น ผมเรียนโรงเรียนวัดหมื่น แต่ว่าพอผมไปหักร้างทางพังแถวปากของบ้านช้าง หมายช้างแล้ว มีแต่คลองทางเดินนี้แหละที่ผมสืบมาที่แน่ชัดว่าเป็นทางเดินของช้างแล้วกะกะหิง คลองกะหิงเป็นนาหมด คลองยังมีอยู่เป็นคลอง ไม่โคขุดลอกเพิ่มเติมให้ใช้สะดวก บ้านชื่อตามคลอง กวาง ทราย หมูอายุไรทุกอย่าง ลูกคนนี่เล็ก ๆ กะผมไปเอาที่เนินตรงนี้เป็นรอย ๆ ไร ผมไปหักร้างตลอดเลย

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านช้างนี้เดิมเป็นป่า มีบ้านเรือนตั้งอยู่เพียงเล็กน้อย ตั้งอยู่แถว ๆ บริเวณริมฝั่งคลองชะเมานี้ จากบริเวณนี้ทั้งหมดจนถึงคลองหัวตรุดเป็นป่าคงดิบทั้งหมด คือจากคลองชะเมานี้ถึงบริเวณโน้นเป็นป่าคงดิบ คำว่าคงดิบหมายถึงป่าที่เป็นป่า - เบญจพรรณไม่ได้ เพราะเป็นป่า

หิมมากมีคันไม้สูง ๆ ใหญ่ ๆ ขึ้นอยู่มากมายหนาแน่นหิมมาก จึงเป็นป่าคงคิมมากกว่า จึงมี
 สัตว์ป่าทุกชนิดอาศัยอยู่ในป่านี้ตั้งแต่คลองท่าเรือจนถึงบริเวณนี้สัตว์ต่าง ๆ เช่น กวาง นก
 หมูป่า เสือ ช้าง กะทิ้ง แรดนั้นไม่เคยมีปรากฏ แต่มีช้างที่เหี่ยวออกมากินน้ำในบริเวณ
 หนองน้ำที่ออกมาจากป่า ออกมากินน้ำในคลองในฤดูร้อน นี้แหละจึงเรียกว่าคลองช้าง ซึ่งก็
 มีอยู่ และมีคลองกะทิ้งที่อยู่ใกล้กัน เพราะมีกะทิ้งเค็ม จึงเรียกว่านานคลองกะทิ้ง แล้วต่อ
 ไปถึงคลองช้างที่เรียกกันมาแต่ครั้งเดิม หนองน้ำข้างที่อยู่ในบริเวณนี้ตลอด คำว่าช้างไม่ได้แผลง
 มาจากคำอื่น เพียงแต่เป็นทางเดินของช้างที่ลงมากินน้ำนั่นเอง สมัย พ.ศ. 2484 - 85
 มีชื่อหนองน้ำว่าหนองช้างแล้วเพราะพ่อแม่ได้ไปเริ่มหักรางทางป่าในบริเวณปากของหนองน้ำ ไม่มี
 ช้างให้เห็นแล้ว มีแต่คลองเป็นทางเดินของช้าง และคลองนี้ก็ยังคงมีอยู่

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่ได้อศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของหนองน้ำข้างที่มาจาก
 ชื่อของสัตว์

บ้านขวาง

วิทยากร : นายพัน วิชัยดิษฐ์ อายุ 78 ปี

อดีตกำนันตำบลท่าเรือ

คำเล่า

บ้านขวางนั้นเขาเรียกบ้านตั้ง ไม่ใช่ว่า ข้างนี้ซึ่งมีฝายทอดยาว มีบ้านไสครามนั้น อยู่ปะตกบางขวาง บ้านไสครามนั้นเขาต่างปลูกคราม ครามย้อมผ้าแล้วก็นำไสฝ้ายกะปลูกฝ้าย มีไสฝ้ายกับไสครามอยู่ติดกัน อยู่ติดกับบ้านขวางนั้นแหละ สามหมู่บ้านทำงานเกี่ยวของกัน ไสฝ้ายนั้นก็ปลูกฝ้าย เคียนนี้เขายังเรียกไสฝ้ายนั้นแหละ บ้านไสครามยังเรียกไสครามที่ปลูก คราม ในบ้านขวางนี้สำหรับเอาฝ้ายนี้ไปปั่นทอดยาว เอาครามย้อมเป็นผ้า ทอเมื่อเสร็จแล้วก็ ย้อม บางทีก็ย้อมคายเสียก่อน ถ้าเราทำเป็นผืนตากก็เอาถาดขาวมาทอสลักกับสีคราม ให้ เป็นผืนล่องผ้าไหมไปแหละ นั่นคนมุขรานเขาทำผืนนั้น มาสมัยนั้นเหมือนกันแหละ มันเพี้ยน ไปเป็นบ้านขวาง...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านขวางนั้นเดิมเรียกว่าบ้านขวาง เป็นข้างปั่นฝ้ายทอดยาว เพราะมีบ้านไสครามอยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านขวาง บ้านไสครามเป็นบ้านที่ปลูกครามย้อมผ้า และมีบ้านไสฝ้าย ซึ่งอยู่ติดกับบ้านไสครามนั่นเอง ทั้งสามหมู่บ้านทำงานสัมพันธ์เกี่ยวของกัน เคียนนี้ก็ยังมีบ้านไสฝ้าย และบ้านไสครามอยู่ ในบ้านขวางก็ปั่นฝ้ายสำหรับทอดยาว และนำครามมาย้อมผ้าให้เป็นสีหรือย้อมเส้นคายให้เป็นสีด้วยตามความต้องการ เรียกว่าบ้านขวาง ต่อมาเสียงเพี้ยนเป็นขวางไป

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านขวางมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านท่าซาม

วิทยากร : นายท้าว สารวิ อายุ 45 ปี

ชาวนา

คำกล่าว

ที่เรียกว่าท่าซามหมายความว่าเมื่อก่อนคนแก่ ๆ เขาเรียกว่าท่าซาม ตรงนั้นซามเรือประจำ เป็นที่ซามเรือ กคลองนี้เขาเรียกคลองท่าเรือ แต่แรกไม่มีพาน ซามด้วยเรือเรือจ้าง ซามนี้ฝั่งสร้าง พานเมื่อก่อนพานไม้กะมจ่า ๆ มีอยู่แถวศรี คอณมจ่า ๆ ไ้เขาเรียกท่าซามแล้ว แควพานเขามีแล้วตอนนั้น อารีพทานา หาบลา หาบประจำ เขาเลาพั้นนั้นว่ามีเรือใหญ่เขามาขึ้น งามของบ้านตรงนั้นในคลองนี้แกขางลงไป ไ้ล้วยซามของนุราณเป็นกาน้ำกาไ้หรพั้นนั้น

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คนแก่ ๆ เล่าว่าที่เรียกตรงนั้นว่า ท่าซาม นั้นเพราะว่าเป็นสถานที่ที่ซามคลองโดยใช้เรือกัน กคลองนี้กคลองท่าเรือ เ้เดิมทีเดียวไม่มีสะพานข้ามคลอง กองซามโดยไ้เรือ กอมาไ้สรางเป็นสะพานไม้ซามคลองเท่าที่มจ่าไ้แล้ว และเขาเรียกกันว่าท่าซามแล้ว เกยมีเรือใหญ่ ๆ เขามาจอดที่ท่าเรือนี้ เกยมีคนพบเรือลงด้วยขามโบราณในคลองนี้อยู่ทางตอนล่างของคลองนี้ลงไป

สรุป

วิทยากรไ้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านท่าซามมีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

ตำนานท่าเรือ

วิทยากร : นายพัน วัชรวิเศษ อายุ 78 ปี

อดีตกำนันตำบลท่าเรือ

คำเล่า

...ตำบลท่าเรือ ถ้าเล่าตามประวัติเดิมก่อนที่คนแก่เล่ามานั้นว่า ตำบลท่าเรือ บรรดาเรือแขกที่เข้ามา เรือเข้าคลองเดียวคือเขาที่ปากน้ำปากนครแล้วจะมาเข้านี้แหละเขา ในตัวเมืองนั้น เขาทางอื่นไม่ได้ เขาทางท่าเรือแล้วจะจอดเรือกันแล้วเขาไปพระธาตุ สมัย ครั้งเข้ามาสร้างพระธาตุนั้นพวกอินเดียมาเรือ บางพวกจะยกขึ้นบกแค่พังงา แล้วจะเดินข้ามเสาชิงช้าพวกหนึ่ง พวกหนึ่งจะมาเรืออ้อมมาทะเลจะวันออกมา เขาคองปากน้ำปากนคร แล้วมาจอดเรือแต่ท่าเรือเดิมนั้นยังมีเรืออยู่ลำหนึ่ง แต่ว่าฝั่งอยู่ลึกหัวเรือกว้างสักขนาดนี้ มีแขก ไปพบกันมันถ่มถ่มล่อแค่หัวอยู่ ถ้าซุกให้ลึกมันส่วนของเขา เป็นส่วนของเขาเสียอยู่กลางพาดลงไปสัก 2 - 3 เส้นพาดท่าเรืออยู่ในคลอง ทางทิศเหนือของคลองพวกแขกเขาตั้งมาว่า เขาไปลงอวน ลงอวนแล้วจะไปพบ ๆ หัวเรือทางทิศใต้ ทางฝั่งขวา เขาซุกบ่อปลาพบสายหมอกขอโทษเท่า ๆ นี้ยังเป็นพดอยู่ แต่เวลาหิมขึ้นมานั้นเปื่อย นาน เขาซุกพบ แล้วพบธงเรือธงเรือหนึ่งอยู่ตรงกับที่ซุกบ่อปลา อยู่ในเขาไปเป็นอุเขาไปลึก พบสายหมอกเรือเป็นพด เชือกพดเป็นเส้นอยู่ดี แต่พอหิมขึ้นมาเปื่อย ทรัพย์สินสมบัติในคลองนี้ไม่เคยพบแต่พบก้อน พบที่ครั้งนั้นพบที่หลุมที่เรามาซุกทรายแล้วพบ พบหอกพบดาบ พบขวานโคกขึ้นอายุไคร้หนึ่ง เป็นเครื่องทองเหลืองทั้งเพ แต่เวลาเอามานั้นยุบหมด แคว้นนายสมันต์ครั้งนั้น เขาขายทรายแล้วพวกซุกทรายมาซุก ซุกก็พบเคยเป็นท่าเรือท่าจอดเรือนั้นแหละเรียกว่าบ้านท่าเรือ...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ตำบลท่าเรือเล่าตามประวัติที่คนแก่ ๆ เล่ากันว่า ตำบลท่าเรือบรรดาเรือแขกเข้ามาเมืองนครศรีธรรมราชนั้นเข้ามาโดยทางเดียวคือเขาที่ปากน้ำปากนครแล้วเลยมาจอดเรือที่นี้เอง และเมื่อจอดเรือแล้วก็ไปที่พระบรมธาตุได้ พวกหนึ่งแฉกเรือไปจอดที่พังงา แล้วเดินข้ามเสาชิงช้า อีกพวกหนึ่งเดินเรืออ้อมมาทะเลจะวันออกมา เขาคองปากน้ำปากนครแล้วมาจอดเรือที่ท่าเรือนี้ ปัจจุบันมีซากเรืออยู่ในคลองท่าเรือลำหนึ่งเป็นส่วนหัวเรือมีคนเก็บ

เคยผูกพันสายสมอชคอยู่อย่างดี แต่จับขึ้นไม่ได้เพราะเมื่อยจากยุบหมคนอกจากนั้นก็ผูกพัน
เครื่องใช้ทำควยทองเหลืองจากหลุมทรายที่ขุดกัน ฉะนั้นที่เรียกว่า บานท่าเรือก็เพราะเคย
เป็นท่าเรือทางจอดเรือในสมัยก่อนนั่นเอง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของเรือบานท่าเรือมีที่มาจาก
ตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

นวนทวารวชิ

วิทยากร : นายพรอม โรจนคาง อายุ 55 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

เริ่มเป็นครูที่นี่เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2483 ผมกะไม่ทราบตั้งแต่แรกมาแต่เขาเรียก ทวารวชิเป็นป่าดึกดำบรรพ์ มีสายน้ำเล็ก ๆ แล้วก็มีต้นไม้ใหญ่ ๆ ค่อมค่อมค่อมเรียกว่า แก่งก้านสาขาลงในคลองทั้งนั้น นี่ประชาชนมาอยู่โคแควดางตั้งบ้านเรือนตั้งแต่นั้นมา ที่มาของชื่อนี้ปรากฏว่ามีบุคคลคนหนึ่งเดินมาพบคราคินนา เขาเรียกว่า ทะราค ทะราคนี้เป็นภาษาปักษ์ใต้หรือภาษาท้องถิ่นที่เขาใช้กันทั่วไป เสร็จแล้วมาเขียนเป็นคนรุ่นหลัง ๆ มาพูดเขียนเป็นทวารวชิไป เดิมคำว่า ทะราค คือพบคราค เขียนออกเป็นทวารวชิ...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

เริ่มเป็นครูที่นี่เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2483 ไม่ทราบว่าเริ่มเดิมทีที่เขาเรียกว่าทวารวชิเพราะอะไร ทวารวชิเป็นป่าดึกดำบรรพ์ มีลำคลองเล็ก ๆ มีต้นไม้ใหญ่ ๆ อยู่สองฝั่งแก่งก้านสาขาลงในลำคลองทั้งนั้น เมื่อประชาชนมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่โคแควดางป่าตั้งแต่นั้นมา ที่มาของชื่อนี้ว่ามีบุคคลคนหนึ่งเดินมาพบคราคินนา เรียกว่า ทะราค ทะราคนี้เป็นภาษาปักษ์ใต้หรือภาษาท้องถิ่น ต่อมาคนรุ่นหลังได้เรียกเขียนเป็นทวารวชิไป จากคำเดิม ทะราค คือพบคราค เขียนเป็นทวารวชิ

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านทวารวชิมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านมะม่วงงาม

วิทยากร : นายจรัส อรุณจิตร

อายุ 52 ปี

กำนันตำบลท่าเรือ

คำเล่า

คือความที่ผมประวัติดูตามที่คนแก่ ๆ เขาเล่ากันว่าเมื่อก่อนมีคนม่วงใหญ่อยู่กลางหมู่บ้านพื้นนั้นแหละครับนะ แต่มะม่วงนั้นกะผมเองกะจำได้ ถ้าผมกะว่าอายุม่วงนี้ไม่ต่ำกว่า 100 ปีครับที่ผมเห็นนะ และเป็นไม่ม่วงที่สวยงามมากอยู่ใกล้ริมทางริมทางหลวง สมัยก่อนเขาเรียกว่าทางหลวงครับนะถนนสายนี้ แล้วกะอยู่มา ๆ จนกระทั่งว่าผมใหญ่อายุราว ๆ ไฉนตั้งแต่แรกเด็กจนกระทั่งว่าผมจำความได้มะม่วงนี้มันเป็นลานแจ้งครับ อยู่กลางริมทางแล้วโตคนนั้นเป็นลานแจ้งโล่งเตียน ใหญ่มากขนาดราว 3 - 4 คนโอบ เขาเรียกม่วงไข่แลน ลูกมันยาว ๆ คล้าย ๆ ม่วงกล้วย แต่ตามธรรมชาติมันก็ดกประเภทม่วงคันนั้นแหละครับ แต่มันหวาน แต่มันยาว เขาเรียกลูกรีคล้ายกับม่วงกล้วย มันโคตรอร่อยสมมุติว่าม่วงนี้ละ เรียกว่าบ้านมะม่วงงาม แต่ขึ้นมาตั้งแต่สมัยไหนกะไม่ทราบ เดียวนี้เมื่อประมาณราวปี 04 หรือ 05 พัดนาโคตรอนเสีย เพราะอยู่กลางทาง เมื่อเราขายเขตกทางทางราชการขายเขตกทางแก่กะอยู่กลางทางเลยคงคอนไม่มีการทำพิธีไหว้ ดูเหมือนว่าเมื่อก่อนนั้นกะดุงกำนันพื้นแก่เป็นกำนันอยู่มาควบคุมการทำงาน กระทั่งนั้นอยู่ตรงหน้าบ้านนายเหม นายเหมกะได้โชประโยชน์ ห่างจากนี้ไปราว 100 เมตร มีม่วงคันนั้นคนเดียวเดิมเป็นบ้านชุมชนอยู่แล้ว บ้านมะม่วงงามเอาจม่วงคันนั้นแหละ แก่ได้เรียกชื่อมากะเรียกตามม่วงนั้น แล้วกะเป็นม่วงที่งามเท่าที่ผมได้เห็น ๆ มันมันไม่มีคันไหนเหมือนที่ครับ พุ่มกว้าง ถ้าเราแลจากไกล ๆ คล้ายเป็นรูปร่ม ๆ เป็นพุ่มแล้วกะโคตรเขียวมันเป็นพุ่มพุ่มสวย ถ้าไม่ก็ทางกะยังอยู่แน

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

การที่คนแก่เล่ามานั้นว่ามีคนม่วงใหญ่อยู่คนหนึ่งซึ่งผู้เล่าเองก็จำได้ว่ามีจริง ซึ่งสังเกตดูรูปร่างมะม่วงคันนั้นก็อายุราว 100 ปีกว่าอยู่ข้างทางเดินเป็นทางสาธารณะ ที่ ๆ คนมะม่วงนั้นเป็นลานโล่งเตียนกว้าง คนขนาดใหญ่มาประมาณ 3 - 4 คนโอบ เรียกกันว่ามะม่วงไข่เหี้ยลูกยาว ๆ คล้ายกับมะม่วงกล้วย เนื้อหวาน จึงได้เอาคนมะม่วงนี้ตั้งเป็นชื่อบ้าน

เรียกว่า บ้านมะม่วงงาม เมื่อประมาณ พ.ศ. 2504 หรือ 2505 นี้ได้ถูกโค่นเสียเพราะ
ทางราชการได้พัฒนาบ้านเมืองเพื่อจะสร้างถนนสายนี้ คงขยายถนนให้กว้างขวางออกไป จึง
จำเป็นต้องโค่นมะม่วงกันนั้นเสีย ถ้าไม่โค่นเสียเดี๋ยวนี้ก็คงมีอยู่ แต่ที่จำโค่นมะม่วงกันนั้นผม
จำงานมากหลาย ๆ รม ปลายยุคแหลม และไม่เคยเห็นมะม่วงก่อนที่สวนงามเหมือนถนน
เลย

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านมะม่วงงามมีที่มาจาก
ข้อค้นไม่

บ้านไม้แดง

วิทยากร : นางแก้ว นุชคำ อายุ 82 ปี

ชาวนา

คำเล่า

อยู่แถวแรกแถวพอจรวาแม่ บ้านเกิด เขาว่าคนไม้แดงอยู่คนหนึ่ง คนนั้นเป็นพุ่ม
เขกไม้แดงมาถึงนี้เขาว่าคนใหญ่ แคว้นว่าไม่เห็น ลูกหลานมันหมายแล้วสิ้นเทียมนั้น หมาย
แต่แรกคนไม้ก็ครอบครัว ทำนา ขายไม้พามาหลายปีแล้ว ตกลงว่าเหตุที่ซื้อบ้านไม้แดง ไม้
แดงอยู่คนหนึ่ง เขาว่าคนใหญ่ ขายเล็ก ๆ เขาเรียกว่าไม้แดงมาแล้ว

ถอดความเป็นภาษากกลาง

อยู่ที่บ้านคังแม่มีพ่อแม่เป็นบ้านเกิด เขาเล่าว่ามีคนไม้แดงอยู่คนหนึ่งเป็นคนใหญ่
เป็นพุ่ม แกดูเองไม่เห็น เคียงนี้ไม้เสียแล้วคนเล็ก ๆ ก็ไม่มี เลยเรียกกันว่า บ้านไม้-
แดง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านไม้แดงมีที่มาจากชื่อ
คนไม้

บ้านบางเคย

วิทยากร : นายแพรว หนูจันทร์ อายุ 57 ปี

นายหนังกลอง

กำเลา

บางเคยในสมัยแควมเห็นนั้นทุก ๆ บางเคยทั้งเพ เขาเรียกว่าบางเคย ริมคลอง
กะเคย กะประวัคั้นนี้มีมากะไ้เรียกบางเคย บางเคยบาวชมแกอยู่แต่แรกเรียกว่า บางเคย
เคียวบาวชมแกอยู่บนพนนเสียแล้วหัวพนน คนเคยเคียวยังแต่ไม่มาก แลเห็นยังอยู่มึงเขาซา
เขาตันเสีย เขาหาปลูกหาปลาแล้วกะพนโยนคลองคนเคยเมื่อกอนใหญ่เป็นปึกแผ่น เคียวนี้ไมไคร
มียังหาง ๆ คนทำน ทำสวน ใสน้ำคลองหาเรือทำน

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บางเคยเท่าที่เห็นมานั้นมีคนเคยอยู่ทีบางทุก ๆ บาง จึงเรียกว่า บางเคย ตาม
แถบริมคลองก็มีคนเคย ที่ชมเคยอยู่บางเคย เมื่อเริ่มเคิมทีจึงเรียกว่าบางเคย เคียวบาวคนเคย
มีอยู่บางแต่ไม่มากนัก เพราะถูกรื้อออกทั้งลงคลองไปเสียส่วนมาก

สรุป

วิทยากรไ้การถ่ายทอดโดยเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ตอนทั้งชื่อ และประวัติของชื่อ
บ้านบางเคยมีที่มาจากชื่อคนไม

บ้านหนองหนอง

วิทยากร : นายไสว อินทุพันธ์ อายุ 47 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

คำว่าบ้านหนองหนองนี้เดิมนั้นเป็นหมู่ที่ 12 ของตำบลท่าเรือ เดิมเป็นป่ากร่าง มีประชาชนจำนวนหนึ่งได้มาบุกเบิกในที่แคว้นเพื่อต้องการในการทำนา บุคคลผู้นั้น คือ นายสวน อินทุพันธ์ได้มาบุกเบิกเป็นคนแรก ที่ให้ชื่อว่าบ้านหนองหนองนี้ คือ เป็นบ้านที่อุดมสมบูรณ์ควยปลา มีเป็นจำนวนมากตามหนองตามบึง มีหนองหนึ่งซึ่งเป็นหนองใหญ่มีปลาอาศัยอยู่มาก ในฤดูแล้ง จนบ้านนี้จนหนองนี้มีตัวหนองเต็มเพราะว่ามีปลาเน่าอยู่ ควยความอุดมสมบูรณ์ เขา จึงเรียกว่าบ้านหนองหนอง จนปร่านั้นเป็นหนอง หนองยังอยู่ อยู่แค่ ๆ วัด ในใหญ่ทอโค ชาว บ้านประกอบอาชีพทำนาทั้งหมด จับปลาไม่มีแล้ว เดิมนั้นไม่สมบูรณ์เหมือนเดิมแล้ว เป็นพื้นที่ที่เคยเป็นปลาไม่สมบูรณ์แล้ว หมายความว่า เป็นหนองน้ำแล้ว มันไม่มีปลาแล้ว เหมือนหนองนก เหมือนกันหมดแล้ว

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านหนองหนองนี้เป็นหมู่ที่ 12 ของตำบลท่าเรือ เดิมเป็นป่ากร่างวางปลา ภายหลังประชาชนเขาไปหักกร่างป่าทำเป็นทุ่งนา ผู้บุกเบิกคนแรกคือ นายสวน อินทุพันธ์ ที่ให้ชื่อว่าบ้านหนองหนองเพราะว่าสมัยนั้นมีปลาชุมทุกหนองบึงในหมู่บ้านนี้ แต่มีหนองน้ำใหญ่ที่สุด อยู่แห่งหนึ่งที่มีปลามาก แต่พอถึงฤดูแล้งน้ำในหนองแห้งจนทำให้ปลาในหนองน้ำนั้นตายหมดกัน มาก จนเป็นควยหนองขึ้นมาเต็มไปหมด จึงเรียกกันว่า บ้านหนองหนอง ตั้งแต่นั้นมา ตัวหนองน้ำนั้นยังมีอยู่ในปัจจุบันนี้ แต่จำนวนปลาในหนองนั้นไม่อุดมสมบูรณ์เสียแล้ว

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านหนองหนองมีที่มาจาก ลักษณะภูมิประเทศกับชื่อสัตว์

บ้านหมน

วิทยากร : นายพัน วิชัยสินธุ์

อายุ 78 ปี

อดีตกำนันตำบลท่าเรือ

คำเล่า

...วัดหมนนั่นแต่แรกสมัยก่อนนั้นยาแกละว่า เขาเอาไม้หมนคนใหญ่ ๆ ถ้าเอาเปลือกมากองกับถังใหญ่ ๆ กองถังใหญ่ ๆ ไม้หมนคามธรรมชาติมันออกเป็นเปลือกเหมือนกับเปลือกสาคร เหมือนกับการนั้นแหละ แลวกะเขาเอาน้ำมันยาง เมล็ดอกหมน ปูนขาวแลวกะทราย เอาผสมกันแล้วกะทำราง กอรางใหญ่พืนนี้แต่ใช้ไม้เหลียม ไม้เปลสำหรับเคลา เขาเรียกว่าปูนเพชร กอพระธาตุ เอาเมล็ดอกหมนนี้และทำให้เป็นน้ำสายละลาย เขาไม่ได้ลายนำธรรมชาติ เขาลายนำเมล็ดอกหมน คือนำเมล็ดอกหมนนี้ทำให้ผูกในฤดูแล้ง และทำให้ขึ้นในฤดูฝน ไม้หมนนี้นำเปลือกหนาแล้วมีเมล็ด เคี้ยวนี้ยังมี คนใหญ่คนเล็ห่มด เพราะไม้ชนิดนี้แก่นมันใช้ได้ดี ทำบานดี เพราะมันมีกลิ่นฉุน รอน ๆ เนื้อรอน บรรดาพวกปลวกพวกไทร พืนนี้ไม่มีใครกิน กานี้เมื่อซุกคนออกแล้ว คอนแล้วยังออกหลาวสูง เหมือนในบานลุงทรงโน้น คอนคนเขามาซอกคนไปเสียแล้ว ยังรากงอกออกตามราก เรียกว่า ไม้หมน...

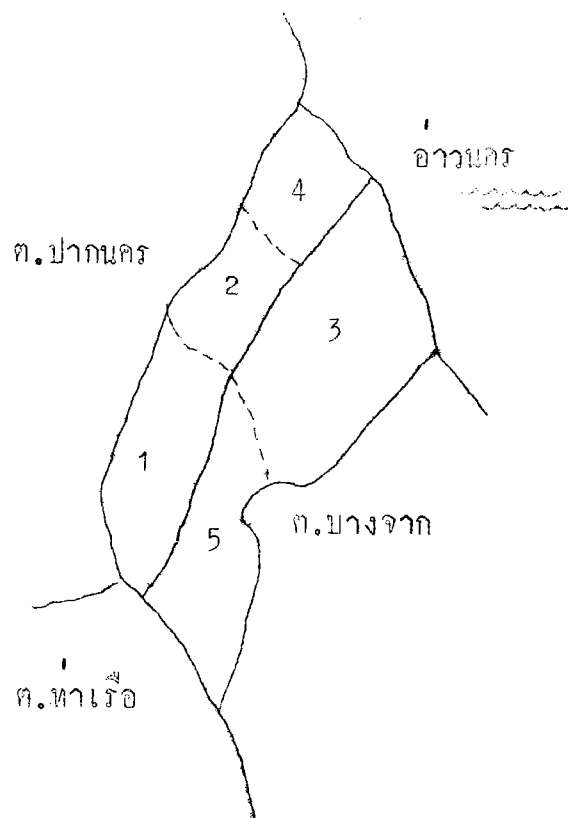
ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

วัดหมนนั่นตั้งแต่สมัยก่อนนั้นคนยาแกลว่า เขาเอาไม้หมนคนโต ๆ โดยใช้เปลือกมากองในถังใหญ่ ๆ ความธรรมชาติไม้หมนนั่นมันจะมีเปลือกเหมือนกับเปลือกของคนสาคร คลาย ๆ กับการนั้นเอง เขาใช้น้ำมันยาง เมล็ดอกหมน ปูนขาว และทราย ผสมกันแล้วทำรางใหญ่ โดยใช้ไม้เป็นเหลียมทำราง ไม้เปลสำหรับคลุกเคลาให้เข้ากัน เรียกว่าปูนเพชร ใช้ในการก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ควย เอาเมล็ดอกของหมนนี้น้ำกระสายละลาย เขาไม่ใช้น้ำธรรมชาติเป็นน้ำกระสายละลาย นำเมล็ดอกของหมนนี้น้ำให้แน่นในฤดูแล้ง และทำให้กระชับในฤดูฝน ไม้หมนนี้นำเปลือกหนาแล้วมีเมล็ด ไม้หมนเป็นไม้เนื้อแข็งใช้ประโยชน์ในการสร้างบานเรือนได้ดี เพราะมีกลิ่นเหม็นฉุนรอน เนื้อไม้อรอน พวกปลวกไม่ชอบกัดกิน เมื่อโคนและซุกคนออกแล้วรากก็ยังงอกต่อไปได้อีก เรียกว่าไม้หมน

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านหมอนมีที่มาจากชื่อวัด และชื่อวัดหมอนก็มาจากชื่อถนนไม่อีกทีหนึ่ง

แผนที่ตำบลท่าไร่
แสดงถึงหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- 1 บ้านท่าไร่
- 2 บ้านบางควาย
- 3 บ้านบางหลวง
- 4 บ้านปากน้ำปากนคร
- 5 บ้านบางพุฒา

คำบลทำไร

วิทยากร : นายทวง กาละกาญจน์ อายุ 54 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

บ้านท่าไรคนแก่เขาเคยเล่ามาใหม่บ้างว่า เมื่อก่อนนี้กะบ้านคนไม่ค่อยมากนัก มีคน
อยู่กะไม่กี่บ้าน แล้วคนแก่ ๆ เหล่านั้นกะทำไรประกอบควยมีฟากฝั่งคลองอยู่ระหว่างคำบลท่าไร
กับคำบลปากนคร การไปมาในตอนนั้นกะนั้นไม่ค่อยมีบ้านมีเรือนมากนัก ใครจะไปไหนมาไหน
ต้องเหี่ยวข้ามกันนั้น ข้ามกะลำบากครับ ต้องรายไปแหละ รายไปหน้าท่าโนมั่งรายมาหน้าท่า
โนมั่ง เพราะเรือนั้นไม่มี นั้นแหละที่เขาเรียกว่าท่าไร ๆ นั้นเขาจะเลามาพันนั้น ฟังนี้ฟัง
คลองปากคลอง คลองนี้จากแม่น้ำจากหัวตรุดไปออกปากเลนแหละ ฟากนี้เป็นคำบลท่าไร ฟาก
โนนเป็นคำบลปากนคร ท่าไรนี้จะไปจดทะเลเหมือนกัน อาชีพส่วนใหญ่ของคนท่าไรก็ทำนา
อาชีพอื่นรอง ๆ ลงไปกะไม่ค่อยมีใคร มีการเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงหมูใครพวกนี้ ประมงมีแถวทะเล
หมู่ที่ 4 โน

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านท่าไรนี้คนแก่เล่าว่า สมัยก่อนบ้านเรือนคนมีน้อยไม่กี่หลังคาเรือน คนก็ประกอบ
อาชีพทำไรกันตามริมฝั่งคลอง ที่อยู่ระหว่างคำบลท่าไรกับคำบลปากนคร การไปมาในตอนนั้น
จึงต้องมีการข้ามคลองกันอยู่ การข้ามคลองมีความลำบากในการเหี่ยวคนหาหน้ำที่จะลงเรือ
และประกอบกับเรือที่จะข้ามคลองก็หายากควย จึงต้องเดินรายไปรายมาวนเวียนหาท่าที่ลงเรือ
เพื่อข้ามคลองนั่นเอง อาการเช่นนี้จึงเรียกชื่อว่าคำบลท่าไร ฝั่งคลองฝั่งนี้เป็นคำบลท่าไร ฝั่ง
ตรงข้ามเป็นคำบลปากนคร เขตคำบลท่าไรก็ไปจดทะเล เช่นเดียวกับคำบลปากนคร อาชีพ
ส่วนใหญ่ของคนท่าไรทำนา อาชีพอื่น ๆ ไม่ค่อยมี มีการเลี้ยงสัตว์บ้าง การประมงมีบ้างแถบ
ริมทะเลหมู่ที่ 4

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางนุษปาระ และประวัติของชื่อคำบดทาโรมีที่มาจาก
ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านท่าไร่

วิทยากร : นายทวง กาละกาญจน์ อายุ 54 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

บ้านท่าไร่คนแก่เขาเคยเล่ามาไหมพี่ว่า เมื่อก่อนนี้กะบ้านคนไม่ค่อยมากก็มีคนอยู่กะไม่กี่บ้าน แล้วคนแก่ ๆ เหล่านั้นกะทำอะไรประกอบควยมีฟากฝั่งคลองอยู่ระหว่างตำบลท่าไร่กับตำบลปากนคร การไปมาในตอนนั้นมันไม่ค่อยมีบ้านเรือนมากนัก ใครจะไปไหนมาไหนต้องเที่ยวขามกันนั้น ขามกะลำบากมากครับ ต้องรายไปแหละ รายไปท่าโน้มึงรายมาหาไ้มึงเพราะเรือมันไม่มี นั่นแหละที่เขาเรียกว่าท่าไร่ ๆ นั้น...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านท่าไร่คนแก่เล่าว่า สมัยก่อนบ้านเรือนคนมีน้อยมีไม่กี่หลังคาเรือน คนก็ประกอบอาชีพทำไร่กันตามริมฝั่งคลอง ที่อยู่ระหว่างตำบลท่าไร่กับตำบลปากนคร การไปมาในตอนนั้นจึงต้องมีการขามคลองกันอยู่ การขามคลองมีความลำบากในการเที่ยวคนหาหน้ำที่จะลงเรือ และประกอบกับเรือที่จะขามคลองก็หายากควย จึงต้องเดินรายไปรายมาวนเวียนหาทางที่จะลงเรือเพื่อขามคลองนั้น อากการเข่นนี้จึงเรียกชื่อบ้านว่าบ้านท่ารายเพี้ยนเป็นท่าไร่ไป

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านท่าไร่มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านบางควาย

วิทยากร : นายเลื่อน เอี่ยมบัว อายุ 50 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

ผมเกิดที่บ้านบางใหญ่ครับ แต่ ๆ กันตรงนั้นแหละ บ้านแถวนี้เขาเป็นบ้านดักคำมรพ มาแล้ว แถวคณอยู่ทาง ๆ กันไม่เหมือนปัจจุบันอยู่เป็นแถวเป็นแนวกันแล้วแต่ส่วนมากนั้น แถวแรกนั้นเป็นป่า ส่วนที่เป็นทุ่งกะเป็นทุ่งไป ที่ใดเรียกว่าบางควาย ๆ เพราะบริเวณ ข้างหลังโรงเรียนนี้ครับเป็นบริเวณทุ่งสงวน ทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์ เขาเรียกแพงโคก แล้วกะ ประชาชนของแถวแรกพอเขาทำนาเสร็จมันไม่มีเลี้ยงสัตว์ เขากะนำควายเป็นฝูง ๆ แถวแรก เขาไม่มีใครใดกันพื้นนั้น เขารักษาควายเป็นฝูง ๆ ไข่มุกนาทำเพื่อถ่อครับ แล้วพามาเลี้ยง กันกันพอหมดหนานากะเอาไวนโคกสงวนเลี้ยงสัตว์ บางนั้นเขาจะเข้ามาทางฝั่งทะเลทาง คานทิศตะวันออกนี้แหละครับ เป็นบางขึ้นมากะไปประมาณเลยจากโรงเรียนไปทางทิศตะวันตก ประมาณสักครึ่งทาง จึงค่อจากนั้นมาทางราชการรวมกับประชาชน ชุดเป็นคลองไปถึง ถนนยานถนนคค พอที่หลังโค้งประมาณ ๒๕๐. นี้แหละครับ ๒๕๐. นี้ไม่ทราบเขาทำพื้นปรี๊ด เขากะเอาถนนนี้ไปถมลงในคลองเสียครึ่งหนึ่ง เคียนี่เลยเป็นถนนอยู่ครึ่งหนึ่ง เป็นคลองอยู่ ครึ่งหนึ่งครับ คลองนั้นความกว้างขวางยังเหมือนเดิม แต่ความลึกมีสภาพคันเขินขึ้น เหตุที่ม ควายมาเลี้ยงที่ทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์นั้น บางแควข้างนี้จะเรียกว่า บางควาย ๆ ที่โรงเรียนชื่อ ว่าโรงเรียนบางกระบือนี้ตอนหลังครับ ตอนหลัง ๆ แถวโรงเรียนนี้ชื่อโรงเรียนประชาบาล ศรีคำมดท่าไร ถึงคุณสงข สุธยีน คุณครูใหญ่คนก่อนกับท่านขึ้น ไชยยุทธ เขากลองกันว่า ควรวีเปลี่ยนชื่อโรงเรียนบางกระบือ เหตุผลผมกะไม่ทราบ แถวนี้อาชีพทำนา ประมง เคียนี่โดยมากทำประมง ส่วนใหญ่ประมงออกเลกัน ที่เขาออกเลกัน ไข่มุกองบางควาย ๆ นี้แถวแรกปากบางนี้ใหญ่กว้างลึกมาก ถึงมีสถานที่สำคัญอยู่แห่งหนึ่งครั้งนี้เขาเรียกจู่จ๊ะ ๆ มีศาลาการวาดไทรอยู่ ศักดิ์สิทธิ์นี้เคยมีนักวิชาการเคยมา แถวนี้มีนาทุ่งเป็นอาชีพใหม่เพิ่มขึ้น ทำโดย

ถอดความเป็นภาษาปากกลาง

หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านมานานแล้ว แต่มันเรื้อนอยู่ระยะห่าง ๆ กัน ไม่ได้ใกล้ ๆ กัน เหมือนปัจจุบันนี้ ส่วนมากพื้นที่เป็นป่าและเป็นทุ่งหญ้าควายส่วนหนึ่ง ที่เรียกว่าบางควาย ก็เพราะว่าบริเวณหลังโรงเรียนนี้เคยเป็นทุ่งสงวนไผ่เลี้ยงสัตว์ ชื่อว่า ทุ่งสงวนกำแพงโลก เมื่อก่อนนั้นประชาชนเลี้ยงควายกันเป็นฝูง ๆ เอาไว้ทำนาโดยให้วิธีการให้ควายช่วยกันเหยียบย่ำพืชนาให้เป็นโคลนถมและ ๆ ไม่ได้ใช้เครื่องไถนาเหมือนในสมัยนี้ เมื่อทำนาเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะนำควายเป็นฝูงมาเลี้ยงกันในทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์นี้แหละ และในบริเวณนี้มีลำคลองเล็ก ๆ แยกมาจากทะเลทางฝั่งทะเลทิศตะวันออกนี้ควาย และคอกจากนั้นทางราชการได้ขุดคลองคอกจากบางนี้ไปจนถึงถนนใหญ่จนถึงบ้านถนนคค ภายหลังมาอีกได้มีการถมคลองนี้เป็นบางส่วนเสียเป็นถนนแทนคลองเสียครึ่งหนึ่ง ฉะนั้นสาเหตุที่ประชาชนได้นำควายมาเลี้ยงที่ทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์ใกล้ ๆ กับบางหรือคลองเล็ก ๆ นี้ ก็เลยเรียกว่า บางควาย แต่โรงเรียนนี้ชื่อโรงเรียนบางกระบือเพราะเปลี่ยนมาจากโรงเรียนศรีคำลท่าไทรนั่นเอง อาชีพของประชาชนทำนา ทำประมงในทะเล และทำนาทุ่ง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบางบางควายมีที่มา จากลักษณะภูมิประเทศ

บานบางควาย

วิทยากร : นายเฟื่อง สุขโสม อายุ 42 ปี

กรรมการโรงเรียน

คำเล่า

บานบางควายนั่น แรกเบื้องต้นคือว่าหลาทาราคนั่นแหละเป็นจุด เป็นจุดใหญ่
การาราคของทาราคคือว่าเขามีหลาทาราคอยู่กลาง ๆ เขต คือว่าทาราคนั่นเป็นเซ
กักกัศสิทธิ์นะ ครั้นนั้น ถึงเขาปลูกหลาไคร้บนะ เรียกว่าหลาทาราค ทาราคนั่นคือเซ เซนี้
โกลูกของของแก่นนั้นเป็นเซใหญ่ตัวหนึ่งอยู่ในบางประจำนะ เป็นเซควายทาราค เซเขาเรียกว่า
ควายทาราค ถ้าเซไหนเขาเป็นมาดูรายขึ้นมาแล้วจะเซทาราคตัวนั้นจะยกไถไม่ไถอยู่เลย
ทาราคจะบอกว่าเซตัวนั้นรายเขาในบางในคลอง จะทำรายดูหลาบนพื้น เซตัวนั้นจะยกไถ
ออกไปจากคลองไม่ไถอยู่ แล้วเซตัวนั้นนะ ถ้าเราไปบังเอิญว่ามีคนว่าวันนี้จะไปยิงพันธุ์จะ
ไม่เห็นเลย ถ้าวันนี้ไปเลย ๆ แลวนอนไม่ลงเลย ถึงนั้นผมก็เห็นผมเห็นเองเลย เป็นความ
จริงครับ นี่เรื่องจริง... นั่นแหละแต่แรกมันปฎิหารนั้น ถึงนี้พอควายทาราคตัวนั้นแหละ
เขาก็รู้ว่าบางควายที่หลังนั้น บางควายมา บางควายคังแก่นั้น บางควายเมื่อคราวสมัยนั้น
แหละว่าควายทาราค ควายคือเซ ควายทาราคตัวใหญ่ที่สุดใหญ่จริง ใหญ่ขนาดเรือเก็บ ๆ
ที่เดียวแหละ ขึ้นนอนที่เห็นกับตาเลย ผมกะเห็นแล้ว ในสมัยผมนี้เห็นไม่โชสมัยก่อน ๆ ใน
สมัยก่อนแรงกว่านั้น แรกสมัยก่อน ๆ เขามันรับนั้น เขาวานะ คนแก่ ๆ รุ่นพ่อผมเวลานั้นถึง
ว่าให้ทาราคเห็น ดูหลาบนขอเห็นทาราคนี่กะเห็น ออกไถเห็นทันที ทาราคนั่นเซ ที่นี้ควาย
ทาราคนั่นสมุนเอกของทาราค ถึงกะนั้นกะว่าบางควายมา เคียวเซหมดแล้ว เพราะคลอง
มันตันหมด เพราะเรือเกรงมีขึ้นมาก ถึงกันนี้กะคลองมันตันลง เซกะถึงกะเรือหาย ๆ
ไม่ไถแล้ว พอว่าควาย ๆ แลวี่หลังคำว่า ควาย ๆ พอครูหงบแกเปลี่ยนว่า ควายคือกระบือ
พอที่หลังก็ตั้งเป็นบางกระบือ ไม่ใบบางควายแล้ว สามนี้เป็นพื้นนั้นประวัติ

ถอดความเป็นภาษาลาวกลาง

บานบางควายนี่เดิมครั้งแรกคือว่าหลาทาราคนั่นเองเป็นจุดสำคัญของข้อนี้ ทาราคนี่เป็น
จรเซกักกัศสิทธิ์โดยมีการกัศลาไคร้ในหมู่บ้านนี้ ประวัติมีว่า จรเซทาราคนี้มีจรเซ

ลูกน้องอีกตัวหนึ่งตัวใหญ่มาก เรียกกันว่า ควายตาราค เป็นจรเข้ที่คอยปราบปรามหรือกัดกัน
 มีไทรเขจาก้อนเข้ามาในคลองนี้ คอยไล่ไทรเข้ที่ถูกรายจากที่อื่นออกไปจากคลองนี้เสีย ฉะนั้น
 การที่เรียกว่า บ้านบางควาย ก็ได้อิทธิพลมาจากจรเข้เป็นลูกน้องของจรเข้ตาราคนั่นเอง เพราะ
 เรียกกันว่า ควายตาราคซึ่งอยู่ในบางนี้เป็นประจำจึงเรียกว่าบางควาย พอดีเป็นหมู่บ้านก็เลย
 เรียกว่า บ้านบางควาย

สรุป

วิทยากรเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์ และประวัติของบ้านบางควายมีที่มาจากตำนานที่
 เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านบางพุทรา

วิทยากร : นายชวต สุวรรณโชติ อายุ 73 ปี

อดีตครู

คำเล่า

บางพุทราพอมาถึงนั้นบางพุทราจะมีแล้ว ผมได้ถามคนเก่าก่อนแต่ไปเล่าว่า บางพุทราเหมือนเดิม แล้วจะมีคนพุทราจริง เห็นคนพุทราไม่ใหญ่เท่าใดมีอยู่คนเดียว เลยเอาสัญลักษณ์ของคนพุทราขึ้นและเป็นชื่อบ้าน มีคนอยู่ริมถนน คนพุทราอยู่ริมถนน เคี้ยวนี้เขาซุกหมกเป็นที่นาเสียแล้ว ไอ้เงาเชื้อของพุทราขึ้นหมดไป แลวันนี้โดยมากจะทำนาเป็นส่วนใหญ่ ปลูกธรรมชาติไม่มี มีเครื่องมือเล็ก ๆ น้อย ๆ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บางพุทราได้ถามคนแก่ ๆ เล่าให้ฟังว่า ในบริเวณนี้มีคนพุทราอยู่ เป็นพุทราไม่ใหญ่โตนักมีคนเดียวมีจริงอยู่ริมถนน จึงเรียกชื่อบ้านนี้ว่าบ้านบางพุทราโดยเอาคนพุทราเป็นสัญลักษณ์ คนพุทราขึ้นเคี้ยวนี้ไม่มีแล้ว เพราะถูกซุกหมกเงาของรากก็หมดไป ผู้คนส่วนใหญ่ก็ทำนาเรือนอยู่ริมถนน ส่วนมากทำนา ปลูกไม่มี

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านบางพุทราที่มีที่มาจากชื่อคนไม่

บานบางหลวง

วิทยากร : นายสวัสดิ์ นันทมิตร

อายุ 49 ปี

ครูใหญ่โรงเรียนบางหลวง

คำเล่า

คำว่าบางหลวงนี้เท่าที่ผมได้ทราบมาจากคนเฒ่าคนแก่ที่เล่าถึงอดีตก็มา กระทั่งระหมายความถึงว่าเป็นบางเป็นลำบาง เป็นลำบางสาธารณะ หมายถึงเป็นลำบางของรัฐบาลไม่มีเจ้าของ ซึ่งใช้สำหรับประชาชนทั่วไป จะไปใช้ลำบางหรือจะหาจำพวกสัตว์น้ำ เช่น ปลา ไทรคาง ๆนี้ เพราะแต่เดิมนั้นปรากฏว่ามีปลาชุกชุมมาก เลยเรียกกันมาอดีตก็มาว่าบางหลวง ปัจจุบันนี้เคยมีคนเข้าไปอาศัยอยู่มาก เลยทำให้ปลาไทรไม่มากแล้ว อาชีพส่วนใหญ่ที่นั่นจะทำการกับประมง ผมเพิ่งแต่งตั้งให้เป็นครูกะ พ.ศ. 92 คราวนั้นบ้านอยู่ตำบลปากนคร บางหลวงห่างจากทะเลไป 3 กิโลเมตร ห่างจากโลกขอย 2 กิโลเมตร ห่างจากโลกขอย

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คำว่าบางหลวงนี้ทราบมาจากคนแก่ ๆ เล่าว่า หมายถึงบางเป็นทางน้ำ ลำน้ำสาธารณะที่ประชาชนสามารถใช้เป็นทางสัญจรหรือหาปลาในลำน้ำนี้ได้ เดิมมีปลาชุกชุมมากเลยเรียกกันว่า บางหลวง ปัจจุบันมีคนตั้งบ้านเรือนอยู่มาก พวกปลาก็น้อยลง ลำน้ำของบางหลวงนี้แยกจากคลองปากนครเข้าไปประมาณ 2 กิโลเมตร และสามารถออกสู่ทะเลได้ เพราะเป็นส่วนแยกของคลองปากนครไปทางใต้ เพราะถ้าออกจากบางหลวงผ่านออกคลองปากนครแล้วออกสู่ทะเลได้ ห่างจากทะเลประมาณ 3 กิโลเมตร

วิทยากร : นายอ้อม อุปรมัย

ขยายความเพิ่มเติม : บ้านบางหลวงนี้เป็นชื่อบาง ๆ หนึ่ง และคำว่าหลวงนี้หมายถึงทหารเอกของเจ้าพระยาหนครซึ่งมีบรรดาศักดิ์เป็นหลวง เป็นทหารเรือ ทหารผู้ใหญ่เขามาอยู่ในบริเวณบ้านนี้คือบางหลวง บางหลวงเป็นบางที่แยกไปจากคลองปากนคร คลองบางจากเขาเรียกบางหลวง คงเกี่ยวข้องกับบรรดาศักดิ์ของทหารผู้ใหญ่ เลยเรียกบ้านบางหลวง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางบุพปารุ และประวัติของชื่อบ้านบางหลวงมีที่มา
จากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านปากน้ำปากนคร

วิทยากร : นายเท่ง ราชพฤกษ์ อายุ 48 ปี

พoca

คำเล่า

ปากนครนี้จะกลายเป็นปากน้ำปากนครที่ถึงคลองอื่นก็ไม่ผ่านเมืองนคร ก็เคยเขาเรียกว่า นคร แล้วก็ลงมาปากนคร เป็นปากน้ำเป็นปากน้ำปากนคร สมัยแรกคลองนี้เล็กกว่านี้ ปากน้ำไม่ไกลระยะราวกิโลครึ่ง ปากน้ำอยู่เหมือนเดิม

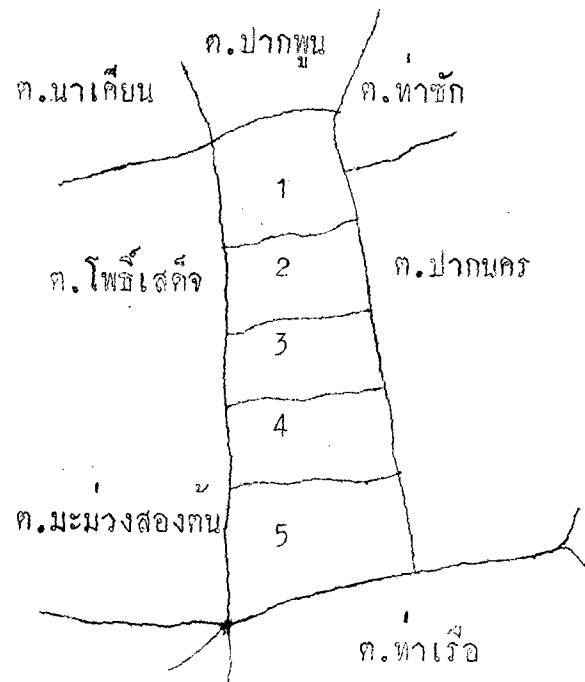
ออกความเป็นภาษาภาคกลาง

ปากนครนี้ในสมัยก่อนคลองนี้ก็เลยไปถึงตัวเมืองนครศรีธรรมราช คลองอื่น ๆ ไม่ผ่านเขาไปถึงตัวเมือง จากตัวเมืองนครก็ลงมาที่ปากนคร ซึ่งมีลักษณะเป็นปากแม่น้ำที่จะออกสู่ทะเล เลยเรียกบริเวณปากน้ำว่า ปากน้ำปากนคร สมัยแรกคลองนี้มีขนาดเล็กกว่านี้ ปากน้ำอยู่ไม่ไกลทางไปราวกิโลเมตรครึ่ง ปากน้ำมีลักษณะเหมือนเดิม

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านปากน้ำปากนครมีที่มา จากลักษณะภูมิประเทศ

แผนที่ตำบลท่าวัง, ตำบลคลัง, ตำบลในเมือง, ตำบลนา
ตำบลศาลาไม้ชัยและอาณาเขตติดต่อ

- 1 ตำบลท่าวัง
- 2 ตำบลคลัง
- 3 ตำบลในเมือง
- 4 ตำบลนา
- 5 ตำบลศาลาไม้ชัย

คำบลท้าววัง

วิทยากร : นางสาวสมหมาย จันทวี อายุ 40 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

เรื่องคำบลท้าววัง ยายเล่าให้ฟังเพราะว่าพ่อค้าบ้านอยู่ตรงนั้น เขาคิดว่าความสลาฟที่เป็นจริง เมืองนครเป็นเมืองที่มีเจ้าเมืองปกครองอยู่ เจ้าเมืองกะเหมือนนกักรีย์ ที่อยู่ของเจ้าเมืองเขาเรียกว่าวัง มีอยู่สองแห่ง แห่งหนึ่งอยู่ที่วัดท่าโพธิ์เดี๋ยวนี้ เป็นวังของเจ้าพระยานคร ชื่อเดิมชื่อพัก ลูกของเจ้าพระยานครชื่อ หนู อีกแห่งหนึ่งอยู่ที่ศาลากลางเดี๋ยวนี้ พวกเจ้าเมืองอาศัยปากพญาซึ่งเป็นหนทางที่ติดต่อกันยาก ก่อนจะออกเรือไปทะเลก็ตองมาลงเรือที่ท่าเรือแห่งหนึ่งเรียกว่า ท้าววัง อยู่แถวสะพานรามเมศวรเดี๋ยวนี้กะ สะพานรามเมศวรอยู่ตรงทางไปวัดท่าโพธิ์ แล้วตั้งแต่พานรามเมศวรจนถึงวัดท่าโพธิ์นั้นแหละ แต่ว่าเดี๋ยวนี้เราไม่เห็นร่องรอยเลย เพราะว่ารามมูรไปตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำมค...

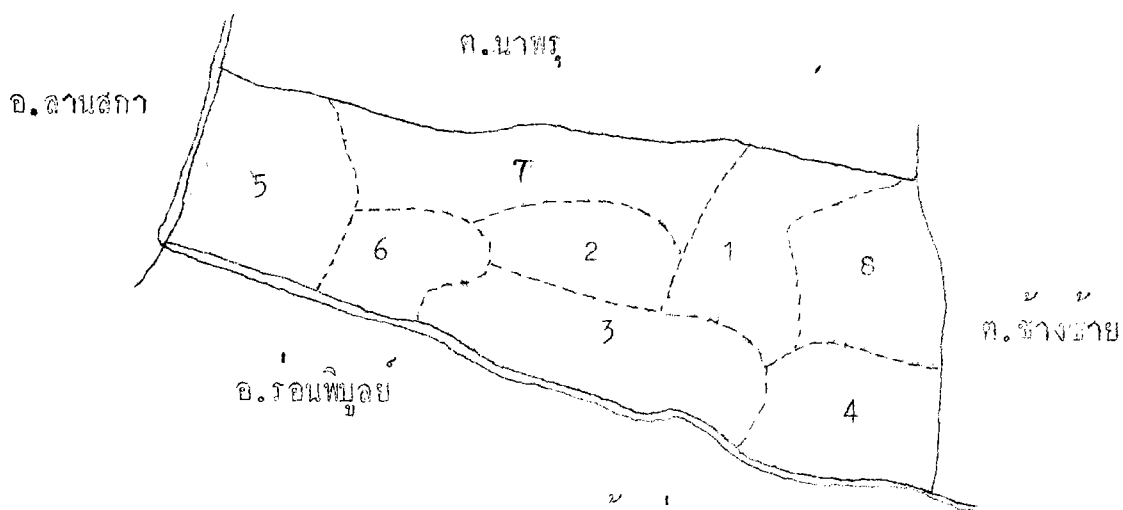
ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

เรื่องของคำบลท้าววังนี้ยายเล่าให้ฟังว่าสมัยก่อนเมืองนครศรีธรรมราชนี้มีเจ้าเมืองปกครอง พวกเจ้าเมืองถ้าจะเดินทางออกสู่ทะเลก็ออกทางปากพญา แต่จะต้องลงเรือที่ท่าเรือแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างสะพานรามเมศวรกับวัดท่าโพธิ์เดี๋ยวนี้ เจ้าพระยานครและญาติพี่น้องที่อยู่ในวังทุกแห่งในเมืองนครศรีธรรมราชก็ใช้ท่าเรือนี้ร่วมกัน ถือเสมือนเป็นชาววัง เพราะฉะนั้นท่าเรือแห่งนี้จึงได้เรียกว่า ท้าววัง มาจนปัจจุบันนี้

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อคำบลท้าววังมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

แผนที่ตำบลหายสำเภา
แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- 1 บ้านปลายาง
- 2 บ้านหายสำเภา
- 3 บ้านเสาธง
- 4 บ้านทุ่งหลอด
- 5 บ้านดงทอง
- 6 บ้านเชิงแร่
- 7 บ้านทุ่งวัดใหม่
- 8 บ้านเนก

ตำบลท่ายสำเภา

วิทยากร : พระภิกษุเนื่อม พุทธวัชรวิโท อายุ 45 ปี

เจ้าอาวาส

คำเล่า

พอจะทราบได้ วัดท่ายสำเภาเป็นชื่อทับศัพท์ของตำบล ตำบลท่ายสำเภานี้มีประวัติ
มา มีคนเล่าเขาเล่ากันมาว่าเมื่อครั้งสมัยก่อนคึกคักค้าขายเรือมาแตกหรือมาพังทลาย เป็นประวัติ
ต่อเนื่องมาตั้งแต่โบราณโบราณ มีสถานที่หลายที่หลายแห่งเป็นที่ยึดถือ ซึ่งคติในสำเภา เช่น
วัดท่ายสำเภาหมายถึงท่ายเรือ สำเภานั้นมากกฟั่น...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

พอจะทราบได้ว่าตำบลท่ายสำเภาที่คนแก่ ๆ เล่ามานั้นมีว่าสมัยก่อนนานมาแล้ว เคย
มีเรือเคียนทะเลมาแตกจมอยู่ในทะเล และวัดท่ายสำเภาหมายถึง ท่ายของเรือสำเภานั้นก็ถูก
อยู่แถวบริเวณนี้ เป็นประวัติที่เล่าต่อเนื่องกันมา...

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อตำบลท่ายสำเภาที่มีที่มา
จากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

คำบทยายสำเภา

วิทยากร : นายเปรม ผลความดี อายุ 76 ปี

ชานา

คำเล่า

คำว่าท่ายสำเภาได้ยินเสียงคนก่อน ๆ เขาเคยเล่ามาว่า มีคนไม่ชนิกหนึ่งเขาเรียกว่าคนท่ายเภา แต่คนไม่ชนิกนั้นจะอยู่ตรงไหนนั้นไม่ทราบเหมือนกัน แต่ถาจะสันนิษฐานว่าท่ายสำเภา นั้นจะเป็นท่ายของเรือจริง ๆ นั้นกะน่าจะเป็นได้ เพราะสังเกตลำห้วย ๆ ที่นั่นมีป่าสาครอยู่นั่นมันคงจะเป็นทองรอง สมัยก่อนคงจะเป็นทองรอง เพราะซุกลงไปอีก ๆ แล้วเราจะพบสายสมอเรือเภา ๆ นั้นนานมาแล้วนั้น เขาเคยพบแต่ว่าจะสักก็รอยปีมาแล้วจะรู้ไม่ได้ ไม่เคยเห็นไคยินแต่เสียงคนเขาเล่า ถาว่าสังเกตลำห้วยวากอนจะเป็นคลองหรือเป็นทะเลจริง ๆ เพราะลำห้วยนั้นแยกไปหลายแขนง แต่วารรวมความแล้วเป็นทางน้ำผาน เพราะมันเมื่อขึ้นเขินขึ้นมากลายเป็นแม่น้ำ ๆ กลายเป็นลำคลอง แล้วกลายเป็นที่เล็ก ๆ ไป หมายความว่าขึ้นเขินมากขึ้น เล็กมากไป ที่สถานที่นั้นจึงยังเอาแน่นอนไม่ได้ว่า ท่ายสำเภา นั้นจะเป็นชื่อของเรือหรือชื่อของคนไม่จริงจัง เพราะคนแก่ ๆ คือแก่กว่าผมนั้นเขาก็ไม่รู้เหมือนกัน แต่ถาจะสันนิษฐานอีกทีในเรื่องซุกคนพบของโบราณ เช่นเหมือนอย่างท่านเคยไปคนพบของโบราณซึ่งได้ไปจากนี้คือทางทิศตะวันออกของนี้ไปนั้นก็มีที่ ๆ ซุกคนนี้นั้น กะสันนิษฐานว่าคนสมัยก่อนนั้นต้องเป็นคนที่มีคนมากมายมาแล้ว...

ถอดความเป็นภาษากกลาง

คนสมัยก่อน ๆ เคยเล่ามาว่า ท่ายสำเภา นั้นคนไม่ชนิกหนึ่งมีชื่อว่าคนท่ายเภา แต่ไม่ทราบว่าอยู่ที่ใดในบริเวณนี้ และถาคูตามการสันนิษฐานที่ท่ายสำเภา นั้นเป็นท่ายของเรือสำเภาจริงก็น่าจะเป็นได้ เพราะสังเกตไควในแถบนี้มีลำธารเล็ก ๆ อยู่มากมาย สมัยก่อนคงจะเป็นร่องน้ำถาซุกก็ลงไปเคยพบสมอเรือเภา ๆ นานมาแล้วหลายร้อยปีแล้วซึ่งมีคนเล่าให้ฟัง หมายความว่าลำธารเหล่านี้เกิดจากเดิมเป็นทะเลมาก่อน และขึ้นเขินขึ้นมาเรื่อย ๆ กลายเป็นแม่น้ำจากแม่น้ำก็เป็นคลอง และจากคลองก็เป็นทางน้ำเล็ก ๆ ลงเรื่อย ๆ ไป ที่มาของชื่อนี้อาจจะมาจากชื่อของคนไม่ก็ได้ หรือจากท่ายเรือของเรือสำเภาก็ได้

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางบุพปารุ และประวัติของชื่อตำบลท่ายี่สามเกาหมื่นมา
จากชื่อของต้นไม้

บ้านเชิงแกระ

วิทยากร : นายเพชร ชัยวุฒิ อายุ 73 ปี

อดีตนายหนังตลุง

คำเล่า

เมื่อแต่ก่อนนั้นเราแข่งแกระกัน แกระไม้ไผ่ที่เอามาทำแล้วเขาแข่งกัน แกว่งแข่งกับไกรนั้นคืองหาญไม้ เขาเองแกระกันเพราะบ้านนั้นแต่ก่อนมันเป็นเชิงเนินสูงอยู่แต่เพื่อนที่สูงที่ประชุมชนกันเขาสร้างวัดก็ให้ชื่อวัดเชิงแกระ บ้านกะบ้านเชิงแกระ ชื่อมาจากเครื่องเล่นที่เป็นแกระพื้นนั้นแหละหลานเธอ ที่เล่นเป็นที่สูงเป็นเชิงเนิน เลียนไม้เล่นแล้ว ชื่อเชิงแกระตั้งแต่บัดนั้นจนถึงบัดนี้แหละ คนไม้กะมีไม้แกระนั้น ไม้เนื้อแข็งเป็นแกนไม้ ทำเสาเรือนก็ได้ ทำหอไกรทำกับไม้เชิงแกระนั้นแหละ วัดเชิงแกระนี้ เป็นไม้แกระชายท่งเป็นท่งกก ปละออกก็เรียกว่าท่งแกระเหมือนกัน ไม่มีเทียมหมายใครคอนมาทำหอไกรนั้นแหละ พ่อท่านพัทร แกชักชวนพวกญาติพี่น้อง จ้างให้เขาเลื่อยเอามาทำเสาหอไกร

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

แต่ก่อนนั้นเขาแข่งขันที่แกระกัน แกระนี้ทำด้วยไม้ไผ่ การแข่งขันแกระนั้นใช้สถานที่บนเนินสูงที่สุดคือนมูบ้านเลยพอสร้างวัดก็เรียกว่าวัดเชิงแกระ และใช้ชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเชิงแกระด้วย อีกอย่างหนึ่งหมายถึงคนไม้ชนิดหนึ่งเรียกว่า ไม้แกระ เป็นไม้เนื้อแข็งขึ้นอยู่มากมายทางทิศตะวันตก ซึ่งเรียกว่าท่งแกระกัน จะเห็นได้ว่าวัดเชิงแกระนี้ก็ใช้ไม้แกระมาทำหอไกรอยู่จนเดี๋ยวนี้

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านเชิงแกระมีที่มาจากเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งหรือชื่อของคนไม้ชนิดหนึ่ง

บ้านดงทอง

วิทยากร : นายคลัง ดวงฤทธิ์ อายุ 83 ปี

แพทย์แผนโบราณ

คำเล่า

เรียกว่าบ้านดงทอง คือเมื่อเดิมก่อนนั้น บ้านนั้นเป็นของคนแก่คนหนึ่ง แก่ทำศาลาอยู่ท่าศาลาดงทอง แก่โคกกุล ๆ คนใหญ่ 3 ชาตี่เดียว กุลนั้น 3 ชาตี่ใหญ่ แล้วกันนี้จะมีบ้านพักอยู่ที่หนึ่ง คั้นพอรุ่งขึ้นถึงมาทำทองแก่นั้นแกดงทอง ก็จะมาประมาณสักก็ปีจะไม่ทราบสักก็เดือนก็ปีเปล่าทราบไม่ได้ ต่อมาแก่ท่านอุปัชฌายะ แล้วอุปัชฌาย์ได้ที่หลัง ท่านอุปัชฌายะเป็นพระเฒ่าเหมือนกัน ท่านเคยหล่อพระหล่อไห้ ทำเครื่องสมิททองเหลืองอะไรทำได้อะไรได้ คั้นนี้มาถึงมาพักกับแก เพราะแกไม่มีลูกไม่มีเมียอายุไ้ร มีคนเดียวอยู่แถบนั้น บ้านของแกก็หิดเดียวไม่มาก ต่อมาจะพาทานอุปัชฌายะมาอาศัยอยู่ มาจากกรุงเทพฯ มาอาศัยอยู่ พออยู่มาหลายวันประมาณสักก็วันก็ไม่ทราบท่านอุปัชฌายะว่า ตรงนี้มาตั้งวัดเดียว แลพื้นที่จะสวย แกว่าท่านนายเจ้าของบ้านนั้นว่า ถ้าท่านอั้งวัดมถวายทาน ผมจะลูกเตาไม่มี ผมถวายทานให้ท่านตั้งวัดแล้วจะผมอยู่กับท่านพื้นนี้ อยู่มา ๆ ก็ท่านอุปัชฌายะนั้นพอแก่ถวายแล้ว ก็ให้เขาปลูกที่พักอาศัยอยู่ ก็ท่านอยู่ในบ้านของแก่นั้นก่อน ที่พักที่อาศัยอยู่แล้วจะพักอยู่ตั้งหลาย ๆ เดือนท่านอุปัชฌายะ จำพรรษาที่นั่นในปิ่นนั้น หาพระมาจำพรรษาที่นั่น เขาเลามาพื้นนั้น แล้วจะออกมาจะสร้างเป็นวัดขึ้น ๆ คำนี้อาศัยอยู่ในพรรษานั้นพรรษาหนึ่งท่านอุปัชฌายะกลับไปกรุงเทพฯ เขาก็อุปัชฌายะมา ท่านอุปัชฌายะนั้นสำคัญ แลหนึ่งสัปดาห์หาอะไรมาได้ สิบยพมาอยู่กะศิษย์มากมายวัดที่นี้ตั้งนี้ก็มีศิษย์มาก ก็ได้ชื่อว่าวัดดงทอง หมู่บ้านแถบนั้นจะในบ้านนั้นเรียกว่าบ้านดงทอง...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ที่เรียกว่าบ้านดงทอง นั้นเดิมเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของคนแก่คนหนึ่งเป็นบ้านเล็ก ๆ มีอาชีพดงทอง เพราะมีเตาดงทองที่โตคนพิบูลย์คนหนึ่ง บุคคลผู้นี้ทำอยู่หลายปีไม่มีภรรยา และบุตรอยู่คนเดียว ต่อมาพระภิกษุองค์หนึ่งมาจากกรุงเทพฯ เรียกกันว่าพระอุปัชฌายะ พระภิกษุองค์นี้มีความรู้ในการหล่อทองเหลืองได้ก็ได้อะไรทางมาที่นี้ได้มาขออาศัยพักกับคนแก่คนนั้น

ต่อมาหลังจากพระภิกษุนั้นก็ไปรักษาวาฬ นั้ที่ตรงนั้นจะตั้งเป็นวัดได้ คนแก่คนนั้นก็เห็นด้วยและ
 ขอดถวายที่ดินที่บานเรือนของกนไให้เป็นที่ตั้งวัดด้วย ทกลงก็สร้างวัดขึ้น ณ ที่ ๆ ตั้งเคาถุดงทอง
 นั้นเอง เลยถึงชื่อวัดนั้นว่า วัดถุดงทอง พอตั้งเป็นหมู่บ้านก็เรียกว่าบ้านถุดงทองด้วยถึงแก่น
 มา

สรุป

วิทยากรได้ร้การถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านถุดงทองที่มีมาจาก
 คำานานเลาถอ ๆ กันมา

๒ ๒
บ้านทรายสำเภา

วิทยากร : นายเปรม ผลความดี อายุ 76 ปี

ชาวนา

คำเล่า

คำว่าทรายสำเภาได้ยินเสียงคนบอก ๆ เขาเคยเล่ามาว่า มีคนไม่ชื่อนี้คนหนึ่งเขาเรียกว่าคนทรายเภา แต่คนไม่ชื่อนี้จะอยู่ตรงไหนนั้นไม่ทราบเหมือนกัน แต่อาจจะสันนิษฐานว่าทรายสำเภาจะเป็นทรายของเรือจริง ๆ นั้นกะน่าจะเห็นได้ เพราะสังเกตุลำห้วย ๆ ที่นั้นมีป่าสาครอยู่ตรงนั้นคงจะเป็นทองรอง สมัยก่อนคงจะเป็นทองรอง เพราะขุดลงไปลึก ๆ แล้วเราจะพบสายสมอเรือเก่า ๆ นั้นนานมาแล้วนั้น เขาเคยพบแต่จะสักร้อยปีมาแล้วจะรู้ไม่ได้ ไม่เคยเห็นได้ยินแค่เสียงคนเขาเล่าว่าสังเกตุลำห้วยว่าก่อนจะเป็นคลองหรือเป็นทะเลจริง ๆ เพราะลำห้วยนั้นแยกไปหลายแขนง แล้วรวมความแล้วเป็นทางน้ำนาน เพราะมันเมื่อขึ้นเขามากลายเป็นแม่น้ำ ๆ กลายเป็นลำคลอง แล้วกลายเป็นที่เล็ก ๆ ไปหมายความว่าขึ้นเขามากขึ้นเล็กมากไป ที่สถานที่ซึ่งยังเอาแน่นอนไม่ได้ว่าทรายสำเภาเป็นชื่อของเรือหรือชื่อของคนไม่จริงจริง เพราะคนแก่ ๆ คือบอกความนั้นเขาก็ไม่รู้เหมือนกัน แต่อาจจะสันนิษฐานอีกทีในเรื่องขุดค้นพบของโบราณ เช่นเหมือนอย่างท่านเคยไปค้นพบของโบราณซึ่งได้ไปจากนี้ คือทางทิศตะวันออกของน้ำนั้นก็มีที่ ๆ ขุดกันไฉน กะสันนิษฐานว่าคนสมัยก่อนนั้นต้องเป็นคนที่มีคนมากมายมาแล้ว...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คนสมัยก่อน ๆ เคยเล่ามาว่า ที่ทรายสำเภามีคนไม่ชื่อนี้คนหนึ่งมีชื่อว่าคนทรายเภา แต่ไม่ทราบว่าอยู่ที่ใดในบริเวณนี้ และถ้าดูตามการสันนิษฐานที่ว่าทรายสำเภาเป็นทรายของสำเภาจริงก็น่าจะเป็นได้เพราะสังเกตุไควในแถบนี้มีลำธารเล็ก ๆ อยู่มากมาย สมัยก่อนคงจะเป็นร่องน้ำ ถ้าขุดลงไปเคยพบสมอเรือเก่า ๆ นานมาแล้วร้อยปีแล้วซึ่งมีคนเล่าให้ฟัง หมายความว่าลำธารเหล่านี้เกิดจากเดิมเป็นทะเลมาก่อน และขึ้นเขามาเรื่อย ๆ กลายเป็นแม่น้ำจากแม่น้ำก็เป็นคลอง และจากคลองก็เป็นทางน้ำเล็ก ๆ ธารเรื่อย ๆ ไปที่มาของชื่อนี้อาจจะมาจากรชื่อของคนก็ได้ หรือจากทรายเรือของเรือสำเภาก็ได้

สรุป

วิทยาการได้รับการถ่ายทอดทางบุพปารุสะ และประวัติของชื่อนานทวยสำเภาที่มีมาจาก
ชื่อของคนไทย

บ้านท่ายสำเภา

วิทยากร : พระภิกษุเนื่อม พุทธรักษ์ทีโต อายุ 45 ปี

เจ้าอาวาส

คำเล่า

พอจะทราบได้ วัดท่ายสำเภาเป็นชื่อทับศัพท์ของตำบล คำแปลท่ายสำเภานี้มีประวัติ
มา มีคนเล่าเขาเล่ากันมาว่าเมื่อครั้งสมัยก่อนคักคำบรรพมเรือมาแตกหรือมาพังทลาย เป็น
ประวัติต่อเนื่องมาตั้งแต่โบราณ มีสถานที่หลายแห่งหลายที่เป็นที่สถิต ซึ่งสถิตในสำเภา
เช่น วัดท่ายสำเภาหมายถึงท่ายเรือสำเภาขึ้นมาคักกัน...

ถอดความเป็นภาษามาคกกลาง

พอจะทราบได้ว่าวัดท่ายสำเภาเป็นชื่อทับศัพท์ของตำบลท่ายสำเภา มีประวัติมาตามที่
คนแก่ ๆ เล่ามานั้น มีว่าสมัยก่อนนานมาแล้ว เคยมีเรือเก็นทะเลมาแตกอับปางอยู่ในทะเล
และวัดท่ายสำเภาหมายถึงท่ายของเรือสำเภานั้นก็กักอยู่แถวบริเวณนี้ เป็นประวัติที่เล่าต่อเนื่อง
กันมา

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านท่ายสำเภาที่มีที่มา
จากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านทุ่งวัดใหม่

วิทยากร : นายเปรม ผอ.ความดี อายุ 76 ปี

ชาวนา

คำเล่า

...บ้านทุ่งวัดใหม่นั้น มันที่เกิดของผม คือสมัยพ่อและแม่ของผม ผมชาวทุ่งวัดใหม่ พ่อของผมชาวฝ่ายสำเภาแต่เมื่อได้อยู่กินกันแล้วผมก็ไ้คล้อยที่บ้านทุ่งวัดใหม่ บ้านนั้นบ้านทุ่งวัดใหม่นั้นสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นวัดจริง ๆ บ้านนี้มีคนโคใหญ่อยู่หน้าบ้าน คนโคนั้นมันไม่ใช่สองโอบเท่าที่ผมเห็นแล้วมากับตา เมื่อผมใหญ่ ๆ แล้วนั้น โคนี้ก็ราว 3 โอบเป็นอย่างน้อย คือ 3 โอบคนนั้นเป็นอย่างน้อย แต่ว่าแล้วหลังจากวัดใหม่นั้นมีวัดโบราณเหมือนกัน เขาเรียกว่า วัดขรี ก็จะเป็นอย่างไรนั้นเกี่ยวกับประวัติของวัดขรีนั้นไม่ทราบว่าเป็นมาอย่างไร แต่ว่าผมเข้าใจว่าเมื่อเลิกร้างจากวัดขรีก็มาตั้งที่วัดใหม่อยู่กลางทุ่งเหมือนกัน บ้านวัดใหม่นี้สกุลของยายผมนั้นเป็นผู้ที่อยู่ในบ้านนั้น ซึ่งพรรคพวกยายเกิดแถวนี้ เกิดที่ทุ่งวัดใหม่ สถานที่เดิมของยายอยู่ที่นั่น บ้านวัดใหม่ ที่เรียกว่าวัดใหม่นั้นผมเข้าใจว่านั่นแหละ เมื่อย้ายจากวัดขรีมาตั้งใหม่ เรียกว่าวัดใหม่ แต่เมื่อคราวที่ผมจำความได้ รู้โค่นั้นมันไม่มีอายุไ้หรือซึ่งเป็นซากของวัด วัดใหม่กะไม่มีแล้ว ยังแต่บ้านเรียกว่าบ้านวัดใหม่เท่านั้นแหละ วัดไม่มีหมดแล้วแต่นั้น คงเป็นมาแล้วเป็นร้อย ๆ ปีมาแล้ว ถ้าเป็นวัดนั้นเป็นร้อย ๆ ปีมาแล้วเท่าที่พอรู้ไ้โค่นั้น แต่ว่าบ้านวัดใหม่นั้นเป็นโคสูงทางทิศเหนือ ตะวันออก ทิศใต้ ตะวันตก เป็นที่ลุ่ม บ้านวัดใหม่เป็นโคก โคลงาส่งเกดให้ไ้เป็นสี่เหลี่ยมไม่ใช่สี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ๆ เกือบเท่ากันทุกด้าน นั้นความสันนิษฐานของผมเท่าที่สายตารายงาน บอกว่าต้องเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ไม่ใช่สี่เหลี่ยมผืนผ้า แล้วจะมีคนโพธิ์อยู่คนหนึ่งล่าวอยู่หน้าบ้านนั้น แต่คนโพธิ์มีอายุไม่นาน ผมสันนิษฐานว่าราวสัก 100 ปีคงไม่นาน ประคูนั่นนานกว่า คนประจุกายเสียแล้วเหมือนกัน คายหมดเมื่อคนเขาไปอยู่หักร้างกลางพง เช่น วัดขรี ๆ ก็ทำเป็นบ้านอยู่อายุไ้หรือไปเสียหมด บ้านวัดใหม่นั้นเล็กมานานแล้วแหละเป็นบ้านช้อยยังอยู่แต่วัดไม่มี เท่าที่ผมใหญ่ ๆ โต ๆ หรือตั้งแต่จำไ้ได้ เขาเรียกว่า บ้านวัดใหม่ แต่ว่าวัดไม่เคยมีเลยมีแต่บ้านนั้นแหละ บ้านวัดใหม่

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านทุ่งวัดใหม่เป็นที่เกิดของแม่เองแม่เองแม่เป็นชาวบ้านทุ่งวัดใหม่ พ่อเป็นชาวบ้านทรายดำเกา ผมสันนิษฐานว่าบ้านทุ่งวัดใหม่นั้นน่าจะเป็นวัดมาแต่เดิม มีคนประจักษ์ใหญ่อยู่หน้าหมู่บ้าน หลังจากวัดใหม่ก็มีวัดโบราณอยู่วัดหนึ่งชื่อ วัดขรี แต่ไม่ทราบว่ามีประวัติมาอย่างไร สำหรับวัดขรีนี้ ผมเข้าใจว่าเมื่อวัดขรีร้างแล้วก็จะมาสร้างวัดใหม่ขึ้นอยู่กลางทุ่งนาเหมือนกับญาติพี่น้องของผมเกิดที่บ้านทุ่งวัดใหม่นั้นเอง ทั้งวัดใหม่และวัดขรีนี้ไม่มีซากร่องรอยให้เห็นแล้วในปัจจุบันนี้ เป็นวัดร้างไปทั้งคู่ บ้านวัดใหม่อยู่บนเนินสูงเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีคันไผ่ใหญ่อยู่หน้าหมู่บ้านคนหนึ่ง แก่ทั้งคนประตูและคนโพธิ์ก็ไม่มีแล้วในปัจจุบันนี้ คายหมด ทั้งแต่ผมจำไค้นวัดใหม่ไม่มีเสียแล้ว แต่มีแต่บ้านวัดใหม่

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านทุ่งวัดใหม่มีที่มาจากชื่อวัดเก่าแก่แห่งหนึ่ง

บ้านทุ่งหลด

วิทยากร : นายแก้ว ยอดความดี อายุ 55 ปี

ครูใหญ่โรงเรียนวัดท้ายสำเภา

คำเล่า

คำว่าทุ่งสลคั้นกะหมายความว่าที่เรียกทุ่งสลคั้นเดี๋ยวนั้นก่อนนั้นว่า ก่อนนี้เป็นโพะทั้งหมดครับ เป็นโพะจริง ๆ ค่วย คือว่าเดินค่วยความยากลำบาก จึงเรียกว่าทุ่งสลค ก็คล้ายกับลนาพรุ เป็นที่ลำบากเป็นที่โพะวั้นนั้น ทุ่งราย ๆ เป็นโพะเดินลำบากแล้วมีเขื่อนมาอยู่ ออ จึงได้เรียกทุ่งสลคเพราะโพะ แต่ทางการเรียกเป็นทุ่งหลดเสีย คือว่าเรียกภาษานาน ๆ บั๊กก็ไ้เราเรียกทุ่งหลดเสีย ชาวบ้านพูดสั้น ๆ เสีย คือถ้าแม่ลูกก็แปลว่าเป็นที่ยากลำบากนั้นแหละครับ ชาวบ้านอาชีพทำนาทำสวน

ถอดความเป็นภาษากลาง

ที่เรียกว่าทุ่งหลดคือทุ่งสลคเดิม ตามที่คนพูดเล่าให้ฟังว่า บริเวณแถบนี้เป็นที่ลุ่มถ้าจะเดินผ่านก็เดินยากลำบากมาก จึงเรียกว่าทุ่งสลค เคยมีจรเข้ขึ้นมาอยู่ ก็เคยเรียกทุ่งสลค ทางราชการเรียกว่า บ้านทุ่งหลด เพราะเรียกตามภาษาของชาวบ้านในท้องถิ่นที่เป็นภาษาปากมักชอบพูดสั้น ๆ จึงเรียกจากทุ่งสลคเป็นทุ่งหลด ซึ่งแปลว่าเป็นสถานที่เดินค่วยความยากลำบากใจ

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านทุ่งหลดมีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านเนก

วิทยากร : น.ส.ดวงพร พุ่มสุวรรณ อายุ 27 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

เขาเล่ากันนะคะ เล่ากันมาแต่ก่อนว่า บ้านเนกเป็นชื่อของถนนของลุงเนก เสร็จแล้วเขาจะเรียกว่าบ้านลุงเนก ๆ แล้วจะมีพี่น้องลูกหลานลุงเนกอยู่มาก ๆ พอที่หลังมีคนอื่นเข้ามาอยู่กัน อยู่กันมาก คำว่าบ้านลุงเนก ๆ นี้ก็คือบ้านเนก ๆ อย่างเดียว ก็จะนึกคดองอยู่ตึกคดองกันชื่อคดองลุงเนก ก็เป็นคดองเรียกความบ้านนี้ ชื่อคดองเนกเหมือนกัน นี่ก็คือชื่อของบ้านเนก

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ดังที่เขาเล่ากันว่า บ้านเนกนี้มาจากชื่อคน ๆ หนึ่งเรียกกันว่า ลุงเนก ตอนแรก ๆ ก็เรียกว่าบ้านลุงเนก มีพี่น้องของลุงเนกอยู่มากมายต่อมาคำว่าบ้านลุงเนก กร่อนสั้นเขาเหลือเพียงบ้านเนก ในบ้านนี้ก็คดองเนกอยู่ด้วย

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านเนกมีที่มาจากชื่อของบุคคล

บ้านเนก

วิทยากร : พลสมัครฐ กงเสน อายุ 51 ปี

ข้าราชการบ้านนาญ

คำเล่า

ผู้ใหญ่เฒ่าคนนั้นเล่าผมว่าในครั้งสมัยหนึ่ง เมื่อยังเกิดเป็นเมืองนครศรีธรรมราช หลังจากศิริธรรมนครนั้นอาจารย์ ท่านกะมังเฒ่ามีวัดขึ้นวัดหนึ่งเขาเรียก วัดโมกลาน ตั้งขึ้นก่อนเพื่อนเที่ยวในเมืองคอนนั้น ท่านพอกั้งขึ้นก่อนเพื่อนแล้วท่านพอก้อมากะบังเกิดมีการบวชขึ้นในพุทธศาสนาด้วยลัทธิหินยาน พอดีประชาชนคนตามบริเวณใกล้ ๆ บ้านเนกนั้นนะ... เขาคั่งใจจะไปบวชกัน กันไปบวชกะตั้งผ้าไตรกันที่ตรงนั้นแหละ จากนั้นพอกั้งผ้าไตรกันเรียบร้อยแล้วกะพอรุ่งขึ้นก็ไปบวชกัน ก็ทำพิธีทำขวัญนาคเรียบร้อยแล้วกะไปบวชกันที่วัด ตรงนั้นเขาเรียกกันว่าบ้านเนก คำนี้ เนกเขาถือว่า เนกขัม คำนี้เนกขัมมันแปลว่า ออกบวชนี้ครับ มันเท่านั้น นั่นแหละ โอ้เขียน เนก ต้องไปแลพจนานุกรมสมัยรัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 2 คำนี้มาสมัยราชบัณฑิตยสถานนี้...

ถอดความเป็นภาษากกลาง

ตามคำบอกเล่าของผู้ใหญ่เฒ่าเล่าว่าหลังจากที่มีเมืองนครศรีธรรมราชแล้วเกิดมีวัด ๆ หนึ่ง ชื่อว่า วัดโมกลาน เป็นวัดที่สร้างขึ้นครั้งแรก ประชาชนเลื่อมใสก็ออกบวชกันทั่วกัน ประชาชนที่อยู่ในบริเวณบ้านเนกนี้พร้อมใจกันที่จะออกบวชหลายคน ก็เลยมีการทำพิธีทำขวัญนาคขึ้นก่อนที่จะไปบวชในวันรุ่งขึ้น ที่ตรงนี้โดยเรียกว่าบ้านเนก ที่เขียนอย่างถูกต้อง เพราะคำว่า เนก มาจากคำว่า เนกขัม แปลว่าออกบวชนั่นเอง แต่ต่อมาได้มีการเขียนเป็นเนกเสีย

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านเนกมีที่มาจากตำนานเล่าสืบต่อกันมา

บ้านปาย่าง

วิทยากร : นายศิริ ทองขาว อายุ 28 ปี

ชาวนา

คำเล่า

ต่อไปจะเล่าความเป็นมาของบ้านปาย่าง คนแก่ ๆ เขาจะเล่าให้ฟัง ผมกะหารูเองไม่ว่าแต่นั้นมีคนตายมาก ไค ๆ กะเอาคนตายไปทำเร็น ทำบ้าน ไปทำไคมั่งก็มี ของแกแรกไคร ๆ กะใช้ไคเพ มันไม่มีของที่ก่อน ใช้ไคแทนมันกาค ถึงที่นี้ตามธรรมชาติชาวนาก็จะนำมันยางนั้นแหละ จะนำมันจากคนยางนี้แหละไปคลุกกับไคหมักไคไมแล้วเอาคนนั้นไปห่อ ห่อแล้วกะห่อไคเเคยอีกทีหนึ่ง กะเอามาทำไค กะส่วนมากคนทำชาวมั่ง ของคนอื่นที่ไม่ทำเพื่อนกะทำชาวย ทำไคเองมั่ง ส่วนมากทำไคเองเพ แคนคนกะเข้ามาเอาคนยางไปทำไคมาก ส่วนมากทำไคเองเพ แคนคนกะเข้ามาเอาคนยางไปทำไคมาก แลวนมีคนตายมาก พอตอนหลัง ๆ คนเขามาอยู่มากเขาจะเรียกว่าบ้านปาย่าง กะมันของมันปาย่างมาก เขาจะเรียกปาย่างพอตอนหลังคนมาคอนไปใส่ไฟพันนั้น พอตอนหลังคนตายมันหอยหรือคนก็พากันหักนากะเอิบหมด ทำเป็นนา ทำนากะทำที่ลุ่ม ๆ ของมันทำไคส่วยและข้าวที่ลุ่ม ๆ อาชีพชาวนาส่วนใหญ่ก็ต้องทำนา ที่นี้รองจากทำนากะเลี้ยงสัตว์ ปลูกลูก กะพอมีพอกินไปวัน ๆ แหละครับ คนแถวนี้ไม่มีอาชีพทำ นี่ครับประวัติบ้านปาย่างมีแค่นี้ และไม่มีอาชีพไรมากนัก เขาจะเรียกกันมา ผมกะเล่า ๆ ให้ฟังเพราะว่าผมกะเพิ่งเกิดมาใหม่ คนแก่ ๆ เขาเล่าให้ฟังครับ เขาเล่าพันนั้นผม ผมกะเล่าพันนั้นแหละครับ พอรู้แค่นี้แหละครับ

ถอดความเป็นภาษากกลาง

ต่อไปจะเล่าความเป็นมาของบ้านปาย่าง คนแก่ ๆ เล่าให้ฟังมาอีกทีหนึ่งว่าบริเวณนี้คนตายมาก ไม่อย่างใช้ทำบ้านเรือนทำไคไคแทนกะเกียง เพราะสมัยก่อนไม่มีน้ำมันกาคใช้ ไคน้ำมันยางคลุกกับไคหมักหรือไคไมห่อควักมาก แล้วห่อไคเเคยอีกชั้นหนึ่ง เอามาใช้เป็นไคทำไคเองบางทำชาบบ้าง แถวบริเวณนี้สมัยก่อนมีคนตายมากมาย จึงเรียกว่าปาย่าง ปัจจุบันนี้คนตายเหล่านั้ถูกโค่นหมด และขุดรากถอนโคนปราบพื้นที่เป็นท้องนาทุ่งนาหมด อาชีพของประชาชนก็ทำนาเป็นส่วนมาก นี่คือเรื่องราวของบ้านปาย่าง

ประชาชนที่อ่านเป็นส่วนมาก นี่คือการร่ายของบ้านป่ายาง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านป่ายางมีพัฒนาจาก
ชื่อของคนไม่

๖
บ้านเสาชิง

วิทยากร : นายหิน เหล่าพันธ์ อายุ 65 ปี

ชาวสวน

คำเล่า

จะเล่าเหตุการณ์เรื่องเสาชิงที่เหตุไทรที่ไค้งบ้านนี้เรียกว่าบ้านเสาชิง คือในทศวรรษที่ 5 เสด็จมาพักแรมจึงไค้เรียกว่า บ้านเสาชิงไค้มาปักเสาชิงไว้ แต่ตอนที่ไค้มาปักที่นี้ ก่อนจากนี้เดินทางมาจากทุ่งสง ก่อนนั้นเดินทางกับมาหรือช้าง แล้วมาตั้งพลับพลาที่นี้ทุกครั้ง เป็นที่พักแรมจนกว่าจะถึงนครศรีธรรมราช แล้วก็ทานไค้ตั้งเป็นพลับพลาขึ้นแล้ว ปักเสาชิง มีการ ยกเสาชิงไว้แหละ คำนีเหตุที่ไค้เรียกว่าเสาชิงนั้นชาวเหนือ ชาวที่มาจากเขาแก้ว ลานสกา ถลุงทองพื้นนี้ลองเรื่อว่าไค้เรียกว่าเป็นที่หยุดเรือแห่งหนึ่ง โนะไปหยุดแค่เสาชิงโระ แล้วจะ คอมาบ้านนี้ไค้เรียกว่า บ้านเสาชิง เป็นที่สำนักของแหล่งหยุดเรือ เป็นท่าเรือแห่งหนึ่งของ พวกเรือเหนือ แล้วนักพบนักหยุดกันที่นี้ว่าหยุดที่บ้านเสาชิงนั้น หยุดที่เสาชิงนั้นแหละ ก่อนนี้ไม่มีหาด คงจะเป็นชื่อที่เสด็จมานไปแล้ว สัญลักษณ์ คือ เสาชิงยังมีอยู่ จึงไค้เรียกว่าบ้าน-เสาชิง...

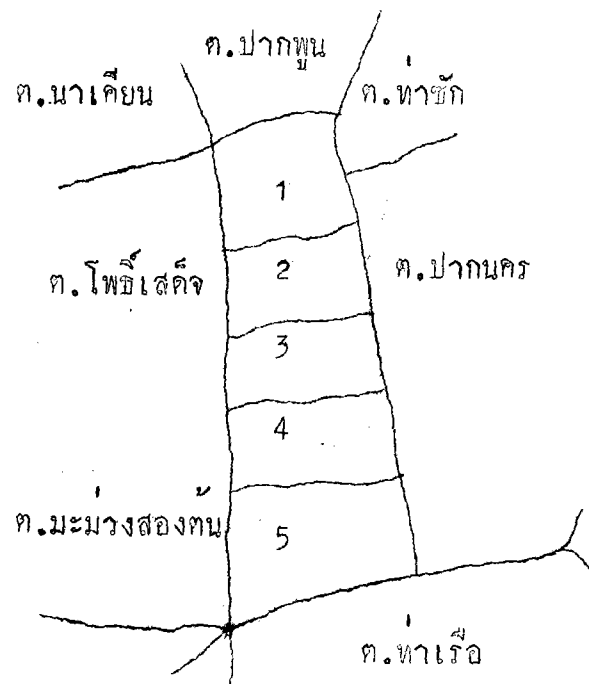
ถอดความเป็นภาษามากลาง

จะเล่าวาทำไมเขาเรียกว่าบ้านเสาชิง คือในรัชกาลที่ 5 ไค้เสด็จมาพักแรมที่นี้ ก่อนเข้าเมืองนครศรีธรรมราช ไค้ปักเสาชิงไว้ เพราะเดินทางมาทางทุ่งสงเป็นกองมากอง ช้าง ไค้ตั้งพลับพลาที่ประทับขึ้นที่นี้ก่อนจะเข้าไปในหัวเมืองนครศรีธรรมราชและมีการปักเสาชิง และยกธงขึ้นไว้ที่พลับพลาต่อมาคนที่อยู่กันที่นี้เหนือขึ้นไป ที่อยู่ในอำเภอลานสกา บ้านถลุงทอง ก็ไค้ใช้เรือเดินทางลงลงมาตามลำคลองเสาชิง และส่วนใหญ่จะมาหยุดพักกันที่เสาชิงนั้นเป็นประจำก่อนที่จะเดินทางต่อไป มักจะพูดกันว่าไปหยุดที่เสาชิงทุกครั้ง ดังนั้นบ้านเสาชิงจึงเป็น แหล่งที่จอดเรือ เป็นท่าจอดเรือแห่งหนึ่งของประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอลานสกา จึงไค้ชื่อว่า บ้านเสาชิง

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่เฝ้าศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อบ้านเสาชิงช้าที่มา
จากตำนานที่เล่ากันต่อ ๆ มา

แผนที่ตำบลท่าวัง, ตำบลคลัง, ตำบลในเมือง, ตำบลนา
ตำบลศาลาไม้ชัยและอาณาเขตติดต่อ

- 1 ตำบลท่าวัง
- 2 ตำบลคลัง
- 3 ตำบลในเมือง
- 4 ตำบลนา
- 5 ตำบลศาลาไม้ชัย

คำบดนา

วิทยากร : นางฉาภ สุวรรณฤกษ์ อายุ 83 ปี

ชาวนา

คำเล่า

นี่แหละประวัติว่าหลวงนาแรกนา นาศกเดิม ทำพิธีโดยแต่งมาแต่ในวังโน้แหละ พระยานครเขาค้างให้กำนันเมื่อก่อนนี้เป็นกำนันภาพ คราวนี้แต่งตัวเป็นหลวงนา เช้าขางมาทำพิธีใดไพร่ทำพร้อม นาศกเดิมตรอกหัวหลาง ปละตกตรอกหัวหลาง พอเคื่อนหน้าทำที่หนึ่ง มีขบวนแห่กันไปเป็นงานใหญ่ เลยเรียกว่าเป็นคำบดนา มีนาทั้งหมด มีคนอยู่เต็ม ตรอกหัวหลางก็มีคนอยู่เต็มเป็นแถวไปคนทั้งเพ อาชีพรานากัน

ออกความเป็นภาษากาตากกลาง

ประวัติว่ามีหลวงนาทำพิธีแรกนาขวัญที่นี่ เริ่มขบวนของพระยาแรกนามาจากในวังคือในเมืองนั้นเอง เจ้าพระยานครแต่งตั้งให้กำนันเป็นพระยาแรกนา แต่งตัวเป็นพระยาแรกนา เช้าหลังขางมาทำพิธีใดนาและทำหมคนทุกอย่าง ทำพิธีกันที่นาศกเดิมที่ตรอกหัวหลาง เลยเรียกว่าคำบดนา พื้นที่เป็นทุ่งนาทั้งหมด มักจะทำพิธีแรกนาขวัญกันในเดือนห้าของทุกปี

วิทยากร : นางฉาภ สุวรรณฤกษ์

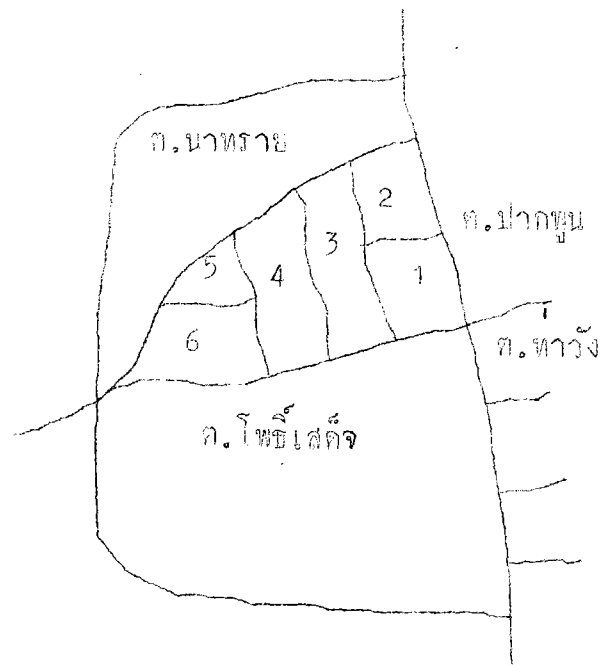
ขยายความ : เพิ่มเติมอีกเสียงไว้ในเครื่องบันทึกเสียง มีว่า

ในบริเวณนาศกเดิมที่ทำพิธีแรกนาขวัญกันนั้น มีนาแปลงหนึ่งที่ใช้ทำพิธีแรกนาโดยเฉพาะเรียกกันว่า คอนนาแรก เกียวนักตั้งมีอยู่เป็นทุ่งนาของเอกชนเสียแล้ว คอนนาแรกหมายถึงที่นาแปลงหนึ่ง เป็นคอนหรือเป็นเนินที่ใช้ในการประกอบพิธีแรกนาขวัญของเมืองนครศรีธรรมราช

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งชื่อขึ้น และประวัติของชื่อคำบดนามีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

แผนที่ตำบลนาเคียน
 ในท้องที่ของหมู่บ้านและอาณาเขตใกล้เคียง

- 1 บ้านปากสระ
- 2 บ้านตัวทะเล
- 3 บ้านทุ่งโพธิ์
- 4 บ้านคลองคิน
- 5 บ้านนาเคียนเหนือ
- 6 บ้านนาเคียนใต้

ทำบดนาเคียน

วิทยากร : นายหมาค หักประคินรุ อายุ 70 ปี

อศิณผู้ใหญ่บ้าน

คำเล่า

ผมสร้างโรงเรียนเอง แรกเขาเรียกหมู่ 5 โหม 9 แทะคั้ง 10 โหม
บ้านโนะ นาเคียนแรกก่อนแรกเขามาอยู่กันนั้นมีคนเคียนคนหนึ่ง คนเคียนอยู่แคนาตรงนั้นอยู่
ปละกของเเหาะ แคนใหญ่ไม่เคียนนั้นเขาวา ที่นเวลาเราอยู่ อยู่แคตรงนั้นแหละ แคนา
เคียนคนนั้นไม่เคียน ถึงเขาเรียกว่านาเคียน ตอนแรกไม่มีคนเภาอยู่เลย คราวนี้คราวมาอยู่
พอไปผมและกะมาอยู่ กะเลาเวลานั้น... ชื่อคำบลได้จากคนเคียนนั้นแหละ คนเคียนนั้นตายเสีย
แล้ว...

ถอดความเป็นภาษากากลาง

วิทยากรเป็นคนจัดการสร้างโรงเรียน นาเคียนขึ้น เดิมเป็นหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 8
มีอยู่ 10 หมู่บ้าน นาเคียนเดิมทีนั้นมีคนกะเคียนอยู่คนหนึ่ง คนกะเคียนอยู่ในบริเวณทุ่งนาทาง
ทิศตะวันตกของสุเหาเป็นต้นกะเคียนคนใหญ่ เมื่อคนมาอยู่แถวบริเวณนั้นที่ ๆ คนกะเคียนอยู่ก็
เรียกว่า นาเคียน ตอนแรกไม่มีคนในท้องถิ่นเดิมอยู่เลย คุณปู่โคมาอยู่ก็ไดเล่าให้ฟังมาอย่าง
นั้น... ชื่อคำบลได้จากคนกะเคียนนั้นแหละ คนกะเคียนนั้นตายเสียแล้ว

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อตำบลนาเคียนมีที่มาจาก
ชื่อคนไม่

บ้านคลองคิน

วิทยากร : นายสนิท รักดี อายุ 51 ปี

ครู

คำเล่า

ผมจะเล่าประวัติเดิมของบ้านทุ่งจีนและคลองคิน คือสมัยนั้นมีเงินอยู่มาก เขาเรียกว่าบ้านทุ่งจีน ที่นี้เมื่อจีนปลูกผัก จีนจะขุดคูหรือขุดร่องน้ำ คือว่าไหนระบายไปโดยสะดวกจีนจะปลูกผัก ที่นี้เมื่อจีนปลูกผักแล้ว กับป่าซาของจีนอยู่แห่งหนึ่ง อยู่ใกล้กับคนไหนเคยวันก็ยังมียู แต่เขาปลูกสวนยางได้หมดแล้ว เลยคนเขาก็ทำลายหมด ที่นี้เมื่อจีนขุดคูแล้วกลายเป็นร่องน้ำ นาน ๆ ไปกลายเป็นคลอง เขาเรียกว่าคลองจีน ที่นี้เมื่อคลองจีนเสร็จแล้ว จะมีถนนสายหนึ่งเป็นทางช้าง เมื่อคลองจีนผ่านไปทางช้างนั้นรู้สึกวาลึกแล้ว เลยจีนทำฝาย เขาเรียกว่า ฝายจีน ที่นี้เมื่อจีนขุดคูอยู่เป็นร่องน้ำ เป็นคลองมากแล้วพวกแขกซึ่งอยู่ข้างล่าง ซึ่งพวกแขกนั้นมาจากปลีต จะมาในสงคราม คนไทยกับไพรบุรี มาอยู่หย่อมหนึ่งเลยขุดคลองกัน เมื่อขุดเสร็จมันถมกลายเป็นคลองคินจนถึงบัดนี้

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ผมจะเล่าประวัติเดิมของบ้านทุ่งจีนและคลองคิน คือสมัยนั้นมีคนจีนอยู่มาก จึงเรียกว่าบ้านทุ่งจีน คนจีนประกอบอาชีพปลูกผักสวนครัว แต่ได้ขุดคูน้ำเพื่อให้น้ำในการรดพืชผัก มีป่าซาของคนจีนอยู่ใกล้ ๆ คนตาล เคียนนี้เป็นสวนยางทั้งหมด พวกคนมุสลิมมาอยู่ซึ่งเป็นพวกที่อยู่ทางตอนล่างของคลองจีนเป็นพวกที่มาจากปลีตสมัยสงครามไทยกับไพรบุรี มาตั้งบ้านเรือนอยู่กลุ่มหนึ่งได้ทำการขุดคลองขึ้นแต่พอขุดเสร็จก็ถมด้วยดินเสีย จึงเรียกว่าคลองคินจนกระทั่งปัจจุบันนี้

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อบ้านคลองคินมีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านทุ่งโหนด

วิทยากร : นายอำเภาะ รัชมมาศ อายุ 92 ปี

ชาวนา

นายสนธิ รักดี วิทยากรเป็นตามแปลภาษามลายูเป็นภาษาไทย

คำเล่า

เดิมอาศัยอยู่บ้านหัวเด ชาวเจมาอาศัยอยู่บ้านทุ่งโหนด เกิมตาเมฆ เลี้ยงควาย
ตาเมฆ อยู่บ้านทวนน้ำเย็นแล้วมาเลี้ยงควายแถบบ้านทุ่งโหนด มีคนโหนดอยู่คนหนึ่ง เอาควาย
มาปล่อยที่บริเวณนั้น เพราะบริเวณนั้นนอกจากเป็นทุ่งนาและก็เป็นป่าทั้งนั้น คนโหนดค่อนข้าง
เป็นนายยังอยู่...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

เดิมอยู่ที่บ้านหัวเด แล้วไต่บายมาอยู่บ้านทุ่งโหนด ที่เรียกว่าทุ่งโหนด เพราะ
มีตาเมฆเป็นคนเอาควายมาเลี้ยงที่บ้านทุ่งโหนด ที่แถวนี้เป็นทุ่งนาและมีคนตาลอยู่คนหนึ่ง นอกจาก
นั้นก็เป็นป่าทั้งหมด คนตาลเคี้ยวถั่วโคนเสียแล้ว แท้ลักษณะทุ่งนาก็ยังมีอยู่

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งชื่อขึ้น และประวัติของชื่อบ้านทุ่งโหนด
มีที่มาจากชื่อคนไม่

บ้านนาเคียนโต

วิทยากร : นายนเรศวร ถวาย อายุ 50 ปี

ชาวนา

คำเล่า

เป็นชาวนาบ้านนาเคียนโต ต่อไปผมจะได้เล่าประวัติความเป็นมาของบ้านนาเคียน บ้านนาเคียนเป็นชื่อที่ใช้เรียกตำบล ๆ หนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตำบลนี้ก็แบ่งเป็นนาเคียนเหนือ นาเคียนโต เริ่มแรกเดิมมีคลองไม่อยู่ชนิดหนึ่ง เขาเรียกไม้เคียน เป็นไม้อย่างดี ไซสำหรับปลูกสร้างเรือนกะมียูจวน อยู่กันเป็นคองเคย เข็มมอยู่กะยังเหลือ อยู่มาจะมีคนมาบุกเบิกคอนคนเคียนลงหักนา ทำเป็นหักนาปลูกข้าวจนแหละหา แล้ว กลายเป็นทุ่งเป็นบริเวณใหญ่ ทุ่งนี้ก็เลยเรียกว่าทุ่งนาเคียน ต่อมาจะตัดคำว่าทุ่งออกเหลือแต่ คำว่า นาเคียน จึงชื่อว่าตำบลนาเคียน ตำบลนาเคียนนี้ก็จะแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ทางฝ่ายปะละ คี้นโน้นจะเรียกว่านาเคียนเหนือ ผมอยู่นะฝ่ายปะละหัวนอนนี้จะเรียกว่า นาเคียนโต อาย ะหว่างนาเคียนเหนือกับนาเคียนโตนี้ไม่มีอะไรขวางกัน เพียงแต่ว่าต่อมาระยะหลัง ๆ นี้ก็มีการสร้างสุเหร่า สุเหร่าชั้นกลางเสีย ะหว่างนาเคียนเหนือกับนาเคียนโต...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

วิทยากรเป็นชาวนาบ้านนาเคียนโต จะเล่าประวัติความเป็นมาของบ้านนาเคียน บ้านนาเคียนเป็นชื่อที่ใช้เรียกตำบล ๆ หนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตำบลนี้ก็แบ่งเป็นนาเคียนเหนือนาเคียนโต เดิมทีพื้นที่ป่าไม่อยู่ชนิดหนึ่ง เรียกว่าไม้เคียนเป็นไม้อย่างดี ไซสำหรับสร้างบ้านเรือน มีอยู่มากมายเป็นป่าที่เดียว เคียนนี้มีพลอยู่บาง ต่อมาเมื่อมีคน มาตั้งบ้านเรือนโค่นต้นเคียนทำพื้นที่เป็นทุ่งนาปลูกข้าว ก็กลายเป็นทุ่งนามีบริเวณกว้างขวาง ทุ่งนี้ก็เลยเรียกว่าทุ่งนาเคียน ต่อมาได้ตัดคำว่า ทุ่ง ออกเสีย เหลือแต่คำว่า นาเคียน จึง ีชื่อว่าตำบลนาเคียน ได้แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ทางฝ่ายทางทิศเหนือเรียกว่า นาเคียนเหนือ และฝ่ายทางทิศใต้เรียกว่า นาเคียนโต ะหว่างนาเคียนเหนือกับนาเคียนโตนี้ไม่มีอะไรขวางกัน มีแค่สุเหร่าอยู่กลาง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางคุณูปการ และประวัติของชื่อบ้านนาเคียนไถ้มีที่มา
จากชื่อคนไถ้

บ้านนาเคียนเหนือ

วิทยากร : นายสมบุญ ชลธาร อายุ 63 ปี

ข้าราชการบำนาญ

คำเล่า

คำบอลนาเคียนกับคำบอลนาเคียนนี้แรกกะแตกแรกกะเคียนมันมีมากที่แถวท่านาปละนั้น เป็นป่าเคียน ถิ่นนั้นเป็นหนอง แล้วรับหนองนั้นคนเคียนมาก นั้นบ้านนั้นอันเคียนนั้นนะ ที่นี้กะพอ ถึงยุตรงนั้นแล้วกระนายทิดโน้นหาลาวเรียก นายทิด นานี้ลุงทิดเคิมท่านา มาอนนั้นอายุไทร ละ ตอนเฝ้าเจ้าพระยานครนอยโนะไปก็รู้ ที่เมืองไทร สังขานุนั้น คำนี้อาคนแขกมาแล้ว กะมาท่านาเคียนแหละ คำนี้นายทิดนั้นเป็นผู้นำมาคนแขกมาท่านาเคียนนั้นแหละหายา ๆ เลยเรียก นายทิดนั้นทิดนี้คือบรรพชนนี้ นายทิดนั้นนำหิมพวกนั้นมาท่านา เรียกนาทิด ข้างบนไปหลาวอยู่ใน หมู่ 6 มาเป็นสาขามาเรื่อย ตอนนั้นคนกะพอคือครั้งขุนพัฒน์นามาแล้วครั้งแกขุนนาเคียน เออ. อีตังแกนี้คำบล ชื่อคำบลไทร อา คำบลนี้ชื่อคำบอลนาเคียน เพราะนาเคียนมันมากเหลือเหตุ นี้ประวัติ...

...นาเคียนเหนือนาเคียนใต้ คือหมู่ 6 หมู่ที่ 5 หมู่ 6 เป็นนาเคียนใต้ หมู่ 5 เป็นนาเคียนเหนือ แด่สุหร่านนาเคียนเหนือ สุหร่านนี้แหละแบ่งเขต มีคิรีระหว่างสุหร่า บ้านหัวนอนกับสุหร่าบ้านคีนี่เขาเรียก คีนี่จะกินมันเหนียวนอนมันไค้ ตรงนั้นแยก

ถอดความเป็นภาษากวาง

ในคำบอลนาเคียนในตอนแรกนั้นมีคนตะเคียนมาก มีอยู่ในทุ่งนา คือมีหนองน้ำแล้ว มีคนตะเคียนอยู่ริมหนองน้ำอีกที่ เคิมนายทิดได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพระยานครนอยให้นำพวกแขก จากไทรบุรีและครั้งถาญมาไว้ให้ท่านาที่นี้ เรียกว่านาทิดก็ มี ต่อมาเมื่อตั้งเป็นตำบลเลยให้ชื่อว่า คำบอลนาเคียน...

สำหรับบ้านนาเคียนเหนือบ้านนาเคียนใต้นั้นอยู่ในหมู่ที่ 6 กับหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 เป็นบ้านนาเคียนใต้ หมู่ที่ 5 เป็นบ้านนาเคียนเหนือ จากที่ไปสุหร่าเป็นบ้านนาเคียนเหนือ สุหร่า นั้นแหละแบ่งเขตไว้

สรุป

วิทยาการได้รับการถ่ายทอดทางบุพการะ และประวัติของชื่อบ้านนาเคียนเหนือมีที่
มาจากชื่อของคนโน

บานปากสระ

วิทยากร : นางปลื้ม กาญจนวรรณ์ อายุ 72 ปี

บุตรธิดาอุปการะ

คำเล่า

เดิมเขาเรียกปากสระ ที่นี้นายอวมและเขาสร้างทำสระไว้ แล้วที่นี้มีทรัพย์สินไร
ทุกอย่างแหละ เป็นทรัพย์สินของนายอวมและ สระนั้นแข็งแรงนี้ ก็กลงอาบน้ำอาบไทรกะผัด
เนื้อเท่านั้นแหละ โน้ดุกจีนผัดเนื้ออยู่คนหนึ่ง คนอื่นมาใคร่ไปอาบไม่ เคี้ยวนี้กะยัง บ้านที่
อยู่ไกล ๆ สระนี้จะเรียกปากสระ ในสระนั้นมีสมบัติของนายอวม เคี้ยวนี้กะยัง ไม่มีใครเอา
ได้ ไม่ให้ใคร

ถอดความเป็นภาษากลาง

เดิมที่เขาเรียกว่าบานปากสระ เพราะมีสระของนายอวมสร้างไว้ และฝังทรัพย์สิน
สมบัติไว้ในสระนี้ด้วย สระนั้นมีถ้ำหินมาก ถ้าเด็ก ๆ ลงอาบน้ำในสระนั้นจะเป็นโรคผิวหนัง
ตลอดไป จึงไม่มีใครกล้าลงอาบน้ำในสระนั้น สระนั้นเคี้ยวนี้ก็ยังมียู หมูบ้านที่อยู่ไกล ๆ สระ
นี้ก็เรียกว่า บานปากสระ

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งชื่อขึ้น และประวัติของชื่อบานปากสระ
มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านหัวทะเล

วิทยากร : นายทะเบียน วัชระ อายุ 55 ปี

ชาวนา

คำเล่า

เดิมอยู่คนบ้านเกิดเมืองนอนแถวนี้. ผมที่เคยมีคนแก่ ๆ เขาบอกว่าเดิม ๆ เจอยู่
ตรงนี้ ที่เขามาอยู่ ๆ กันหน้าบ้านนั้นเลยอยู่ตรงนี้ แล้วอีกนอกนั้นก็เขาเรียกกันที่โนโพระโนว่า
หนองแซเสา เขาว่าเสาใบแรก เขาพูดอยู่เสาใบเรือเป็นเรือใบของเขา แคแรกโนแหละ
หนาน้ำ ๆ จะท่วมเป็นเลเป็นเหมือนเลนหมก สมัยแรก ๆ ลึก แรกสมัยผมเด็ก ๆ บางที่แห้ง
บางที่ไม่แห้งในโพระไม่แห้งเลย แต่ว่าเดี๋ยวนี้มันแห้งทุกปีแล้ว ทำนาได้แล้ว สมัยก่อนไม่มี
โอกาสทำนาได้เลย คลองนั้นมันไม่มี ส่วนมากคนในแถบหัวเลที่ด้านา มีชาวไทยมุสลิมมาก
ในหัวเลนี้ชาวไทยพุทธอยู่ราว 30 กว่าครัว นอกจากทำนาแล้วปลูกผัก พืชปลูกผักกะ
ปลูกผัก เคียนสามนั้นลงมือกันแล้ว ที่โคขื่อหัวเลก็ตรงนั้นเป็นฝั่งสูงอยู่...

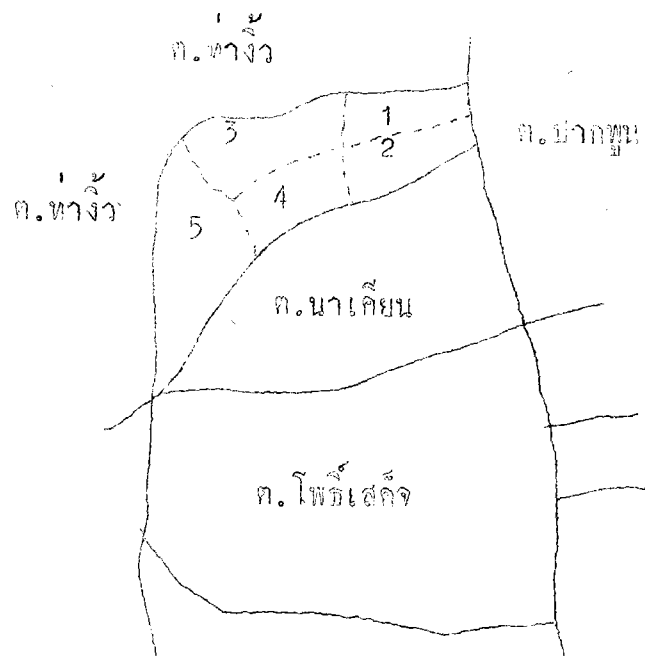
ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ผู้เฒ่าอยู่ที่นี่และเกิดที่นี่ คนแก่ ๆ เล่าว่าเดิมตรงนี้เป็นทะเล ตรงหน้าบ้านนี้เอง
และมีลุ่มน้ำลึกเรียกว่า หนองแซเสา เขาบอกว่ามีเสาใบเรืออยู่ในน้ำที่ลุ่มน้ำลึกนั้น น้ำ
ในที่ลุ่มมักจะไม่ว่างมีน้ำขังอยู่ตลอดปี ที่โคขื่อว่าหัวทะเลเพราะตรงนี้เป็นฝั่งสูงมาก

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านหัวทะเลเดิมที่มาจาก
ลักษณะภูมิประเทศ

แผนที่ตำบลนาทราย
แสดงถึงหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- 1 บ้านนาทราย
- 2 บ้านห้วยน้ำเย็น
- 3 บ้านนาโพธิ์
- 4 บ้านเหว็ด
- 5 บ้านยางเคียน

คำบสนาทราย

วิทยากร : นายปาน ชูระเจน อายุ 70 ปี

อดีตครูใหญ่

คำเล่า

คำบสนาทรายคือบ้านเป็นชื่อบ้าน ๆ หนึ่ง เรียกว่า บ้านนาทราย กะมันอยู่ศูนย์กลางของนี้อยู่ตรงนี้ อยู่ศูนย์กลางของคำบสนาทราย บ้านนาทราย ๆ นั้นมันได้ชื่อว่า บ้านนาทราย เพราะเหตุว่ามันเป็นบ้านซึ่งตั้งอยู่กึ่งกลางถนน ๆ ซึ่งเป็นทราย แล้วกะที่กินแถวนั้นส่วนมากทั้งเป็นบ้านและเป็นนา เป็นทรายเป็นส่วนมาก พื้นที่บ้านนาทรายเลยคิดมาจนทุกวันนี้ แล้วเขาเอาบ้านนาทรายมาเป็นชื่อคำบสนาทราย แสดงว่าพื้นที่นั้นนา ในนามันเป็นทราย พื้นที่เป็นทราย การทำนาได้ผลน้อย แต่เดิวนั้นมันอย่างว่ามีการปรับปรุงเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยใช้ไถ บ้านนาทรายก็โดยไถชาวที่จีนอยู่จนเขานี้ อาชีพทำนาเป็นพื้น รองจากมาก็เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ บ้านของก็เป็นบ้านเล็ก ๆ ไม่ค่อยจะมีคนมาก บ้านหนึ่ง ๆ กะมีไม่กี่ครอบครัว อย่างบ้านนาทรายกะมีราว 20 ครอบครัวหว่า ๆ เดิมนั้นขยายไปหิคแล้วไม่มีมูลฝอยเลยในบ้านนาทราย เฉพาะ แต่ในคำบสนาทรายมี มีไป๋หมู 2 มีเรียวยาย มีสุเหรา ๆ ที่คำบสนาทรายกะมีอยู่ที่ห้วยน้ำเย็น บ้านห้วยน้ำเย็น

ลวดความเป็นภาษาภาคกลาง

คำบสนาทรายเป็นชื่อมาจากชื่อของหมู่บ้านคือ บ้านนาทราย บ้านนาทรายเป็นจุดศูนย์กลางของตำบล ที่ชื่อว่าบ้านนาทรายเพราะเป็นหมู่บ้านที่อยู่ริมถนน ซึ่งถนนนี้เป็นทราย พื้นที่ส่วนมากทั้งที่เป็นบ้านเรือนและที่นาก็เป็นทรายส่วนมาก จึงเรียกว่า บ้านนาทรายมาจนปัจจุบันนี้ และไถเอาชื่อบ้านนาทรายมาเป็นชื่อคำบสนาทรายเลย แสดงว่าพื้นที่เป็นทราย และในท้องนาก็เป็นทราย การทำนาได้ผลผลิตน้อย แต่ปัจจุบันนี้ไถปุ๋ยช่วยจึงทำให้ได้ผลผลิตดีขึ้น

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งชื่อขึ้น และประวัติของชื่อคำบสนาทราย มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านนาทราย

วิทยากร : นายปาน สุระเจน อายุ 70 ปี

อดีตครูใหญ่

คำเล่า

คำบสนาทรายคือความนั้นเป็นชื่อบ้าน ๆ หนึ่งเรียกว่า บ้านนาทราย กะมันอยู่ศูนย์กลางของนี้อยูครั้งนี้ อยู่ศูนย์กลางของคำบสนาทราย บ้านนาทราย ๆ นั้นมันโคชอวบบานนาทราย เพราะเหตุความนั้นเป็นบ้านซึ่งคึกคักอยู่กับชาวนอน ๆ ซึ่งเป็นทราย แล้วกะที่กินแควนั้นส่วนมากทั้งเป็นบ้านและเป็นนาเป็นทรายเป็นส่วนมาก ที่ชื่อบ้านนาทรายเลยคึกคักมาจนทุกวันนี้...

ถอดความเป็นภาษากกลาง

คำบสนาทรายมาจากชื่อบ้านนาทราย บ้านนาทรายเป็นหมู่บ้านศูนย์กลางของคำบสนาทราย ที่โคชอวบบานนาทราย เพราะว่า เป็นหมู่บ้านที่อยู่ริมถนน และริมถนนนั้นพื้นดินเป็นทราย พื้นที่ในบริเวณที่สร้างบ้านเรือนอยู่หรือที่เป็นทุ่งนาก็เป็นทรายทั้งหมด ในท้องถิ่นเป็นทราย เลยเรียกว่า บ้านนาทรายมาจนปัจจุบันนี้

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งชื่อขึ้น และประวัติของชื่อบ้านนาทรายมีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านยางเคี้ย

วิทยากร : นายจรูญ คาวาน

อายุ 57 ปี

ครู

คำเล่า

เกิดที่บ้านยางเคี้ย หมู่ที่ 5 ตำบลนาหวาย ประวัติของบ้านยางเคี้ย คนยางเคี้ย
ตั้งอยู่เคี้ยวนั้นเรียกว่า บ้านโศตระหรือป่าหมอ สมัยก่อนมีหนังตะลุงหรือมโนราห์มาทาง
หนทางนี้ ต้องแสดงโหมม ถ้าไม่โหมมดาไมแสดงก็มีอาการเป็นไปกันทาง ๆ เป็นคนว่าเจ็บ
ในเพาะในพุง เกินกันต่อไปไม่ไหว ถอดมาอย่างนั้นก็ไคตายไปเสียแล้วหลายปีแล้ว ชื่อบ้าน
ยางเคี้ยก็ไคก็อยู่จนกระทั่งบัดนี้ คนยางเคี้ยตายแล้ว รากฐานมันยัง คนมีอาชีพทำนา มี
หนนเขาไปไคออกคนยางและไปวัดป่ายางไค ต้องไปรดเครื่อง

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

เกิดที่บ้านยางเคี้ย ประวัติของบ้านยางเคี้ยก็คือ มีคนยางคนหนึ่งคนเคี้ยแกระ
เป็นคนยางที่ศักดิ์สิทธิ์คนหนึ่ง ถ้าหนังตะลุงหรือมโนราห์มาคงมีการแสดงที่คนยางนั้น ถ้า
ไม่ปฏิบัติอย่างนั้นจะทำให้ปวดท้อง เกินทางต่อไปไม่ได้ เคี้ยวนั้นคนยางนั้นไคตายเสียแล้ว
แต่รากยังอยู่

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ไคศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อบ้านยางเคี้ยมีที่มา
จากชื่อของคนไค

บ้านหน้าโพธิ์

วิทยากร : นายชม จำปาทอง

อายุ 51 ปี

ผู้ใหญ่นาน

คำเล่า

บ้านหน้าโพธิ์เดิมคนแก่เขาเล่ามาว่า มันมีพระยานครมาปลูกโพธิ์ แล้วเอาทองมาฝังที่นั่น เขาได้เขียนว่าบ้านโพธิ์หอทอง มีคนโพธิ์มีหลักฐาน มีกำแพงมีไรอยู่ แต่เป็นซากอิฐหักพังมี อยู่ข้างหน้าบ้านของนายชีว เป็นทางผ่านเป็นถนนผ่านอยู่ข้างถนน ไม่นานใจสาเหตุน่าทำไมเอาทองมาฝังไว้ เอาทองมาฝังแล้วจะปลูกโพธิ์ปลูก หนูนานนั้นก็เรียกว่าบ้านโพธิ์หอทอง แต่ว่าคอนหลังนี้ เรียกว่า โพธิ์หัวกลอง หรือบ้านหน้าโพธิ์

ถอดความเป็นภาษากกลาง

บ้านหน้าโพธิ์คนแก่ ๆ เล่าว่า พระยานครได้มาปลูกโพธิ์ไว้คนหนึ่ง และได้ฝังทองคำไว้ที่โคนโพธิ์ด้วย เคยเรียกกันว่า บ้านโพธิ์หอทองมาก่อน ต่อมาก็เรียกว่า บ้านโพธิ์หัวกลอง แล้วเปลี่ยนเป็นบ้านหน้าโพธิ์ในปัจจุบันนี้

วิทยากร : นายปาน ชูระเจน

อายุ 70 ปี

อดีตครูใหญ่

คำเล่า

...บ้านหน้าโพธิ์ มีอีกชื่อหนึ่งว่าบ้านโพธิ์หัวกลอง แต่ที่ถูกกลองเป็นบ้านโพธิ์หอทอง ประวัติของบ้านโพธิ์หอทองมีอยู่ว่าเมื่อครั้งหนึ่งสมัยเมื่อนครเป็นเจ้านครศรีธรรมราชแห่งเมืองนครศรีธรรมราชหนึ่งได้ขึ้นมาประพาสป่า ประพาสก่อนกลางไพรพบนั่นเสร็จแล้วจะเข้าไปนั่งพักผ่อนที่โคนโพธิ์ โพธิ์จะอยู่ข้างโรงเรียน เขาไปนั่งพักผ่อนที่โคนโพธิ์ นี่จึงเอื้อเขาไปมองเห็นไข่เขากลูขนาดใหญ่วะไข่เขนะ เป็นทองเลย ๆ กะทานก็เลยเก็บไข่เขนั้นเขาไปในวัง แล้วจะสั่งให้ทำ รวดมคนโพธิ์ควยอิฐปูนถาวร ที่นี้เข้ที่เวลานั้นชื่อว่า แทกอนันโกล ๆ คนโพธิ์สิ่งนี้ มันมีหนองอยู่หนอง เขาเรียกว่ากลองวังสมัยเมื่อนครตายสืบมาแล้วหนองนี้ลึกลงจนหาควาคนลงไปทำนาทำไร่หรือหาปลาดีกลอดกลูเลย ลึกท่วมหัวท่วมก้นแหละ ที่นี้ไอเขนั้นเมื่อใช้ให้กับเจ้าเมืองนครแล้ว กะเลยหายไปเป็นธาตุหินอยู่โคนถนนพวงก่เลย เขาทำถนนพวงสุวรรณ มีคนไป

ถอยหัวหักท่ายหักคั่นซาก แดแรกอยู่เรียบรอย หาวามิของกักศัทธิฮายไหญ่อยู่ มีทองมีไหญ่
อยู่พินันแหละคอยหักงงเลย เสร็จแล้วทำถนนพวงกกรวมเลยเคียนวัน แลวกะหายไหญ่จน
ทุกวันนี้ แดก่อนสมัยโนนสมัยเมือหลายร้อยปีมาแต่นั้น ไช้เวที่อากั๋นในคลองวังเป็นเซตคอง
การให้คนเห็นกะโค ไมให้เห็นกะโค ไหญ่กันตัวจริงนั้นไหญ่เท่าทางพราวสาวเลย คำนี้อ
บ้านนี้เขาชื่อเรียกว่าบ้านโพธิ์หอดทอง บ้านตรังนี้อยู่หน้าวัดน้ำสงพอดี คนโพธิ์ยังอยู่จนทุกวันนี้

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านหน้าโพธิ์ชื่อหนึ่งว่าบ้านโพธิ์หัวกลอง แดความจริงชื่อบ้านโพธิ์หอดทอง ประวัติ
ของบ้านโพธิ์หอดทองนี้ว่าเมือสมัยที่เจ้าพระยาจักรีปกครองนครศรีธรรมราช เจ้าเมือง
นครศรีธรรมราชของกัหนึ่งโคเสด็จประพาสป่าที่ในบริเวณบ้านนี้ โคเขาไปนั่งพักผ่อนที่คนโพธิ์
ก็เผอิญเหลือบไปเห็นไชจร เขเป็นทองคำเขาฟองหนึ่ง พระองค์ก็เก็บไชจร เขนั้นเข้าเมือง
และสั่งให้ตำรวจล้อมรอบคนโพธิ์นั้นอย่างถาวร ไกล ๆ คนโพธิ์นี้มีหนองน้ำลึกอยู่หนองหนึ่ง
เรียกว่า คลองวัง จรเข้ที่ไชให้เจ้าพระยาคนนั้นเมือไชให้แลวก็กลายเป็นหินอยู่ที่ถนนสาย
อ้อมค่ายทหาร สายนี้พวงคปัจจุบันนี้คนที่ทำถนนเคยพบ ไคคอยจรเข้หินนั้นแหละละเอียกเสียด
แล้ว เลยบ้านนี้เรียกว่า บ้านโพธิ์หอดทอง มีคนโพธิ์อยู่หน้าบ้าน หน้าโรงเรียนวัดน้ำสงพอดี

วิทยากร : นายหอม อุประมัย อายุ 70 ปี หนาวยความ

คำเล่า

ขยายความ : บ้านหน้าโพธิ์ชื่อเดิมเรียกว่าโพธิ์หัวกลอง โพธิ์หัวกลองนี้ตามตำนาน
ว่า ในคลองนี้มีคล้าย ๆ กับว่ามีทรัพย์สินอยู่ แลวไอ้กลองนี้กะไม่ใช่กลองสำหรับตี กลองคล้าย
กับวัตถุชนิดหนึ่ง ทำด้วยไม้มีคล้ายกับกลองจมน้ำในน้ำ พอจมน้ำในน้ำแลวกะชาวบ้านก็ดื่อกันว่า
ในกลองนั้นมีของมีค่าอยู่ ตรงนั้นมีกลองมีคนโพธิ์อยู่ พอวันกันั้นกักลองนี้จะกลิ้งขึ้นมาจากน้ำ
ชาวบ้านก็พยายามจะจับกลองให้ไค เพื่อจะเอาทรัพย์สินในกลองแต่ไม่มีใครจับไค ยังเชื่อว่า
ทรัพย์สินในกลองคงยังมี เคียนนี้ก็ยังปรากฏอยู่ บ้านหน้าโพธิ์ คือประชาชนไปตั้งบ้านเรือนอยู่
หมายถึงหน้าคนโพธิ์ คนโพธิ์เดิมตายเสียแล้ว มีคนเอาลูกไปปลูกเป็นคนโพธิ์ใหม่ เคียนนี้
ยังอยู่คนโพธิ์ลูกนี้อยู่หน้าโรงเรียนสร้างใหม่ มีชื่อว่า โรงเรียนวัดน้ำสงพอดีหรือหน้าสง

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านหน้าโพธิ์ชื่อเต็มเรียกว่า โพธิ์หัวคลอง ตามตำนานว่ามีคลองอยู่ และในคลอง
มีสมบัติอยู่ ไม่ใช่คลองที่ใช้ทำไร่เลี้ยงกุ้ง แต่เป็นวัดฤๅษณ์หนึ่งทำด้วยไม้สักแกะสลัก
หิ้งจมน้ำอยู่ในคลองข้างคนโพธิ์ ถือว่าเป็นของมีค่า ว่าที่นั่นคือเคยกลิ้งขึ้นมาจากน้ำไหลคนใด
มองเห็นก็มี แต่ไม่มีใครจับได้ ปัจจุบันนี้ก็ยังเชื่อว่คลองนั้นยังคงมีอยู่ แต่คนโพธิ์ที่มีอยู่นั้น
เป็นคนโพธิ์ใหม่ที่ไหลลงมาของคนเดิมปลูกขึ้น บ้านเรือนของประชาชนที่ไม่สร้างกันอยู่ที่หน้า
คนโพธิ์จึงเรียกว่า บ้านหน้าโพธิ์

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของวัดบ้านหน้าโพธิ์มีที่มา
จากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านห้วยน้ำเย็น

วิทยากร : นายจันทร์ สิงกรรัตน์ อายุ 85 ปี

อดีตครู

คำเล่า

ชื่อห้วยมาใส่เป็นชื่อบ้าน ห้วยนี้แต่แรกห้วยน้ำเย็น แดแรกน้ำลึก ๆ น้ำเย็น ทุกวัน
นั้นเมื่อก่อนนั้นเสีย ต้นน้ำไหลออกทางนี้ทางตะวันออกน้ำไม่มีแล้ว หนาน้ำถึงตลอด น้ำมาจาก
นายาว มาข้ามทางเกินตรงนั้นหลุมหลุมหนึ่ง ข้ามตรงบ้านนั้นชื่อบ้านห้วยน้ำเย็น เกินที่มา
เดียว...

ถอดความเป็นภาษากลาง

บ้านห้วยน้ำเย็นนี้เอาชื่อห้วยมาใส่เป็นชื่อหมู่บ้าน สมัยก่อนน้ำในห้วยนี้ลึกมากและน้ำ
เย็นมากควย แต่ปัจจุบันนี้ห้วยนี้ตนเขินเสียแล้ว หนาน้ำจึงจะมีน้ำขังตลอดหมู่บ้านที่น้ำนี้ไหลผ่าน
เรียกว่า บ้านห้วยน้ำเย็น มาจากชื่อห้วยน้ำเย็นนั่นเอง

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งชื่อขึ้น และประวัติของชื่อบ้านห้วยน้ำเย็น
มีที่มาจากชื่อของห้วย

๒๕
บ้านแพ้ว

วิทยากร : นางสาวลิ้มยุ้ย อากมา อายุ 73 ปี

ឆ្នាំរំលឹក

นางขาว นั้ทโพขาว อายุ 93 ปี

ຫາວນາ

คำกล่าว

แต่แรกเราแต่แรกคราวนั้น บ้านภูซวนะคราวนี้ เกาะแก่งถือหวัดเหว็ด...
หวัดเป็นรูแก่ออกหอน สองสถานโน้กักศิทธิ์ แคนโนบางม่วงโน้ บ้านหมนโน้กักศิทธิ์ แคมว
นั้นทุกวันนั้นมันเสื่อม มันเสื่อม คราวนั้นมานะเรียกบ้านเหว็ดเสียแหวะคราวนี้ คำน้เขาเรียกว่า
หวัดหวัดเหว็ด ๆ อีสาวนะ นั้นเราเล่าความคนแก่เขาเล่า เคียงนี้หวัดเหว็ดไม่มีไหร่ ยังแต่
ปลวกนั้นพีกเดียว เขาอยู่มันเสื่อมเสียแต่แรกคนไม่อยู่ไม่ไหร่ ไนรามาเขาวาไม่รำหวายแล้ว
ไม่สุพนียด เขาเรียกหวัดเหว็ด ๆ เหน้นแหวะนะ กระฎอปั้นนั้น ส่วนใหญ่ทำนว ทำพันธ์
มีส่วนยาง ส่วนผลไม่พิกักกับบ้านเหว็ด

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

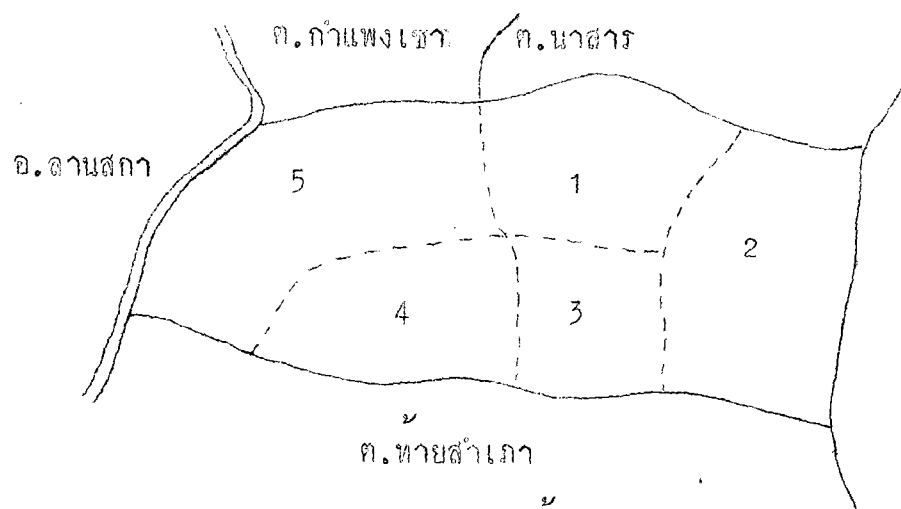
เดิมทีแรกสมัยแหม่มคือปานอุชว ย นั้บถือทวดเหว็ด... ทวดเห็นงูมีหงอน ผักกิดสิทธิ์
แต่ปัจจุบันนี้เสื่อมเสียแล้ว หนักโดยเรียกว่า บานเหว็ด คนเรียกกันว่าทวดเหว็ด ตามที่คนเขา
คนแก่ ๆ เล่าให้ฟัง บริเวณนั้นไม่มีอะไรเกียวนั้บแค่จอมปลวกเล็ก ๆ อยู่ สมัยก่อนไม่มีคนตั้ง
บานเรือนอยู่ถักกิดสิทธิ์ มีโบราณมาตองรำถวายบวงสรวงเขาก็เรียก ทวดเหว็ด

২৭৭

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อนานเหว็ดคนทีมาจาก

ตำนาน

แผนที่ตำบลนาพรุ
แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- 1 บ้านพระพรหม
- 2 บ้านนาพรุ
- 3 บ้านโคกเพ็ง
- 4 บ้านไผ่ประราง
- 5 บ้านหวายระย้า

คำบอกเล่า

วิทยากร : นายพร้อม กษิณทรโรจน์ อายุ 78 ปี

อดีตครูใหญ่

คำเล่า

นายพร้อมเล่าตามเรื่องราวมีดังนี้ มีชื่อของทะเลสาบ ถ้าเอามาตั้งแค่นั้นจะครบ
หมายความว่าทิวเขานครศรีธรรมราชนั้นอยู่กลางมหาสมุทร แล้วจะมีเนินไศลเนินน้อยชั้ตศาด
เข้าไป ๆ ที่หลังก็เป็นเนินดินออกมา ๆ แล้วที่หลังมีน้ำก็จะเนินขึ้นเป็นตอน ๆ ตอนหนึ่งทรงนี้
เขาเรียกว่าทางทราย กิ่งเนิน ๆ นี้เหมือนเนินทางทรายในเขตตำบลนาพรุ เป็นทางทราย
แล้วปลาน้ำจืดยังเป็นพรุหรือเลนไทรพืชนั้นแหละเขาเรียก ลากตัวลงมาเป็นหน้ายังคั้ง แล้วคัน
น้ำก็จะเอ่อขึ้นออกทอ ๆ มากี่ชาวบ้านจะถามมาอยู่เรื่อย ๆ ว่าเป็นที่ลุ่มลึกเหมาะกับการทำนาทำไร่
ไทรพืชนั้น ทำนาได้ผลดี แล้วคันน้ำก็จะไปยกหาด ๆ หนึ่ง หาดเก่าหาดข้างนั้น แยกทางรถไฟนั้น
แหละครับ ตั้งแต่เขาชุมทองไปสิ้นเขตตำบลนาสาร หาดนั้นเขาเรียกหาดเป็นเนินทรายเป็นโกล
ทรายเหมือนกัน คาน้ำก็จะทรงนี้เขาเรียกว่ายังเป็นแอ่งน้ำจะครบนั้น เป็นแอ่งเป็นลึกลงนั้นแหละไป
ถึงหาดไปแห่งคอนโน้นแหละเขาเรียกว่า เลน ภาษาชาวบ้านเราเรียกว่าเลน เลนนั่นค่อยแคบ
ไป ๆ เคียนน้ำก็จะลงทำนาได้แล้ว คือหาดตรงนั้นลุ่มลึกก็ครบมาตามนั้นยังคั้ง ที่น้ำก็จะพอกไป ๆ
ก็จะไปถึงหาดทรายที่ท่าเรือ หาดนครนั้นแหละ หาดเมืองคอนนั้นแหละตั้งแต่ไหนไม่ทราบ แต่ว่า
อันนี้ไปจดลึกลง เลียบริมทะเลและตั้งริมทะเลเหมือนหาดแหลมตะลุมพุก ครบพืชนั้น นั้นแหละ
เลนนั้นคันไป ๆ แล้วเป็นเลนน้ำ แล้วไปแห่งแหลมตะลุมพุก หมายความว่าที่เรียกว่านาพรุนั้น
ที่มันเป็นพรุ เป็นที่คั้งขังของน้ำ ประชาชนประกอบอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ อย่างอื่นก็จะเกี่ยว
น้ำที่มันคอนขึ้นมากก็เหมาะกับการปลูกพืชผลต่าง ๆ เช่น สมมะนาว มะพร้าว มีขึ้นทุกอย่างแหละ
ครับเคียนนี้ ทำสวนเพิ่มขึ้น ทำการค้าขาย ขึ้นอายุไทรขึ้นพืชนั้นเจริญเข้า นี่ค้ำที่เขื่อนอยู่นั้น
แหละ มีที่ ๆ เราอีแล้วมันยังมีค้ำมีครับ โนมิมเลนนั้นแหละ ริมปล่องออกปล่องกวักท่าข้างโน้นแหละ
เห็นชัด ๆ เคียนน้ำป่าสาครุเค็มแล้วจะระกุน้ำแล้วมีน้ำยังคั้งอยู่หลายเดือนค้อมน้ำนี้แหละ...

ถอดความเป็นภาษาปากกลาง

เรื่องราวตั้งแต่ต้นก็มีว่า เคียนทิวเขานครศรีธรรมราชอยู่กลางมหาสมุทร แล้วก็คัน

กอยุชัศดาอยู่ตลอดเวลาจึงมีแผนดินเกิดขึ้น กลายเป็นเนินสูงชันบ้าง ที่เรียกกันว่าหากทราย
 อีกข้างหนึ่งก็ยังคงเป็นโคลนถมคอยลาดต่ำลงไปมีน้ำขังเอออยู่ ประชาชนก็พากันมาตั้งบ้าน
 เรือนตามเนินสูงและอยู่ใกล้ ๆ กับที่ลุ่มเหล่านั้นเพราะเหมาะแก่การทำนามาก มีปุ๋ยดีซึ่งอยู่
 จึงหมายความว่าที่เรียกว่า นาพรุนี้ เพราะพื้นที่เป็นที่ราบต่ำ เป็นที่ลุ่มมีน้ำขัง ส่วนพื้นที่ที่เป็น
 ที่ราบสูงชันมากก็ทำสวนมะนาว มะพร้าวมากขึ้น สถานที่ที่พอจะมองเห็นว่าเคยเป็นทะเลมาก่อน
 คือที่ทางทิศตะวันออกและตะวันตกของวัดท่าซางนั่นเอง เพราะพื้นที่ยังเป็นที่ยาบริบมากที่ลุ่มมีน้ำขัง
 ตลอดเวลา

สรุป

วิทยาการ เป็นผู้ใฝ่ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อตำบลนาพรุมีที่มาจาก
 ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านโลกเพิง

วิทยากร : นายชว ย เขาวนะ

อายุ 77 ปี

อดีตกำนันตำบลนาพรุ

คำเล่า

ถ้า บ้านโลกเพิงนี้อยู่ในตำบลนาพรุหมู่ที่ 3 มันมีโลกอยู่เขาเรียกว่าที่คอนนะ ที่คอนนั้นแหละเป็นที่ตั้งเพิงขาว นางขาวของเจ้าพระยานครนั้น เจ้าพระยานครหนูพยอม ๗ นคร นั้นนาเกาะหวานอำวนั้นของแก๊งเพ ตรงนี้เขาเรียกว่าโลกเพิง เป็นที่เอน หอสบผ คอมากระระบบศักดิ์นาพวกเจ้าประเทศราชก็เสื่อมคลายไปในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อถึงเขต ทังเทศา ทังจังหวัด อำเภอก หมู่บ้านขึ้นแล้ว พวกนั้นกะเสื่อมไปแหละครุ กันเสื่อมไป ก็นั่นตกเป็นที่ร้างว่างเปล่า ประชาชนเขามาจับจอง ประชาชนเขามาจับจองทั้งที่อยู่ อาศัยนี้ พันนั้นแหละ กอร้างสร้างตัวขึ้นนั้นแหละเรียกโลกเพิง ๆ ตรงนี้แหละ ประวัตินั้น มาพันนั้น เป็นที่เก็บนางขาวของเจ้าพระยาสมัยดึกดำบรรพ์ แรกเราไม่เกิดโน...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านโลกเพิงนี้อยู่ในตำบลนาพรุหมู่ที่ 3 เป็นพื้นที่ที่เป็นเนินสูง ที่เนินสูงแห่งนี้ ก็เป็นที่ตั้งนางขาวนางขาวของเจ้าพระยานครหนูพยอม ๗ นครนั้นเอง ตรงนี้เองเรียกว่า โลกเพิง เมื่อหมดระบบศักดินาแล้วโคแบ่งการปกครองออกเป็นจังหวัด อำเภอก ตำบลและ หมู่บ้านขึ้น แล้วก็มีประชาชนมาตั้งบ้านเรือนพามาหากินขึ้นก็เลยจัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นให้ชื่อว่า โลกเพิงนั่นเอง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านโลกเพิงมีที่มาจาก คำานานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

๒
บ้านนาพรุ

วิทยากร : นายนิยม อุดมย์ อายุ 70 ปี

หน่วยความ

คำเล่า

...นาพรุเมื่อก่อนเป็นที่ลุ่ม ๆ อยู่มาก เพราะว่าอยู่บริเวณเดียวกับค่ายส่วยคำเกา
ค่ายส่วยคำเกาแสดงว่าเป็นทะเลมาก่อน ถรวาน้ำพรุนั้นบริเวณนั้นท้นคันเขื่อนขึ้น แต่
ว่าไม่ถึงขนาดเป็นที่กินธรรมชาติมันแต่เป็นที่พรุ พรุนั้นก็ลุ่ม เมื่อเป็นพื้นน้ำแล้วก็เป็นพรุอยู่
หลายแห่ง จะเห็นว่าเวลานี้ในท้องที่คำบอนนาพรุนั้นมีสิ่งที่เป็นป่าอยู่มาก มีหลายแห่งที่เป็นป่า
สำคัญแสดงว่าเป็นที่พรุก่อน เพราะฉะนั้นการเรียกบริเวณนั้นว่านาพรุ นาพรุหมายถึงน้ำที่ดำ
ไม่ใสมาก่อน...

ถอดความเป็นภาษาภาษากลาง

นาพรุเดิมมีพื้นที่ราบลุ่มอยู่หลายแห่ง และอยู่ในบริเวณเดียวกับค่ายส่วยคำเกา
ที่เคยเป็นทะเลมาก่อน ที่นาพรุก็เป็นพื้นที่เป็นเนินคันเขื่อนขึ้น แต่ไม่สูงเท่าเทียมกับที่ราบธรรมชาติ
คือเป็นที่ราบที่ต่ำกว่า เมื่อทำเป็นท้องทุ่งนาแล้วคันนี้พื้นที่เป็นที่ลุ่มอยู่หลายแห่ง จะสังเกตได้
ว่ามีคันสาขุดอก น้อยมากมายหลายแห่งในแถบที่มีน้ำขังนั่นเอง เพราะฉะนั้นคำว่า นาพรุ ก็
หมายถึงท้องนาที่มีพื้นที่เป็นที่ราบต่ำมาก ไม่ใช่เป็นพื้นน้ำก่อน

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของบ้านนาพรุมีที่มาจาก
ลักษณะภูมิประเทศ

๒
บาพระพรหม

วิทยากร : นายสุรวิทย์ คงทอง อายุ 42 ปี

๒
ข้าราชการ

คำเล่า

บ้านเดิมอยู่บ้านพระพรหม ในฐานที่บ้านเดิมอยู่วัดพระพรหมก็ใคร่ประวัติมาบ้าง พอสมควร ก็ประวัติมีว่าบ้านวัดพระพรหมนี้เดิมก็เป็นของพระองค์หนึ่งซึ่งใคร่สร้างวัดขึ้นแล้ว ก็ใคร่มาขออยู่ที่วัดนี้แหละ ฟันต่อมาชาวบ้านเขาจะเรียกวัดนี้ว่าวัดพระพรหม ๆ ก็เป็นชื่อของพระ ต่อมาก็ทางราชการให้ชื่อบ้าน ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับวัดพระพรหม ให้ชื่อว่าบ้านพระพรหม ชื่อหมู่บ้านพระพรหมนี้ก็เป็นชื่อทางราชการคิดต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ หมายความว่าเอาชื่อตามชื่อวัด

ถอดความเป็นภาษาปากกลาง

ในฐานที่บ้านเดิมอยู่บ้านวัดพระพรหมก็ใคร่ประวัติมาบ้าง มีพระภิกษุองค์หนึ่งใคร่สร้างวัดขึ้น และใคร่มาจำพรรษาอยู่ตัวคนเดียว ต่อมาประชาชนก็เรียกกันว่า วัดพระพรหม ก็เรียกตามชื่อของพระภิกษุองค์นั้น ทางราชการจึงให้ชื่อหมู่บ้านว่า บ้านพระพรหมตามชื่อวัด

สรุป

๑
วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านพระพรหมนี้มาจาก
ชื่อวัด

บานพระพรหม

วิทยากร : นายพร้อม คชินทรโรจน์ อายุ 78 ปี

อดีตครูใหญ่

คำเล่า

...เขาเรียกวัดพระพรหม วัดนั้นมันตั้งอยู่บนเนินเขา เห็นมันตั้งอยู่กลาง ๆ กับว่าแต่แรกมันเป็นป่า แล้วคนที่นี่เรียกพระพรหมนั่นคือวัดนี้นั่นเกิดไต่สัหนา เขาทางไหนก็ได้ มีทางคนเดินเขาไต่สัคาน นี่จึงเรียกว่าพระพรหม เทียบกับพระพรหมสัหนาที่ขอนแก่น ไม่ได้เอาชื่อวัดมาเป็นหลักชื่อหมู่บ้านก่อน เพราะวัดนั้นเขาสร้างทีหลัง...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

เขาเรียกกันว่าวัดพระพรหม วัดอยู่ไกล ๆ นี่เอง เดิมวัดตั้งอยู่ในป่า แต่มีทางเดินเข้าวัดไต่สัคาน เขาออกทางไหนก็ได้ จึงเรียกว่าพระพรหมโดยเทียบกับพระพรหมสัหนามีชื่อหมู่บ้านก่อนชื่อวัด

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางหูปากะ และประวัติของชื่อบ้านพระพรหมมีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

๖
บานพระพรหม

วิทยากร : นายนิยม อุดมรัช

อายุ 70 ปี

ทนายความ

คำเล่า

...วัดพระพรหมนี้เมื่อก่อนเป็นเขตแดนของพวกพราหมณ์มาก่อน มีการบูชาเทวรูปของพวกพราหมณ์ เรียกว่า โยคีธาระ ฐานพระสยามและทิวังค์ เมื่อตัดถนนจากนาพรุไปลานสกามีคนพบมากมาย ในสมัยก่อนเจ้าहारอยปีมาแล้วพวกพราหมณ์ไปตั้งรกรากอยู่ที่นี่ พอพวกพราหมณ์เสื่อมไปศาสนาพราหมณ์เสื่อม วัดพุทธขึ้นแทนแล้วตั้งวัดขึ้น ชื่อวัดพุทธว่า วัดพระพรหม พรหมมาจากพราหมณ์ ชื่อตามเทวรูปศาสนาพราหมณ์ มีคนบูชา มีชาวบ้านที่สืบเชื้อสายจากพราหมณ์อยู่คึกคักอยู่มากเดี๋ยวนี้...

ถอดความเป็นภาษาปากกลาง

วัดพระพรหมนี้เดิมสมัยก่อนเป็นเขตแดนของพวกพราหมณ์มาก่อน มีหลักฐาน เคยมีคนบูชาเทวรูป ฐานพระสยามและทิวังค์ เมื่อตอนที่ขุดดินทำถนนจากนาพรุไปอำเภอ ลานสกา คงจะมีพวกพราหมณ์มาตั้งรกรากอยู่ในบริเวณนี้เมื่อहारอยปีมาแล้ว ตอนหลังศาสนาพราหมณ์เสื่อมลง ศาสนาพุทธเจริญกว่าก็เลยมีการสร้างวัดทางพุทธศาสนาขึ้นที่นี่ให้ชื่อว่า วัดพระพรหม ซึ่งเอาชื่อพรหมมาจากพราหมณ์เดิมนั่นเอง ชื่อตามเทวรูปศาสนาพราหมณ์

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของวัดบานพระพรหมมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านไผ่ประราง

วิทยากร : นางดวงใจ สุทธิรักษ์ อายุ 31 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

เคยได้ยินคนแก่คนแก่เขาเรียกว่า บ้านไผ่ประราง เกิมไผ่ประราง แต่ทางราชการใช้คำเดิมว่า ไผ่ประราง เพราะว่าคำว่าไผ่ของชาวปักมได้หมายถึง ป่า หรือว่าดง ฉะนั้นไผ่ประรางหรือไผ่ประรางก็หมายถึงป่าต้นประราง แปลว่า พื้นที่ ๆ มีต้นประรางขึ้นอยู่มาก ขึ้นเต็มไปหมดเลย คนแก่คนแก่เขาเล่ากันว่า บ้านไผ่ประรางนี้เจิมขึ้นเป็นทีคอนข้างสูง แล้วมีต้นประรางขึ้นเต็มไปหมดเลย ไม่มีการปลูกมันขึ้นเอง ถึงพอคนเข้ามาตั้งบ้านตั้งช่องก็เลยเรียกว่าบ้านไผ่ประรางหรือบ้านไผ่ประราง แต่ตอนนี้ปัจจุบันนี้แหละ ป่าประรางหายไปหมดแล้ว เพราะผู้คนก็ปรับปรุงพื้นที่แล้วจะปลูกพืชอื่น ๆ แทนหมด

ถอดความเป็นภาษาปากกลาง

คนแก่ ๆ เคยเล่าว่า บ้านไผ่ประรางนี้คำว่า ไผ่หมายถึง ป่า หรือดง ฉะนั้นคำว่า ไผ่ประรางก็คือป่าต้นประรางนั่นเองหรือต้นประรางอยู่เป็นกลุ่มเป็นดงใหญ่ ในบริเวณนี้มีต้นประรางทั้งนั้นเลย เจิมเป็นพื้นที่คอนข้างจะเป็นเนินสูง เป็นต้นประรางที่งอกเองทั้งหมด ปัจจุบันนี้ถูกโค่นหมดแล้ว เพราะประชาชนใช้เป็นที่ปลูกพืชอื่น ๆ แทน

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านไผ่ประรางมีที่มาจากชื่อคนไม่

บ้านห้วยกระยา

วิทยากร : นายพร้อม กสินทรโรจน์ อายุ 78 ปี

อดีตครูใหญ่

คำเล่า

...บ้านห้วยกระยาขึ้นไปยังหมู่ที่ 5 เขตติดต่อกับตำบลขุนทะเล ถัดไปทางขึ้นไปติดกับตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา พื้นที่แถวห้วยกระยานั้นเป็นที่ดอนแต่ไม่ค่อยสูงนัก แถวด้านข้างมีกะทังบางปีกะน้ำไม่ท่วม คำนั่นนี้มีห้วยมาก มีห้วยตามทางที่ดอนนั้น มีห้วยน้ำในเวลาน้ำทะเล หลาย ๆ สาย แรกแรกเราเรียก โห้ยอ้าโห้ไทร เมื่อผมไปเป็นครูใหญ่ผมเปลี่ยนเป็นห้วยกระยา ผมเปลี่ยนเองเป็นห้วยกระยาเดียว ผมไปเปลี่ยนป้ายโรงเรียนเป็นห้วยกระยา หมายความว่ามีความหมายมากมีห้วยหลายกระยาทีเดียวว่าพื้นที่นั้น ถ้าจะยกขึ้นเขื่อน ทางการจึงเอาชื่อห้วยกระยาเป็นชื่อหมู่บ้านเลย

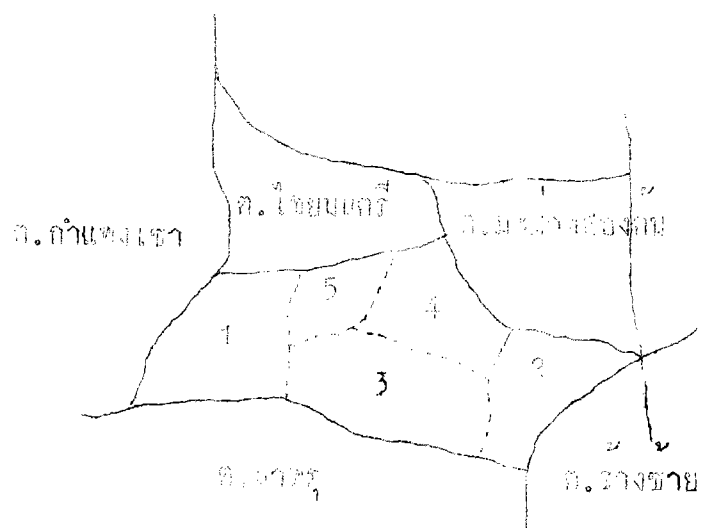
ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านห้วยกระยาอยู่ในหมู่ที่ 5 ติดต่อกับตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา บริเวณพื้นที่เป็นที่ราบค่อนข้างสูง แต่ไม่สูงมากนัก และในบริเวณหมู่บ้านนี้มีห้วยน้ำมากหลายสาย ในฤดูน้ำท่วมจะมองเห็นทางน้ำเป็นห้วยมากมายเห็นได้ชัดอยู่ในระหว่างที่ราบที่ค่อนข้างสูงนั้น ชาวบ้านเรียกเป็นเสียงโห้ยอ้า วิทยากรเองเคยเปลี่ยนเป็นห้วยกระยาโดยการเปลี่ยนป้ายชื่อของโรงเรียนเป็นโรงเรียนบ้านห้วยกระยา และทางราชการจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านห้วยกระยาไปเลย

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งชื่อขึ้น และประวัติของชื่อบ้านห้วยกระยา มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

แผนที่ตำบลบ่อวิน
 อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

- 1 หนองปรือ
- 2 หนองหาน
- 3 หนองบัว
- 4 หนองหวาย
- 5 หนองจอก

คำบ่นนาศาร

วิทยากร : พระภิกษุใบฎีกาพรหม - สิริวิธโร อายุ 78 ปี

พระภิกษุ

คำเล่า

คนเทศน์มันไม่ค่อยรู้เรื่องคนเทศน์ว่าเรื่องไหน แต่เขาวานนาศาร ๆ ตรงนั้นมัน
เป็นที่การอาหารชาวกินตามตรงนั้นมันอยู่ เรียกว่า คำบ่นนาศาร เขาเรียกกันนั้น อ่าตามกะ
ไม่รู้เรื่องมาตั้งแต่คนว่าพันปี รุ้แล้วว่าคำบ่นอื่น ๆ เสียมันคำบ่นมันไม่เสีย ทำมาหากิน
บริบูรณ์ ข้าวปลาอาหารนั้นไม่เสีย เรียกว่าคำบ่นนาศารเสียมันมากสมบูรณ์ดี

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

สาเหตุเบื้องต้นของที่มานั้นไม่ทราบว่าเป็นมาอย่างไร แต่ที่เขาพูด ๆ กันนั้นว่าที่นา-
สารนี้การทำนาโดยลี้ อุดมสมบูรณ์ด้วยข้าวปลาอาหาร จึงเรียกว่า คำบ่นนาศาร ทั้ง ๆ ที่
บางครั้งในคำบ่นอื่นยลิตของการทำนาเสียหาย แต่ในคำบ่นนาศารนี้จะไม่เสียหายเลย เรียก
ว่าเป็นคำบ่นที่อุดมสมบูรณ์ดีมาก

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อคำบ่นนาศารมีที่มาจาก
ลักษณะภูมิประเทศ

คำขอลาสาร

วิทยากร : นายนิยม จุลพราหมณ์ อายุ 61 ปี

อดีตครูใหญ่

คำเล่า

พ่อแม่หรือคนแก่ ๆ เค้าให้ฟังว่าเดิมทีนี้เป็นคำขอลาเป็นต้นของเจ้าพระยาบรมมา
สมัยตั้งแต่ไหนแต่ไรมาครบกระทั่งมาถึงรัชกาลที่ 5 นั้นครบได้เปลี่ยนแปลง เมื่อที่นี้เมื่อเป็นของ
เจ้าพระยาบรมมาลง ที่นี้ครบชาวถิ่นนี้ครบ เมื่อชาวดีแล้วจะสวาทจะสวาทเลยเอาคนที่นี่ทำแล้ว
ทองแดงส่งสวาทไปให้เจ้าพระยาบรมมา แลว่าออกมาจากนั้นกะก้านั้นครบคือก้านนั้นทุก ๆ ที่เป็นมา
ก่อน ๆ เมื่อสมัยที่ฐานันดรศักดิ์นั้นครบ ก็ให้ชื่อ ก้านนั้นเป็นหมื่นนาสาร ขุนนาสารตามลำดับ
มีขุนนางในท้องที่นี้เป็นร้อยพันนั้นชื่อของคำขอลา หมื่นนาสาร ขุนนาสารมีที่อยู่ที่นี่เป็นก้านนั้น นา
บางปีก็เสียมีบางปีก็เสียแล้วส่วนมากกะตีมักกว่าเสีย อาชีพทำนาออกจกนาจะมีส่วนนี้ ส่วน
อย่างนี้ ส่วนพรา

ถอดความเป็นภาษากาตากกลาง

พ่อแม่หรือคนแก่ ๆ เคยเค้าให้ฟังว่าที่นี้ คำขอลาเป็นของเจ้าพระยาบรมมาก่อน
แล้วเปลี่ยนแปลงเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 นี้ เป็นที่นาที่คนผลิตของชาวเปลือกดีมาก และชาว
สารก็เป็นเมล็ดสวาทงามควย ประชาชนทำนาแล้วทองแดงส่งสวาทไปให้เจ้าพระยา
บรมมา เมื่อมีก้านนั้นปกครองคำขอลาขึ้นก็มีฐานันดรศักดิ์เป็นหมื่นนาสารบ้าง ขุนนาสาร
บ้างตามลำดับ ผลิตของชาวดีมากกว่าเสีย

สรุป

วิทยากรให้การถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อคำขอลาสารมีที่มาจาก
ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านนาปลื้ม

วิทยากร : นายจรัส โพธิศิริ

อายุ 40 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

เรื่องบ้านนาปลื้มนะครับมีเรื่องที่น่าสนใจอยู่สองเรื่อง เขาเล่าว่าเรื่องแรกเขาบอกว่าพื้นที่ บอกว่าหมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ในที่ดินมีปัญมนานมาก จะทำนาโดยลัดก็จะเป็นที่ปลื้มออกปลื้มใจของคนทำแต่นั้นมาทุกปี นั้นคนที่อยู่ในหมู่บ้านนี้เขาจะเรียกว่าบ้านนาปลื้ม ขึ้น ๆ ตามคนปักขี้ไต้ ที่นี้ถ้าหากว่าเป็นคนภาคกลางเขาบอกว่าหมู่บ้านที่มีบ้านนาปลื้มใจอันนี้เป็นเรื่องแรกนะครับ

พื้นที่ที่สองเขาบอกว่าบริเวณนี้แหละทุ่งนาที่แหละ เมื่อก่อนนี้คนว่ารวบอยู่คนหนึ่ง แกชื่อนางปลื้ม พี่พอก่อนเขามาอยู่นาน ๆ เขาบริเวณนี้จะเรียกว่าอยู่บ้านนางปลื้ม แต่ว่าอาศัยว่าคนไหนชอบพูดขึ้น ๆ จะเรียกว่า บ้านนาปลื้ม คัดตัวนางนั้นออกเสีย

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านนาปลื้มมีประวัติมาสองอย่าง เรื่องแรกเขาเล่าว่าบริเวณหมู่บ้านนี้เป็นทุ่งนาที่มีปัญ่มาก ดังนั้นการทำนาโดยลัดก็จะเป็นที่ปลื้มใจของคนที่ทำนา จึงเรียกว่า บ้านนาปลื้มกันอย่างขึ้น ๆ แบบฉบับของคนปักขี้ไต้ชอบพูดคำขึ้น ๆ

อีกเรื่องหนึ่งเนื่องจากว่า เติมคำครั้งแรกบริเวณนี้เป็นที่นาของเศรษฐีคนหนึ่งชื่อว่า นางปลื้ม พอก่อน ๆ เขามาค้างถิ่นฐานอยู่ก็เรียกว่า นางนางปลื้ม ลอมา ๆ คำว่า นางถูกคัดกร่อนเสีย เหลือแต่ นาปลื้ม พอลดเป็นหมู่บ้านก็เรียกว่า บ้านนาปลื้ม

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของที่บ้านนาปลื้มมีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศหรือชื่อของบุคคล

บ้านมะม่วงขาว

วิทยากร : นายชวน แสนโยชน์ อายุ 85 ปี

ชาวสวน

คำเคา

ตามประวัติเรื่องบ้านดำม่วงสีขาวอยู่ลึกกัน ม่วงสองคนดูแลเขาเรียกว่าม่วงสองคนดำม่วงสองคน คำนี้นักเขาเรียกม่วงพอก ม่วงนั้น พอกอยู่บนเทียวกเรียกพื้นนั้นและคนนั้นขาวใบนั้นขาวและ นั้นมีและแต่แรกทุกวันนี้ไม่มีเสียแล้ว

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ตามประวัตินั้นคงจะมีคนมะม่วงสีขาวอยู่ลึกกันหนึ่ง เพราะคำว่ามะม่วงสองคนก็มีคนมะม่วงสองคน มะม่วงพอกก็มีคนมะม่วงพอกพอกอยู่ มะม่วงขาวนั้นดำคนสีขาวและใบสีขาว เดิมสมัยก่อนมีแต่ปัจจุบันนี้ไม่มีเสียแล้ว

วิทยากร : นายวิภากร วัจนพันธ์

ขยายความ : บ้านมะม่วงขาวนั้นเป็นบ้านเกิดของผู้เล่าเอง เคยวิ่งเล่นสมัยเด็กเล็ก ๆ อยู่ และสาเหตุที่เรียกว่ามะม่วงขาวก็คงจะมีคนมะม่วงคนหนึ่งหรือสองคนหรือมากกว่านั้นจะต้องมีลูกสีขาวหรือดำคนสีขาว แต่ไม่มีใครออกความเห็นไว้ชัดเจน เมื่อผู้เล่าพูดเช่นนั้นคนในท้องถิ่นก็ยอมรับว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปได้อย่างแน่นอน จึงควรจะเชื่อไว่ก่อนว่าการที่เรียกว่าบ้านมะม่วงขาวก็เพราะว่ามีคนมะม่วงที่มีลูกสีขาวหรือดำคนสีขาวก็ได้

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติชื่อบ้านมะม่วงขาวมีที่มาจากชื่อของคนไม่

บานมะม่วงตลอด

วิทยากร : พระภิกษุสมพล - ราชาวะ อายุ 58 ปี

พระภิกษุ

คำเล่า

ความเป็นมาของม่วงตลอดนี้กะได้รับทราบมาจากมหาวิภาค แกบอกว่าพื้นนั้นแกก่อน เป็นที่ที่เค้นทัพพาน มีส้มม่วง มีก้นม่วง มะม่วงนั้นทหารเค้นตลอดโคตรม่วงนั้น เขาเรียกว่า ม่วงตลอด ๆ มาทีหลังมันแปล ๆ เปลี่ยน ๆ เป็นม่วงตลอด ๆ พื้นม่วงตลอดนั้นเอาทัพพานมา กรุงเทพฯมาเปลี่ยนเสียแหละเป็นมะม่วงแล้วกะตลอดไป กลาย ๆ ว่าเป็นมะม่วงแล้วตลอดไป ถึงไหนก็ไหนกะไมรู ที่จริงม่วงตลอด คือตลอดโคตร ทัพของทหารตลอดโคตร เรียกว่า ม่วงตลอด ๆ ตามทัพมหาวิภาคแกบอ กมันมีหลายม่วงแกนี้ มีม่วงงามแล้วกะม่วงลามขวาง ม่วงขาว ม่วงสองคน ม่วงตลอด ม่วงลามขวาง ม่วงงามแล้วกะม่วงพอก ฉายไหนก็ไหน ม่วงพุ่มอายไหนมันมีอยู่หลายอย่าง ขึ้นคนควยส้มม่วงทั้งเพ แต่ประวัติพื้นตามธรรมดาเป็น ม่วงตลอด ไม่นิยมม่วงตลอด แผลงเป็นตลอด ม่วงตลอดไปเอาทัพกรุงเทพฯ มาเป็นมะม่วง ตลอด งาม ๆ ที่หนึ่ง ๆ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ความเป็นมาของบานมะม่วงตลอดนี้ได้รับทราบจากมหาวิภาค เล่าว่าพื้นเคยมี กองทัพทหารเค้นทัพพานมาทางนี้โดยตลอดโคตรมะม่วง จึงเรียกกันว่ามะม่วงตลอดมาก่อน ต่อมาเปลี่ยนเป็นโดยเรียกกันว่า มะม่วงตลอด และต่อจากนั้นก็นำภาษาภาคกลางมาใช้ เรียกเป็นมะม่วงตลอด ในแถบนี้มีหมู่บ้านซึ่งมีชื่อโดยใช้คำว่ามะม่วงขึ้นต้นอยู่หลายหมู่บ้าน แสดงว่ามีคนมะม่วงอยู่ในบริเวณนี้ตลอดไป เช่น บ้านมะม่วงสองคน บ้านมะม่วงขาว บ้านมะม่วงงาม บ้านมะม่วงลามขวาง บ้านมะม่วงพอก และบ้านมะม่วงพุ่ม พื้นคือมะม่วงตลอด ตามประวัติ ไม่นิยมม่วงตลอด แผลงและเพี้ยนไปเป็น มะม่วงตลอด

รูป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางนุชปาฐะ และประวัติของชีวภาพเมฆงตลอดมีมา
จากชื่อของคนไม่

บ้านหนองจรเข้

วิทยากร : นายสุวิทย์ โชติพันธ์ อายุ 52 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

หนองจรเข้คือพื้นที่ถมกะทราบเลา ๆ ว่าเมื่อก่อนนั้นกะมามีคลอง ๆ แล้วกะคลองลึก แล้วกะจรเข้มันขึ้นมากลอบ มันขึ้นมาอาศัยไถ่ แล้วมีหนองอยู่หนองหนึ่งทีรับหนองลึกเขา เรียก หนองจรเข้ ยังมีเดียนไม่ลึกเสียแล้ว จรเข้ไม่มีแล้ว คลองนี้เป็นสายคลอง ถ้าผูกกันแล้วเป็นคลองสมัยสร้างพระราชอุทยานไทรนั้นละครไม่เคยรู้เรื่อง เดียนเป็นป่าสาธุ เดียนนี้เป็นป่าสาธุแล้วกะมีคูคลอง

ถอดความเป็นภาษาภาคสง

บ้านหนองจรเข้ถามรู้เรื่องมายอ ๆ ว่า เดิมมีคลอง ๆ หนึ่งลึกมาก และมีจรเข้อยู่ในคลองนี้ไถ่แล้วกะมีหนองน้ำอยู่แห่งหนึ่งน้ำลึกมากเช่นเดียนกับ จรเข้ก็อาศัยอยู่ จึงเรียก หนองจรเข้ หนองน้ำยังคงมีอยู่เดียนนี้แต่ไม่ลึกมากนัก จรเข้ก็ไม่มีแล้ว ในหนองน้ำนั้นก็มีตนจากสาธุงอกขึ้นอยู่เต็มไปหมด

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านหนองจรเข้มีที่มาจากชื่อของสัตว์

บ้านหนองแวน :

วิทยากร : นายเพชร สว่างน้อย อายุ 69 ปี

อดีตผู้ใหญ่บ้าน

คำเล่า

ประวัติความเป็นมาของบ้านหนองแวน ที่คนเฒ่าคนแก่เขาเล่าไว้ นั้น เขาค้างวัด
ค้างวัดแล้วกะกองทราย รับโนรามมาแข่ง เอาจานก้อ เอาจานมัน อาชาตกัน เอาคี่ไปโยโยโรง
โนมั้ง เอาจึงเอื้อ เอาจานก้อ เอาจานรบพุกกันจนโนรากก็ไม่ว่าเล็ก พระกะไป ร่างกั้งแค้น
ตกลงเพ็งกั้งขึ้นใหม่หลาว วัดหนองแวนนั้นแหละ ชื่อมันแหละมันคี่อยู่เหมือนคี่แคน คี่กันเหมือน
คี่เพื่อนแค้น รบกันวัดร้างเลย พระกะไม่อยู่เห่หมั่นความที่เขาเล่ามาพินัน

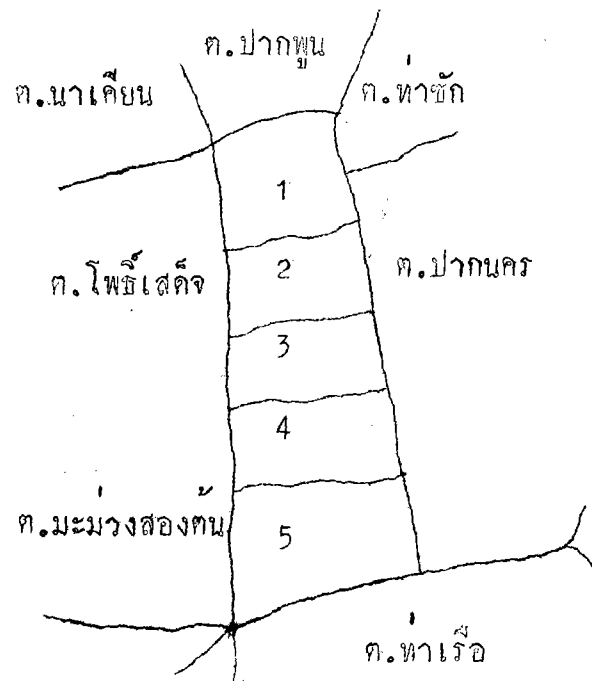
ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ประวัติความเป็นมาของบ้านหนองแวนที่คนแก่ ๆ เล่ากันมีว่า ในปีหนึ่งได้มีการสร้าง
วัดขึ้นเป็นครั้งแรก ได้มีการว่าจ้างมโนรามมาแข่งขึ้นกัน เอาจานที่ว่าจ้างมโนรามนั้นไม่ชอบพอ
กัน มีความโกรธแค้นกันอยู่ จึงต่างก็เอาพริกขึ้นเผ็ด ๆ ไปโยโยโรงหน้าโรงมโนรา จึงทำให้
มีการทะเลาะวิวาทกันยิ่งใหญ่นมโนรากองเล็กว่า พระก้องหนีออกธรรมาวัด วัดเลยร้างคั้งแค้น
มา จึงได้มีการสร้างวัดขึ้นใหม่ในเวลาต่อมา และได้ชื่อว่า วัดหนองแวน เพราะชื่อที่เรียก
ว่าเหมือนคี่แคนนั้นทุกกัน เล่าลือกันจนติดปากในครั้งสร้างวัดขึ้นครั้งแรกแล้ว เกิดจากการทะเลาะ
วิวาทกันคล้ายกับสัตว์ชนิดหนึ่งคือตัวคี่คี่ที่มักจะคอยคี่กันพลวันนั้นเอง นี่คี่สาเหตุที่เรียกบ้านหนอง
แวน

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านหนองแวนมีที่มาจาก
ชื่อวัด

แผนที่ตำบลท่าวัง, ตำบลคลัง, ตำบลในเมือง, ตำบลนา
ตำบลศาลาไม้ชัยและอาณาเขตติดต่อ

- 1 ตำบลท่าวัง
- 2 ตำบลคลัง
- 3 ตำบลในเมือง
- 4 ตำบลนา
- 5 ตำบลศาลาไม้ชัย

คำบลในเมือง

วิทยากร : นายคิเรก พรทตะเสน อายุ 57 ปี

ข้าราชการกรมทางหลวง

คำเล่า

ก่อนสมัยก่อนนั้นปกครองแบบจุลศตมณีนะ เขาแบ่งแยกขุนนางออกเป็น เวียง วัง คลัง นา เหมือนกัน แล้วคันทันทีหลังพอเขาออกกฎหมายจัดระบบบริหารแผ่นดินใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 กรมพระยาคำรงเป็นผู้อำนวยการมหาดไทยนั้น ก็เขาแบ่งคำบลนั้นโดยให้รักษาชื่อของพวกนี้ไว้เป็นที่ระลึก เวียงก็คำบลเวียงก็จะกับคำบลคำลาที่ชัย... และกะคำบลนาคิดมาแค้นคือนะเขาเขตในกำแพงเมืองนี้จะในบริเวณกำแพงนี้เขาเรียกว่าคำบลในเมืองไปเป็นคำบลในเมือง คือให้มันเป็นที่ระลึกของเหตุการณ์ของสมัยโบราณ ถัดจากนั้นแคว้นเมืองก็แตกหน้าเมืองไปถึงปละตูกี้เป็นคำบลคลัง แล้วกะคำบลท้าววัง... ในเมืองหมายความว่าอยู่ในเขตกำแพงเมือง กำแพงมีรอบหมด กำแพงมีชั้นเดียว มีป้อมสองป้อมนั้นหน้าเมืองป้อมนั้นก็เป็นรูปป้อมเห็นอยู่แล้ว นั้นป้อมนั้นเขาเรียกว่าเป็นประตูชัยเหนือ มีป้อมประจำอยู่กับข้างขวา ประตูชัยก็มีป้อมอยู่กำกับข้างขวาเหมือนกัน ป้อมเดียวนี้ลายหมดแล้ว ที่เขสร้างหลาอยู่นั้นแหละ ครับเป็นป้อม และนอกนั้นก็ประตูรักษา ประตูออก มีประตูพานิชย์ ประตูทามา ทุเจ้า ๆ สำหรับออกเขาเมืองนั้นครบ มีทุหลายปากทุ ทาซาง ประตูทาซาง ทาซางตรงนั้นแหละคงเป็นทาซาง แคว้นแม่ชีส่วนใหญ่แล้วในวัดพระธาตุ แคว้นที่บ้านผมแล้วนี้เป็นที่วัดแม่ชีทั้งเพแหละตรงนี้ แล้วกะพอเขาตั้งเมืองใหม่ในรัชกาลที่ 2 กะในตอนนั้นแม่ชีไม่มีใครมีแล้ว มีเพียงคนสองคน ก็เลยให้แขกมันเขาอยู่ กะแบบเดียวกับที่วัดตรงนั้นแหละ ที่หน้าวัดเหียงกันนั้นตรงนั้นเป็นวัดเสมาริชชอกกับเจดีย์ยักษ์ วัดเสมาริชชอกมีส่วนพระเจดีย์ให้แขกอยู่เหมือนกัน

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

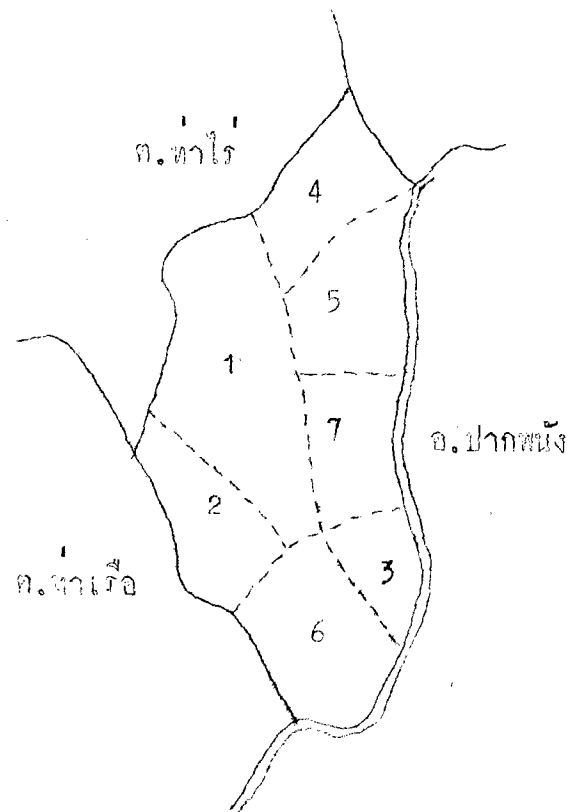
สมัยก่อนได้มีการปกครองแบบจุลศตมณีนะ โดยแบ่งเป็น เวียง วัง คลัง นา ถอนมาเมื่อใช้ระบบแบ่งเป็นคำบลก็ยังคงใช้ชื่อเดิมอยู่ มีคำบลเวียงซึ่งอยู่ถัดจากคำบลคำลาที่มีชัยขึ้นมา ถัดจากคำบลเวียงก็เป็นคำบลนาคิดมาอยู่ในเขตกำแพงเมืองเรียกว่า คำบลในเมือง เป็นชื่อที่ตั้งขึ้นไว้เป็นที่ระลึกถึงเหตุการณ์ในสมัยโบราณ ถัดไปก็เป็นคำบลคลังและคำบลท้าววัง คำบล

ท้าวถึงกุดเจดของวังเจ้าเมืองสมัยโบราณเป็นหลัก และเป็นท่าเรือสำหรับเรือของ
ฝ่ายทหารและเป็นท่าเรือสำหรับเจ้าพระยานารโดยเฉพาควย ในแต่ละเขตของตำบลจะมีบ้าน
เรือนของเจ้ากรมต่าง ๆ อยู่ควย เช่น เจ้ากรมคลัง เจ้ากรมบา ดังนั้นในเมืองจึงหมายถึง
บริเวณพื้นที่อยู่ในเขตกำแพงเมือง มีประตูเข้าออกเมืองมาก

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่เฝ้าค้นหาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อตำบลในเมืองมีที่มา
จากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

แผนที่ตำบลบางจาก
แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- 1 บ้านบางพุทรา
- 2 บ้านหนองนก
- 3 บ้านบางจาก
- 4 บ้านบางหลวง
- 5 บ้านบางใหญ่
- 6 บ้านกลาบบางจาก
- 7 บ้านบางสะพาน

คำบดบางจาก

วิทยากร : นายนัก วรศักดิ์ อายุ 57 ปี

กำนันตำบลบางจาก

คำเล่า

เฉพาะบ้านตลาดบางจากนี้เป็นท้องที่หมู่ที่ 6 ของตำบลบางจาก เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเหมือนกับชื่อตำบล และชื่อของหมู่ที่ 5 ด้วย ประวัติหรือความเป็นมาของชื่อบางจากก็มีที่มาเดียวกัน คือเป็นบางยาวมีน้ำลึก มีปลาน้ำจืดชุกชุม สองฝั่งบางหรือสองฝั่งคลองที่เรียกว่าคลองบางจากนั้น เป็นปากคนจากน้ำ ซึ่งราษฎรที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ริมฝั่งคลองนั้นได้ช่วยกันปลูกไผ่ เพื่อป้องกันมิให้ดินในฝั่งคลองพังทลายลง เพราะดินทั้งสองฝั่งคลองนั้นเป็นดินเหนียวอ่อนหรือดินเหลว ทำให้คนจากน้ำได้ช่วยยึดดินริมฝั่งไว้ นอกจากนั้นลำต้นของไผ่จากน้ำและลูกของต้นจากน้ำก็มีประโยชน์มากมาย โดยเฉพาะใบตัดมาเย็บเป็นตับ ใช้มุงหลังคาบ้านและกันฝนบ้าง ทำที่สำหรับค้ำน้ำในบ่อหรือในคลองขึ้นให้ไก่ ที่เรียกว่า หนามาจากน้ำ พันธุ์เอง และลูกของจากน้ำทำน้ำหวานนำตาลรับประทานสดจากลูกอ่อน ๆ ก็ได้ จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของท้องที่แถบนี้ไปก็เลยเรียกกันว่า บางจาก จนกระทั่งได้ตั้งเป็นตำบลบางจากขึ้นมาจนบัดนี้ ขณะนี้มีหมู่บ้านรวมกัน 7 หมู่บ้าน และบ้านตลาดบางจากอีกส่วนหนึ่งด้วย...

ถอดความเป็นภาษามาลูกกลาง

ชื่อของบ้านตลาดบางจาก บ้านบางจากและตำบลบางจากมีที่มาเหมือนกัน สองฝั่งคลองของคลองบางจากนั้นเต็มไปด้วยคนจากน้ำ ประโยชน์ของคนจากน้ำก็ช่วยยึดริมฝั่งมิให้พังทะลายเพราะเป็นดินอ่อน และส่วนอื่น ๆ เช่น ใบไม้ที่ทำค้ำน้ำ ลูกอ่อนทำน้ำหวาน น้ำส้ม และรับประทานสดได้ ต้นจากนี้ก็เป็นสัญลักษณ์ของตำบลไปเลยเรียกว่า ตำบลบางจาก ปัจจุบันนี้แบ่งเป็น 7 หมู่บ้าน

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อตำบลบางจากมีที่มาจากชื่อคนไม่

บ้านตลาดบางจาก

วิทยากร : นายศักดิ์ วรรณศักดิ์

อายุ 57 ปี

กำนันตำบลบางจาก

คำเล่า

เฉพาะบ้านตลาดบางจากนี้เป็นท้องทุ่งที่ 6 ของตำบลบางจาก เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเหมือนกับชื่อตำบล และชื่อของหมู่ที่ 5 ด้วย ประวัติหรือความเป็นมาของบ้านบางจากมีมาแต่ช้านาน ถือเป็นบางยาว มีน้ำลึก มีปลาน้ำจืดชุกชุม สองฝั่งบางหรือสองฝั่งคลองที่เรียกว่า คลองบางจากนั้นเป็นป่าต้นจากน้ำ ซึ่งราษฎรทั้งบ้านเรือนอยู่ที่ริมฝั่งคลองนั้นได้ช่วยกันปลูกไว้เพื่อป้องกันมิให้ดินในฝั่งคลองพังทลายลง เพราะดินทั้งสองฝั่งคลองนั้นเป็นดินเหนียวล่อนหรือดินเหลว ทำให้ดินจากน้ำได้ช่วยยึดดินริมฝั่งไว้ นอกจากนั้นลำต้นของใบจากน้ำและลูกของต้นจากน้ำก็มีประโยชน์มากมาย โดยเฉพาะใบตัดมาเย็บเป็นค้ำจาก ใช้มุงหลังคาบ้านและกันฝนบ้าน ทำสำหรับค้ำน้ำในบ่อหรือในคลองขึ้นใช้ก็ได้ เรียกว่า หมายจากน้ำพั้นนั่นเอง และลูกของจากน้ำทำนํ้าหวานนํ้าตาล รับประทานสดจากลูกอ่อน ๆ ได้ จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของท้องที่แถบนี้ไป ก็ได้เคยเรียกกันว่า บางจาก จนกระทั่งได้ตั้งเป็นตำบลบางจากขึ้นมาแล้ว ขณะนี้มีหมู่บ้านรวมกัน 7 หมู่บ้าน และบ้านตลาดบางจากอีกส่วนหนึ่งด้วย ตลาดบางจากนี้เป็นชุมชนขนาดใหญ่ อยู่ริมถนนสายนคร - ปากพนัง อยู่ริมคลองบางจาก มีสะพานบางจากข้ามคลองเชื่อมเขตกับท้องที่อำเภอปากพนัง ความเจริญเห็นเจริญกว่าแถบหมู่บ้านอื่น ๆ ทางราชการโดยฐานะเป็นเขตสุขาภิบาลตำบลบางจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านตลาดบางจากนี้อยู่ในหมู่ที่ 6 ของตำบลบางจาก ประวัติความเป็นมาของตลาดบางจากก็เหมือนกับชื่อของตำบล มีคลองบางจากไหลผ่าน สองฝั่งคลองนี้มีต้นจากน้ำงอกอยู่เต็ม เป็นต้นจากน้ำที่ราษฎรได้ช่วยกันปลูกไว้เพื่อจะช่วยยึดฝั่งคลองมิให้พังทลายลง เพราะดินบนฝั่งคลองเป็นดินเหนียวและล่อนหรือเป็นดินเหลว นอกจากนั้นส่วนที่เป็นใบและลูกของต้นจากน้ำก็ยังมีความประโยชน์อีกมากมาย โดยเฉพาะใบใช้เย็บเป็นค้ำจากใช้มุงหลังคาและกันฝนบ้านได้ ใบใช้สำหรับค้ำน้ำในบ่อหรือในคลองเรียกว่า หมายจากน้ำ ลูกจากน้ำทำ

นำหวานนำตาลและรับประทานสด ๆ ได้ คนจากจังหวัดเลยเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นแถบนี้ไป
 ด้โดยเรียกกันว่า บางจาก จนกระทั่งตั้งเป็นตำบลบางจากมานานแล้ว ปัจจุบันนี้มีหมู่บ้าน
 7 หมู่บ้าน บ้านตลาดบางจากก็เป็นส่วนหนึ่งด้วย ตลาดบางจากเป็นชุมนุมชนใหญ่อยู่ติดถนน
 สายนคร — ปากพนัง อยู่ริมคลองบางจาก มีสะพานบางจากข้ามคลอง เป็นหมู่บ้านที่มี
 ความเจริญกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ และทางราชการโดยฐานะเป็นเขตสุขาภิบาลตำบลบางจาก
 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อบ้านตลาดบางจาก
 มีที่มาจากชื่อของคนไม่

บ้านบางจาก

วิทยากร : นายพงศ์ วงศ์สุน อายุ 50 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

ได้จากหนังสือเด็กผมมาเขียน แล้วมีคนเล่าประกอบด้วย ผมก็ได้สืบถามกะแกเล่า ว่าครั้งบรกันมีคน ๆ หนึ่งเขาบอกว่า คลองนั้นคลองหนึ่งนั้นเขามากที่สุด ในจังหวัดนครไม่มี ที่ไหนไหนมากเหมือนที่นี่ เหตุที่เขาเรียก บางจาก ก็มีคนนั้นแหละไป ไปถึงกะจากกะไม่มี แกก็เอาลูกจากไปว่า เอาลูกจากไปหลายลายพันไม่ทราบพันที่ไหน เอาไปหลายลาย แล้วถึง ว่าจากกูจากใครจากใครนับเขว่นแล้วกะหมายความว่า หมายความว่าแก กะคนแรกเลยกะเอาลูกจากคอบ ๆ ใส่ดำเรือแล้วพายเรือไปพบเข้ตัวหนึ่งซัดที่ ตัวหนึ่งรัคที่จนไปหลดคปาก บาง ตัวหนึ่งซัดที่หนึ่ง ๆ หมกเรือดำ หมกลูกจากในเรือนั้นลำน้นหมก ถึงคานี้ต่อมาให้นามว่า ถาซ้อคลองเข้กะไม้โค ให้ชื่อว่าคลองบางจาก

ถอดความเป็นภาษากลาง

ความเป็นมาของบ้านบางจากได้จากอ่านจากหนังสือเล่มหนึ่งของนักเรียน และถามคนแก่ ๆ ให้เล่าประกอบด้วย มีเรื่องเล่าว่าครั้งแรกมีคน ๆ หนึ่งไปบอกว่าในคลองนั้นมีจระเข้ มากที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราชในตอนนั้นคนจากนี่ยังไม่มีเลยตามสองฝั่งคลอง คน ๆ นั้น ได้รับคำท้ามาว่าถ้าใครนับจระเข้ในคลองนี้ได้ครบถ้วนแสดงว่าเป็นคนเก่งมาก คน ๆ นั้นก็ได้นำเอาลูกจากน้ำหลายหลายใส่เรือไปลำหนึ่ง ไปตามลำคลอง เมื่อเจอจระเข้ตัวหนึ่งก็จะใช้ลูกจากนั้นขว้างปาไปลูกหนึ่งขว้างปาไปเรื่อย ๆ จนตลอดลำคลอง พร้อม ๆ กับลูกจากน้ำก็ขว้างปาหมกไปค้วย จึงได้เรียกว่า คลองบางจาก แทนคลองจระเข้ หมู่บ้านนี้จึงเรียกว่า บ้านบางจาก

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อบ้านบางจากมีที่มาจากชื่อของคนไม่

บ้านบางพุทรา

วิทยากร : นายชวต สุวรรณโชติ

อายุ 73 ปี

อดีตครู

คำเล่า

บางพุทราพอมาถึงนั้นบางพุทราจะมีแล้ว ผมไ้ถามคนเฒ่าก่อนแต่ไปเลาวาบางพุทราเหมือนเดิม แล้วจะมีคนพุทราจริง เห็นคนพุทราไม่ใหญ่เท่าใด เลยเอาสัญลักษณ์คนพุทราขึ้นแหละเป็นชื่อบ้าน มีคนอยู่ริมถนน คนพุทราอยู่ริมถนน เคี้ยวไม้ไซ้ซุกหมกเป็นนาเสียแล้ว ไอ้เฒ่าเชื้อของพุทราขึ้นหมดไป แล้วนี้โดยมากทำนาเป็นส่วนใหญ่ บ่อธรรมชาติไม่มี มีเครื่องมือเล็ก ๆ น้อย ๆ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บางพุทราไ้ไ้ถามคนแก่ ๆ เฒ่าให้ฟังว่าในบริเวณนี้มีคนพุทราอยู่ เป็นคนพุทราคนเดียวอยู่ริมถนน จึงเรียกชื่อบ้านนี้ว่าบ้านบางพุทรา มีคนพุทราเป็นสัญลักษณ์ คนพุทราขึ้นเคี้ยวไม้ไม่มีแล้ว ผู้คนส่วนใหญ่ทั้งบ้านเรือนอยู่ริมถนน

สรุป

วิทยากรไ้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านบางพุทราที่มีที่มาจากชื่อคนไม้

บ้านบางสะพาน

วิทยากร : นายชิน รมชัย

อายุ 50 ปี

ครู

คำเล่า

ประวัติของบ้านบางพานะครับ คือหมายความว่าวัดที่ตั้งอยู่นั้นตั้งใกล้กับบาง ๆ หนึ่ง คนไปมาจะทำบุญ 6 คำ 15 คำหรือมีงานเทศกาลต่าง ๆ นั้นต้องข้ามบางนั้นครับ บางนั้นต้องมีพาน เขาจึงเรียกว่าบางสะพาน ใกล้ ๆ บางสะพานมีบาง ๆ หนึ่งหลาว เขาเรียกว่าบางหลวง อยู่ตรงบ้านฉมพอกี้ ผมอยู่ที่ปากบางหลวงนั้นแหละ บางหลวงนั้นใหญ่กว่าบางสะพานหลาว สาเหตุที่เรียกว่าบางหลวงกะผมไม่ค่อยรู้ประวัติ คำนี้นะโรงเรียนแก่นั้นนะโรงเรียนไม่ใช่โรงเรียนบางสะพานนั้น เป็นโรงเรียนบางตะพาน ไม่ทราบว่าสาเหตุไหน แต่ว่าคนนั้นวัดบางสะพานทะเลเขียนแค่นั้นไว้นั้น ผมได้อ่านแล้วถามคุณเขียวชาญ เขาว่าคำว่าสะพานกับตะพานเป็นศัพท์เดียวกัน ความหมายเหมือนกัน โรงเรียนสร้างหลังวัดวัดสร้าง 100 กว่าปีมาแล้ว หมู่บ้านนั้นชื่อตามวัดเรียกว่า วัดบางสะพาน แต่โรงเรียนนั้น บางตะพาน

ถอดความเป็นภาษากลาง

ประวัติของบ้านบางสะพาน มาจากมีวัด ๆ หนึ่งตั้งอยู่ใกล้ ๆ บางหรือทางน้ำหนึ่ง ผู้คนจะไปทำบุญวันพระหรือเทศกาลต่าง ๆ นั้นต้องข้ามทางน้ำนั้นไป จึงต้องมีการสร้างสะพานข้ามหรือทางน้ำนั้น จึงเรียกท้องถิ่นแถวนั้นว่าบางสะพาน อยู่ใกล้ ๆ กับบางหลวง และมีโรงเรียนในหมู่บ้านนี้ ชื่อโรงเรียนบางตะพาน สรุปว่าชื่อหมู่บ้านตั้งขึ้นโดยใช้ชื่อวัดเป็นหลัก

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านบางสะพานมีมา จากชื่อวัด

บ้านบางใหญ่

วิทยากร : นายชื่น เอี่ยมบัว อายุ 55 ปี

ครูใหญ่

กำเลา

ถึงสาเหตุที่ได้เรียกว่าบางใหญ่นั้นครับ ที่แรกนั้นตรงปากทางที่ออกสู่ทะเลนั้นเป็นปากกว้างมาก แต่ความจริงข้างในนั้นเล็ก แต่ปากทางออกสู่ทะเลนั้นกว้าง ถึงที่นั้นเขาเรียกว่าบางใหญ่ ก็ว่าบางในแคว้นนั้นบางนั้นก็ใหญ่กว่าเพื่อน กระทั่งบางจากกะแลบ เคียนไม้ใหญ่แล้วเป็นคนหมดแล้ว เคียนข้างในก็ไม่ได้ใช้เรือ ใช้ไคแต่เวลาน้ำขึ้น เวลาน้ำลงแห้งหมด...

ลวดทวนเป็นภาษากลาง

สาเหตุที่ได้เรียกว่าบางใหญ่นั้น เพราะว่าก่อนแรกตรงปากแม่น้ำหรือลำคลองที่ติดต่อกับทะเลนั้นเป็นปากกว้างมาก แต่คานในของลำคลองนั้นแคบ จึงเรียกกันว่าบางใหญ่ และในประเทบางควยกันแล้วในแคว้นนั้น บางนี้กว้างใหญ่กว่าบางอื่น ๆ ถึงแมกลองบางจากก็แคบกว่า ปัจจุบันนี้ไม่กว้างใหญ่เท่าเดิมแล้ว ใช้เรือไคจนน้ำขึ้นเท่านั้น พอน้ำลงน้ำในลำคลองจะแห้งหมด

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อบ้านบางใหญ่มีที่มาจากลักษณะของภูมิประเทศ

บางบางหลวง

วิทยากร : นายสวัสดิ์ นันทมิตร อายุ 49 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

คำว่าบางหลวงนี้เท่าที่ผมได้รับทราบมาจากคนเฒ่าคนแก่ได้เล่าติดต่อกันมาจะคงจะหมายถึงว่าเป็นบางเป็นลำบาง เป็นลำบางสาธารณะ หมายถึงเป็นลำบางของรัฐบาล ไม่มีเจ้าของ ซึ่งใช้สำหรับประชาชนทั่วไป จะไปใช้ลำบางหรือจะหาจำพวกสัตว์น้ำ เช่น ปลาไทรทอง ฯลฯ เพราะแต่เดิมนั้นปรากฏว่ามีปลาชุกชุมมาก เลยเรียกกันมาติดต่อกันมาว่าบางหลวง ปัจจุบันนี้เดิมนั้นมีคนเข้าไปอาศัยอยู่มาก เลยทำให้ปลาไทรไม่มากนัก ถ้าที่ส่วนใหญ่ที่นั่นจะพามา กับประมง ผมเพิ่งแต่งตั้งให้เป็นครุฑ พ.ศ. 92 คราวนั้นบ้านอยู่ตำบลปากนคร บางหลวง ห่างจากทะเลไป 3 กิโลเมตร มันแยกจากไปจากลำคลองปากนคร เข้าไปสักประมาณ 2 กิโลเมตร แยกของคลองปากนครไปออกทางใต้ ถ้าจะออกเลยออกมาจากบางหลวงแล้วออกคลองปากนคร แล้วจะไปเลี้ยวห่างจากปากน้ำถึงบางหลวง 3 กิโลเมตร ห่างจากโคกข่อย 2 กิโลเมตร วัดโคกข่อย

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คำว่าบางหลวงนี้ผมทราบมาจากคนแก่ ๆ เล่าว่า หมายถึงบางเป็นทางน้ำ ลำคลองสาธารณะเป็นของรัฐบาลหมายถึงหลวงของชาวบ้าน ประชาชนใช้เป็นทางสัญจรไปมาหรือจับสัตว์น้ำได้ เดิมนั้นมีปลาชุกชุมมาก เลยเรียกกันว่า บางหลวง ปัจจุบันนี้มีคนตั้งบ้านเรือนอยู่มาก พวกปลาก็มีน้อยลง ลำคลองของบางหลวงนี้แยกจากคลองปากนครเข้าไปประมาณ 2 กิโลเมตร และสามารถออกสู่ทะเลได้ เพราะเป็นส่วนแยกของคลองปากนครไปทางใต้ เพราะถ้าออกจากบางหลวงผ่านออกคลองปากนครแล้วออกสู่ทะเลได้ ห่างจากทะเลประมาณ 3 กิโลเมตร

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบางหลวงมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านหนองนก

วิทยากร : นายเหียง จำรัสฉาย อายุ 73 ปี

ชาวนา

คำเล่า

ประวัติหนองนกนั้นรู้ดี ประวัติแรกเริ่มจะเป็นป่า ป่ากำ เป็นทุ่งในคนไม่อยู่ มีควายเลื้อนมาก มีป่าวัวฝูงวัวเลื้อนเขาซุกซุ่มแต่แรก หนองนก ๆ นั้นมันเป็นหนองใหญ่ มีบ่ออยู่ 17 ลูกหนองนก บ่อนั้นเขาสำหรับไว้ให้วัวกินน้ำระดูแดงอยู่รอบ ๆ หนอง บริเวณหนองที่ลึก 6-7-8 ไร่ได้ที่หนองใหญ่ แต่ทุกวันนี้หมดเสียแล้ว เขาทำนาหมดแล้ว แต่แรกเป็นหนองใหญ่ บ่อนั้นเขา 17 ลูกเขาซุกซุ่มระดูแดง วัวฝูงควายฝูงที่นั่นเพ แล้วกะไว้คักวัวคักไทรวันนั้นตาของการอีกินลูกวัวกะซุกซุดักเอาไว กะมันพลัดลงในนั้น คายเองมันแหละ บอเขาซุกไว้มากเพราะไทรหนองนั้น กำนึกเดิมที่ซุกนั้น จุงทองกัน ๆ แกเป็นชาวทุ่งนี้้อยคน แกมีวัวฝูงยังสักพันตัวได้ แกและเป็นผู้หักร้าง นี่ประวัติเดิมของหนองนก หนองนกนั้นมันมีนํ้ามาก นกไปชุมอยู่แค่นั้นเพ ของมันเป็นป่าหม ทุยหาราคแล้วกะมีป่าไผ่มีนํ้าสูง ที่นี้เหมือนคูเคื่อนอายเคื่อนยี่พันนี้ไปหาไชน่อกนั้น ไปเคียวไจกันเซงเหานี้เค็มแหละ นั้นแหละเหมือนกับไซเปิด ทำรังที่นั่น มีนกสา นกคอกบัว หลายพันธุ์ทุกพันธุ์น้อก กองแฉนั้น นกพริก นกเป็ดน้ำมาก ทุกปีแหละพอดึงคูเคื่อนอายเคื่อนยี่แล้วตรงนั้น แล้วมีควายถึกสักตัวแล้วกะเซควายแล้วถึงพาด้า แล้วเก็บเคียวไจ เก็บไชน่อกนั้นแหละ กันไม่เซควายไปเข้าไม้ไค้มันรกบุกไม่รอดไม่ถึงกัน เซควายแล้วมีไม้ชอยชุนหนึ่งแหละ ไม้ชอยรังไชนก ชอยไสฉา ๆ มันอยู่บนต้นไม้เป็นรัง ฉาหนาคันนั้นหักเคียวแหละไป ไปหัวเข้าหัวนพอกี 9 กลับมาเค็มฉา เคียวนี้สภาพนั้นหมดฉาด แคอยู่เป็นที่นาหมดแล้ว หนองเค็มอยู่แถวหลังกรมการชาวนานี้ตลอดชาวกลายเป็นนาหมด

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

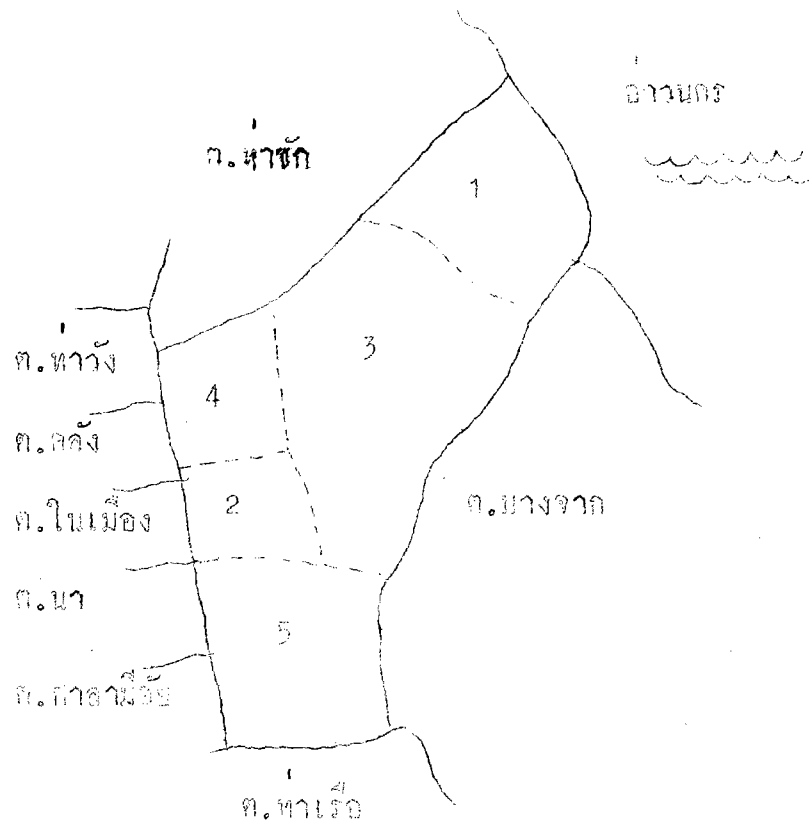
ประวัติหนองนกนั้นรู้ดี ครั้งแรกเป็นป่าระกำ เป็นทุ่งไม่มีคนอาศัยอยู่เลย มีควายป่ามาก ลักษณะของหนองนกนั้นเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ มีบ่อน้ำอยู่ 17 ลูกที่หนองนํ้านั้น บ่อนํ้านั้นซุกไว้ให้วัวกินน้ำในฤดูร้อน อยู่บริเวณรอบ ๆ หนองน้ำ พื้นที่เป็นหนองน้ำประมาณ 6-7-8 ไร่

ที่เดียว แต่เกียนนี้ไม่มีร่องรอยแล้ว เพราะกลายเป็นทุ่งนาหมดและใช้น้ำเหล่านั้นไว้ปลูก
 กล้วยให้ตกไปตายในบ่อน้ำควย และมีลุงทองกันเป็นบุคคลแรกที่มาบุกเบิกทุ่งนา และมีวัวฝูง
 ประมาณ 1,000 ตัวโต ที่หนองน้ำใหญ่นี้มีนกชนิดต่าง ๆ มากมาย ในระยะเวลาราวเดือน
 ถ้ายเดือนสี่ของทุก ๆ ปีจะมีการตีควายถือไม้สอยอันหนึ่งไปเก็บไขนกตามบริเวณหนองน้ำนั้น
 นี้น่าหมาย ไข่เวลาตั้งแต่เช้ามีจนถึง 9 นาฬิกา ถ้าเวลาจะเก็บไขนกได้เป็นเชิงโต ๆ
 ปัจจุบันนี้สภาพอย่างนั้นไม่มีแล้ว เพราะถูกทำเป็นทุ่งนาหมด หนองน้ำเดิมอยู่หลังสถานีทดลอง
 ข้าวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งตอขึ้น และประวัติของชื่อหนองนกมีที่
 มาจากชื่อของสัตว์

แผนที่ตำบลปากนคร
แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- 1 บ้านปากน้ำปากนคร
- 2 บ้านปากนครบน
- 3 บ้านคลองซุด
- 4 บ้านหัวจาก
- 5 บ้านหัวกรูด

คำบลปากนคร

วิทยากร : นายเนียน สุวรรณพันธ์ อายุ 45 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

เกี่ยวกับประวัติของหมู่บ้านปากคอนคำบลปากคอนนี้ครับ ที่คนแก่ ๆ แถวนั้นเขาเล่า
เท่าที่ผมรับทราบ เขาบอกว่าเป็นบ้านอยู่ริมคลอง เป็นแม่น้ำไหลคดตลอดยาวไปจนถึงนคร เขา
ทางคลองหน้าเมืองแล้วไปถึงคลองหัวตรุด ถึงสะพานหัวตรุดจากปากน้ำปากคอนนี้ไปถึงนคร
แตกออกจะไปไต่ทางคลองหน้าเมืองนะ ถ้าอีกตอนก็เป็นคลองเล็ก ๆ คลองป่าเหล้า คลองสวน
หลวง เขาไต่ลัดกับพระธาตุทางนั้นนะ ที่นี้เขามาเรียกว่าปากน้ำปากคอนตรงนี้ ทั้งสองฝั่งคลอง
มันมีคนมาอยู่เป็นจำนวนมาก อยู่แค่นี้ปากน้ำ ถึงคนแก่ ๆ เขาเรียกปากน้ำปากน้ำสมัยก่อน
พอคนไปคอน ๆ ทางนี้มาจากท้าวซีก เห็นว่าคลองปากคอนเป็นคลองน้ำลึก มาจากบางควาย
บางใหญ่ บางที่ปากน้ำก็มาเขาทางนี้ พันไปนครศรีธรรมราช หรือว่าไปคอนสมัยก่อนพื้นที่
แหละ เลยเขาเรียกปากคอน ๆ เรื่อย จนมาสมัยใหม่มาตั้งชื่อให้เพราะก็เป็น ปากนคร
อาชีพของคนแถวนี้สมัยก่อนก็อาชีพหาปลาไปเล็ก ๆ น้อยพื้นที่นี้ เคยวันก็มีความเจริญมีคนอยู่
หนาแน่นมาก ถึงถึงกับเป็นเขตสุขาภิบาลตำบลปากนคร ผมคนเฒ่าจะเป็นครูใหญ่โรงเรียนวัด
มุขธารา ปากคอน มาอยู่นี้ราว 20 ปี สรุปแล้วแสดงว่าชื่อปากนครจะมาทางน้ำทางเข้า
นคร ปากแค ๆ ก็มีปากคอน ปากญา ปากนัง ข้างลงไปทางนี้เป็นบาง บางเล็ก ๆ มี
บางจาก พันจากนี้ไปปากนังขึ้นไปข้างบนมีปากญา ปากพูน ปากยิง ปากคอนคนหนาแน่นที่สุด
รองจากปากนัง อาชีพประมงปากคอนมากที่สุด รายได้ก็มีอาชีพทำนาทุ่ง เพิ่มมา 2 - 3 ปี
ไม่มีสวนพร้าว เพราะน้ำเค็ม มีเปี้ยวปูปลามาก

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ประวัติของหมู่บ้านปากนครตามที่คนแก่ ๆ เล่านี้มีว่าบ้านเรือนอยู่ริมคลอง มีแม่น้ำ
ตลอดไปจนถึงนครศรีธรรมราช ไปถึงคลองหน้าเมืองแล้วไปถึงคลองหัวตรุดต่อไป จนถึงสะพาน
หัวตรุด จากหมู่บ้านปากน้ำปากนครไปถึงนครศรีธรรมราช สมัยก่อนจะไปกันทางคลองหน้าเมือง
การที่เขาเรียกว่าปากน้ำปากนครตรงนี้ เพราะว่าทั้งสองฝั่งคลองนี้มีผู้คนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่มาก

อยู่ไกล ๆ ปากแม่น้ำ คนสมัยก่อนเรียกว่าปากน้ำ และมีประชาชนจากที่อื่น ๆ จะไป นครศรีธรรมราชก็ต้องใช้คลองปากนครนี้เป็นส่วนมาก เช่น ประชาชนที่อยู่แถวบางควาย บางใหญ่ ปากพนัง เคยเรียกว่า ปากนคร ตั้งแต่แรกมาจนถึงสมัยนี้ก็ยังเรียกว่าปากนคร อยู่ ตำบลปากนครตอนนี้เจริญมาก มีคนอยู่หนาแน่น มีสุขาภิบาลตำบลปากนคร จึงสรุปว่า ที่ชื่อว่า ปากนคร ก็มาจากทางน้ำทางเขานครศรีธรรมราช

สรุป

วิทยาการได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อตำบลปากนครมีที่มาจาก ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านคลองซุก

วิทยากร : นายปรีชา นนสุข อายุ 27 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

เกี่ยวกับเรื่องคลองซุกนี้ครับ กะไค่ฟ้งพอเอาเอาเลามาตั้งแต่เล็ก ๆ นานมาแล้วว่า
แถวนี้มักซุกคลองขึ้นมาเพื่อให้เชื่อมกับแม่น้ำสายใหญ่ ๆ แล้วการตั้งชื่อของคลองก็มักจะตั้งชื่อ
ตามลักษณะของคลองที่ซุกขึ้นมาจะเลยเรียกคลองที่ซุกขึ้นนี้ว่า คลองซุก ตามลักษณะที่ไค่ปรับให้
พื้นที่แถวนี้กลายเป็นคลองขึ้นมา คลองซุกที่เห็นอยู่นี้ะครับมันกะเป็นคลองที่เกิดขึ้นไม่นานนัก แต่
ว่าก่อนอายุผมมากแหละที่ซุกมันก็ซุกแยกมาจากแม่น้ำปากคอนอีกทีหนึ่ง เลยการคมนาคมที่ไม่ได้
สะดวกก็ทำให้ไค่เข้ามาถึงหมู่บ้านนี้ ที่ก่อนมันไม่มีแหละตรงแถวนี้ แถวชาวบ้านเห็นว่ามันจะ
ไค่ซุกคลองให้ติดต่อกันไค่สะดวก ก็เลยซุกคลองนี้ขึ้นมา เมื่อก่อนมีคลองซุกใหม่ ๆ นั้นบางคน
เห็นวาคลองซุกเป็นของใหม่ กะบางทีก็เรียกว่า บ้านคลองใหม่กะมี บางทีกะเรียกว่าคลองใหม่
เลย ๆ เพราะว่า เป็นของที่เกิดขึ้นใหม่ แถวทางบ้านเมืองไม่ได้เรียกตามที่ชาวบ้านเรียก
เขาเรียกตามทีลักษณะนิยมมาตั้งแต่แรกก็เรียกว่า บ้านคลองซุก...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

เกี่ยวกับเรื่องของคลองซุกนี้ คุณตาไค่เลยเอาให้ฟ้งฟังอยู่แล้วยังเด็ก ๆ อยู่ว่า
ไค่มีการซุกคลองขึ้นเพื่อให้ติดต่อกับแม่น้ำสายใหญ่ จึงเรียกคลองนี้ว่าคลองซุก เป็นคลองที่ซุก
แยกมาจากแม่น้ำปากคอนนั่นเอง ทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้นเพราะไค่เขาออกถึงหมู่บ้านนี้ทาง
แม่น้ำปากคอนไค่และไค่คลองที่ซุกไค่หัวถึงหมู่บ้านบางคนเรียกว่าคลองใหม่ก่อนที่ซุกเสร็จใหม่ ๆ
แต่ทางราชการเรียกว่า บ้านคลองซุก

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านคลองซุกมีที่มาจาก
ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านปากนครบน

วิทยากร : นายวิเชียร มาลากาญจน์ อายุ 37 ปี

ข้าราชการครู

คำเล่า

อยากอ้อเล่าถึงชื่อหมู่บ้าน 2 ของหมู่บ้านในตำบลปากคอนนั้นเขาเรียกกันว่า บ้านปากคอนบน ที่บ้านปากคอนบนนี้ความเป็นมาจะเหมือนกับชื่อตำบลนั่นแหละ เหมือนกับชื่อบ้านปากคอนในตำบลปากคอน นั่นคือกันแถวบ้านปากคอนบนนี้ เค้าทำรู้นั้นเป็นที่อยู่ของบ้านที่อยู่คอนบนของปากแม่น้ำ ปากคอน บ้านเรือนแถวนั้นมันเป็นแบบเกา ๆ เขาเล่ากันว่าสร้างมานานยังหลังนั้นกะว่าสร้างสมัยบูรณ คนก็ไม่รู้ว่าสร้างกันมาตั้งแต่เมื่อใด คือคงเข้าใจกันมาเล่ากันมาต่อ ๆ กันแหละว่าเมื่อตอนแรกที่เขามาตั้งเขาก็ก่อสร้างกัน ต่อ ๆ มาชื่อกะยังไม่มีตอนแรก ๆ เพิ่งมาตั้งชื่อในตอนหลังนี้เข้าใจว่าพื้นนั้น ยังมีบ้านหลายหลังที่ตั้งขึ้นเกาแก่มาก ยังอยู่รวมกลุ่มกันเป็นโหลมหานบนปากแม่น้ำไหลเล่อออกมาสักทีก็ เขาเรียกกันว่า ปากคอนบนนั่นแหละว่าที่ชื่อว่าปากคอนบนนี้ว่าก็คงเข้าใจว่ามันตั้งอยู่บนปากน้ำ อยู่คอนบนของปากน้ำ เรียกกันว่า ปากคอนบน

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

อยากจะเล่าถึงชื่อบ้านปากนครบนนี้มีความเป็นมาเหมือนกับชื่อตำบลปากนครนั่นเอง แตกต่างกันตรงที่ว่า บ้านปากนครบนนี้เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่คอนบนของปากแม่น้ำปากนคร บ้านเรือนเป็นแบบบ้านเกา ๆ สร้างมานานแล้ว บางหลังสร้างในสมัยโบราณมานานแล้ว ไม่มีใครทราบใ้กว่าสร้างเมื่อไร และชื่อของบ้านปากนครบนนี้คงจะตั้งขึ้นภายหลังมีบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม ๆ อยู่ห่างจากปากแม่น้ำปากนครขึ้นไปทางคอนบน จึงได้เรียกว่า บ้านปากนครบน

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านปากนครบนนี้ที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านปากน้ำปากนคร

วิทยากร : นายเหง ราชพฤกษ์ อายุ 48 ปี

พอลา

คำเล่า

ปากนครนี้กะคล้าย ๆ กันว่าสมัยก่อนคลองนั้นขึ้นไปถึงนครปี ถึงคลองอื่นก็ไม่ผ่านเมือง นคร ก็เลยเขาเรียกว่าปากนครแล้วถึงมาปากนคร เป็นปากน้ำ เป็นปากน้ำปากนคร สมัยแรกคลองนี้เล็กกว่านี้ ปากน้ำไม่ไกลระยะราวก็โศกถึงปากน้ำอยู่เหมือนเดิม

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ปากนครนี้สมัยก่อนก็เป็นคลองขึ้นไปถึงนครที่ธรรมราชคลองอื่น ๆ ก็ไม่ผ่านไปถึงตัว เมืองนครศรีธรรมราช ก็เลยเรียกว่าปากนคร จากนครศรีธรรมราชก็ลงมาถึงปากนครได้ มีลักษณะเป็นปากแม่น้ำก็เป็นปากน้ำปากนคร สมัยก่อนคลองนี้เล็กกว่านี้ ส่วนปากน้ำอยู่เลยเขาไปประมาณก็โศกเมตรครึ่งมีลักษณะเป็นรูปปากแม่น้ำเหมือนเดิม

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านปากน้ำปากนครมีที่มา จากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านหัวจาก

วิทยากร : นายวิรัตน์ ชีระกุล อายุ 29 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

พูดถึงเรื่องบ้านหัวจากนี้คนเกาะไผ่ทั้งคนเกาะคนแก่เขาพูดกันว่า โอ้ที่เขาเรียกว่าบ้านหัวจากนี้ เพราะว่าทรงนั้นมันอยู่ตรงหัวคอกหรือว่าหัวเลี้ยวของคลองปากคอน ที่นี้ตรงหัวเลี้ยวนี้มีต้นจากขึ้นอยู่เต็ม เกาะเรียกกันว่าหัวจาก ที่บ้านหัวจากนี้มันก็เกี่ยวกับเรื่องสมัยโบราณสมัยก่อนขนาดไหนคนเกาะคนแก่ไม่ได้พูด เพียงแต่เรียกกันว่า ที่ตรงนี้แหละบ้านหัวจาก แต่เรียกตามลักษณะของหัวคอกหัวคอกที่มีต้นจากมากที่เกาะเกาะรอบ เหนือและครึ่งประวติ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

เรื่องบ้านหัวจากนี้ที่คนเกาะคนแก่เล่ากันว่าที่เรียกว่าบ้านหัวจาก ก็เพราะทรงนี้เป็นหัวเลี้ยวหรือทางเลี้ยวโค้งของคลองปากนคร และตรงเลี้ยวโค้งนี้มีต้นจากงอกขึ้นอยู่เต็ม เลยเรียกกันว่า หัวจาก เป็นการเรียกตามลักษณะของหัวโค้งที่เลี้ยวที่มีต้นจากอยู่มากมายนั่นเอง

วิทยากร : นายเหงะ ราชพฤษ อายุ 48 ปี

พ่อค้า

ขยายความ : บ้านหัวจากกะสมัยก่อนนั้นตามแถวนี้ไม่มีจากไหน ไม่มีและไม่มีแถวบ้านหัวจากตรงใกล้ ๆ วัดทวนครี่ดหนึ่ง เป็นที่ลุ่มมีการปลูกจากก่อนเพื่อน มีต้นจากเป็นแห่งแรกข้างบนก็ไม่มี มีตรงนั้นแห่งเดียว เอาจากนั้นแหละมาปลูกตามคลองปากนคร พันธุ์จากของลุงสาย พ่อของลุงสายสมัยก่อนนั้นแหละ ลุงสายแกอยู่บ้านเขาเรียกว่า บ้านหัวจาก หัวจากเป็นแหล่งจากที่มาปลูกกันแถวนี้

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

สมัยก่อนแถวนี้ไม่มีต้นจากเลย มีแต่แถว ๆ บ้านหัวจากเท่านั้น เป็นที่ราบลุ่มกว่าบริเวณอื่น ๆ จึงมีการปลูกต้นจากเป็นแห่งแรกจึงมีต้นจากที่บ้านหัวจากเพียงแห่งเดียวในสมัยนั้น ต่อมาได้นำพันธุ์จากที่นั่นมาปลูกไว้ทั้งสองฝั่งคลองปากนคร เป็นพันธุ์ต้นจากที่บ้านหัวจากนั่นเอง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบานทิวจากพี่พี่
ของต้นไม้

บ้านหัวตรุด

วิทยากร : พระภิกษุฉาภ บุษยฤทธิ์ - อนันตโน อายุ 55 ปี

เจ้าอาวาส

ลำเลา

นี่แหละมารดาของฉาภได้เล่าว่าที่เขาได้เรียกว่าบ้านหัวตรุด ๆ นี้ คือว่าในย่านบ้านนั้นมันมีแคปร่างกราง ไม่มีคนมาอยู่ ฉาภมารดาของฉาภเมื่อก่อนจะอยู่ไปบ้านปะละโนไปแปนู ในนอกนั้นมันไม่ได้ออกมาอยู่ ก็มีแคปร่างกรางแล้วถึงกะตกลงว่าเขามีลูกทอเบาทอไหพั้นนี้แหละกะเขามาหาลูกทอกลั่นนั้นหาลูกทอไปไซ้ ไมกลามากันถามาสักทีกะมีกัน 2 คนหรือ 3 คน กัลัฎฐารายจะตำรายเอา คันแล้วกะไ้ไ้เรื่องการเหตุที่ว่าเป็นบ้านหัวตรุดเขาเรียกว่าบ้านหัวตรุดนี้ กะแกโยมหญิงแกบอกว่ามันมีแคไม้ตรุดเป็นพืด ไ้ไ้เรื่องไม้อื่นมีเหมือนกัน แต่ว่าไม่มีจนมากจนเกิน ไม้ตรุดคือว่ามันเป็นคนแกมยาน เคี้ยวนี้ไม่ค่อยมี คือว่าชาวบ้านมันออกมาถึงมันอยู่เต็มแล้วกะตกลงว่ามันทำลายหมดคำว่า หัวตรุด หมายถึงฝั่งท่าคลองตก ฝั่งออกนั้นเขาเรียกว่าบ้านทุ่งนอย แต่ว่าเคี้ยวนี้หัวตรุดมันกินหมด เรียกโจงว่าเป็นบ้านหัวตรุดหมดไปเขตไปถึงโน...

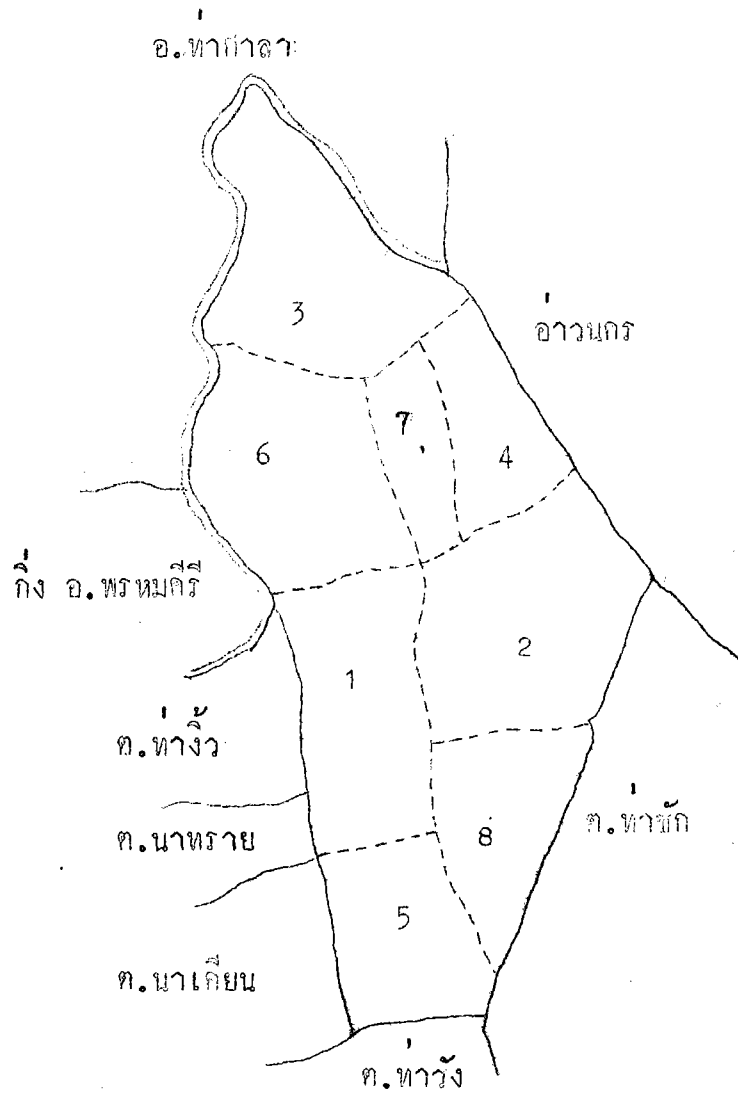
ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

มารดาของฉาภได้เล่าว่าที่เขาเรียกว่าบ้านหัวตรุดนี้ คือเดิมในบริเวณนี้เป็นป่ารกทึบ ไม่มีคนอาศัยอยู่ มารดาของฉาภอยู่บ้านข้างโนเขาไป แต่คนมักจะมาหาหยอดกระดินกันโนบริเวณนี้เอง และสมัยนั้นโจรผู้ร้ายชุกชุม และที่เรียกว่าบ้านหัวตรุดนี้คือแม่บอกว่ามีคนตรุดอยู่มากมาย ส่วนคนโนชนิก่อนก็มีแคมนอย คนตรุดนั้นมีลักษณะเป็นแบบมีลำคนเป็นเถา เคี้ยวนี้ไม่ค่อยมีเพราะประชาชนไ้ไ้ถากถางสร้างบ้านเรือนอาศัยกันอยู่เต็มไปหมด เดิมนั้นทางฝั่งคลองตะวันตกเรียกว่าบ้านหัวตรุด แต่ทางฝั่งตะวันออกเรียกว่า บ้านทุ่งนอย แต่ปัจจุบันนี้เป็นบ้านหัวตรุดทั้งหมด

สรุป

วิทยากรไ้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านหัวตรุดมีที่มาจากชื่อของคนโน

แผนที่คำบ่อปากพูน
แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

1	บ้านท่าแพ	6	บ้านบางปู
2	บ้านปากพูน	7	บ้านบ่อโพธิ์
3	บ้านปากพึง	8	บ้านท่าคั่น
4	บ้านนอกไร่		
5	บ้านชะเอียน		

คำบลปากพูน

วิทยากร : นายเสถียร สุขนธ อายุ 39 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

...ผมเข้าใจว่า คำว่าปากพูน เนื่องจากผมไม่เจนนิด เนื่องจากผมไม่ค่อย
ที่นี่ อาจจะมีคามหมายเป็นสองแง่สองง่า ถ้าหากว่าตามลักษณะสภาพของพื้นที่ เนื่องจาก
คำบลปากพูน หมู่บ้านปากพูนนี้เป็นหมู่บ้านที่อยู่ชายทะเล มีอ่าวปากพูน บริเวณอ่าวปากอ่าว
นี้จะมีสันดอน ทางเรือเขาเรือออกครับ จะมีสันดอนอยู่ปากน้ำ ซึ่งจะต้องมีการขุดกัน
เป็นประจำ มีปากร่อง มีหลักร่องสำหรับเป็นทางเดินเรือ เพราะว่าจำพวกดินตะกอนที่
นำซึกพูนนั้นไปพอกพูนกันอยู่ปากน้ำเป็นอันมาก แล้วถัดจากนั้นมากจะพื้นที่ของบริเวณนี้เป็น
บริเวณที่สูง ซึ่งเป็นหาดทรายเกา พื้นสันเนินฐานไปอีกอย่าง ถ้าหากว่าเราใช้คำว่า
พูนนี้กับชาวบ้านในละแวกปากพูนสมัยก่อนถึงจะพอจะเข้าใจว่าฐานะของชาวปากพูนดี เนื่อง
จากว่ามีทรัพย์สินพอกพูนให้ มีอาชีพหลาย ๆ อาชีพ สำหรับอาชีพของชาวปากพูนเท่าที่ผม
สังเกต เท่า ๆ ที่เที่ยวมาแล้วหลายสถานที่ รู้สึกว่าอาชีพของชาวปากพูนนี้มีมากเหลือเกิน
ถ้าหากว่าชาวปากพูนเป็นคนขยันก็พอที่จะทำมาหากินได้ตลอดฤดูกาล ทั้งแคคตัสไม้ชาย ถัก
ไม้แหลมชาย ชุคุญ จับเปี้ยว ทอดแห ลงวน ติปลายอก ทำประมง ทำสวนมะพร้าว
ทำค่อมะพร้าว ทำนา แล้วยังมีอาชีพที่เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ อีกเยอะ ซึ่งเมื่อชาวบ้านมีอาชีพ
มาก ก็จะทำให้มีรายได้น่ามาก เป็นการพอกพูนเศรษฐกิจของตัวเองได้ ซึ่งถ้าหากเรามอง
ในแง่ที่ว่า พูนนี้ก็เป็นการพอกพูนเศรษฐกิจ ความอยู่ดีกินดีของชาวบ้าน แต่ความเข้าใจ
ของผม คำว่าพูนนี้คงจะพูนมาจากพื้นที่พูนมากกว่าของคนสมัยก่อน...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ผู้เล่าเข้าใจว่า คำว่า ปากพูนนี้เป็นชื่อที่มาจากสาเหตุที่มีความหมายสองอย่าง คือ
เนื่องมาจากคำบลปากพูน หมู่บ้านปากพูนเป็นหมู่บ้านชายทะเล มีอ่าวปากพูน บริเวณ
ปากอ่าวมีสันดอน ทางเรือเขาเรือออกมีสันดอนงอกออกไปเรื่อย ๆ ต้องมีการขุดออกอยู่
เสมอ มีร่องน้ำสำหรับเป็นทางเดินเรือ เกิดจากดินตะกอนที่ถูกคลื่นซัดไปพอกพูนไว้นั่นเอง

พื้นที่บริเวณนี้จึงเป็นที่สูง เป็นหาคทรายเกา ถ้าจะสันนิษฐานไปอีกอย่างหนึ่ง โดยเราจะใช้ คำว่าพูนนี้กับชาวบานในละแวกปากพูนสมัยก่อนก็คงจะหมายถึงว่าความเป็นอยู่และฐานะของ ประชาชนของตำบลปากพูนคึกคัก ร่ำรวย เพราะว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยมี อาชีพมากมายที่จะเลือกทำได้ เทาที่มีอยู่ผู้เฒ่าเฒ่าแกงเกตุมานั้นรู้สึกว่าอาชีพของชาวปากพูน นี้มีมากมายเหลือเกิน ถ้าหากชาวปากพูนเป็นคนขยันก็จะมีอาชีพให้ประกอบได้ทั้งปีตลอดปี เช่นตัดไม้ขาย ตัดไม้แสมขาย จับปูทะเลตามริมฝั่ง จับปูแสม หอดแพปลา ลากถวน จับปลากระบอก ทำประมง ทำสวนมะพร้าว ทำนาและอาชีพอื่น ๆ อีกมากมาย จึงเมื่อ ในท้องถิ่นนี้มีอาชีพให้ประชาชนประกอบได้มากมาย ก็หมายความว่าประชาชนมีรายได้มาก เป็นการเพิ่มพูนฐานะเศรษฐกิจให้ดีขึ้นสูงขึ้น มีความอยู่ดีกินดี แต่ผู้เฒ่าเฒ่าคิดว่าพูนนี้ มาจากลักษณะของพื้นที่พอกพูนให้สูงขึ้นมากกว่า

วิทยากร : นายฉัน แก้วมณี

อายุ 56 ปี

ชาวนา

คำเล่า

...ปากน้ำปากพูนเป็นปากน้ำที่มีโจมไฟที่สำคัญ โจมไฟอยู่ในป่าแหม ดินมันฮอก ไปราวก็โลเหลือ เขากะเรียกว่าปากน้ำปากพูน... ปากพูนยังมีเรือสินค้าเขาอยู่ ดินกะ ฮอกออกไปเรื่อย ร่องน้ำยังอยู่คงเคิมนั้น น้ำใหญ่เรือกอเขาได้...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ปากน้ำปากพูนเป็นปากน้ำที่มีกระโจมไฟที่สำคัญที่เห็นเด่นชัด กระโจมไฟอยู่ใน ป่าแสม มีพื้นดินโคงฮอกออกไปเป็นระยะทางประมาณกิโลเมตรเศษ เขาก็เคยเรียกกันว่า ปากน้ำปากพูน ที่ปากพูนนี้มีเรือสินค้ามาจอดได้ ส่วนพื้นดินถึงฮอกออกไปเรื่อย ๆ ร่อง น้ำทางเดินของเรือก็ยังมียู่ ถ่าน้ำมากเรือลำใหญ่ ๆ เขาก็จอดได้

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อตำบลปากพูน
มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านชะเอียน

วิทยากร : นายพุ่ม พินิจ

อายุ 78 ปี

ชาวนา

คำเล่า

บ้านชะเอียนก็อยู่พรานของไพร่ บ้านวัดดุม ทางเหนือ วัดดุมว่านั้นดุมชะเอียนตรง
หว่างนั้นเป็นไม้ชะเอียน ไม้ชะเอียนมากหรือพันปรี๊ด ไม้ชะเอียนที่เหมือนเราใหญ่ ๆ พันมา
ทำเสาเรือนได้นั้น ผมกะพันมามาก เหมือนกับปลัดนั้นเมื่อสร้างเขาไปพันกับปลัดนั้น ล่องมา
ทางคลองนั้นมา ไม้คามินั้นหึ่งเพ ทำเรือน ไม้ใช้ไปถึงเห็นถึงโคไม้ใช้

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านชะเอียนไม่ทราบเป็นมาอย่างไร แต่บ้านวัดดุมก็เพราะพื้นที่เป็นที่ดุม ชะเอียน
ตรงบริเวณนี้มีต้นชะเอียนมีต้นชะเอียนมากก็เป็นไปได้ ไม้ชะเอียนนี้ใช้ทำเสาวานได้นั้น ผมเองก็
เคยไปตัดมามากแล้ว อยู่ทางคานนั้น ตัดแล้วก็บรรทุกเรือมา บ้านเรือนที่สร้างกันนี้ใช้ไม้ใน
บริเวณนี้ทั้งหมด ไม่ได้นำมาจากที่อื่นเลย

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของบ้านชะเอียนมีที่มาจาก
ชื่อของคนไม่

บ้านนอกไร

วิทยากร : นายมงคล ทองขาว อายุ 38 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

เกี่ยวกับบ้านแคว้นที่ข้าพเจ้าบ้านนอกไรนี้เดิมมีประวัติสั้น ๆ ว่า แรกก่อนพื้นที่แคว้นนี้เป็นป่ารกมาก บางพื้นที่เป็นหลุมใหญ่ลึก มีคนอยู่น้อยมาก ต่อมาคนที่มาอยู่แคว้นนี้ะครับก็มาจากปากพูน คือ ย้ายมาจากปากพูน แลวกะมาทางปากจุคไฟปรน แลวกะขุดหัวคอ ขุดปลวก ปรายพื้นที่ใดเหมอ ทั้งนี้เพื่อจะทำการปลูกพรวร หวานขาว ส่วนใหญ่จะปลูกพรวร หวานขาวเป็นพื้นที่นะครับ แลวกั้นนอกจากหวานขาวและปลูกพรวรแลวกั้ทำหมอกิน คินลัม เคียวนี้การทำหมอกินและคินลัมนั้นเลิกไปแล้วครับ แลวกั้การทำให้ไร่เช่นปลูกพรวร หวานขาวกันเป็นส่วนมากกว่าแคว้นในตำบลปากพูน ฉะนั้นชาวบ้านทั่ว ๆ ไปเรียกพื้นที่แคว้นว่าบ้านนอกไร หมายความว่าพื้นที่แคว้นนี้ะครับ การทำไรนั้นนอกบ้านที่อยู่นะครับ จนถึงวันนี้มีชื่อทางราชการว่าบ้านนอกไร

ถอดความเป็นภาษากากกลาง

บ้านนอกไร เดิมมีประวัติย่อ ๆ ว่า สมัยก่อนเป็นป่ารกทึบ บางแห่งก็เป็นที่ราบลุ่มมีหลุมลึก ๆ ใหญ่ มีคนอาศัยอยู่น้อยมากต่อมาประชาชนในแถบบริเวณปากพูนได้ย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านนี้มากขึ้น เลยได้ทำการหักร้างถางป่า ทำพื้นที่ให้ราบเรียบเสมอกัน เพื่อจะให้เป็นส่วนมะพร้าวปลูกชาวซึ่งทำกันมาก มีอาชีพอื่นอีกคือปั้นหมอกินและทำคินลัมขายแต่ปัจจุบันนี้เลิกทำกันแล้ว คงเหลือแต่สร้างสวนมะพร้าว และทำไร่ปลูกข้าว จึงเรียกว่าบ้านนอกไร หมายความว่า การทำไรนั้นอยู่นอกบริเวณที่ตำบลเรือนอาศัยอยู่

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านนอกไรมีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านท่าคีน

วิทยากร : พระภิกษุเจิม

อายุ 55 ปี

พระภิกษุ

คำเล่า

วัดนี้อยู่ในเขตท่าคีน สมัยก่อนเขาถือว่าท่าคีนนี้เป็นเรื่องสำคัญของเมืองนคร ถือเป็นวัดโคหรือวัดแจง เป็นที่ไวศกุลของ ณ นคร ถึงเขาถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ถึงคนเฒ่าคนแก่กัน เขาพูดใคร่แล้วอีก ๆ มักทำตาม เป็นเรื่องที่ว่าอายุใครที่ถือบ้านคีน อายุใครที่ท่าคีน ๆ แล้วถึงกะนั้นเป็นแหล่งที่ว่า เรือกะคิโดยมากของเขาส่งมาเมืองคอน เมื่อก่อนนั้นเขาจะมาขึ้นที่ท่าคีน ทุกอย่างเขามาได้ 2 ทาง เขามาทางท่าแพ ทางหลังถม มานี้กะมาเขาทางท่าคีน มาทางปากน้ำปากญา แล้วขึ้นมาท่าชัก มานี้กะมาเขาท่าคีน บ้านเมืองส่วนใหญ่อยู่ทางทิศใต้ นี่คือท่าคีนอยู่ทางทิศเหนือ นั่นแหละคนสมัยนั้นเขาไม่ได้เรียกทิศเหนือทิศใต้ เขาเรียกว่า ปลายออก ปลายตก ปลายหัวนอน ปลายตีน นั่นมันปลายตีน ปลายโน้ปลายหัวนอน ปลายคีนมันอยู่ฝั่งคลองของคลองราเมศวรฝั่งนี้...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

วัดนี้อยู่ในเขตของบ้านท่าคีน สมัยก่อนถือว่าหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านสำคัญของจังหวัด นครศรีธรรมราช คือมีวัดประคูลหรือวัดแจงอยู่บนวัดที่เดิมกระตูกของตระกูล ณ นคร และคนแก่ ๆ เล่าว่า เป็นท่าเรือที่สินค้าต่าง ๆ ที่มาทางเรือจะมาท่าแพหรือปากนกร ปากญา ก็จะต้องเขามาจอดที่ท่าคีนทั้งหมด บ้านเรือนส่วนมากอยู่ทางทิศใต้ แต่ท่าคีนนี้อยู่ทางทิศเหนือ คนสมัยนั้นไม่ได้เรียกทิศเหนือ แต่เรียกว่าปลายตีน ปลายคีนอยู่ทางฝั่งคลองราเมศวรทางฝั่งนี้ เติมสมัยก่อนนั้นสองฝั่งถนนมีคนประกบกันชมกู่อยู่เต็ม ท่าเรือจริง ๆ ในสมัยก่อนนั้นอยู่ที่แถววัดท่ามอยู่ จึงเรียกว่าท่ามอยู่ บ้านนี้เรียกว่าบ้านท่าคีน ก็เพราะเป็นหมู่บ้านอยู่ทางทิศเหนือของท่าเรือ แต่คนสมัยนั้นเรียกว่า ปลายคีน

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อนานทานันมีดีมาจาก
ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านท่าแพ

วิทยากร : นายต้น แก้วมณี อายุ 56 ปี

ชาวนา

คำเล่า

ได้ทราบเรื่องราวทาแพที่เขาได้เรียกว่าทาแพ เนื่องจากมีแพข้าม ข้ามคลอง
ทาแพได้ชื่อว่าทาแพ เป็นคลอง ๆ ที่ข้าม ได้ตั้งชื่อว่าทาแพทั้งนั้นมาแพทำด้วยไม้ไผ่ เป็น
คนเดินข้าม แพนนั้นชักไปชักมา คราวสมัยนั้นเวลานั้นเขาที่นั้นยามอายุ 95 ปี เล่าว่าทาแพ
ได้ชื่อมาตั้งแต่ เป็นที่แพข้ามเดี๋ยวนี้เรือพวกประมงเขาไปจอดทาแพมาก เอาปลาขึ้นแค่นั้นทั้งเพ
ปากน้ำปากพูนเป็นปากน้ำมีโจมไฟที่สำคัญ โจมไฟอยู่ในป่าแหม ดินมันสอกไปราวสักกิโลเหลือ
เขาจะเรียกปากน้ำปากพูน ทาแพตรงแคศรางพวนเดี๋ยวนี้ทางรถยนต์...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ได้ทราบเรื่องของทาแพที่เขาเรียกว่าทาแพนั้นเนื่องจากมีแพข้ามคลอง ครานั้น
จึงเรียกว่าทาแพ เป็นแพที่ทำด้วยไม้ไผ่เป็นแบบให้คนเดินข้ามแล้วชักแพไปมา เรื่องนี้คุณยา
อายุ 95 ปีได้เล่าให้ฟังปัจจุบันมีเรือประมงจอดที่ทาแพมาก ทาแพก็คือมีสะพานเดี๋ยวนี้ทางรถ
ยนต์

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านทาแพที่มาจากลักษณะ
ภูมิประเทศ

บ้านบ่อโพธิ์

วิทยากร : นายสนธิ รักสนิธ

อายุ 63 ปี

อภิศักการ

คำเล่า

บ้านบ่อโพธิ์นี้ครับ ตามที่ผมได้ทราบจากคนแก่ที่เขาเล่ามา และได้ติดตามศึกษาเพื่อหาข้อมูลความจริงในเรื่องบ้านบ่อโพธิ์เหมือนกัน ก็โดยสรุปว่า บ้านบ่อโพธิ์นี้ครับอยู่ในตำบลปากพูน หมู่ที่ 7 แล้วก็มีสัญลักษณ์อันหนึ่งซึ่งปรากฏให้เห็นได้ชัดก็คือ บ่อครับมีบ่อ และคนแก่เขาเล่าว่า บ่อลูกนี้แหละครับเมื่อก่อนมีโพธิ์อยู่หนึ่งคน แต่ในระยะที่ผมไปเจออยู่นั้นคนไม่มีมีแคบ่อ และก็มีผู้เล่าประกอบเป็นความจริงว่าที่บ่อที่บ้านบ่อโพธิ์ จึงได้นามว่าที่เรียกบ้านบ่อโพธิ์ก็คือบ่อโพธิ์ลูกนี้แหละครับ บ้านบ่อโพธิ์นี้ถ้าพูดถึงการอุดมสมบูรณ์ของชาวบ้านบ่อโพธิ์นี้ครับนับว่าเป็นท้องที่นาอยู่ เต็มไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านบ่อโพธิ์นี้ใคร่ทราบจากคนแก่ ๆ เขาจะได้ติดตามศึกษาด้วยตนเอง ก็โดยสรุปว่าบ้านบ่อโพธิ์นี้มีสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัด คือ บ่อน้ำ และที่ บ่อน้ำมีต้นโพธิ์อยู่คนหนึ่งด้วย เคียงต้นโพธิ์ไม่มีแล้ว มีแคบบ่อน้ำ และมีคนบอกวบบ่อน้ำนี้แหละคือบ่อโพธิ์จริง ๆ ในบริเวณหมู่บ้านนาอยู่และมีความอุดมสมบูรณ์

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านบ่อโพธิ์มีที่มาจากชื่อของคนไม่

บ้านบ่อโพธิ์

วิทยากร : นายแสง สิริวิทยโน อายุ 49 ปี

ชาวนา

คำเล่า

ก็เมื่อก่อนนี้บ้านมาแล้ว คนแถวหนองของมโนนทะเล เมื่อก่อนนี้วันเสาร์วันศุกร์แล้ว มันขึ้นอายุพุทรี ครบบ่อจะเห็นแต่ไกลว่าขึ้นอายุพุทรีวันเสาร์วันศุกร์มันเป็นพุ เขาได้เรียกบ่อโพธิ์ ที่จริงบ่อพุทรี เพี้ยนมาจากบ่อพุเป็นบ่อโพธิ์ บ่ออยู่ที่ข้างบ้านนาหนูแหละครับ ข้างปดะหัวนอน วัดม่วงทองเคียนนี้ไม่ลึก เขาเริ่มพัฒนาขึ้นบึงหนึ่ง แต่โคลนน้อย คือว่าอายุนี้น้ำขึ้นจากบ่อนั้น ขึ้นเห็นเป็นรูต เห็นแต่ไกลนี้ เขาว่าออกไปนอกพงพินนี้แต่เห็นเป็นรูตขึ้นไปเลย

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คนแถวหนองของมโนนทะเลได้เล่าว่า เมื่อก่อนนี้ในวันเสาร์วันอังคารจะมองเห็นไธระเหย สูงขึ้นมาจากบ่อนั้นเห็นแต่ไกล เขาเรียกว่าบ่อโพธิ์ ที่จริงบ่อพุทรี เพี้ยนจากบ่อพุเป็นบ่อโพธิ์ ไธระเหยสูงชูดขึ้นมาจากบ่อ ถ้าอยู่ในบริเวณทุ่งนาจะมองเห็นได้ชัดเจน

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ ประวัติของชื่อบ้านบ่อโพธิ์มีที่มาจากตำนานเล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านบางปู

วิทยากร : นายนวล กลอมจิตร อายุ 85 ปี

มรรคทายก

คำเล่า

นี่ไต่ขึ้นมาเขาเรียกโอเห่เกิมที่เกียวนั้น พุดแควในบางนั้นบางลึกมันเขามาแต่
เดโน้น ประมาณสักโหลไม่ไต่ขึ้นและหลายเส้น คานี้ในบางนั้นลึกมีปูเปี้ยวไทรพรอม เขา
หากินกันในนั้น เมื่อก่อนนั้น แควมาเดียนั้นคลองมันหักคลองมันบึกเสีย คานี้ปากบางมัน
กะปึก คั้นพอบึกแล้วเหมอหมกคลิ่นมันถมเม็ดหมก เหมอหมกเกียวนั้นไม่มีบางแล้ว คราวนี้
คลองมันหักปละคิ่นแถมออกตรงอื่น ชื่อนั้นชื่อเกิมยังชื่อบางปูนั้นแหละ แต่แรกนั้นมีคนชุม
เกียวนั้นกะยังมีแหละ เมื่อก่อนนั้นพวกปละนั้น ๆ ชาวสวน ในบางปูเองนั้นชาวสวน ถ้าพอ
ถักออกไปคนละหนน พวกปละโน้นชายเลนนั้นหากินทางเล ทำอวน ทำแห นั้นพวกแซก พวก
แซกอยู่มาก ที่นี้พวกปละโน้นเขามาตรงบ้านบางปู ตอนหนุนั้นไปเที่ยวในบางกะเตี้ยว ในบาง
กะยังหากินอยู่ทุกวันทำนาทุกวันนี้เหมอไปหาไม่พบแล้วบางปู เกียวนั้นหาดกับชะบางไม่มีแล้ว
เหมอกันหมดเป็นทีเดียว

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ไต่ขึ้นมาเขาเล่าว่าแต่เกิมนั้นเป็นบาง ๆ น้ำลึกที่ออกมาจากทะเลยาวหลายเส้น ในบาง
นั้นมีกั้วปูเปี้ยวมาก แต่เกียวนั้นบางหรือคลองนั้นหักกอบเป็นพื้นหมก เป็นพื้นดินราบเรียบเสมอ
กันหมด เพราะคลื่นซัดสาดถมขึ้นมา ไม่มีรูปร่างของคลองหรือบางเหลืออยู่เลย ชื่อว่า
บางปูนั้นเป็นชื่อเดิม ตอนแรกมีประชาชนมากมาย อาชีพทำสวน แลเพาะเลหากินทาง
การประมงจับสัตว์น้ำ สมัยผู้เล่าเป็นหนุ่มนั้นเคยไปเที่ยวในบาง แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้วพื้นดิน
เสมอกันหมด

สรุป

วิทยากร ได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านบางปูมีที่มาจาก
ชื่อสัตว์

บ้านปากพูน

วิทยากร : นายเสถียร สุขคนธ์ อายุ 39 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

...ผมเข้าใจว่าปากพูนเนื่องจากความไม่เจจ๊ก เนื่องจากผมไปไก่อู้นี้
อาจจะมีความหมายเป็นสองแง่กะโค ถ้าหากว่าตามลักษณะสภาพของพื้นที่ เนื่องจากตำบล
ปากพูนหมู่บ้านปากพูนเป็นหมู่บ้านที่อยู่ชายทะเล มีอ่าวปากพูน บริเวณอ่าวปากพูนนี้จะมี
สันดอนทางเรือเขาเรือออกครับ จะมีสันดอนอยู่ปากน้ำ ซึ่งจะต้องมีการขุดกันเป็นประจำ
มีปากทรงมีหลังทรงสำหรับเป็นทางเดินเรือ เพราะว่าเจ้าพวกคินตะกอนที่นำชักพานั้นไป
พอกพูนกันอยู่ที่ปากน้ำเป็นอันมาก แล้วถัดจากนั้นมากะพื้นที่ของบริเวณที่สูง ซึ่งเป็นหาดทราย
เทาพื้นดินเนินฐานไปอีกอย่าง ถ้าหากว่าเราใช้คำว่า พูนนี้กับชาวบ้านในละแวกปากพูน
สมัยก่อนก็จะพอจะเข้าใจได้ว่าฐานะของชาวปากพูนคือ...

ถอดความเป็นภาษากกลาง

เข้าใจว่าปากพูนนี้เป็นชื่อที่มาจากเหตุผลสองอย่างคือ ถ้าดูตามสภาพภูมิประเทศ
แล้ว หมู่บ้านปากพูนเป็นหมู่บ้านชายทะเล มีอ่าวปากพูนบริเวณปากอ่าวมีสันดอนทางเรือ
เขาออก มีสันดอนงอกออกไปเรื่อย ๆ ต้องมีการขุดออกเป็นประจำ มีร่องน้ำสำหรับเป็น
ทางเดินเรือ เกิดจากคินตะกอนที่คลื่นชักไปพอกพูนไว้นั่นเอง อยู่ปากน้ำเป็นจำนวนมาก
ต่อ ๆ มาถึกลายเป็นพื้นดินเป็นเนินสูงขึ้น ที่เรียกว่าหาดทราย ประการที่สองเป็นเพราะ
คำว่า พูน นี้เนื่องมาจากประชาชนในบริเวณตำบลปากพูนมีอาชีพที่จะทำมาหากินได้มากมาย
หลายอย่างก็กว่าในชื่อ ๆ ประชาชนมีฐานะดีพอสมควรครับ

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อบ้านปากพูนมีที่มา
จากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านปากพยิง

วิทยากร : นายณัฏฐพงษ์ จันทรภักดี อายุ 51 ปี

ข้าราชการครู

คำเล่า

ผมมารับราชการอยู่ที่งานกระทั่งบัดนี้จะเป็นเวลา 31 ปี โรงเรียนวัดไพศาลสถิต ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผมมาอยู่ 31 ปีเศษแล้ว เค้าที่ทราบกะตามประวัติบ้านนี้ในชื่อวบ้านปากพยิง ผมได้ฟังไต่ถามมาจากผู้เฒ่าผู้แก่เขาเล่ากันว่า บ้านนี้ที่ใครชื่อวบ้านพยิงนั้นเมื่อคราวกูเหมือนจะเมื่อคราวสงครามกับพม่า กูเหมือนจะในสมัยไครราวสงครามเก้าทัพ ในทำนองนี้แหละครับ และตอนนั้นกะพอปรากฏว่ามีพม่ายกกองทัพมา แคววจะตั้งอยู่ฝั่งไหนกะไม่ทราบ แหะแล้วกะมีกองทัพไทยกะมำกัรบ คั้นมาตั้งรับกะในระหว่างที่ทัพต่อทัพมาพบกันก็ปรากฏว่า ยิงกันคนละฝั่งแม่น้ำ จึงบ้านที่อยู่ทางฝั่งเหนือบ้านปากยิงจึงเรียกว่าบ้านหน้าทัพกะปรากฏว่าไครทราบว่าเป็นที่ตั้งทัพ อีเป็นทัพของไครผมกะไม่แน่นอนเหมือนกัน แต่ที่ผู้สืบนิษฐาน ๆ ว่าเป็นทัพระหว่างพม่ากับไทยนั้นแหละ เพราะฉะนั้นชื่อว่า บ้านปากพยิงครับ ปากพะยิงระหว่างพม่ากับไทยค้ำนั้นกะกรอนหรือหายไปเหลือแต่คำ บ้านปากพยิง

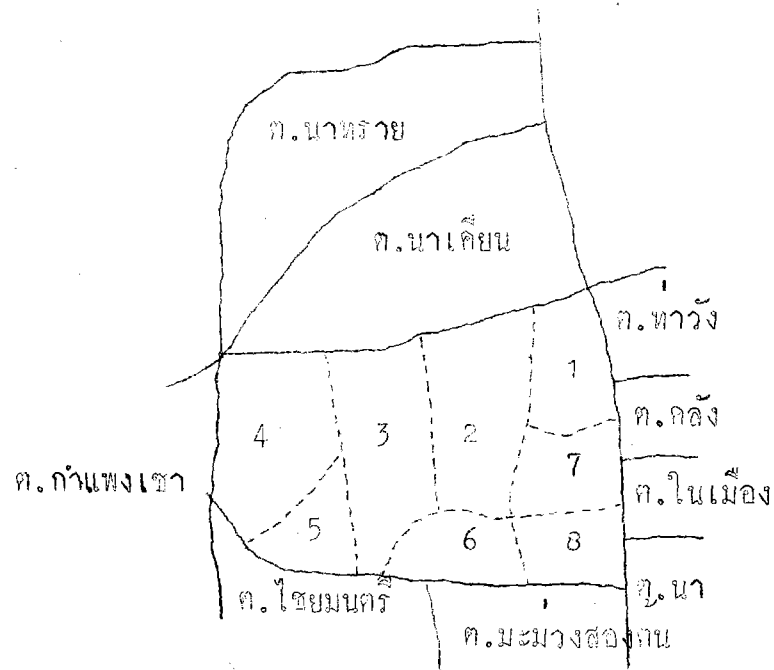
ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ผู้เล่ามารับราชการอยู่ที่โรงเรียนวัดไพศาลสถิต ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเวลา 11 ปีกว่าแล้ว เค้าที่ทราบประวัติของบ้านปากพยิงมานั้นจากคนแก่ ๆ เล่าว่าเมื่อคราวสงครามเก้าทัพระหว่างไทยกับพม่า พม่าได้ยกกองทัพมาถึงบริเวณนี้แต่ไม่ทราบวายุฝั่งไหน และมีกองทัพไทยตั้งรับเพื่อต่อสู้อยู่ เมื่อกองทัพมาเจอกันในหมู่บ้านนี้ก็ยิงต่อสู้กันคนละฝั่งแม่น้ำ บ้านที่ตั้งอยู่ทางเหนือของแม่น้ำเรียกว่า บ้านหน้าทัพ ทางฝั่งนี้ก็เรียก บ้านปากพะยิง ต่อมาคำกรอนเป็น บ้านปากพยิง จนถึงเดี๋ยวนี้

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านปากพยิงมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

แผนที่ตำบลโพธิ์เสด็จ
แสดงถึงหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

- 1 บ้านหัวอิฐ
- 2 บ้านทวาทอง
- 3 บ้านไสขันธ์
- 4 บ้านยวนแหล
- 5 บ้านโพธิ์ทอง
- 6 บ้านนารี
- 7 บ้านโพธิ์
- 8 บ้านโพธิ์เสด็จ

คำบลโพธิ์เสด็จ

วิทยากร : นายเที่ยง สัจจมาศ

อายุ 49 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

คือเท่าที่รู้มาก่อนแรก ก็คำบลนี้เขาเรียกว่าคำบลยวนแหล ที่นี้คำว่าคำบลยวนแหลปรากฏว่าฟังแล้วก็ไม่ค่อยจะเหมาะสม ที่นี้เห็นว่าวัดโพธิ์เสด็จนี้ก็มีคนโพธิ์อยู่คนหนึ่ง คนโพธิ์ใหญ่อยู่ ก็ทางฝ่ายชาวบ้านแล้วก็จะทางราชการให้เห็นพ้องกันว่า สมควรที่จะเปลี่ยนจากคำบลยวนแหลให้เป็นชื่อของคำบลโพธิ์เสด็จ แต่ว่าโดยเฉพาะท้องถิ่นนี้ก็มีวัดอยู่ คือวัดโพธิ์เสด็จ แล้วก็มีคนโพธิ์ด้วย นี่จะปรากฏว่าเขาเรียกมาตั้งแต่เดิมน่าว่าโพธิ์เสด็จ

ถอดความเป็นภาษามากลาง

เท่าที่รู้มาก่อนแรกเรียกว่าคำบลยวนแหล คำว่ายวนแหลไม่เหมาะสม จึงเปลี่ยนตามชื่อวัดโพธิ์เสด็จ ในวัดนี้ก็มีคนโพธิ์ใหญ่อยู่คนหนึ่ง ทั้งประชาชนและทางราชการก็พร้อมใจกันให้เปลี่ยนจากชื่อคำบลยวนแหลเป็นคำบลโพธิ์เสด็จ

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อคำบลโพธิ์เสด็จมีที่มาจากชื่อของวัด

คำบาลีโพธิ์เสด็จ

วิทยากร : นายนิยม อุปรมัย

อายุ 70 ปี

ทนายความ

คำเล่า

...คำว่าโพธิ์เสด็จหมายถึงคนโพธิ์ที่รัชกาลที่ 4 นำมาจากอินเดีย แล้วก็นำมาหลายคน ดูเหมือนสี่ห้าคน พอมาถึงมาขึ้นเรือที่ท่าเรือกันตัง ก็นำคนโพธิ์มาปลูกที่นครสองคน คนหนึ่งปลูกที่วัดพระธาตุ ชื่อว่าโพธิ์ลังกา คือโค่นต้นมาจากลังกา ซึ่งถือกันว่าเป็นพันธุคนโพธิ์ที่สืบเนื่องมาจากโค่นจากคนโพธิ์ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ที่คนโพธิ์ แล้วก็สืบเนื่องมาอยู่ลังกา แล้วรัชกาลที่ 4 ก็ส่งสมณทูตไปขอคนโพธิ์โค่นจากคน ส่งปลูกที่นครสองคน ๆ หนึ่งที่วัดพระธาตุอีกคนหนึ่งส่งไปปลูกที่วัดท่าโพธิ์ ต่อมาที่หลังรัชกาลที่ 5 ตั้งโรงเรียนบริเวณนี้ ก็ตั้งโรงเรียนประจำจังหวัด ชื่อโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ผมเองก็เรียนที่นี่ ต่อมาย้ายโรงเรียนไปตั้งบริเวณหน้าเมืองใน พ.ศ. 2479 การนำคนโพธิ์จากกันตังมานครศรีธรรมราช มาตามทางคำบาลีโพธิ์เสด็จ เวลานั้นถนนรอน - นคร ยังไม่มี มีแต่เส้นทางเดิน พอมาถึงเสาชิงค์แยกเป็นเส้นทางเดินตามทางคำบาลีโพธิ์เสด็จ เลยบริเวณนั้นต่อมาที่หลังพอยกทองที่ขึ้นก็ชื่อว่าคำบาลีโพธิ์เสด็จ เพราะเป็นทางผ่านของคนโพธิ์สมณทูต รัชกาลที่ 4 ส่งคนโพธิ์มา มา ส่วนอีกสามคนปลูกที่กรุงเทพฯ ผมไม่ทราบว่าปลูกที่ไหนมั้ง อาจจะปลูกที่วัดโพธิ์ท่าเตียน ผมทราบแต่ปลูกที่นคร ศรีธรรมราช โดยมาทางโพธิ์เสด็จแล้วมาเข้าตัวเมือง...

ถอดความเป็นภาษากลาง

คำว่าโพธิ์เสด็จหมายถึงคนโพธิ์ที่รัชกาลที่ 4 นำมาจากอินเดียประมาณสี่ห้าคน เมื่อเรือถึงท่าเรือกันตัง ก็นำคนโพธิ์มาปลูกที่นครศรีธรรมราชสองคน คนหนึ่งปลูกที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ชื่อว่าโพธิ์ลังกา คือโค่นต้นมาจากลังกา โดยถือกันว่าเป็นคนโพธิ์ที่สืบเชื้อสายมาจากคนโพธิ์ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ที่คนโพธิ์นั้น รัชกาลที่ 4 ก็ส่งสมณทูตไปขอคนโพธิ์มาโค่นจากคน ส่งมาปลูกที่นครศรีธรรมราชสองคน คนหนึ่งปลูกที่วัดพระธาตุวรมหาวิหาร อีกคนหนึ่งปลูกที่วัดท่าโพธิ์ ต่อมารัชกาลที่ 5 ได้ตั้งโรงเรียนประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้น โดยให้ชื่อว่าโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ผมเองก็เคยเรียนอยู่ที่โรงเรียนนี้ ต่อมาโดยย้ายไป

ตั้งที่บริเวณหน้าเมืองใน พ.ศ. 2479 การที่นำคนโพธิ์มาจากกันตังมาที่นครศรีธรรมราช
 ผ่านทางตำบลโพธิ์เสด็จ ในสมัยนั้นยังไม่มีถนนสายรอนพินุลย์ - นครศรีธรรมราช มีแต่
 เป็นทางเดิน เมื่อมาถึงหมู่บ้านเสาชงอญแยกเป็นเส้นทางเดินผ่านมาทางตำบลโพธิ์เสด็จ
 เลยบริเวณนั้นต่อมาได้ได้รับการยกฐานะเป็นตำบลโพธิ์เสด็จ เพราะว่าเคยเป็นทางผ่านที่
 สมณพุน้ำคนโพธิ์เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 4 ส่วนคนโพธิ์อีกสามคนปลูกที่กรุงเทพมหานคร
 ผู้เลาได้ไม่ทราบวานำไปปลูกที่ใด ก็คิดว่าอาจจะปลูกที่วัดโพธิ์ก็ได้ แต่คนโพธิ์ที่ปลูกที่จังหวัด
 นครศรีธรรมราชนั้นได้เข้ามาทางโพธิ์เสด็จแล้วมาเช่าตัวเมืองนครศรีธรรมราช

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อตำบลโพธิ์เสด็จ
 มีที่มาจากชื่อของคนไม่

บ้านหวดทอง

วิทยากร : นายสมจิต วงศ์พิศาล อายุ 54 ปี

ครูใหญ่

คำเล่า

ผมบ้านเกิดกะอยู่หนองแกเดิม แล้วกะมาเป็นครูใหญ่อยู่ที่นี่ 2 รอบครับ โรงเรียนบ้านหวดทอง รอบแรกกะ 5 ปี กะตั้งแต่นั้นมา คนนับถือศาลเจ้าที่นี่กะนับถือกันมาก รอบที่ 2 กะ 8 ปี เมื่อก่อนนี้เขาเรียกเป็นศาลาหวดทองครับ ต่อมากะคนนับถือมากขึ้น ๆ ก็ กิดสร้างศาลเจ้าขึ้นใหม่ กะเป็นศาลเจ้าหวดทอง เหตุที่ชื่อว่าศาลเจ้าหวดทองก็เพราะผู้ที่เขานับถือผู้นั้นกะรับเค็มกะชื่อทองครับ อยู่มาจนเถาจนแกจนว่าลูกหลานเรียกว่าหวด ๆ ก็คือเขาบอกว่า กิดกิดทรนั้กะรับไม่ตาย ไม่เคยตายคือจากแก่มากที่สุดแล้วเปลี่ยนสภาพเป็นเลือนะครับจนหลายร้อยปี สภาพของเลือนแล้วกะหายไปเลย ๆ ต่อมากะเป็นงูมั่ง เป็นนกคุ้มมั่งไทรพันนั้น บุคคลผู้นี้ได้ชื่อว่าหวดทอง ลักษณะศาลาเจ้าที่เป็นงูนั้น เพราะวาคนจีนนับถือมากกว่าคนไทยครับ การลงทุนที่สร้างศาลเจ้าคนจีนกะรับเป็นผู้นำลงทุนส่วนใหญ่ ถึงกะเขาทำลักษณะของศาลเจ้านี้หนักไปในทางจีน แต่สภาพข้างในกะรับเป็นรูปคนแขกในศาลเจ้านะครับ เวลาไหว้ใครเอาหนูไหว้ไม่ได้ ต้องไหว้กับของอื่น ศาลาหวดทองนั้นอยู่ห่างจากที่เดิมมาทางทิศใต้มาประมาณสัก 10 เมตรเป็นศาลาเดิม ต่อมาก็มีการทอดเบ้นถามว่าจะเลือนศาลเจ้าเสียใหม่ อย่าตั้งอยู่ที่เดิม เพราะบริเวณนี้เป็นที่สร้างโรงเรียนนี้ครับ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย หวดจะซัดของหรือไม่ว่า เขาคงพิจารณา กะปรากฏว่าหวดเห็นด้วย แยกไปตั้งในที่ใหม่ในปัจจุบันนี้ บ้านก็เลยตั้งชื่อตามศาลาหวด ...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ผู้เล่าเกิดที่นี่และเป็นครูใหญ่ของโรงเรียนบ้านหวดทองนี้ 2 ครั้ง ประวัติที่ว่าเดิมมีศาลเจ้าหวดทองอยู่ บุคนับถือกันมากถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ศาลเจ้าหวดทองได้มีการสร้างขึ้นใหม่อย่างถาวรที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ สาเหตุที่ได้ชื่อว่าศาลเจ้าหวดทองก็เพราะหวดที่เขานับถือนี้เดิม

ชื่อทอง มีชีวิตอยู่จนแก่เฒ่าก็ไม่ตาย เปลี่ยนสภาพเป็นเสื้ออยู่หลายร้อยปีแล้ว เปลี่ยนเป็นงู บางเป็นนกกระทาบาง บุคคลนั้นโดยเรียกว่า ทวดทอง มีคนนับถือว่าศักดิ์สิทธิ์มาก จึงมีการ ตั้งศาลเจ้าขึ้นเรียกว่า ศาลาทวดทอง หมู่บ้านนี้โดยตั้งชื่อตามชื่อของศาลาทวดทอง ว่า บ้านทวดทองนั่นเอง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของหมู่บ้านทวดทองมีที่มาจาก ชื่อของบุคคล

บ้านนารี

วิทยากร : นายเยี่ยม อินทสุวรรณ อายุ 59 ปี

กำนันตำบลโพธิ์เสด็จ

คำเล่า

คือว่าแคว้นทรายแคว้นภูธรนั้น แคว้นภูธรเขาว่ากันนั้นแคว้นเขาว่าไ้เป็นบ้านนารี. คือว่านั้นเป็นทางเดินลี้กมาตั้งแต่ภูธราน ทางภูธราน แรกไม่มีถนนี่แหละครับ แรกเขาไม่ตัดถนนี่ ถนนี่กะตัดราวร้อยปีที่ว่า ๆถนนี่อายุพอสมควรก็เขาก็กั้นถนนี่ กอนนั้นเขาจะเดินไปนั้นแหละครับออกจากโพธิ์ทองไปออกบ้านนารี ไปออกอำเภอดังอำเภอ มีทางหลวงอยู่สายหนึ่งไปออกหลังศาลากลางนั้นแหละ เป็นทางหลวงแต่แรก ที่นี้ทางหลวงนั้นบางแห่งทวมหัวลี้กนะครับ แต่เดินเป็นร่องคนเดินพื้นนี้ เราแลไปไม่เห็น เหมอหัวลี้กแห่งเทียมหน้าอก เป็นทางเดินโบราณเรียกว่าไปอำเภอนี้ ตรงนั้นเป็นบ่อถ้าใครไปใครมาลวดลาวาของหยุกเหมือนทุกคนแหละครับ หยุกกินว่าม่อนนั้น ผมกะเคยไปแล้ว แรกเล็ก ๆ ผมไปแลโนราแข่งวัดโพธิ์เสด็จจะไปทางนั้นบ้านนารีเรียกว่าบ้านนารี เคียนี่ยังเป็นบ่อทรัพยากรน้ำไหลตลอด คือว่าม่อนตอนที่เขาเดินเบอร์กันลูกขุนนั้น กอนนั้นเขาไปหาเบอร์หาไทรกัน มีปลาไหลทองอยู่ในบ่อ นั้นแหละเป็นชื่อหมู่บ้านนารี

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

เขาเล่ากันว่าเดิมเป็นบ้านนารี มีลักษณะเป็นทางเดินตั้งแต่สมัยโบราณเป็นทางยาวลี้ก เพราะสมัยนั้นไม่มีถนน ถนนี่มีขึ้นราวร้อยปีกว่ามานี้เองในสมัยของพ่อของปู่เล่าเอง สมัยนั้นเขาก็เดินทางนั้นออกจากบ้านโพธิ์ทองไปถึงบ้านนารี ไปถึงอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชทางเดินนี้ก็เป็นสาธารณะ บางแห่งเป็นร่องลี้กเสมอหัวของคนเดินมองไม่เห็นหัวของคนเดินเลยจะมีคนหมก มีบ่อน้ำทรัพยากรบ่อหนึ่งเป็นบ่อศักดิ์สิทธิ์ขึ้นชื่อถึงกันเรียกว่า บ่อนารี ที่นั้นแหละเรียกว่าบ้านนารี

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านนารีมีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านนารี

วิทยากร : นายมานะวิทย์ เล่าทอภิชญาโชติ อายุ 32 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

ที่เรียกว่า หมู่บ้านนารีนี้ มีคนออกมา 2 อย่าง ๆ หนึ่งเขาบอกว่าเนื่องจากหมู่บ้านนี้นั้นมีผู้หญิงสวยงามมากกว่าหมู่บ้านอื่น มักจะมีผู้ชายจากหมู่บ้านอื่นไปเที่ยวไปหาผู้หญิงหมู่บ้านน้อย ๆ เลยถือเป็นลักษณะพิเศษของหมู่บ้านนี้เรียกว่า บ้านนารี ซึ่งหมายถึงหมู่บ้านที่มีผู้หญิงงาม แต่ที่พอของผมได้บอก ๆ ว่า หมู่บ้านนั้นไม่ใช่เพราะผู้หญิงสวยงามหรืองามกว่าหมู่บ้านอื่นที่ได้เรียกอย่างนั้น แต่ความจริงเพราะว่าหมู่บ้านนี้มีนามาก แล้วยังมีลักษณะยาวรี ก็เลยเรียกกันว่าหมู่บ้านนารี ซึ่งหมายถึงหมู่บ้านที่มีนายารีนั่นเอง

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ที่เรียกว่าหมู่บ้านนารีนี้คนเขาบอกว่า 2 อย่างก็เนื่องจากในละแวกหมู่บ้านนี้พวกผู้หญิงจะสวยงามกว่าผู้หญิงในหมู่บ้านอื่น และจะมีผู้ชายจากที่อื่น ๆ ไปเยี่ยมเยียนเป็นประจำ อีกประการหนึ่งคุณพ่อเล่าว่า เป็นเพราะบ้านนี้มีทุ่งนาที่มีลักษณะยาวตลอดไป ความกว้างมีไม่มากนัก แต่เป็นทุ่งนาวาวมากเป็นทุ่งนาที่ยาวรี ๆ จึงเรียกกันสั้น ๆ ว่า บ้านนารี คือบ้านที่มีทุ่งนาที่มีความยาวแบบยาวรี ๆ นั่นเอง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านนารีมีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านโพธิ์

วิทยากร : นายคณชัย เกตุเกลี้ยง อายุ 60 ปี

ผู้ใหญ่นาน

คำเล่า

บ้านโพธิ์คือนามบ้านก่อนนี้ เขามีอยู่แห่งหนึ่ง ครั้นที่โพธิ์นั้นยังมีอยู่แห่งหนึ่งที่สาธารณะนี้ได้รับ
ปลัดบ้านฉนวนนี้ คือมีวัดอยู่วัดหนึ่งเหมือนกันครับ ปลัดบ้านฉนวนนี้มีวัดร้างอยู่วัดหนึ่ง เขา
เรียกว่าวัดแพงพวย ที่หลังวัดเขามีคอนโพธิ์อยู่ อยู่ป่าไหนก็เป็นที่สาธารณะที่พักผ่อนหย่อนใจ
เขาเรียกว่าคอนโพธิ์ ความนี้ไม่สวดย หมู่บ้านนี้เลยเรียกว่าบ้านโพธิ์

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านโพธิ์นี้มีคนโพธิ์อยู่แห่งหนึ่งที่อยู่ในที่สาธารณะ อยู่ทางคานทิศเหนือของบ้านผู้เล่า
นี้เอง มีวัดร้างอยู่วัดหนึ่งคือวัดแพงพวยแล้วที่หลังวัดนี้เองมีที่พักผ่อนหย่อนใจอยู่ในคงคา และ
เป็นที่เนินมีคนโพธิ์อยู่ เรียกกันว่า คอนโพธิ์ แต่เป็นคนโพธิ์ที่ไม่สวดยามนี้ จึงเรียกหมู่บ้าน
นี้ว่า บ้านโพธิ์

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เมื่อมีการตั้งชื่อขึ้น และประวัติของชื่อบ้านโพธิ์มีที่มา
จากชื่อของคนไม่

บ้านโพธิ์ทอง

วิทยากร : นายคำรง สีใส

อายุ 31 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

บ้านโพธิ์ทองนั้นเป็นหมู่ที่ 5 ของตำบลโพธิ์เสด็จ แคว้นเขาเรียกบ้านโพธิ์ทองนี้เขามีเรื่องเล่ากันว่ามันอยู่ติดกับวัด ๆ หนึ่ง วัดนั้นเขาเรียกวัดโพธิ์ทอง แล้วคนนั้นมันมีคนไม่คนหนึ่งเขาเรียกคนโพธิ์ เป็นคนโพธิ์ที่ศักดิ์สิทธิ์มีอยู่คนหนึ่ง คนในสมัยก่อนนั้นเขาเล่ากันมานานแล้วว่า ในวัดนี้มีพระพุทธรูปเป็นทององค์หนึ่งไม่ทราบว่ามีใครมาฝังไว้แต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 แต่ตรงไหนนั้นไม่ทราบไม่มีใครทราบ โดยมากหัววัดหรือเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ทั่วทั้งหมัดในวัดนั้นมันอยู่ประจำวัดนาน ๆ นั้นไม่ได้ บางครั้งจะวัดร้างไปเลยก็มี เพราะพระสงฆ์ที่อยู่ไม่ได้มันเขวว่าพระแต่ทั้งพระสงฆ์ เจ้าอาวาสหรือทั้งหมดนั้นไปเดินขามหรือทับพระพุทธรูปที่เป็นทองถึงจะทำให้อาถรรพณ์หรือถูกสาปแช่ง ทำให้พระนั้นอยู่ไม่ได้ถึงอยู่ได้ก็อยู่ได้ไม่นาน ฉะนั้นหมู่บ้านนี้หมู่บ้านอยู่ข้างวัดโพธิ์ทอง ก็เขาเรียกว่าหมู่บ้านโพธิ์ทอง จนมาถึงบัดนี้แหละครับ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านโพธิ์ทองนี้เป็นหมู่ที่ 5 ของตำบลโพธิ์เสด็จ ตามประวัติมีเรื่องเล่ากันว่าเป็นหมู่บ้านที่คงอยู่ติดกับวัด ๆ หนึ่งเรียกว่า วัดโพธิ์ทอง ในวัดนั้นมีคนโพธิ์อยู่คนหนึ่งเป็นคนโพธิ์ที่เชื่อถือกันว่าศักดิ์สิทธิ์ และในบริเวณวัดนั้นมีคนฝังพระพุทธรูปทองคำองค์หนึ่งใต้พื้นดิน แต่อยู่ตรงไหนนั้นไม่มีใครทราบ จึงเป็นสาเหตุทำให้พระภิกษุอยู่ประจำวัดไม่ได้นาน ในบางครั้งวัดร้างไปเลยก็มี มีคนบอกว่าเพราะพระภิกษุต่าง ๆ นั้นเดินขามพระพุทธรูปทองคำองค์นั้นนั่นเอง จึงถูกสาปแช่ง วัดนี้จึงเรียกว่าวัดโพธิ์ทอง และหมู่บ้านนี้ก็ตั้งชื่อตามวัด ว่า บ้านโพธิ์ทอง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านโพธิ์ทองมีที่มาจากชื่อของวัด

บ้านโพธิ์เสด็จ

วิทยากร : นายเทียน สุคนธรักษ์ อายุ 64 ปี

ข้าราชการบำนาญ

คำเล่า

คำบถนี้เดิมนั้นเขาเรียกว่า คำบถยวนแหลครับ เดิมก่อนจะรับสมัยมาเป็นครูใหม่ ๆ เขาเขียนว่าคำบถยวนแหล พอมาทางการเห็นว่าคำบถยวนแหลนั้นไม่เหมาะสม ยวนแหลนั้นจะเปลี่ยนเป็นคำบถโพธิ์เสด็จเปลี่ยนเมื่อ พ.ศ. 87 ผมกะจำไม่ค่อยได้นั้น วัดโพธิ์เสด็จนี้คือหมายความว่าเดิมนั้นเขาบอกว่า ทางสมัยที่พระเจ้าอโศกราชอายุไทรที่ว่าเอาธาตุของสมเด็จพระพุทธเจ้าพินัน แล้วจะมาพักที่นั่นเขาว่าพินันครับ ตามชาวนั้น ตามที่เขาเล่ากันมานั้น พักไว้ที่นี้ ถึงที่นี้เรียกคำบถนี้เป็นคำบถบ้านโพธิ์เสด็จ นี่เป็นเรื่องเฉพาะหมู่บ้าน 8 เอากระดูกมาสร้างพระธาตุ เอาอัฐิของพระพุทธเจ้ามาพักที่นั่น ต้นโพธิ์นั้นเกิดจากว่า ต้นโพธิ์นี้เป็นเจดีย์ครับ ภายหลังมันงอกขึ้นมานะครับ งอกแล้วจะกรวม คือเจดีย์นี้เป็นเจดีย์ของสมภารเก่า สมภารใครกะไม่รู้จักชื่อ เพิ่งรู้จักชื่อเมื่อเร็ว ๆ นี้ครับ เขาจับลงเขาเรียกให้จับลง ชื่อจำไม่ได้เลย กะมีต้นโพธิ์ขึ้น กรวมบนแควม้นหลายสิบปีมาแล้ว เขานับถือศักดิ์สิทธิ์ หมู่บ้านนี้เลยกะคำบถนี้ กะตั้งชื่อโดยเอาทองถิ่นนี้เป็นหลัก...

ถอดความเป็นภาษามาคกกลาง

คำบถนี้เดิมชื่อคำบถยวนแหล ตอนสมัยที่ผู้เฒ่ามาเป็นครูใหม่ ๆ ตอนมาเห็นว่าคำบถยวนแหลนั้นไม่เหมาะสม ก็เลยเปลี่ยนเป็นคำบถโพธิ์เสด็จ วัดโพธิ์เสด็จนี้มีประวัติว่าสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชที่เอาพระธาตุของพระพุทธเจ้ามาบรรจุที่พระบรมธาตุ ได้นำพระอัฐิมาพักที่นั่น ส่วนต้นโพธิ์เดิมมีเจดีย์ของเจ้าอาวาสองค์หนึ่ง ภายหลังมีต้นโพธิ์งอกขึ้นกรอมเจดีย์ กลายเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ไป บริเวณแถวนี้จึงเรียกว่าบ้านโพธิ์เสด็จ

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านโพธิ์เสด็จมีที่มาจากตำนาน

บ้านยวนแหล

วิทยากร : นายสมทบ แสงสุริยัน อายุ 55 ปี

ชาวสวน

คำเล่า

มีคนแก่เขาเล่ามา เช่น มหาลอบหรือคนแก่ ๆ ยวนแหลว่า ในยวนแหลที่เขาชื่อว่า ยวนแหลนะครับ มีพมาการรบบพมาารบพอมควยพวกญวน ถึงมีสระอยู่หนึ่งสระ ถึงคุณนายนั้น แก่ชื่อว่า อ่า คุณแหล ๆ ถึงเข้าไปในสระลงในสระที่ก้นน้ำที่วัดยวนแหล ตักน้ำถึงคานี้กะลง สระนั้นกะพลากลงไป พลากลงในหนอง ถึงคานี้เขาว่าคุณนายว่า ญวนพลัดหรือแหลพลัดที่สระ ลงไปในบึงพลัดลงไปเขาว่าวัดยวนแหล ถึงคานี้คนแก่ ๆ เขาว่า ฮือ ไปสระยวนแหล ๆ นั้นครับ วัดยวนแหล ถึงมีคันไผ่อยู่คันหนึ่งข้าง ๆ วัด พลัดลงแล้วกะเอามาฉัดผ้าที่คันไผ่นั้นแหละครับ ถึงกะนี้กะคนแก่ ๆ ว่านั่นแหละวัดยวนแหล นั่นแหละครับชื่อพั้นนั้น เคยมีพวกญวนมาอยู่ครั้งสมัย พมา คำว่า แหล คือว่ามันพลากลงไปในนั่นแหละครับ พลากลงคล้าย ๆ กับตกพน แหลหมาย ความว่าพลัดลงไปในสระมีพานทอดลงไป แต่ว่าเขาเรียกว่าพลัดลงไปแหล คือลื่นลงไป คุณนาย นั้นเป็นชาวญวนมาพมามา สระนั้นเดี๋ยวนี้อ้อมแล้ว อยู่ข้างนายนายเขียนปละคินอุโบสถ ทางทิศเหนือของอุโบสถ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คนแก่ ๆ เขาเล่าว่าที่ชื่อยวนแหลนั้นเพราะสมัยที่มีการรบกับพมาและมีพวกญวนมาควย และที่นั่นมีสระอยู่สระหนึ่ง มีผู้หญิงญวนคนหนึ่งเป็นคนชาติญวนชื่อว่า แหล ก็ได้ตักน้ำที่สระนั้น ปรากฏว่าลื่นตกลงไปในสระ จึงพากันเป็นสำนวนว่าใครจะที่ตกลงไปในสระ ก็พูดว่า ยวนแหล ตกสระนั้นอยู่ในวัดยวนแหล และคนแก่ ๆ ก็เลยเรียกวัดนี้ว่าวัดยวนแหลมาจนปัจจุบันนี้ สระนั้น เดี๋ยวนี้อ้อมเสียแล้ว

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านยวนแหลมีที่มาจาก

ชื่อของวัด

บ้านไสชั้น

วิทยากร : พลสมัคร ชูเสนา อายุ 51 ปี

ข้าราชการบำนาญ

คำเล่า

บ้านไสชั้นนี้ผมได้ทราบจากท่านขุนประจำ มุขเกียรภี เคยเล่ามาเป็นเวลาประมาณ 20 กว่าปีแล้วว่าในบ้านไสชั้นนั้น มีธรรมเนียมเขาเล่ากันมาว่า มีคน ๆ หนึ่งซึ่งอยู่ท.ง.คก.เมือง เขาเรียกกันว่าตาขุนลือก ๆ คราวนี้ตาขุนลือกก็แก่อ่านาจอพร้อมไปควยพรรคพวกดู คำนักรัน พอกอ ๆ มาแกก็มีเพื่อนคนหนึ่งชื่อว่าตาขุนรามคำนี้ตาขุนรามนี้แกก็อยู่บ้านขุนรามที่อยู่ใกล้ ๆ แถบ นั้น แถบเองจะอยู่ศาลาภย์ คำนัเสร็จแล้วท่านทั้งสองคนก็ปรากฏว่าคึกกันมาก ไปไหนจะกินกัน อยู่กันนอนกัน แล้วไปลักเหงะยวกัน แล้วไปเล่นการพนันจะรวมล้มมะเลเทเมาเหงะยวกัน แต่พอกอมาบังเกิดมีเรื่องบาดหมางน้ำใจกันด้วยเรื่องการลักและการเล่นการพนัน คำนัทางคน ต่างก็ไม่ไว้วางใจกัน ท่านขุนรามจะไม่ไว้วางใจตาขุนลือก ท่านขุนลือกจะไม่ไว้วางใจ คำนัว่าตาขุนลือกของตาขุนลือกมาที่ตาขุนราม ตาขุนรามก็จัดการถมเสีย คำนัถ้าตาขุนลือก ขุนรามไปหาตาขุนลือก ตาขุนลือกมาเสีย คราวนี้ต่อมาตาขุนลือกของตาขุนลือกได้มาที่ตาขุนราม พอมายังตาขุนรามแกก็จับโคดมหมก คำนัตรงนั้นเขาเรียกว่า กำแพงถม มีถมอยู่ทุกวันนี้ ถม เป็นกำแพง คำนัชื่อว่ากำแพงถมอยู่วัดกำแพงถม คำนัเสร็จแล้วคณพอกอมาตาขุนลือกของตาขุนราม ว่า เออพรรคพวกของตาขุนลือกมานากแล้ว มายกกองทัพมาจริง ๆ มาอีซาเรา จะเลยผลที่ สุด แกก็เลยเอาตาขุนลือกไปรบในวันนั้น คำนัผู้ที่ป็นหัวหน้าใหญ่ จะได้นายมองกับนายซ้อง แล้ว จะพร้อมควยป่าเหว และขยายแปดพวกนั้นแหละไปรบกัน จะไปรบยังเอื่อนั้นนายมองนั้นถูกแทงเข้า ที่ท้อง แล้วจะไล่ดูออกมาจากหัว ออกมาจากท้องนั้นมากองดูอยู่ คราวนี้นายมองว่า แพ จะกลัวไหรั้นเราจะเป็นหมอเหมือนกัน จะเอาดูกลอยที่ลอย ดูกลอยนั้นเขาว่าดูกลอยนั้นมันมา จากกลอยในชั้นใหญ่ คนนั้นเขาเรียกว่าดูชั้น แล้วจะเย็บเย็บแล้วจะเอามันทา มันทาแล้ว จะหาย ที่ตรงนั้นแหละโคซื่อ ว่าบ้านไสชั้นคังแต่นั้นแหละ

ลอกความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านไสชั้นนี้ผู้เล่าทราบมาจากขุนประจำ มุขเกียรภี เล่าว่าสมัยก่อนมีบุคคลคนหนึ่งชื่อ

คาซุนด็อกเป็นผู้ที่มีอำนาจมีลูกน้องมากมาย ต่อมาได้มีเพื่อนรักสนิทชิดชอบกันมากคนหนึ่งคือคาซุน
 ราม ไปไหนไปด้วยกัน กินด้วยกัน เล่นการพนันด้วยกัน เพราะการเล่นการพนันครั้งหนึ่งเกิด
 ผิดใจกันไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ลูกน้องของใครไปมาหาสู่ก็จะถูกฆ่าหมด ครั้งหนึ่ง คาซุนด็อก
 นำสมุนจ่าน วมามากมารบกันพรรคพวกของคาซุนราม หัวหน้าใหญ่ของคาซุนรามที่ยกกองไปรบนั้น
 คือนายมองกับนายซ้อง ขณะที่รบก็รันพันแทงกันนั้นนายมอง ถูกแทงเข้าที่ท้องลำไส้ทะลักออกมา
 เต็ม นายมอง เป็นหมอกก็โซซัดโซเซ น้ำโง่เล็ก มาปิดแผลโดยเอาผ้าใส่เก็บไว้ในท้องแล้ว เอาขี้
 น้ำปิดไว้ที่ท้องแล้วก็ยี้บแผลปิดอีกทีหนึ่ง และใช้น้ำมันทาแผลจนแผลหายสนิท ณ ที่ครั้งนั้นจึงได้ชื่อ
 ว่าไสซัน คือบ้านไสซันเดี๋ยวนี้

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อบ้านไสซันมีที่มาจากตำนาน
 ที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านหัวอิฐ

วิทยากร.: นายหนูจันทร์ อินทองคำ อายุ 45 ปี

ผู้ให้ข้อมูล

คำเล่า

บ้านหัวอิฐนั้นคนแก่เล่ามาว่าเป็นที่ทำอิฐ แล้วยกอิฐสร้างกำแพงเมืองมีที่เป็นมอเป็นหลุมอยู่มากประมาณ 30 กว่าไร่ เป็นที่เคยเผาอิฐเป็นหลุมเป็นมออยู่ ที่วัดหัวอิฐเป็นคอนอยู่ เลบไปทางทิศเหนือไปราว 3 เส้นกะพบหลุมมีอิฐโบราณแบบโค ๆ มีดินเหมาะในการทำอิฐ เพราะดินเป็นดินเหนียวชนิดไม่มีทรายปนครับ เดิมนั้นไม่มีการทำอิฐ เคยเรียกว่าบ้านหัวอิฐ อาชีพส่วนใหญ่ปัจจุบันนี้ก็มีการค้าขาย ก่อนที่เป็นหลุมก็ทำสวน สวนยางพารา หรือว่าทำนา ที่ลุ่มที่ขุดอิฐไปแล้วนี้ชาวบ้านเลยทำเป็นนา นาปรัง นาน้ำฝน นั่นแถวหัวอิฐเมื่อ 3 ปีก่อนมีคนราว 300 กว่าเรือน ปัจจุบันนี้ 700 กว่าแล้ว

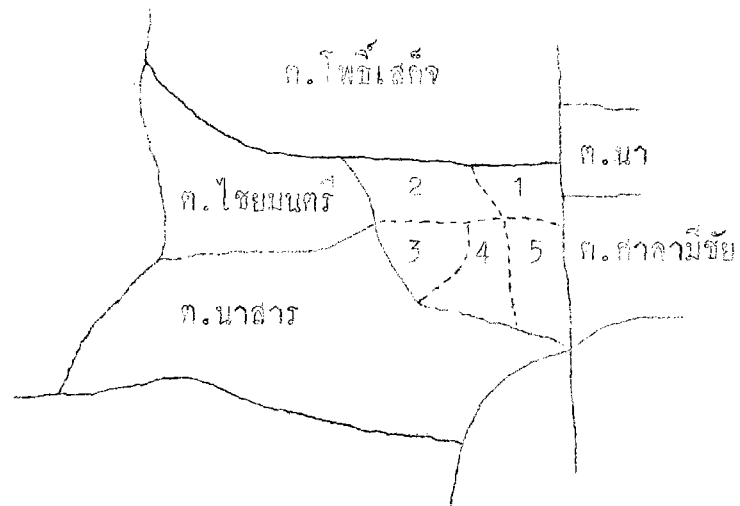
ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านหัวอิฐนั้นคนแก่เล่าไว้ว่าเป็นสถานที่ทำอิฐ เพื่อนำไปสร้างกำแพงเมือง เพราะพื้นที่เป็นหลุมอยู่มากประมาณ 30 กว่าไร่ ที่เคยเป็นที่ตั้งของเตาเผาอิฐและเป็นหลุมเป็นมอ แต่ที่วัดหัวอิฐนั้นเป็นเนินอยู่ ในบริเวณที่อยู่ทางทิศเหนือเข้าไปประมาณ 3 เส้นเคยมีอิฐโบราณซึ่งมีขนาดโค ๆ อยู่ ดินในแถบนั้นเหมาะแก่การทำอิฐเพราะเป็นดินเหนียวจึงเรียกว่า บ้านหัวอิฐกัน

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของที่บ้านหัวอิฐมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

แผนที่กำหนดแนววงสองทาง
 บนถนนทางหลวงหมายเลข ๒๐๖
 บริเวณตำบลหนองบัวและอำเภอเขาค้อ

- ๑ บ้านหัวท่า
- ๒ บ้านนาขุด
- ๓ บ้านฉาง
- ๔ บ้านส้มอโง
- ๕ บ้านสามกอน

คำบอม่ะม่วงสองคน

วิทยากร : นายเอื้อน น พัทลุง อายุ 79 ปี

อดีตครูใหญ่

คำเล่า

ที่เรียกวาม่วงสองคนนั้น เดิมมีมะม่วงอยู่สองคน แต่วาขณะมะม่วงนั้นอยู่ตรงโน้น
มันอยู่แคตรงบานผู้ใหญ่หลิมกลางทงไม้โกดถาปี มันทางที่อยู่มากตรงเลี้ยวคด ๆ ที่มานานมา ตรงมา
คด ๆ การที่เรียกวาม่วงสองคน ๆ คือมันมีมะม่วงอยู่สองคนนั้นใหญ่ มะม่วงคั้นนั้นครับ เคี้ยวนี้ตาย
เสียแล้ว ลูก ๆ มันก็ไม่มี เขาเล่ามาอีกที ผมเคยถามเขาเหตุไหรที่เรียกวาม่วงสองคนนั้น กะ
คนอื่นเขาเล่า ๆ มาคิดต่อกับไซมณทวี ทิดนาสาร ทิดข้างซ้าย ทิดศาลามีชัย แล้วทางนี้คิด
โพธิ์เสด็จ อาชีพก็มีตำนาน ๆ เป็นพื้น ส่วนไม่ค่อยมี มีเป็นบ้านมีต้นไม้คนได้ ส่วนเล็ก ๆ
น้อย ๆ ...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ที่เรียกวามะม่วงสองคนนั้นสมัยก่อนมีต้นมะม่วงอยู่สองคนใหญ่ ๆ อยู่ข้างถนน่วนที่คด.
เคี้ยวนี้เอง แต่เคี้ยวนี้ไม่มีต้นมะม่วงนั้นเสียแล้ว จึงเรียกวาคำบอม่ะม่วงสองคน เป็นมะม่วง
คั้น ต้นมะม่วงตายเสียแล้ว คนเล็ก ๆ ก็ไม่มี มีคนเล่ามาอีกทีหนึ่ง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของชื่อคำบอม่ะม่วงสองคนมีที่มา
จากเรื่องราวของคนไม่

บ้านฉาง

วิทยากร : นายนิคม คุชทองคำ อายุ 27 ปี

ชาวสวน

คำเล่า

ผมในฐานะที่เป็นลูกหลานของชาวบ้านฉาง ได้รับคำบอกเล่าจากบรรพบุรุษหรือคนเฒ่าคนแก่ที่ใหญ่โตกันมาก่อนว่า บ้านฉางมันพืงมีขึ้นในสมัยของเจ้าพระยานครหรือพระเจ้าน้อย คือในหมายความว่าก่อนหน้านั้นไม่มีขึ้นมา พืงมีขึ้นในสมัยเจ้าพระยานคร เหตุที่มันขึ้นนั้นก็เพราะว่าพวกในสมัยนั้นพระยานคร เป็นคนที่มีความยิ่งใหญ่ในทางหัวเมือง คำนหัวเมืองต่าง ๆ โดยให้พวกเขลยศึกที่ไคมาจากที่ไทรบุรี ที่ต้องเข้ามาอยู่ในเมืองไทย แล้วจะคงจัดการทำนาในบริเวณเนื้อที่ที่เขาเรียกว่าบ้านฉางเกียวนั้นครับ โดยจัดให้พวกนี้แหละทำนา พอทำนาเสร็จแล้วก็เอาข้าวที่ได้จากการทำนามาเก็บไว้ในบริเวณนี้ ซึ่งในบริเวณนี้เกียวนั้นเขาเรียกว่าบ้านม่วงสองตน คืออยู่ใกล้ ๆ กับม่วงสองตน อยู่ในตำบลม่วงสองตน คือเก็บข้าวเก็บไว้ให้เจ้าเมืองนครน่ะครับ ถึงที่ที่ผมอยากจะย้อนกลับไปถึงลักษณะของบ้านฉางอีกทีหนึ่งว่า บ้านฉางนี้มีลักษณะภูมิประเทศที่ว่าอยู่ริมคลอง มีคือทั้งสองฟากนี้มีเป็นที่ตั้งของฉางข้าวทั้งหมดหรือพูดอีกทีว่าเป็นคลองผ่าเข้ากลางบ้านเลย แล้วตั้งยุ้งฉางข้าวขึ้นทั้งสองฝั่งนี้ ถึงขั้นพอสร้างตั้งยุ้งฉางข้าวแล้ว ต้องมีคนเก็บรักษาดูแลฉางข้าวนี้ไว้เป็นที่ประโยชน์ใคร่ต่อไป ทั้งฉางข้าวขึ้นแล้วเขาก็ได้ให้คนเป็นหัวหน้ารับผิดชอบต่อไป เลยก็เรียกว่านายฉาง ซึ่งหมายความว่า จะต้องเป็นคนรับผิดชอบในฉางข้าว เป็น การเก็บรักษาข้าวของเจ้าเมืองไว้ ดังนั้นฉางข้าวก็หมายถึงที่เก็บยุ้งข้าว แต่ต่อมาเขาก็เรียกฉางข้าวนี้กลายเป็นชื่อบ้านไปเลย เลยก็เรียกว่า บ้านฉาง

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

ผู้เล่าเป็นคนบ้านฉาง ได้รับคำบอกเล่าจากคนเฒ่าคนแก่มาว่า บ้านฉางมีขึ้นในสมัยเจ้าพระยาทรโค ขกกองทัพไปตีไทรบุรีได้รับชัยชนะ ก็ได้นำเขลยศึกไทรบุรีมาไว้ที่หมู่บ้านฉางเกียวนั้น เพราะให้เขลยเหล่านั้นทำนาให้ และเมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จก็เอาข้าวเปลือกใส่เก็บไว้ในยุ้งฉางที่สร้างไว้ทั้งสองฝั่งคลอง แล้วแต่งตั้งให้มีหัวหน้าทำหน้าที่ดูแลยุ้งฉางนั้นด้วย เรียกกันว่า นายฉาง ดังนั้นฉางข้าวนี้ก็กลายเป็นชื่อของหมู่บ้านเรียกว่าบ้านฉาง

สรุป

วิทยาการได้รับการถ่ายทอดทางมรดก และประวัติของชีวิตบางงานมีที่มาจากตำนาน
ที่เล่าต่อ ๆ กันมา

บ้านนาจุก

วิทยากร : นายทีน สายสำระ อายุ 67 ปี

สารวัตรกำนัน

โคเลา

คือยาโคบอกไวหรือคนแก่ ๆ อื่นบอกไว้ว่า นานี้เรียกว่านาจุกนี้ คือเขาทำนาแล้วมี
แกจุกไม่ใช้มีกกครับ มีจุก นาอันมีนากกก็มีครับ นาจุกมีไอนากกเขาแจกกลอน ๆ นาจุก
กะมีจุกกลอน ๆ แกผมไม่ไค่เห็นครับ ผมรุ่นหลังครับ เขาเล่าว่ากะผมไค่ถาม ๆ บาวาว่าที่
เขาเรียกว่านาจุก ๆ นั้น นิยามนั้นมาจากไหนประวัตินั้น แกบอกว่าคุณเหอว่านาจุก ๆ นั้นมัน
จุกทั้งกองปู้จุกทั้งหมด...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คุณยาโคเลาให้ทราบว่าที่เรียกว่า นาจุกก็คือเมื่อก่อนเขาทำนากันในแคว้นนี้มีคนจุก
งอกอยู่เต็มเป็นคนจุกอย่างเดียวส่วนนากกก็มีแต่คนกกอย่างเดียว แต่สมัยผมนี้ไม่มีคนจุกแล้ว
นี่เองที่เรียกว่า บ้านนาจุก

สรุป

วิทยากรไ้รับการถอดถอดกลางภาษา และประวัติของบ้านนาจุกมีที่มาจากชื่อ
ของคนไม่

บ้านสมอไชย

วิทยากร : นางแจ่ม อัครคำ

อายุ 55 ปี

ชาวนา

คำเล่า

นั่นแหละลูกเมื่อฉันตอนนั้นแกเป็นตาขุนนาคนั่นแหละ แกเป็นคนพินนี้แหละ นั่นแหละ แกเป็นตาขุนนาค เมื่อวัดแรกเดิมนั้น เติมที่นั่นกะแกรักษาวัรักษาวายมากพินนั้นแหละ โจรกะไม่วัดสักของแก เพราะแกนั้นเป็นหมอนี่ คล้าย ๆ กับหมอความสักกิดแหละ ถึงคันแล้ว กะอยู่มา ๆ กะใครเอาไทรกะตองมาพุดกับแกแหละ ใครจิบกันในบานกะตองพุดกับแกแหละ หมายความว่าแกคนใหญ่... กลายมาเป็นสมอไชยนี้ ว่าเขาบอกแต่แรกครั้งเรื่อมา สมัยที่ เขาไปสร้างพระธาตุขึ้น เขามาทุมสมอที่นี้ ฝากแกนั้นแหละไว้ลูกเขาเอามาไว้แกนั้นทุมไว้กับแก สายหมอเป็นสายหมอเรื่อฝากแกนั้นแหละไว้ ฝากแกไว้ ถ้าไม่ฝากแกไว้กลัวว่าเด็กอิท่าของเขา เขามาฝากเลยกลายเป็นชื่อสมอไชยนั่นแหละ แกแรกเป็นตาขุนนาค เคียวนี้เป็นตาสมอไชย เพราะว่าสายหมอเรื่ออยู่ทุมแกกะสูญหายที่แกนั้นแหละ สูญที่แกกะเขาไม่ได้เอากลับ เขาไม่ได้ เอากลับเพราะว่าเจ้าเรื่อกะตายนั้นลูก วัดสมอไชยเคียวนี้วาง เคียวนี้มีคนเขาไปอยู่เป็นบ้าน คนเดียวแล้ว เติมที่วัดนั้นเป็นบ้านของแกนั้นแหละ พอแกเขาแล้วแกว่าตาแกลมเข็ญเป็นตาย กะให้หว่ายวัดเลย นั้นมาพินนั้นแหละ เขาจะตกลงเขาหว่ายวัดนั้นแหละ เรื่องประวัติ

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

เริ่มต้นจากเดิมมีตาขุนนาคเป็นคนเฝ้าคนแก่ของบ้านนี้ เป็นที่เคารพนับถือของคนใน หมู่บ้านทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือเกลี้ยกล่อมมิให้คนในหมู่บ้านมีเรื่องทะเลาะวิวาทกัน ทำความเข้าใจกันได้ ดังนั้นเมื่อบุคคลนี้ตายไปแล้ว คนในหมู่บ้านก็ยังคงเคารพนับถืออยู่ บนบานขอสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการใด ช่วยปกป้องรักษามิให้พวกโรคภัยต่าง ๆ เข้ามากล้ำกลายในหมู่บ้านได้ และมีอยู่ครั้งหนึ่ง มีเรื่อเขามาสมัยที่กำลังก่อสร้างพระบรมธาตุ คนเรื่อใดฝากสายสมอเรื่อไว้กับตาขุนนาคคนนี้ และไม่ได้กลับมาเอาคืน จนกระทั่งสายสมอนั้น ก็หายไป ตาขุนนาคก็ตายไป เลยได้เปลี่ยนจากเรียกตาขุนนาคเป็นตาสมอไชย และมีวัดร้าง แห่งหนึ่งเรียกว่าวัดสมอไชย ซึ่งบริเวณวัดนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของตาสมอไชยมาก่อน โดยการยกที่ดิน

นั้นถวายสร้างวัดขึ้นหลังจากที่ถวายสมโภชคายนแล้ว จึงได้ชื่อวัดสมโภช และชื่อบ้านนี้โดยเรียกว่า
บ้านสมโภชนั่นเอง

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมรดกประจำ และประวัติของชื่อบ้านสมโภชมีที่มาจากชื่อ
ของบุคคล

บ้านสามคอน

วิทยากร : นายสมบูรณ์ แดงพล อายุ 30 ปี

การโรง

คำใจ

บ้านสามคอนนั้นคือที่ใดเรียกบ้านสามคอนนั้นเป็นคอนอยู่ 3 คอนรับ คอนใหญ่ ๆ คอนนอกนั้นก็เป็นที่นา ที่นี้คนที่เขาไปทำอาชีพทำนาหรือปลูกขานั้นต้องปลูกขานบนคอนนั้นแหละครับ ปลูกบนคอน แล้วจะทราบมันได้ทำนา คอนนั้นยังเห็นชัดครับยังไม่เปลี่ยนแปลงไหน แต่บางอย่างกะสวนมากจะปลูกขานอยู่เต็ม ๆ ครับ คนส่วนมากก็อยู่กันมาก คอนนีอยู่ใกล้ตัวเมืองควย คิดเขตเทศบาลรู้สึกว้าวก่อนกับเดี๋ยวนี้สภาพมันผิดกันมากครับ เปลี่ยนแปลงไป คอนนี้รู้สึกว้าวก่อนไหนก็เขาไปควยนะครับ เบื่อคอนไซเป็นน้ำคังเขื่อนเป็นน้ำบดของบิคล่ากลอง เป็นตุ๊กควย แต่เดี๋ยวนี้อาจจะทำนาได้ถึงสองครั้งนะครับปีหนึ่ง ซลประทานเขาเขามาช่วยเหลือนิคหนึ่ง นอกนั้นก็ชาวเดี๋ยวนี้ของอาศัยอยู่กับมาก ชาวบ้านเขาไม่อยู่กับ ไม่เหมือนก่อนนะครับ ทำนาก็เป็นตุ๊ก คอนนี้มาเปลี่ยนแปลงเป็นสองครั้งในบัยสัณนิค ชาวบ้านแถวนี้ก็จะรู้สึกว้าวก่อนอายุไหนที่นี้ครับยังไม่เห็นกันแน่นอนอะไรจนเกินไป เป็นที่ลำบากเหมือนกันเมื่อก่อน จะเดี๋ยวนี้รู้สึกว้าวก่อนไปใดเข้าเมืองออกเมืองคั้งขึ้น คือทางคนคนมาความรู้สึกว้าวก่อนขึ้น ที่ส่วนไม่มีทำนาหมดสรุปว่าบ้านสามคอนคือลักษณะมีคอนอยู่ 3 แห่ง 3 คอน อยู่ไม่ไกลกันอยู่ในบริเวณนั้น

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านสามคอนนั้นมีลักษณะพื้นที่เป็นเนินสูงอยู่ 3 เนิน หรือที่เรียกว่าเป็นคอน ส่วนที่เหลือก็เป็นทุ่งนาทั้งหมด ประชาชนที่สร้างบ้านเรือนอยู่บนเนินทั้งสามนั้น ลักษณะของเนินยังคงเห็นได้ชัดเจน ทำนาได้ผลดีเดี๋ยวนี้เพราะอาศัยน้ำจากชลประทานและใช้ปุ๋ยควย ทำนาปีละ 2 ครั้งได้บ้านสามคอนคือมี คอน 3 แห่ง นั้นเอง อยู่ไม่ไกลกัน

สรุป

วิทยากร เป็นผู้ที่ได้ศึกษาทำความเข้าใจด้วยตนเอง และประวัติของชื่อบ้านสามคอนนี้เพิ่มจากลักษณะภูมิประเทศ

บ้านหัวตา

วิทยากร : นายพยอม บุญสุข

อายุ 52 ปี

ข้าราชการ

คำเล่า

ภูมิฉันเฒ่าเคยมาอยู่บ้านหัวตา เพื่อที่ใคร่ทราบจากคนเฒ่าคนแก่เรื่องเกี่ยวกับประวัติของบ้านโดยเฉพาะบ้านหัวตานี้ ความเป็นมาอีกคือว่า บ้านหัวตานี้มีอยู่ริมคลอง เขาเรียกว่าคลอง ชาวบ้านเรียกว่าคลองป่าเหลา แล้วจะคลองนี้นั้นในภาษาราชการเขาเรียกว่าคลองท่าดี ก็มีคนขนานอยู่ทางเหนือบ้านท่าดีแล้วจะลงมาทาง มาแยกแควบ้านหัวตานี้ ที่แยกการแยกนี้ไม่ได้แยกตามธรรมชาติ คือว่าในสมัยเขาซุกคูเมืองกะทางคานทิศตะวันตก เขาจะแยกตัดคูเมืองเป็นลำคลอง ไปชนกับคลองหัวตาแควบ้านหัวตา แล้วจะเลยไปถึงเขากับคลองที่หน้าเมือง ทางโน้นจะไปออกโคกข่อย ถึงคลองที่ต่อไปคือคลองหัวตานี้ พอเลยจากหัวตาไปนิดหนึ่งจะแยกไปคลองสวนหลวง แยกไปออกคลองสวนหลวงโน้นสายแพรกหนึ่ง แล้วจะตรงไปที่สะพานป่าเหลา... พวกเห็นท่าดีที่หน้าสินค้า เช่น พลุหรือว่ามังกุล้างสำคัญ ที่เรย์นี้ พอถึงฤดูผลไม้สุกแล้ว จะบรรทุกเรือเหื่อนมา ฮา มาถึงกะชุมนุมกันแค้นนั้นแควบ้านหัวตานี้ชุมนุม สมัยนั้นคลองกว้างมาก พวกในเมืองก็ไปรอซื้อที่นั่น พวกในเมืองที่ระเอาไปขายปลีกันนั้นแหละ ไปถึงเหมาเป็นลำเรือแล้วจะมาขายในเมืองแหละ ขายตามตลาดแหละ สมัยนั้นไม่ได้ชุมนุมเหมือนแกหัวอิฐเหมือนหัวอิฐเดี๋ยวนี้ แควสายแยกตรงนั้นแกหัวตาจะเกิดเป็นที่ชุมนุมเรือเหื่อนอีกพวกหนึ่งที่หน้ามา พวกนี้มาไม่ได้มาขาย นำไปเพื่อแลกข้าวเปลือกแคปากนังหรือเขียร์ใหญ่ กะมาถึงกะมาหยุดนี้ คือเรือทะยอยกันมา เพราะว่าคลองมันแคบ นำเขี้ยวกะทะยอยกันมา บางคนกะมาถึงเร็ว บางคนกะมาถึงช้า เพราะทองผาภูมิ ในคลองนี้เป็นคลองเขาจัดมาสำหรับทำนา เวลาลองเรือมาที่ทะยอยกันมารอกันอยู่ รอกันที่บ้านหัวตา เพื่อซื้อหาเสบียงอาหารสำหรับเดินทางต่อไปปากพนัง พวกนี้จะไม่นำสินค้า เออ พวกผดหมากรากไม้ที่มาขายแกหัวตาพาออกไป ไปแลก แล้วจะไปกันเป็นนัดกันไปเป็นหลาย ๆ ลำ ไปพร้อม ๆ กัน แล้วจะพอไปถึงปากพนังมั้ง ไปปากแพรก ไปเขียร์ใหญ่ ไปหัวไทรแยกกันไป พวกนี้เขาไม่ขาย ผดหมากรากไม้นี้เอาไปแจกตามญาติ พอไปถึงกะเพื่อยู่งแค ๆ แล้วจะเอาข้าวเปลือกมรรทุกชาวชาวเปลือกมาแลกจะขามา

ถ้าใครมาไม่ทันกะมารอกัน รอฟบกันที่บ้านหัวทา คอยขึ้นคอยหยอยขึ้นกันไปหลาว จึงเลย
เป็นที่ชุมนุม เป็นตลาดการค้าขึ้น เป็นหัวทาคืนมา บ้านหัวทาเดี๋ยวนี้สภาพนั้นไม่มีแล้ว

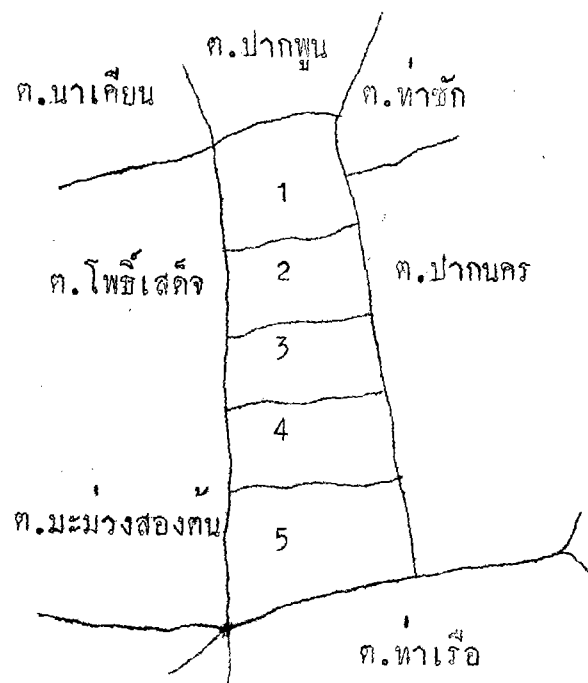
ถอดความเป็นภาษากกลาง

ผู้เลามีภูมิลำเนาอยู่บ้านหัวทา คนเขาคนแก่ได้เล่าว่าบ้านหัวทานี้มีริมคลอง เรียก
กันว่าคลองป่าเหลา และคลองนี้เรียกตามทางราชการว่าคลองท่าดี คือมีถนนที่นำบ้านท่าดี
ไหลมาเรื่อย ๆ มาแยกที่บ้านหัวทา ... พวกประชาชนที่อยู่บนที่เนินสูงหรือเชิงเขานั้นจะใช้
เรือบรรทุกผลไม้ต่าง ๆ มาทางบ้านหัวทา ซึ่งมีสองพวกคือ พวกที่นำมาขายให้แกชาวในเมือง
กับอีกพวกหนึ่งจะนำไปแลกเปลี่ยนกับชาวเปลือกขาวสารจากญาติพี่น้อง แลปากพนัง ปากแพรก
เชียรใหญ่ หัวไทร การพายเรือไปหาชาวเปลือกนี้จะไปกันเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ มาจากคลองท่าดี
แล้วจะมาหยุดพักที่ชุมนุม และหาเสบียงอาหารสำหรับเดินทางต่อไปจากที่นี่ พวกที่นำสินค้า
ผลไม้มาขายก็จะนำมาขายที่บ้านหัวทานี้โดยการ เหมากันทั้งลำเรือ พวกที่เดินทางไปหาชาว
ทางปากพนัง ก่อนเที่ยวกลับก็จะมารอฟบกันที่บ้านหัวทาอีก เพื่อจะเดินทางขึ้นไปถึงอำเภอ
ลานสกาพร้อม ๆ กัน สภาพของบ้านหัวทาที่มีเรือของพวกประชาชนที่มาจากอำเภอลานสกา
มาชุมนุมกันด้วยเหตุผลสองประการนี้ก็กลายเป็นตลาด เป็นชุมนุมชนกลุ่มหนึ่ง จึงเรียกกันว่า
บ้านหัวทา แต่ปัจจุบันนี้สภาพดังกล่าวไม่ปรากฏแล้ว

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของเรือบ้านหัวทามีที่มาจาก
ลักษณะภูมิประเทศ

แผนที่ตำบลท่าวัง, ตำบลคลัง, ตำบลในเมือง, ตำบลนา
ตำบลศาลาไม้ชัยและอาณาเขตติดต่อ

- 1 ตำบลท่าวัง
- 2 ตำบลคลัง
- 3 ตำบลในเมือง
- 4 ตำบลนา
- 5 ตำบลศาลาไม้ชัย

ตำบลดศาลามีชัย

วิทยากร : นายคัม ชะคารตัน

อายุ 74 ปี

ชาวนา

คำเล่า

อยู่บ้านโพธิ์ยายรด บ้านเดิมโรงพยาบาล ตั้งแต่เด็ก ๆ มาเที่ยวศาลามีชัย ก็ว่า
ตั้งชื่อคือเจ้าพระยานครไปตีเมืองไทร คราวนี้หลวงชัยแก่เป็นผู้ตั้งชื่อ หลวงชัยเป็นแม่ทัพ
หลวงชัยว่าตำบลดศาลามีชัย หลวงชัยเป็นผู้สร้างวัดศาลามีชัย...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

บ้านเดิมอยู่ที่บ้านโพธิ์ยายรด ที่ตั้งโรงพยาบาลเดี๋ยวนี้ สมัยเด็ก ๆ ก็เคยมาเที่ยว
แถวศาลามีชัย สาเหตุที่ชื่อศาลามีชัย ก็คือเจ้าพระยานครยกทัพไปรบกับไทรบุรี มีหลวงชัย
เป็นแม่ทัพเป็นผู้ตั้งชื่อว่าตำบลดศาลามีชัย และเป็นผู้สร้างวัดศาลามีชัยด้วย

สรุป

วิทยากรได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ และประวัติของตำบลดศาลามีชัยมีที่มาจาก
ตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

คำบลสาละมัยชัย

วิทยากร : นายคิเรก พรทตะเสน อายุ 57 ปี

ข้าราชการกรมทางหลวง

คำเล่า

...คำบลสาละมัยชัย หรือแคแรก เขาเรียกสัมฤทธิ์ชัย ศาลามัยชัยนี้กะในสมัยที่เมืองคอนสมัยนั้น คงจะสมัยรัชกาลที่ 2 กะบอกกำลังไปยกทัพไปตีเมืองไหน ๆ มันเป็นกบฏ เสร็จแล้วก่อนที่เขาจะไปนั้น เขาก็สร้างศาลาขึ้นไว้ มนต์พระมนต์ไหนว่าพิธี ทำเครื่องรางของขลัง สวดอวยพรให้พรให้ไปรบศึกนะ แล้วคำนี้เมื่อนะกลับมาแล้วกะมาลงกันที่นั่นหลาว เลยได้ชื่อเป็นสัมฤทธิ์ชัย แล้วกะมีศาลาอยู่หลังคราวก่อนนั้นศาลาแล้วกะพังแล้ว กะสร้างเสริมไว้เรื่อย ๆ แล้วทีหลังคนนั้นเรียกเป็นศาลามัยชัยไว้ ศาลาชื่อบริเวณที่เป็นตลาดหลังห้องแถวเขาสร้างไว้แค่นั้น...

ถอดความเป็นภาษาภาคกลาง

คำบลสาละมัยชัย เมื่อสมัยก่อนเรียกกันว่า สัมฤทธิ์ชัย ศาลามัยชัยในสมัยรัชกาลที่ 2 เมืองนครศรีธรรมราชโดยกองทัพอไปรบไทรบุรีเพราะไทรบุรีเป็นกบฏ ก่อนที่จะยกกองทัพไปโค่นสร้างศาลาขึ้น ทำพิธีนิมนต์พระสงฆ์สวดให้สิริให้พรแก่กองทัพให้รบชนะข้าศึกกลับมาและทำเครื่องรางของขลังถวาย เมื่อรบกลับมาได้ชัยชนะ ก็โค่นทิ้งให้มีการฉลองชัยชนะกันที่ศาลานั่นอีกเลยได้ชื่อว่าสัมฤทธิ์ชัย และก็มีศาลาอยู่หลังหนึ่งตั้งแต่สมัยก่อนโค่นทิ้งเสียแล้ว ถึงแม้จะโค่นบูรณะอยู่เรื่อย ๆ ก็ตาม ต่อมาตอนหลังคุณก็เรียกว่าศาลามัยชัย ศาลาที่สร้างเก็บอยู่ที่บริเวณตลาดหลังห้องแถวนี้เอง

สรุป

วิทยากรเป็นผู้ที่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และประวัติของชื่อคำบลสาละมัยชัยมีที่มาจากตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า เพื่อรวบรวมประวัติความเป็นมาของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราชไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และเพื่อจำแนกประเภทของที่มาของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช และวิธีการถ่ายทอดเรื่องราวที่วิทยากรได้รับถ่ายทอดสืบต่อกันมา

วิธีดำเนินการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จากนายหอม ลุปรมย์ นายภิเร็ก พรตะเสน ขุนอาเทศคี นายอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จาจังหวัดนครศรีธรรมราช และจากเอกสารต่าง ๆ ของแผนกที่ดินอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช หน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบท ส่วนการศึกษา สำนักงานเกษตรและสำนักงานสถิติแห่งชาติจังหวัดนครศรีธรรมราช แผนกทองที่เขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช
2. เลือกวิทยากรในตำบลและหมู่บ้านแต่ละ 1 - 2 คน จากการเสนอแนะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาสและครู โดยเสนอให้เลือก 4 - 5 คนตามลำดับจากผู้ที่มีความรู้ความสนใจเกี่ยวกับประวัติของตำบลหรือหมู่บ้านจากมากไปหาน้อย เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถที่จะเลือกสัมภาษณ์วิทยากรที่เป็นผู้รู้และสนใจเรื่องราวของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และประวัติที่เล่ามีความต่อเนื่องกันตามลำดับที่มีผู้เสนอแนะไว้
3. บันทึกประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านจากวิทยากรด้วยเครื่องบันทึกเสียง และนวนเทปแบบ C - 60 รวม 20 มวน
4. ถอดข้อความที่วิทยากรเล่าประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชจากเครื่องบันทึกเสียง โดยพยายามเก็บทุกคำพูดของวิทยากรไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

5. ถอดความของคำเล่าของวิทยากรที่เป็นภาษาไทยภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ออกเป็นภาษาไทยภาคกลาง เพื่อให้คนทั่วไปอ่านเข้าใจได้

6. แยกประเภทของวิทยากร บอกรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพ อายุ และวิธีการรับข้อมูล

7. จำแนกที่มาของชื่อตำบลและหมู่บ้าน

8. นำข้อมูลทั้งหมดของประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านมารวมกัน แล้วเรียงตามลำดับตัวอักษรของชื่อตำบล และเรียงชื่อหมู่บ้านของแต่ละตำบลตามลำดับตัวอักษรอีกครั้งหนึ่ง

9. ทำศัพทานุกรมของภาษาไทยภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ปรากฏในข้อมูลที่ได้รับจากการรวบรวมคนควาในสนาม

10. ทำกรรมวิธีชื่อตำบลและหมู่บ้าน

11. ทำกรรมวิธีชื่อวิทยากร

12. ทำแผนที่

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 132 ชื่อ ได้ประวัติทั้งหมด 146 ชื่อเรื่อง จากวิทยากร 127 คน เป็นชาย 114 คน เป็นหญิง 13 คน วิทยากรมีอายุสูงสุด 93 ปีและต่ำสุด 25 ปี ข้อมูลที่รวบรวมได้มีดังนี้

ก. ภูมิหลังของวิทยากรในด้านอาชีพ อายุและวิธีการรับข้อมูล

1. วิทยากรส่วนมากประกอบอาชีพเป็นครูมีจำนวน คิดเป็นร้อยละ 25.98 อันดับรองลงไปคืออาชีพราชการ คิดเป็นร้อยละ 23.62 อาชีพที่น้อยที่สุดคือ มรรคทายก หนายควาญ แพทย์แผนโบราณ กรรมการโรงเรียน พอลา กรรมการ หมอทำขวัญนาคและ บุตรชิตาเลี้ยงดู มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.79

2. วิทยากรส่วนมากมีอายุอยู่ในช่วง 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.56 รองลงมาคืออายุในช่วง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.54 ส่วนช่วงอายุ 90-99 ปี มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.57

3. วิธีการรับข้อมูลของวิทยากรส่วนใหญ่ได้รับโดยการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ คิดเป็นร้อยละ 74.32 อันติบรองลงมาได้รับข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 14.17 และอันติบสุดท้ายวิทยากรได้รับข้อมูลโดยเป็นผู้รู้ประวัติครอบครัวตนเอง เป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์กันทั้งชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.02

ข. ชื่อของตำบลและหมู่บ้านจำแนกตามประเภทที่มา

ชื่อของตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 146 เรื่อง จำแนกตามประเภทที่มาตามลำดับดังนี้

ลักษณะภูมิประเทศ	50 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ	34.25
ตำนาน	40 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ	27.40
ชื่อคนไม่	36 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ	24.66
ชื่อวัด	8 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ	5.48
ชื่อของบุคคล	6 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ	4.11
ชื่อสัตว์	4 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ	2.74
ชื่อแม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง	1 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ	0.68
สิ่งอื่น ๆ	1 เรื่อง	คิดเป็นร้อยละ	0.68

อภิปรายผล

1. วิทยากร

1.1 วิทยากรและชุมชนสนใจที่จะมารับการถ่ายทอดประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้าน ในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชได้นั้นแต่ละตำบล หมู่บ้านมีจำนวนน้อย ส่วนมากเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 89.77 ส่วนน้อยเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 10.23 แสดงว่าผู้หญิงสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนน้อยมาก เพราะหาเวลาว่างได้ยาก ต้องทำงานอยู่ตลอดเวลา ไม่สนใจที่จะหาความรู้ด้านอื่น ๆ นอกจากความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน

1.2 วิทยากรส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 50 - 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.56 เป็นผู้รู้และสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับประวัติของตำบลและหมู่บ้าน และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ วิทยากรที่มีอายุในช่วง 90-99 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.57 เพราะเป็นช่วง

อายุที่คนถึงแก่กรรมเป็นส่วนมาก จำนวนของวิทยากรที่มีความสามารถให้ข้อมูลได้มีจำนวนน้อยกว่าจำนวนของข้อคำถามและหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 96.21 เพราะว่าชื่อของตำบลกับชื่อของหมู่บ้านในคำถามเดียวกัน และชื่อของหมู่บ้านในทางตำบลกันใช้ชื่อเดียวกัน เพราะมีพื้นที่ติดต่อกัน จึงใช้วิทยากรคนเดียวกัน และวิทยากรหนึ่งคนให้คำตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อคำถามและ/หรือหมู่บ้าน จึงได้วิทยากรทั้งหมดเพียง 127 คน

1.3 วิทยากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นครู คิดเป็นร้อยละ 25.98 อันดับรองลงไปคืออาชีพข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 23.62 ทั้งสองอาชีพนี้เป็นอาชีพของผู้มีความรู้ มีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ในด้านต่าง ๆ ไว้เพื่อจะนำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นต่อไป ไม่รับการยกย่องให้เป็นผู้นำในท้องถิ่น และมีหน้าที่ปกครองคนในท้องถิ่น จึงต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนไว้ อันดับสุดท้ายคือ อาชีพบรรพชิต หมายความว่า พุทธศาสนา แพทย์แผนโบราณ กรรมการโรงเรียน พ่อค้า กรรมกร หมอชาวบ้าน และบุรุษวิชาเลี้ยงดู เป็นอาชีพที่มีน้อยที่สุด มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.79 เพราะอาชีพเหล่านี้ไม่สนใจในเรื่องประวัติของข้อคำถามและหมู่บ้านของตน สนใจในงานธุรกิจของอาชีพมากกว่าสิ่งอื่น ๆ ไม่มีนิสัยชอบรื้อซากเห็นหรืออยากศึกษาหาความรู้ให้กว้างขวางออกไป ไม่ชอบรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่บุคคลอื่นโดยตรง จึงไม่ค่อยสอบถาม สนใจฟังเรื่องราวของท้องถิ่น ศึกษาหาความรู้เพื่อจะจดจำไว้แล้วนำมาถ่ายทอดในด้านประวัติของข้อคำถามและหมู่บ้านใด

1.4 วิทยากรใช้ภาษาถิ่นที่เป็นคำภาษากลางเป็นส่วนมาก เพียงแต่ออกเสียงเพี้ยนเป็นเสียงภาษาถิ่น วิทยากรที่ใช้คำภาษาถิ่นมากมักจะเป็นผู้สูงอายุ มีวิทยากรคนหนึ่ง (ร้อยละ 0.79) ที่ใช้คำภาษาถิ่นของคนคือภาษามลายูเก่าประวัติของชื่อหมู่บ้านทุ่งโหนดในตำบลนาเคียน วิทยากรสามารถพูดภาษาไทยภาคใต้ได้แต่ไม่ถนัดเท่ากับการใช้ภาษาบาลี จึงต้องมีวิทยากรที่เป็นฉวแปดภาษามลายูเป็นภาษาไทยภาคใต้ด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าศึกษาและมีคุณค่าในการศึกษาภาษาถิ่นต่อไป

2. วิธีการรับข้อมูลของวิทยากร

วิทยากรส่วนมากได้รับข้อมูลทางมุขปาฐะ คิดเป็นร้อยละ 74.82 เพราะคนในท้องถิ่นนิยมเล่าต่อ ๆ กันฟัง อันดับรองลงไปวิทยากรได้รับข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 14.17 เพราะว่าไม่มีหลักฐานหรือบันทึกความรู้ที่เป็นประวัติของชื่อ

คำบดและหมูนาน เพราะผู้เขียนหนังสือหรือบันทึกไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป
ไม่มีเอกสารที่จะศึกษาค้นคว้าได้โดยเฉพาะ มีแค่เอกสารที่เกี่ยวกับเรื่องของจังหวัด
นครศรีธรรมราช ทำนทานการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ และประวัติของอำเภอต่าง ๆ ใน
จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างย่อ ๆ เท่านั้น วิทยากรได้รับข้อมูลโดยเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์
ตอนกิ่งข้อมันยี่สิบที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.02 เพราะการกิ่งข้อมันยี่สิบและหมูนานส่วนใหญ่
กิ่งก่อนที่วิทยากรจะมีชีวิตอยู่ เห็นได้จากประวัติของชื่อคำบดและหมูนานมีที่มาจากลักษณะ
ภูมิประเทศที่เป็นมาแต่ดั้งเดิมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.25 และมาจากทำนทานคิดเป็น
ร้อยละ 27.40

3. เนื้อหา

เนื้อหาของประวัติของชื่อคำบดและหมูนานส่วนมากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ
ลักษณะภูมิประเทศที่เกี่ยวข้องกับทำนทานการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ การบูรณะพระบรมธาตุ
เจดีย์ การสร้างกำแพงเมือง และโบราณสถานโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่สำคัญของจังหวัด
นครศรีธรรมราช ให้ความรู้ทางศาสนประวัติศาสตร์ไทยในสมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา
และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช
และประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยตรง จะถือว่าเนื้อหาจะถูกหรือผิดทั้งหมด
ไม่ได้แน่ชัดนัก เพราะวิทยากรได้รับเรื่องราวจากการบอกเล่าของคนรุ่นก่อน ๆ ที่เล่าต่อ ๆ
กันมาเป็นเวลาช้านานหลายทอดเป็นส่วนมาก และใช้ความจำมาตลอด เป็นเหตุการณ์ที่ไม่
ได้ประสบมาในชีวิตของตนเองอย่างแท้จริง ไม่ได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จึงเป็นเหตุ
ให้เอกสารประเภทนี้มีผู้สนใจที่จะรวบรวมไว้น้อยมาก

4. ประโยชน์ที่ได้รับ

จากข้อมูลที่ได้อ่านศึกษาพบว่า นอกจากจะได้ประวัติของชื่อคำบดและหมูนาน
แล้ว ยังได้รับความรู้ในด้านอื่น ๆ ของท้องถิ่นด้วย เช่น ลักษณะภูมิประเทศ การคมนาคม
การศึกษา อาชีพ ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญ
ต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัญหาของสังคม ภาษา และการสร้างมนุษยสัมพันธ์
ระหว่างผู้ที่ศึกษากับวิทยากร

ความรู้ทางศาสนประวัติศาสตร์ เช่น เหตุการณ์ตอนที่เจ้าพระยาบวร (หนู) ได้
ยกกองทัพไปรบไพร่บุรีจนกลับมา ได้กวาดต้อนพวกไพร่บุรีมาเป็นจำนวนมากแยกพวกเป็นช้าง

ก็ตั้งบ้านเรือนอยู่กันเป็นกลุ่มหนึ่งในเขตตำบลในเมือง คำบลดั่ง ซึ่งมีผู้สืบเชื้อสายอยู่มากมายในปัจจุบันนี้ บางพวกก็ให้ไปอยู่รวมกันเพื่อมีหน้าที่ทำนาหาเสบียงอาหาร สร้างยุ้งข้าวจ้างชาวไทเจ้าพระยา นคร มีผู้สืบเชื้อสายที่ตกค้างอยู่ในเขตตำบลนาเคียน บ้านฉางของตำบลมะม่วงสองคนและตำบลทาศัก ในหมู่บ้านคลองคิน บ้านหัวทะเล ประชาชนส่วนมากใช้ภาษามลายูเป็นภาษาพูดและนับถือศาสนาอิสลาม มีวิทยากรคนหนึ่งมีอายุ 92 ปี เป็นพวกไพร่บุรีที่ถูกกวาดต้อนมาในสมัยสงครามครั้งนั้น ตั้งบ้านเรือนอยู่ในบ้านทุ่งโหนด และมีชื่อของตำบลหนึ่งคือตำบลศาลามีชัยคงขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกที่เป็นสถานที่ที่จัดตั้งโรงเรียนในการที่ยกกองทัพไปรบไพร่บุรี

เกี่ยวกับเรื่องศึกเก่าทัพพม่ายกกองทัพมารบไทยทางหัวเมืองปักษ์ใต้ ยกมาตีเมืองนครศรีธรรมราช ได้มีหลักฐานหรือหมู่บ้านหนึ่งว่า บ้านปากพียง ซึ่งเป็นที่พม่ารบกับไทย

การเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านโดยคนรุ่นหลังที่ไม่ได้บอกเล่าประวัติของตำบลและหมู่บ้านมีความสำคัญต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยก่อนนี้ ปากพยางค์คือ บ้านแคสูง เปลี่ยนมาจากบ้านแพงสูงหรือบ้านกำแพงสูง โดยการเรียกเสียงเพี้ยน แต่ยังคงคนโบราณหนึ่งคือไม่แคที่อยู่ในหมู่บ้านเป็นสัญลักษณ์ ชื่อหมู่บ้านที่เปลี่ยนโดยการกร่อนคำให้สั้นลงคือ บ้านสวนพลมาจากบ้านสวนหวดพล บ้านทุ่งหลดมาจากบ้านทุ่งสลด บ้านแพรมาจากบ้านพระแวง และชื่อหมู่บ้านที่เปลี่ยนเพราะต้องการให้ความไพเราะและมีความหมายที่ดี คือ บ้านห้วยระยมาจากบ้านห้วยยา บ้านสว่างถนนมาจากบ้านทราย และบ้านบางควายมีแนวโน้มจะเปลี่ยนเป็นบ้านบางกระปือตามชื่อของโรงเรียนประชาบาลในหมู่บ้าน

ในคำณลักษณะภูมิประเทศได้มีชื่อตำบลและหมู่บ้านที่บอกลักษณะไว้อย่างชัดเจน เช่น บอกลักษณะภูมิประเทศที่เป็นปากน้ำหรือริมฝั่งทะเลมี ตำบลปากพูน บ้านปากพูน ตำบลปากนคร บ้านปากน้ำปากนคร บ้านปากน้ำปากนครบน บ้านปากพญาฝั่งหัวนอน บ้านปากพญาฝั่งคั่น ชื่อที่บอกลักษณะภูมิประเทศที่อยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำลำคลองมักจะมีคำว่า บาง หรือ ทุ่ง นำหน้า เช่น ตำบลทาศัก ตำบลท่าเรือ บ้านท่าเรือ บ้านท่าข้าม บ้านท่าแพ บ้านบางควาย บ้านบางพุดซา บ้านบางหลวง บ้านบางสะพาน ตำบลบางจาก บ้านบางจาก บ้านบางใหญ่ บ้านทาวัง บ้านท่าคีน บ้านท่าไร และชื่อหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนคลองของคลองที่มีลักษณะเป็นคลองสูงมาก เรียกว่า บ้านชัน

โคตหลักฐานการสร้างกำแพงเมืองนครศรีธรรมราช ที่เคยเป็นที่ตั้งเกาะเขาอิฐ มีลักษณะเป็นหลุมใหญ่ที่เคยเป็นที่ขุดดินมาทำอิฐยังอยู่ใกล้เคียงกัน คือ บ้านหัวอิฐ และมีหลักฐานการขุดพบอิฐที่มีขนาดเกี่ยวกับอิฐที่สร้างกำแพงเมือง พบที่บ้านแคสูงหรือบ้านแพงสูงเดิม

มีชื่อตำบลและหมู่บ้านนอกลักษณะอาชีพของประชาชนในตำบลเกษกรคือการทำนา เช่น ตำบลนาสาร ตำบลนาพรุ บ้านนาพรุ ตำบลนาเคียน ตำบลนาทราย บ้านนาทราย บ้านทุ่งในสระ บ้านนาปล้ม บ้านโลกเพิง บ้านฉาง บ้านนาขูด บ้านสามคอน ตำบลนา และบ้านหัวทะเล

ทางคันภาษาไทยภาคใต้ที่มีความหมายเฉพาะ หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ เป็นคำที่ไม่เคยปรากฏในหนังสือพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 แต่ปรากฏว่าเป็นชื่อของหมู่บ้านหนึ่งคือ บ้านจังหูน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ศึกษามีความเห็นว่าควรจะมีการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับเรื่องราวของจังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. ให้ศึกษาค้นคว้าต่อไปในเรื่องประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน
2. ให้ศึกษาค้นคว้าต่อไปในเรื่องประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านทั่วทุกจังหวัดในประเทศไทย แล้วแยกประเภททำเป็นสารานุกรม
3. ให้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น วรรณกรรมพื้นเมือง นิทานพื้นเมือง สุภาษิต คำพังเพย เพลงพื้นเมือง เพลงกล่อมเด็ก ปริศนา คำทาย การละเล่นต่าง ๆ
4. ให้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องเกี่ยวกับภาษาพูด ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ความเป็นอยู่ ความเชื่อ ของกลุ่มคนไทยมุสลิมแต่ละกลุ่มที่อยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน
5. ให้ศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทยภาคใต้จังหวัดนครศรีธรรมราชกับภาษาไทยภาค

กลางในคานหน่วยเสียง การกลายเสียง การกรอนคำ ความหมาย ที่มาของคำ แล้วจัดทำเป็นพจนานุกรมภาษาไทยภาคใด

6. ให้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องคำนิยม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดนครศรีธรรมราชเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ ในประเทศไทย

7. ให้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อประโยชน์ทางประวัติศาสตร์ให้อุทิศอย่างแท้จริง

8. จากผลการค้นพบ จากการศึกษาและจากการวิจัยนั้น ควรให้ห้องสมุดของทางราชการ ได้เก็บอัดเทปบันทึกเสียงไว้เพื่อมิให้สูญหาย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกศักดิ์ แก้วเทพ "บางซิ่นกับกรุงเทพ" : แนวคิด 5 ประการเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์
ระหว่างประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับประวัติศาสตร์ของชาติ" จุลสารโครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 1(3) :
93 - 96 ค.ศ. - ช.ศ. 2518.
- กิ่งแก้ว อัคราการ "คติชนวิทยา" วารสารรามคำแหง 2(2) : 10, กรกฎาคม 2518.
-----: วรรณกรรมจากบ้านใน โรงพิมพ์คุรุสภา 2514, 444 หน้า.
- ภูหลวง มลลิกะมาส คติชนวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 2 โรงพิมพ์สวนทองถิ่น 2516, 269 หน้า.
- จันทร์ศรี สุปัญญากร วรรณกรรมไทยรามัญจากตำบลทรงคะนอง อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ ปริณิธานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
2517, 265 หน้า. อัดสำเนา.
- ฉวีลักษณ์ ศาตมัย การผลิตและการใช้หนังสืออ้างอิงของไทย วิทยานิพนธ์ อ.ม. คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2509, 345 หน้า. อัดสำเนา.
- ชมรมวรรณศิลป์ปักษ์ใต้ แนะนำศิลปการแสดงพื้นเมือง โรงพิมพ์เจริญวิทยการพิมพ์ 2516,
34 หน้า.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย วรรณกรรมไทยลือ ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย
ปริณิธานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517, 349 หน้า.
อัดสำเนา.
- ดิเรก พรตตะเสน "แควมาตุภูมิ" สารนครศรีธรรมราช 15 : กรกฎาคม 2515.
- นครศรีธรรมราช, จังหวัด กองปกครองท้องที่ ทำเนียบท้องที่พุทธศักราช 2517 แผนก
ปกครอง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2518, ไม่ปรากฏจำนวนหน้า อัดสำเนา.
- นครศรีธรรมราช, จังหวัด กองประเมินผลและรายงาน ทำเนียบท้องที่และประชากร
จังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบท จังหวัดนครศรีธรรมราช
2518, ไม่ปรากฏจำนวนหน้า อัดสำเนา.
- นครศรีธรรมราช, จังหวัด กองปกครองท้องที่ ประวัติและสภาพท้องที่อำเภอเมือง
นครศรีธรรมราช แผนกปกครอง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2518, ไม่ปรากฏ

จำนวนหน้า อัดสำเนา.

นครศรีธรรมราช, จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช แนะนำจังหวัด

นครศรีธรรมราช ม.ป.ท., ม.ป.ป., ไม่ปรากฏจำนวนหน้า อัดสำเนา.

นนทนา เนื้อถอง บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2514, 241 หน้า.

ประจักษ์ สายแสง วรรณกรรมจากคำบดศรีครีมาศ จังหวัดสุโขทัย ปริญญาพนธ์ กศ.ม.

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2516, 273 หน้า. อัดสำเนา.

ประจักษ์จิกรจักร, พระยา (นาม นุนนาค) พงศาวดารโยนก คลังวิทยา 2507, 510

หน้า:

ปราณี ขวัญแก้ว วรรณคดีชาวบ้านจาก "พูดคำ" คำบดรอบพิบูลย์ ปริญญาพนธ์ กศ.ม.

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517, 225 หน้า. อัดสำเนา.

ผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะกรรมการจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

งานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ โรงพิมพ์อุดม 2500, 45 หน้า.

เพ็ญจันทร์ ศิริชุมแสง การสำรวจหนังสืออ้างอิงในหอสมุดวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ในปี

การศึกษา 2513 ปริญญาพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

2515, 146 หน้า. อัดสำเนา.

ภิญโญ จิตต์ธรรม คติชาวบ้านอันคัม 1 เพลงชาวบ้าน โรงพิมพ์สงขลา 2516, 96 หน้า.

————— โนรา โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูสงขลา 2508, 56 หน้า.

————— เพลงพื้นเมือง "เพลงรองเรือหรือเพลงกล่อมเด็ก" โรงเรียนสตรี

ฝึกหัดครูสงขลา 2509, 203 หน้า.

ภิญโญ จิตต์ธรรม ภาษาถิ่น วิทยาลัยครูสงขลาและวิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา 2513,

166 หน้า.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว "พระราชดำรัสในพิธีเปิดงานปีหนังสือระหว่าง

ชาติ และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทยครั้งที่ 3 ณ โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2515" วารสารสภาการศึกษา 6(7) : 58 กุมภาพันธ์

2515.

มโหธร (นามแฝง) "กริมมบีดาแห่งนิทานชาวบ้าน" วิทยาสาร 19 : 10 - 11, 49,

ตุลาคม 2511.

ยุทธ เกษกรณ์ นิทานชาวบ้านของไทย คลังวิทยา 2507, 702 หน้า.

_____ นิทานพื้นเมืองของไทย คลังวิทยา 2505, 512 หน้า.

รัฐจวน อินทรกำแหง การเลือกหนังสือและสื่อทัศนวัสดุ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2515, 133 หน้า.

ราชบัณฑิตยสถาน พัฒนาการฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พิมพ์ครั้งที่ 7

ราชบัณฑิตยสภา 2507, 1053 หน้า.

ราชบัณฑิตยสถาน อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย เล่มที่ 4 ราชบัณฑิตยสภา 2506, 212 หน้า.

วิเชียร ณ นคร และคณะ นครศรีธรรมราช โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ 2521, 607 หน้า.

ศิลป์ากร, กรม นิทานชาวบ้านภาคที่ 1 - ภาคที่ 4 ศิลปบรรณาการ 2513, 731 หน้า.

_____ ประชุมพงศาวดาร ฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม 13 กาวหนา 2514,
640 หน้า.

สงขลา, วิทยาลัยครู พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ ฉบับชั่วคราว วิทยาลัยครูสงขลา 2514,
610 หน้า.

สงขลา, วิทยาลัยวิชาการศึกษา คติชาวบ้านอำเภอสตึงพระ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
โรงพิมพ์สงขลา 2513, 245 หน้า.

สงวน โชติสุรัตน์ ตำนานเมืองเหนือ โคเคียนสโตร์ 2508, 654 หน้า.

สงวน อ้นทอง สารานุกรมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย เกมมบรรณกิจ 2514, 560 หน้า.

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ คติชาวบ้านภาคใต้ กาวหนาการพิมพ์ 2512, 210 หน้า.

อัมพร บัณฑิต และนนทนา เผือกทอง การจัดและบริหารงานหอสมุด มหาวิทยาลัย
รามคำแหง 2515, 500 หน้า.

Hutchins, Margaret, Introduction to Reference Works, McGraw Hill,
New York, 1969, 214 pp.

Smith, D.L. and Baxter, E.G., College Library Administration, Oxford
University Press, London, 1965, 185 pp.

Winchell, Constance M., Guide to Reference Books, 8th ed., American
Library Association, Chicago, 1976, 714 pp.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ศัพท์านุกรม

การใช้ศัพท์านุกรม

1. คำศัพท์ในที่นี้ได้จากประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช
 2. ศัพท์บางคำมีความหมายหลายอย่าง จะให้ความหมายอื่น ๆ ใดควย
 3. ศัพท์บางคำออกเสียงต่างกัน จะเขียนคำศัพท์ไว้ทุกคำ เช่น ที่โน่น
- วิทยากรบางคนออกเสียงเป็น ฟันู บางคนออกเสียงเป็น ฟี่โน

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

ก

กรวม

กรอม

กลางโพกกลางเพ

อยู่ไกลเดียว

กอ

ลำคน คนไม

กอนเพื่อน

ลำคัมแรก คนแรก

กอนคือกอน

กะ

กั

ภาค

อาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เกาะกาหวิ

เกาะดังกาวิ

แก แก

ทาน

ข

ขบฉัน

รับประทาน

(ใช้กับพระภิกษุ)

ขริ

ชื่อวัด ถนนกรักขริ

ขวางหัว

ขวางตะวัน มีทิศทาง

ความแนวเหนือใต้

ขอปัดรังควาน

ขอให้ปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย

ออกไปจากตัว

ขังคัง

ขัง (น้ำขัง)

ขาม

มะขาม

ขามนวล

ขามนวล

ขาวสว

คนขาวในนางออกงามดี

ขุคญ

หาญทะเลคามริมฝั่ง

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

เซ

ซี

เซ

จระเซ

เซาขุนนม

เซาขุนนม

เซาหารชัย

เซาหารชัย

เซง

เซงชั้น

เซงแรง

ดู (ใช้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์)

เซวนสายสรอย

สรวมสรอย

เซ้นอก

ไชนก

เซไม่รูวาย

เป็นไชตลอดเวลา

เซแลน

ไชเหี้ย

ค

คคหัวพอก

คคเกี้ยว วกวน

คนจร

คนจากทองถิ่นอื่น

คนชุม

คนมาก

คนเค็ม

คนในทองถิ่นเค็ม

คนเคแรก

คนสมัยโบราณ

คนรุ่นเก่า

คนหนา

คนหนาแน่น

ครัน

มาก

ควน

เนินดิน ภูเขาเตี้ย ๆ

ควายถึก

ควายหนุ่ม ควายที่

มีความแข็งแรง (ควาย)

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

ก

ควายเลื่อน

ควายป่า

คอน

นครศรีธรรมราช

คอน

โคน ถัดคนไม้

คอม

โนมอง

คันนี้ คานี้ เคานี้

ดาเขนนี้ ดาเป็น

เขนนี้ ถัดออกไปนี้

กิ่งขัง

ขัง (น้ำขัง)

กิ่งหลอก

(น้ำ) ขังหลอก

เคา

คังแก คราว

เคียม

เทา เสมอ

แคน

ยื่นใจท่า

แคนน

เท่านั้น ทัน

แคน

เท่านั้น ทัน

แคนสมัยนี้

ปัจจุบันนี้

โลก

พื้นดินที่เป็นเนินสูง

โคนกุด

โคกนพิกุล

โคกนพิกุล

โค

โคร

โคปรือ

โคร เป็นอะไร

จ

จนทาว

จนถึง

จังทก

(น้ำ) กระฉอก

เออดน

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

จังหู่

มาก

จัดแจง

เตรียมการ

จับเปีย

จับปูแปด

จับลง

เข้าทรง

จาน

มาก

จิ

จะ

เจ็บใบเพาะใบรุ่ง

ปวดทอง

ฉ

ฉอแคน

โง่งแซกแคน

ฉา

ตะกร้า

ฉาน

ฉัน

ช

ชัง

ช่าง

ชายทง

ริมทุ่ง

ชายทนน

ริมถนน

ชัน (ในตุ๋น)

ทำให้กระชับ

เชิงเทิน

บนเนินดิน

เชิงนาเชิงสวน

พื้นที่ทำนาไร่ทำสวนได้

คำไทยโต

คำไทยกลาง

ข

ขัด

ป่า ขวาง

ข้อ

ข้อตรง ทรง

เขา

เงืองหงอย

ไม่รู้ลึก

ขุ

ขuang

ไม่ขuang

ฅ

ฅเ

ความหมายตรงกับ

ทิศในภาษาภาค

กลาง เป็นคำที่

ผู้ใหญ่ก็จะเรียก

ผู้น้อยผ่านการบวช

เรียนมาแล้ว ถ้า

ผู้น้อยเรียกผู้ใหญ่

ก็เรียกว่า ฅเ

ค

คง

ป่า (โดยเรียก

สถานที่ที่มีของสิ่ง

เดียวกันมาก ๆ)

ควน

ควน หมด คัน

คำไทยโต

คำไทยกลาง

คอน

ที่สูง เนิน

คัก

คอยสั๊ก

กาย

เสนกาย

คินราบ

พินราบ

คินลัม

คินเหนียวที่เผาจนดำ

มีลักษณะเป็นแท่งเล็ก ๆ

คนแพทองบางคนชอบ

รับประทาน

คืบลิ

พริก

คูน

คูน

เค็กรุน

คนวัยหนุ่มสาว

เค็นโรง

เค็นทาง (ใช้กับคณะ

หนังตะลุงหรือมโนรา)

เคี้ยวใจ

ไม่นาน ประเคี้ยว

เคี้ยว

แคน

เชกแคน

โคกขาม

กระโคกขาม

โค

ขอก ส่วนบนสุด

โค

บันโค

ค

คก

ทิศตะวันตก

คณ

พระ คำเรียกพระ

ภิกษุ

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

ก

คนแกมยาน

คำคนแข็งแรงแก่

เป็นเถา

คนโค

คนประทุ

คนเคียน

ชื่อคนไม่ชนคหนึ่ง

มีผลแบบกระทอน

คนนำคอกไม้

บางดินเรียกมะคอง

คนชมภูชนคหนึ่งที่มี

ใบเล็กเรียวยาว

ผลสีเขียว ชาว

คนโหนด

คนคาล

คนเปี้ยก

ชาวคม

กรอก

ของ ทางเดิน

กรอกน้ำ

ของน้ำ ทางน้ำ

กอด

กอดไม้

กอด เกาะ

กายนวมทุกชนิด

กอด

กัวคอด

กอนก

การจับนกโดยการ

ไขนกกอีกตัวหนึ่งไป

ล่ออยู่ในกรง

กอบเขา

กะถิน

กอดไห

อะไรอื่น ๆ อีก

กะ

เกิด ชี เกอะ

กั้งหลัก

เตรียมตัวที่จะสู้

กัม

กัมจาก

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

กางค

สกางค เงิน

ความใจ

ก็ไค อย่างไรก็ไค

กิดโพระ

กิดหมอบ

คี่

รบกีก

คี่ปลามอก

จับปลากะบอก

คีนเขา

เชิงเขา

คุ่มบัน

ส่วนของเรือ

เคิน เคิน

คุณ ทาน เธอ

เคียบ ๆ

ใหญ่ไค

แคน

แมลงจำพวกหนึ่ง

แกแรก

มีพิษ คอยจับปลวก

แกระ

สมัยก่อน

ไค

กรับ ไม่ก็เคาะจิงหะ

ไค

ในการเล่นดนตรี

เป็นคำนำหน้าเรียกชื่อ

ผู้อาวุโสซึ่งเป็นพี่น้า

ของชาวไทยมุสลิม

ไค (เชื้อเพลิงที่ทำ

ควยเปลือกไม้เสียด

ถูกับน้ำมันยาง

หอดควยใบเตยหรือ

กายนวมเป็นลำยาว

ใช้จุดไฟ)

คำไทยโต

คำไทยกลาง

ก

ถมเสีย

ฆ่าเสีย

ถวน

ครบถวน

ถักแถม

ถอกจากนั้น

ถางคำหมก

พันให้โล่งเตียน

ถานี้

สถานี้

ถึงดู

ถึงดู

ถึงนี้

ถึงทรงนี้

เดา

เดา แก

เดาเชื้อ

คา ยาย
เดาของไม่เลอย
ที่โรยยายพันธุ์

ท

ทง

ทุงนา ทินา

ทงตก

ทุงนาทางทิศ

ตะวันตก

ทงโหนด

ทุงโหนด
(ชื่อหมู่บ้าน)

ทุงนาหมกนาค

ทวก

ผู้มีบุญวาสนาเมื่อ

ตายไปแล้วกลายเป็น

เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เป็นที่นับถือของคน

ทั่วไป

คำไทยโต

คำไทยกลาง

ทอดเบี้ย

พิชเชนสว่างควย

เงินทอง การทำนาย

โดยการโหราหรือ

เบี้ยเป็นเวรเรื่องมือ

ทะ

พบ เจอ

ทั้งเพ ทั้งเพน

ทั้งหมก ทั้งสิ้น

ทากดองคั้น

นั่งคดองทิศเหนือ

ทางบ้านเมือง

ทางราชการ

ทางทราย

ทางเดินที่เป็นทราย

ทางหลวง

ถนน ทางสาธารณะ

ทาค้น

ทวนทางทิศเหนือ

ทาถอน

ทาสะท้อน (ชื่อวัด

และโรงเรียน)

ทำที่หนึ่ง

ทำครั้งหนึ่ง

ทำเพื่อ

การทำกินให้และเพื่อ

ปักดำ ทำให้เป็น

โคลนถมโดยไรวัวหรือ

ควายเป็นฝูงเหยียบย่ำ

ทำไม้ที่ไม่ชอบ

ทำไม้คิราย ทำชั่ว

ทำแห

ทอดแห

ทำก่อน

ครั้งก่อน สมัยก่อน

ที่โจ่ง

ที่โจ่งแรง ที่ที่ไม่

อะไรกำลัง

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

ท

ทุกของ

บรรทุกของ

ทูนเรือ

ทูนเรือ

เทาโค

เพียงไร

เทาหัก

นิคหนอย ขนาดเล็ก

เทียมครึ่ง

เทียมครึ่งเดียว

เทียมหมายไค

ทั้งแต่จำความไค

เทียมอยู่

ปัจจุบันนี้ ขณะนี้

แทง

ถูก กระทบ ถึง

ไทร

ไทรบุรี

น

นม

ท้านบ

นอกนง

กลางทุ่งนา

นอกไค

พื้น

นา

ทุ่งนา

นาครึ่งสวนครึ่ง

ทำนาทำสวนเท่ากัน

นาเอร

นาชายที่เคยบวช

มาแล้ว

นาคำ

ทุ่งนาที่มีทองคำ

นายบาน

ผู้ใหญ่บาน

นาสพเดิม

ที่นาเดิม

น้ำพุ

น้ำที่พุขึ้นมาจาก

ใต้ดิน

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

น้ำสายลาย

(น้ำกระสายกับจะลาย)

ผสมน้ำกระสายคือแทรก

ปน กละเคลา

นิ

เป็นอุทานเสริมบท

ใช้เป็นคำเสริม

นู โน

โนน

โนรา

มโนรา

โนะ โน

โนน

บ

บน บนบาน

อ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ขอให้ช่วยเหลือโดย

ให้สิ่งตอบแทน

บังเกิด

เกิดขึ้น เกิดเรื่องขึ้น

เจริญขึ้น

บัดนั้น

ถึงบัดนั้น

บัดนี้

เดี๋ยวนี้ ขณะนี้

บายอ

หยอกล้อ ทำเล่น ๆ

บ่าว

ผู้ชาย ผู้ชายที่มีอายุ

สูงกว่า

บัง

แปลง กระบี่เป็น

ลักษณะนามใช้เรียก

เนื้อที่นา

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

ป

บุกนา

เหยียบนา ทำให้คัน
เป็นเพือกหรือละโคย
ใควายฝูงเงินเหยียบ
วนเวียนอยู่ในนา ไคว
กับนาเล็ก ๆ หรือนาน้ำ
ขังน้ำและ

บุราณ, บุหราน

โบราณ

เบอร์

ตลาดกินรวบ

เบือ

คอง จะตอง

โบราณการ

สมัยโบราณ

โบเหม็ด

โบเซม็ด

ป

ปรน

การเผาป่าครั้งที่สอง
โดยการเก็บเอาเศษ
ไม้ที่เหลือจากการ
เผาครั้งแรกมารวม
กันเผาใหม่

ประชุมชน

ชุมนุมชน

ปราง

มะปราง

ปรือ

อย่างไร

ปะตะก

ทิศตะวันตก

ปะตะกัน

ทิศเหนือ

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

ปะตะนั้น

ที่นั้น ข้างนั้น

ปะตะโน, ปะตะนู

ทางโนน

ปะตะบน

ข้างบน ฝ่ายบน

ปะตะล่าง

ข้างล่าง ฝ่ายล่าง

ปะตะหนึ่ง

ข้างหนึ่ง ฝ่ายหนึ่ง

ปะตะหัวนอน

ทิศใต้ ฝ่ายใต้

ปะตะออก

ทิศตะวันออก

ปลายไม้ไม้โคหอย

ยอดไม้หอยอยู่

ปล่ำ

พยายาม

พยายามจับ

ปากำ

ป่าระกำ

ปากกอน

ปากนคร (ชื่อตำบล)

ปากญา

ปากน้ำปากพญา

ปากตู

ประตู

ปากนัง

ปากหนัง

ปากยั้ง

ปากพยับ

ปากคิกปากคำ

ปากคิกที่ไม่มีใครเขา

ปากนุ

ปากกระหมอบ (ผี)

ปากที่มีคนกระหมอบมาก

ปีแล้ว

รอบปีที่ผ่านมา

เป็นรูป

สูงเป็นลำยาว

เป็นคอก

สิ่งคอกเองกัน

เป็นแนบ

แยกออก สิ่งที่เป็น

แนบแนบ ๆ

คำไทยใต้	คำไทยกลาง
ป	
แปลา ^๑ ทราบ ^๑ ไม ^๑ ไค ^๑	ไม ^๑ ทราบ
เปื้อน ^๑ เกิน	สกปรก ^๑ มาก
ไป	ไป ^๑
ไป ^๑ เจา	ไป ^๑ เจา
ผ	
ผาด ^๑ ลอง	ผา ^๑ มี ^๑ ลาย ^๑ เป็น ^๑ ทาง
ผูก	โผ ^๑ ลอย
ผูก ^๑ (ใน ^๑ อุ ^๑ ถ ^๑ แ ^๑ ง)	ยึก ^๑ แน่น ^๑ เหนียว
ผุ ^๑ ราย	โจ ^๑ ร
ฝ	
ฝ้าง ^๑ หาค ^๑ องค ^๑ ก	ฝ้าง ^๑ ทาง ^๑ ทิศ ^๑ ตะวันตก ^๑
	ของ ^๑ ค ^๑ ล ^๑ อง
ฝ้าง ^๑ ออก	ฝ้าง ^๑ ทาง ^๑ ทิศ ^๑ ตะวันออก ^๑
พ	
พก	การ ^๑ ช ^๑ ค ^๑ ว
พราว	มะ ^๑ พ ^๑ รา ^๑ ว
พร	ที่ ^๑ น้ำ ^๑ ซึ่ง ^๑ อยู่ ^๑ เสมอ
พลัก	ถก
พอก	หุ้ม ^๑ เฝ ^๑ ม
พอ ^๑ เถา	ถา

คำไทยใต้	คำไทยกลาง
พอป ^๑ น ^๑ นั้น	ราว ^๑ ๆ นั้น
พ้ง	ทลาย ^๑ หนอง ^๑ หรือ
	แ่ง ^๑ น้ำ (มา ^๑ จาก ^๑ คำ
	ว ^๑ าสะ ^๑ พ้ง ^๑ ใน ^๑ ภาษา ^๑ เขม ^๑ ร)
พ้น ^๑ นั้น ^๑ แหละ	อ ^๑ ย ^๑ าง ^๑ นั้น ^๑ แหละ
พ้น ^๑ นี้	อ ^๑ ย ^๑ าง ^๑ นี้
พ้น ^๑ ป ^๑ รือ	อ ^๑ ย ^๑ าง ^๑ ไร
พ้น ^๑ หนึ่ง ^๑ พ้น ^๑ โค	อ ^๑ ย ^๑ าง ^๑ หนึ่ง ^๑ อ ^๑ ย ^๑ าง ^๑ ใด
พาน	สะ ^๑ พาน
พ้ง ^๑ ฉ้ง	เพ้ง
พุก ^๑ แซก	พุก ^๑ ภาษ ^๑ าม ^๑ ลาย ^๑ ู
พุก ^๑ ไหร ^๑ นั้น	พุก ^๑ อะ ^๑ ไร ^๑ กัน
พุน	เฝ ^๑ ม ^๑ ให้ ^๑ สูง ^๑ ขึ้น
	มา ^๑ ก ^๑ ขึ้น
เพ	พ้ง ^๑ หมก ^๑ พ้ง ^๑ ฉั้น
เพราะ ^๑ ไทร ^๑ อะ	เพราะ ^๑ อะ ^๑ ไร ^๑ กัน
เพ้ง ^๑ ขาว	พุง ^๑ ขาว ฉาง ^๑ ขาว
แพง	กำ ^๑ แพง
แพง ^๑ เขา	กำ ^๑ แพง ^๑ เจา
โพทะ	ที่ ^๑ ลุ่ม ^๑ ที่ ^๑ น้ำ ^๑ ขัง
โพ	สาม ^๑ ัญ ธรรม ^๑ ศา
	(ใน ^๑ ที่ ^๑ นี้ ^๑ กับ ^๑ ข้าง ^๑)

คำไทยใต้	คำไทยกลาง
	ภ
ภาพยนตร์	หุ่น
	ม
มวง	มะมวง
มวงกลวย	มะมวงกลวย (มะมวงชนิดหนึ่ง)
มวงคัน	มะมวงคัน (มะมวงชนิดหนึ่ง)
มั่ง มั่ง	ม่าง
มัน	น้ำมัน
มัน	มัน
มันกาด	น้ำมันกาด
มันทา	ไขมันมันทา
มันไม่รีด	หาง ๆ กัน
มันเชื่อม	ความขลังลดลง
น้ำมันหลัง	ต่อมาภายหลัง
มายา	ปุ๋ยธรรมชาติ
เม็ด	เม็ดหิด
เมล็ดอก	เม็ดอก
เมืองไพร	ไพรบุรี
แมคอก	ควนนำฝูงในคอก (วัวควาย)
แม่เถา	ยาย

คำไทยใต้	คำไทยกลาง
ไม่เกิดที่	ยังไม่เกิด
ไม่ชอบ	ไม่สอ
ไม่ครั้นตรง	ไม่ท้อมหาทานัน ทั้งสองข้างของหาง
ไม่ปรือ	ไม่เป็นโร
ไม่รุนแรง	ไม่หราบที่อยู
	ไม่เคยไป
ไม่ดูพินิจ	ไม่กลาฉานกัดขาด
ไม่หูดยิด	ไม่โกหกจริง ๆ
ไม่แหม	ไม่แลบ
	ย
ยกเครื่อง	เล่นหรือแสดง (ใช้ กับหนังตะลุงหรือ มโนรา)
ยะ	หาง มาจาก ระยะ
ยัง	มี
ยังหาง ๆ	อยู่กันหาง ๆ
ยาน	เถา
ยิก	ไผ่
เยียก	เรียว

คำไทยโต

คำไทยกลาง

ร

รอนมา

มาอย่างเร็ว

ระดู ราว

ฤดู

ระดูแดง

ฤดูแรง ฤดูร้อน

ราค

คราค

ราย

ไค เลียบไป

ราย ๆ หาง ๆ

เรียงกันหาง ๆ

รำหวาย รำถวาย

รำวงสรวง

เร็น

บานเร็น

เรียกโจง

เรียกรวมกัน

เรียกราย

เรียงราย

แรกครึ่ง

เมื่อครั้งที่

แรกเบื้องต้น

ก่อนแรก ครึ่งแรก

แรง ๆ

มาก ๆ

โร โระ

โน้น นั้น

โรงยาบาล

โรงพยาบาล

ล

ลงอวน

ลากอวน

ล่อ

โหล

ลอยหง

ลอยกระทง

ลัก

ขโมย

ลึงที่

บางครั้ง

ลึงแหง

บางแหง

ลานแรง

ลานกว้าง

คำไทยโต

คำไทยกลาง

ลาย

ทำลาย ทลาย

รื้อถอน

ลาย

ทะลาย เป็นลักษณะ

นามเรียกผลไม้ที่เป็น

ขอจำพวกปาล์ม

ล่า ๆ มา

ล่อ ๆ มา เวลาล่อมา

ลึง หลิง

คลึง ผึง

ลุย

มากมาย

ลุย

ฝ่า บุกไป เหยียบไป

ลูกทอน

ผลกระทอน

ลูกลอย

ชั้นน้ำใบเล็กที่ลอยอยู่

ในชั้นใบโต

เล

ทะเล

แล

ดู มอง

แลงจัก

แหงแลงมาก

แลน

วัง

โล

กิโลเมตร

ว

วัง

พื้่น้ำลึก กุ้งน้ำตม

น้ำลึก

วัดโค

วัดประจักษ์

วันคาร

วันอังคาร

ว้าวเดือน

ว้าวป่า

คำไทยใต้	คำไทยกลาง
ว	
วาง	ของ ะวาง
ส	
สกุ	กระตุล
สมทอน	กะทอน
สมนาว	มะนาว
สรอย	สรอยคำ
สังฆาญ	กรังกาญ
สา	รูตัก
สายตารายงาน	มองเห็น
สายหมอ	สายสมอเรือ
สว	พี่สาว หญิงสาว
ดินเทียมบน	หมกเพียงนั้น
ดินบน	ของที่นำไปแถม
สูญ	หาย
เสียคพุง	ปวดท้อง
เสียงว	มีข้าวว
เสียพาด	เสียครุย
โสคนี	แถวนี
โส	ป่าทิมที่ทางท่าสวน
	ทำไร
โสδυ	ลำโสทะลักออกมา

คำไทยใต้	คำไทยกลาง
ห	
หนุาหราก	ซื่อหนุาซิกต่ง
หนน	ถนน
หนาเขาหาชัย	หนาเขาหาชัย
หนาก	ชนาก
หนานำ	หนานำที่ไซเม้นต์
	ตักนำอาบนํ้า
หนาบัก	หนาแน่น (เป็นคำ วิเศษณ์ของคำว่า
	"หนา"
หนุก	สนุก
เหนือ	คำเรียกผู้ถือบุญไถ่
	ทิวเขา
หมคฉาด	หมคดินไม่มีเกลือ
หมคความ	หนายความ
หมากคน	ไม่กคน
หมาจาก	ลักษณะสำหรับไซ
	ตักนำทำควยใบจาก
	มาจากคำว่า Timor
	ในภาษามลายู
	ซึ่งออกเสียงเป็น
	ติมา ติหมา
หมาปรีอไม	ไม่เป็นไร

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

หมาย

ไม่มี

หมายไทรแรง

ไม่มีอะไรเลย

หมายเองไม่

ไม่ทราบด้วยตนเอง

หมายใครดู

ไม่มีใครดู

หมายใครพูดไม่

ไม่คอยจะพูด

หนูเดือน

หนูป่า

หยาบ

ขอน

หยาบ

หนูเล็ก ๆ กองเล็ก ๆ

หราง

คุกกิราง

หลด

สลดใจ

หลบ

แอบ

หลด

คลอด

หลด

ปลด

หลนคัน

กลนคัน

หลา

สาลา

หลาค

คลาค

หลาว เล่า

อิก

หลง

ถลุง

หลยม

แหลม

หลวันเช้า

เวลาเช้า ตอนเช้า

หลวันตก

ตะวันตก

หลวันพอดี

เวลาพอดี

หลวันออก

ตะวันออก

หลว

กวา

คำไทยใต้

คำไทยกลาง

หวาย

ถวาย

หอนยับ ๆ

หอนงามระยับ

หักนา

หักรางดางป่าทำพนา

หั่วค

หั่วโคง

หั่วค

คอไม้

หั่วมัน

มันเทศ

หั่ววัด

เจ้าอาวาส

หั่วเผือก

หั่วของเผือก

หั่วค

อหั่วคทกรอก

หั่วค

นิกหนอย

หั่ว ๆ หยุ ๆ

เล็ก ๆ นอย ๆ

หีน

หีน

เหม็ด

หมด เหม็ด

เหมอ

เลมอ

เหมือนที่

เปรียบได้

เหยื่อ เยื่อ

เนื่อ

เหรา

สุเหรา

แหละหา

ที่เคียว

โหม

หม พวก กุ่ม

โหยยา หอยยา

หวยระยา (ชื่อ

หมูบาน

โห

อะไร

โหคโห

อะไรคอะไร

โหพินนี้แหละ

อะไรอย่างนี้แหละ

คำไทยโต

คำไทยกลาง

ห

ไหล

ปลาไหล

อ

อยู่กับ
อยู่กับเพื่อน
อยู่ที่

อยู่ด้วยกัน
ที่สุด
ไม่มีอยู่
ทิศตะวันออก

อะไร

อะไร

อัครรพ

อัครรพ

อานมาน

ไม่เป็นระเบียบ
ไกลไคไกลเสีย

อายนุ

ไอระเหย

อายไทร

อะไร

คำไทยโต

คำไทยกลาง

อายไทรพันนั้น

อะไรอย่างนั้น

อ

จะ

อจม

จะจม

อหกรจริง

จะให้จริง

อี่สาว

พี่สาว

อุปลา

อุปลาดาย

อุชู

อุคมสมบูรณ์

เอาหนูไหว

เซนสรวงกวยเนื้อหนู

เอัยก

เจ็ก

ฮ

ฮอกทอน

งอกหงอน มีหงอน

ประวัติ

[illegible]

๒๑
การปกครอง

การเรียงชื่อตำบลและหมู่บ้านในครุฑนี้ เรียงตามลำดับตัวอักษร โดยให้คำว่า
ตำบล หรือ บ้าน อยู่หลังชื่อ และมีเลขกำกับหน้าคอท้ายชื่อ บอกที่อยู่ของประวัติของชื่อ
ตำบลและหมู่บ้านไว้อย่างใด ในข้อมูลนั้น ให้คำว่า ตำบลหรือบ้าน นำหน้าชื่อตำบลหรือหมู่บ้าน
จึงมีวิธีการในครุฑครั้งนี้ เช่น บ้านทุ่งหลอด ในภู่ ทุ่งหลอด, บ้าน 140

ท

ทาคัน, บาน	216 - 217
ทาคู, บาน	218
ทาเรือ, คำบด	91
ทาเรือ, บาน	104 - 105
ทาไร, คำบด	115 - 116
ทาไร, บาน	117
ทาวัง, คำบด	127
ทวยสำเภา, คำบด	129, 130
	131
ทวยสำเภา, บาน	135 - 136,
	137
ทวยราชบุตร, บาน	106
ทุงในสระ, บาน	77
ทุงวิศิษฐ์, บาน	138 - 139
ทุงโชนก, บาน	152
ทุงหลด, บาน	140

น

นพเคียน, บาน	57 - 58
นอกร, บาน	215
นา, คำบด	148
นาเคียน, คำบด	150
นาเคียนโก, บาน	153 - 154
นาเคียนเหนือ, บาน	155 - 156
นาจุก, บาน	243

นาคอ, บาน	38
นาทราย, คำบด	160
นาทราย, บาน	161
นาปลั้ม, บาน	181
นาพร, คำบด	169 - 170
นารี, บาน	230, 231
นาสาร, คำบด	179, 180
น้ำพุ, บาน	59 - 60
เนก, บาน	141, 142
ในเมือง, คำบด	188 - 189

บ

บอโพธิ์, บาน	219, 220
บางควาย, บาน	118 - 119,
	120 - 121
บางจาก, คำบด	191
บางเคย, บาน	110
บางทวด, บาน	83
บางพุฒา, บาน (ทาไร)	122
บางพุฒา, บาน (บางจาก)	195
บางปู่, บาน	221
บางมะขาม, บาน	84
บางสะพาน, บาน	196
บางไทร, บาน	197
บางหลวง, บาน (ทาไร)	123 - 124

บ

บางหลวง, บ้าน (บางจาก) 198

ป

ปายาง, บ้าน 143 - 144
 ปากนคร, ตำบล 202 - 203
 ปากนครบน, บ้าน 205
 ปากน้ำปากนคร, บ้าน (ท่าไร่) 125
 ปากน้ำปากนคร, บ้าน (ปากนคร) 206
 ปากพญาฝั่งถิ่น, บ้าน 85
 ปากพญาฝั่งหัวถนน, บ้าน 86
 ปากพยับ, บ้าน 223
 ปากพูน, ตำบล 211 - 213
 ปากพูน, บ้าน 222
 ปากสระ, บ้าน 157

ผ

โพธิ์, บ้าน (โพธิ์เสด็จ) 232
 โพธิ์, บ้าน (โพธิ์มนคร) 61
 โพธิ์ทอง, บ้าน 233
 โพธิ์เสด็จ, ตำบล 225, 226-
 227
 โพธิ์เสด็จ, บ้าน 234
 พระพรหม, บ้าน 173, 174, 175
 แพร, บ้าน 50

ม

มะม่วงขาว, บ้าน 182
 มะม่วงงาม, บ้าน 107 - 108
 มะม่วงกลอด, บ้าน 183 - 184
 มะม่วงสองถนน, ตำบล 240
 ไมแดง, บ้าน 109

ย

ยานเหล็ก, บ้าน 235
 ยางเคียว, บ้าน 162
 ยานธอ, บ้าน 40

ศ

ศาลาไม้ชัย, ตำบล 250, 251
 ศาลาสีหนา, บ้าน 87 - 88

ส

สมอไธย, บ้าน 244 - 245
 สวนพล, บ้าน 41
 สว่างถนน, บ้าน 89
 สากู, บ้าน 51
 สามคอน, บ้าน 246
 เสาธง, บ้าน 145 - 146
 ไส้ขันธ์, บ้าน 236 - 237
 ไส้หวง, บ้าน 52
 ไส้มะปราง, บ้าน 176

ท	
ทองจรเข้, บ้าน	185
ทองเกษ, บ้าน	186
ทองนก, บ้าน	199 - 200
ทองบัว, บ้าน	62
ทองหลอม, บ้าน	111
ทนาไช้, บ้าน	163 - 165
ทนน, บ้าน	112 - 113
ทวนน้ำเย็น, บ้าน	166
ทวนยุง, บ้าน	53

ทวยระชา, บ้าน	177
ทวยเทียน, บ้าน	63
ท้วงก, บ้าน	207 - 208
ท้วงรุก, บ้าน	209
ท้วงเด, บ้าน	158
ท้วงทา, บ้าน	247 - 248
ท้วงอู, บ้าน	238
ท้วง, บ้าน	167

กรณีข้อพิพาท

การโฆษณา

การเรียงข้อพิพาทในกรณีนี้ ได้เรียงตามลำดับตัวอักษรของชื่อ โดยมีคำว่า นาย, นางหรือ นางสาว ทอทายชื่อสกุล และมีเลขกำกับหน้า บอกที่อยู่ของวิทยากรที่ปรากฏ ในข้อมูลก่อนข้างหลังคำว่า นาย, นาง หรือ นางสาว อีกทีหนึ่ง แต่ในข้อมูลใช้คำว่า นาย, นาง หรือนางสาว นำหน้าชื่อ จึงมีวิธีการโฆษณาเรียงข้อพิพาทดังต่อไปนี้ เช่น นายจิต มณีโลก ใหญ่ที่ จิต มณีโลก, นาย 93

บรรณานุกรม

ก		
กำธร	จำทอง, นาย	57
แก้ว	ผลความดี, นาย	140
แก้ว	บุญดำ, นาง	109

ค		
คดอย	เกตุเกสียง, นาย	232
คุดาก	อวยชัย, นาย	38
กลาย	ยอศธรรม, นาย	50
คลัง	ทองอุทัย, นาย	133
คลัง	ภิญโญ, นาย	62

จ		
จรัส	โพธิ์ศิริ, นาย	181
จรัส	อรุณจิตร, นาย	107
จรวง	ดาวัน, นาย	162
จวน	เกร็ดกม, นาย	46
จวน	วัชรเจ้านงค์, นาย	92
จันทร์	สมบัติ, นาย	61
จันทร์	สิงกรรัตน์, นาย	166
จาย	จันทร์ภักดี, นาย	73
จิต	มณีโลก, นาย	93
แจม	อัครดำ, นาง	244

ช		
ชม	จำปาทอง, นาย	163
ชวย	เชาวนะ, นาย	171
ชวย	แสนโยชน, นาย	182
ชิน	ชมชัย, นาย	196
ชิน	เกษมบัว, นาย	197
เชวง	ลักษณะวิลาส, นาย	67

ค		
คางใจ	สุพริภัก, นาง	176
คางพร	พุ่มสุวรรณ, นางสาว	141
คัม	ชะตารัตน์, นาย	250
ค่าง	สีใส, นาย	233
คิเรก	พรตตะเสน, นาย	188, 251
คุสิศ	วิชัยดิษฐ์, นาย	33

ค		
เคียบ	สุคนธ์รัตน์, นาย	234
ก		
กวิธ	ผลใหม่, นาย	98

ท

ทิน สายสาระ, นาย	243
ทิน เหลาพันธ์, นาย	145
เที่ยง จารัสถาย, นาย	199
เที่ยง สัจจมาศ, นาย	225
เทียบชัย เทวราชภัย, นาย	83

น

นวล กลอยจิต, นาย	221
นอม จุลพราหมณ์, นาย	180
นอม อุปรมัย, นาย	172, 175, 226
นัค วรภักดิ์, นาย	191, 192
นัม สุทราเนต, นาย	59
นิคม เดชทองคำ, นาย	241
เนียน สุวรรณพันธ์, นาย	202
นเรศวร ถวาย, นาย	153

บ

บารณี ถาวระ, นางสาว	63
ปรานี มาศดิษฐ์, นาง	52
ปรีชา บุณสุข, นาย	204
ปลีก กาญจนภรณ์, นาง	157
ปาน ชูระเจน, นาย	160, 161
เปรม ผลความดี, นาย	130, 135

138

ณ

ณัน แก้วมณี, นาย	218
------------------	-----

พ

พงศ์ วงศ์อุบล, นาย	194
พยอม ถิ่นทรโรจน์, นาย	169, 174 177
พยอม บุณสุข, นาย	247
พลสมัครฐู คงเสน,	142, 236
พระครูบุญธรรมสาร - ธรรมสาโร	65
พระภิกษุเจิม	216
พระภิกษุเนื่อม - พุทธรักษ์หิโต	129, 137
พระใบฎีกาพรหม - สิริบทโร	179
พระภิกษุลาภ - เทศะธรรมโม	53
พระภิกษุลาภ บุญญฤทธิ์ - อนันตโม	209
พระภิกษุสมพล - ราชาว	183
แพรว พญจันทร์, นาย	110
พัฒน์ มาศเมฆ, นาย	48
พัน วิชัยดิษฐ์, นาย	95, 102 104, 112
พุม บุญลอม, นาย	91, 94
พุม พันธุ์, นาย	214
เพชร ชัยจุฑิ, นาย	132
เพชร สงวนถอย, นาย	186

ฟ

เฟื่อง สุขโสภา, นาย 1120

ม

มงคล ทองขาว, นาย 215

มณฑิพย์ จันทรักดี, นาย 223

มนศรี มั่นคงเศรษฐ, นาย 39

มาก สุขชนะ, นาย 70

มานะวิทย์ เลาหอภิชาตโชติ, นาย 2311

ย

ยาว นันทเชาวน, นาง 167

เย็น พรหมสุข, นาย 68

ร

รมย์ ณ นคร, นาง 43

รวง บุวรรณ, นาง 40

เรียม บุญดำ, นาย 96

ด

ดอง นิยมวรรณ, นาย 74

ดาก สุวรรณฤกษ์, นาย 148

เด็ก ภูมทอง, นาย 77

เลวอง ไชยานุพงศ์, นาย 79

เลื่อน เอี่ยมบัว, นาย 118

ว

ว่อง วิชัยดิษฐ์, นาย 100

วิเชียร มาลาภาณุ, นาย 205

วิมล คำดี, นาย 41

วิมล คำศรี, นาย 84

วิรัตน์ ชีระกุล, นาย 207

วีระ โชติทอง, นาย 82

ศ

ศิริ ทองขาว, นาย 143

ศิโรชัย ชิงสกุล, นาย 86

ส

สมจิต วงศ์พิศาล, นาย 228

สมทบ แสงสุริยัน, นาย 235

สมนึก ลิมทอง, นาย 85

สมบูรณ์ ขอดธาร, นาย 155

สมบูรณ์ แดงพล, นาย 246

สมหมาย จันทวี, นาง 127

สงค์ ฉาวระ, นาย 55

สนธิ รักดี, นาย 151

สนธิ รักสนธิ, นาย 219

สวัสดิ์ นันทมิตร, นาย 123, 198

สาคร นิปรียาย, นาง 87

สีบุญ อากมา, นาง 167

ด

สุรวีทย์ กงทอง, นาย	173
สุวิทย์ โชติพันธ์, นาย	185
เสถียร สุคนธ์, นาย	211, 222
เสน กาละพงศ์, นาย	76
แสง สัตถิโย, นาย	220
ไสว อินทพัฒน์, นาย	111

ห

หวาง กาละกาญจน์, นาย	115, 117
เหง ราชพฤกษ์, นาย	125, 206
หนู มณีชาญ, นาย	37
หนู กิลาบมณี, นาย	35
หนูจันทร์ อินททองคำ, นาย	238
หมาค นัคประสิทธิ์, นาย	150

หวาง สวรรี, นาย	103
หะยีนอ วัชนะ, นาย	158

อ

อำเยะ รัตนมาก, นาย	152
อติสร เกตุโรจน์, นาย	81
อุคม อักษรนิตย์, นาย	51
เอี่ยม อินทสุวรรณ, นาย	230
เอื้อน น พัดลุง, นาย	240

ฮ

ฮวก สุวรรณโชติ, นาย	122, 195
---------------------	----------